

In 23199

Dev. 11688.

307514

ELEMENTE TURCEȘTI

ÎN

LIMBA ROMANA

307455

DE

L. ȘAINEANU.

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI

DONAȚIUNE

76282

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA ACADEMIEI ROMÂNE (LABORATORII ROMÂNI)

26, STRADA ACADEMIEI, 26.

1885.

459-31

153

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI
COTA 11688

CONTROL 195

D541/05

1961

L

B.C.U. Bucuresti

C20053285

BUCUREȘTI
ACADEMIA ROMÂNĂ
1887

N. Tico Ștefănescu.
octombrie 1910

N. Tico Ștefănescu

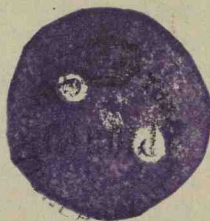
Jubitatului meu Profesor

D-LUI B. PETRICEICU-HASDEU

*Membre al Academiei Române, al Academiei Imperiale
de Științe de la St. Petersburg, al Societății de Linguistică din Paris, al
Societăților Academice din Belgrad și
Sofia etc.; Director general al Arhivelor Statului;
Profesor de Filologia comparativă la Universitatea din București*

INCHIN RESPECTUOS

ACEASTĂ LUCRARE.

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI

Extras din *Revista pentru Istorie, Archeologie și Filologie* sub direcțiunea
d-lui Gregoriu G. Tocilescu.

- Cond. ² *Condica* din zilele Măriei Sale..... Ioan Georgie Caragea Voevod, ibid 347—401.
- Conv. *Convorbiri* literare. Redactor Iacob Negruzzi. Iași. 1868 urm.
- Cost. *Costinescu*, Ion : Vocabular romîno-francez. București. 1870.
- Cr. *Cronicele* României sau Letopisețele Moldaviei și Valahiei, ed. Kogălniceanu, 3 vol. Bucur. 1872—74.
- Diez *Diez*, Friedrich : Etymologisches Wörterbuch der romanischen Sprachen. I—II. 3 ed. Bonn. 1869.
- El. V. *Eliad*, I. : Vocabular de vorbe streine în limba romînă. Bucur. 1847.
- Fil. *Filimon*, Nicolae M. : Cîocoi vechi și noui. București. 1863.
- Gorj. D. *Gorjan*, Gherasim I. : Dascal pentru limba franțuzească (pag. 1—113 : Dicșioner pentru zicerile cele mai trebuincioase). 1832.
- ~Gorj. Hal. — Halima sau povestiri mitologicești arăbești. 4 vol. Bucur. 1877.
- Ham. *Hammer*, Histoire de l'empire ottoman. (Paris, 1835) vol. XVII.
- Hasd. Arh. *Hasdeu*, B. Petricefcu : Archiva istorică a Romîniei. 4 vol. București. 1865—67.
- Hasd. Col. — — Columna lui Traian, Anii 1882 și 1883.
- Hasd. Cuv. — — Cuvente den bătrîni. 2 vol. cu supliment. București. 1878—80.
- Hron. *Hronograful* Țărei românești de la 1764—1815 scris de Dionisie Eclesiarcul în Tes. II, 159—236.
- Hehn *Hehn*, Victor : Kulturpflanzen und Haustiere, etc. 3 ed. Berlin. 1877.
- Ion. Agr. *Ionescu*, I. : Agricultura romînă din județul Putna. Bucur. 1870.
- Isp. B. *Ispirescu*, P. : Legendele sau Basmele Romînilor. Bucur. 1882.
- Isp. B. Sn. — Basme, snoave și glume. Craiova. 1883.
- Isp. Pil. — Pilde și ghicitori. București. 1880.
- Isp. Sn. — Snoave sau povești populare. Bucur. 1879.
- Isp. U. sf. — Din poveștile Unchiașului sfătos. Bucur. 1879.
- Isp. Mih. — Isprăvile și viața lui Mihaiul Viteazul. Bucur. 1876.
- Jip. *Jipescu*, Gr. M. : Opincaru cum iese și cum trebuie să hîie săteanul. București. 1881.
- L. B. *Lexicon* valachico-latino-hungarico-germanicum. Buda. 1825.
- Laur. Gl. *Laurian*, A. T. și *Massin*, I. : Glosariu, care coprinde vorbele din limba romînă streine prin originea sa și forma lor. Bucur. 1871.
- Mag. Ist. *Magazin* istoric pentru Dacia sub redacția lui A. Treb. Laurian și Nicolae Bălcescu. I—V vol. București. 1845—1848.
- Mar. P. p. *Marian*, Simeon Fl. : Poesii populare române. 3 vol. Cernăuți. 1878—75.
- Mar. Orn. — Ornitologia poporană romînă. 2 vol. Cern. 1883.
- Marien. Bal. *Mariencescu*, Al. Marian : Poesia populară. Baladă. Pesta. 1859.
- Melchis. *Melchisedek*, Cronica Hușilor. București. 1869.
- Mikl. *Miklosich*, Dr. Franz : Die türkischen Elemente in den Südost-und ost-europäischen Sprachen. I—II. Wien. 1884.
- Mikl. R. U. — Rumunische Untersuchungen. Istro-und macedo-rumunische Sprachdenkmäler. I-II Wien. 1881.
- Negr. *Negruzzi*, C. : Păcatele tinerețelor, ed. Socec. Bucur. 1873.
- Pan P. V. *Pann*, Anton : Culegere de proverburî sau Povestea vorbeî. 3 părți. București. 1852.
- Culegere de proverburî, ed. Cucu, Bucur. 1883.
- Pan Năsd. — Năsdrăvăniile lui Nastratin Hoge. Bucur. 1880.
- Pan Șez. — O șezătoare la țară. I—II. Bucur. 1880.

- Pan Arch. — Înțeleptul Archir și nepotul său Anadam. Bucur. 1880.
 Pol. *Polizu*, G. A. : Vocabular româno-german. Brașov. 1857.
 Ponbr. *Ponbriant*, Raoul de : Dicționar rumăno-frances. Bucur. 1868.
 R. *Revista* pentru istorie, arheologie și filologie sub direcțiunea lui Gregoriu G. Tocilescu. 1882 urm.
 Rev. rom. *Revista* română de Odobescu. București. 1861- 63.
 Roesl. *Roesler*, Dr. Robert : Die griechischen und türkischen Bestandtheile im Römänischen. Wien. 1865.
 St. D. *Stamati*, Teodor : Wörterburch der deutschen und romanischen Sprache, Iassy, 1852.
 St. M. r. — Const. : Musa romînească, ed. Codrescu. Iași. 1868.
 Teodor. Inc. *Teodorescu*, G. Dem. : Incercări critice asupra unor credințe, datine și moravuri ale poporului român. Bucur. 1874.
 Tes. *Tesaur* de monumente istorice de A. Papiu Ilarian. 3 vol. București 1862—64.
 Toc. *Tocilescu*, Gr. G. : Doamna Stanca. Bucur. 1877
 Ur. *Uricariul*... de Teod. Codrescu. Iași. vol. I—VI. 1852—75.
 Z. *Zenker*, Jules Théodore: Dictionnaire turc-arabe-persan. Leipzig. 1866—76.
 Zil. *Cronica* Țărei românești dintre 1800—1821 scrisă de Zilot Românul în Col. pe 1882—83.

NB. Prescurtările : *ar.*, *p.*, *t. or.*, însemnează că cuvîntul respectiv e de origină arabă, persiană, turcească, turco-orientală sau glagataică.

A.

- 1. **Abă**, postav de lână groasă, manta dintr'insa (Beld. III, 342 : (Grecii) veniți goli, în stare proastă, în *abale* îmbrăcați);—*abagiu*, *abager* (mold.), negustor sau fabricant de abale;—*abagerie*. fabrică de aba;—*habagiu*, *habaciu*, haină de aba sau de altă materie (Mar. P. p. II, 224 : îmbrăcată în *habagiu* ; R. I, 1. 341 : un *habaciu* de șahmara cu spinări de sobol); — *abăluță* (Pol. 2), mântăluță din aba;— ar. *'abā*. sorte de vîtement d'une étoffe grossière, toute étoffe grossière Z. 621^a. Mikl. I, 5. — Cât pentru *hábă*, care în L. B. (p. 250) are, pe lângă sensul de «pănură albă», și pe acela de «șezătoare, sau locul unde se adună fetele și femeile seara cu furca de torc» (cf. Stam. M. r. p. 527 : habă = clacă), putem stabili următoarele tranzițiuni logice : postav sau pinză, locul unde se lucrează, întrulocare de lucrătoare (Cf. *argea* Cih. II, 636). de unde apoi «șezătoare, clacă.» În privința schimbării accentului cf. călfă, hăvră, iămă, etc.
- 2. **Abanós** — ar. *ebenüs* vulg. *abanos*, ébène Z. 5e. Cih. 543; — l t. *ebenus*, gr. ἔβενος din ebr. *eben*, peatră : decî lemn de o mare țarie.
3. ***Abdés**, spălarea legiuită înaintea rugăciunii (Gorj. Hal. I, 23 : luă *abdesul* și namasul); — p. *abdest*, ablution prescrite avant de commencer la prière (*ab*, apă; *dest*, mână) Z. 3_a; — bulg. *abdez*, serb. *abdes* Mikl. I. 5.
- 4. **Abi tîr**, adv. (în basmele nuntene) luminos, strălucit, mult (Cal. b. 1875, p. 55 : pietre de berliant, care lumina năuntru casei mai *abitir* ca sute de luminări; ibid. p. 5 : o coroană, care lumina mai *abitir* ca cele mai scumpe pietre; Cal. b. 1881 p. 20 : ochii lor se izbiră de o lumină, ce strălucea mai *abitir* ca un soare); — p. *ab*. splendeur; *abe*, clair, transparent; comparativ : *abter* (ter particulă de comparațiune) Z. 1^a, 6^a.
- 5. **Abrăș**, *ıabrăș*, tărcat, bălțat (de cai); cal alb la coadă, deochiat (de cal);

fig. ibrid, imperfect, nereuşit (Al. T. 41 : Numai noi să fim *abraşi* lîude printre călăraşi ? ib. 1250 : Aşa'i c'ai ieşit *abraş* ?); — ar. *ebreş*, *ebraş* vulg. *abraş*, bariolé, bigarré; cheval nuancé de taches blanches Z. 3^c. Mikl. I, 5.

6. **Acadeá** — ar. *'akide*, sorte de sucererie Z. 634^a. Mikl. I, 8.

7. **Acarét**, bun nemişcător, proprietate; pl. binale, clădiri; — ar. *'akâret* (nomen unitatis din *'akâr*), bien-fonds, immeuble Z. 632^c.

8. ***Acceá**, lit. albicios; numele monedei de argint a lui Ioan-Vodă cel Cumplit din anul 1573 (Papadopul-Calimah in Conv. lit. XVIII, 104 urm.); — t. *akča*, blanchâtre (*ak*, blanc); argent monnayé, petite monnaie. aspre. Z. 77^b. Mikl. I, 8 — Cf. moneda *aspru*, de aceeaşi valoare cu *acceá*, din gr. *ἀσπρος*, alb; *ἀσπρα*, bani; mlat. albus (nummus) Cih. 637.

9. **Achermán**, oraş in Basarabia numit şi «Cetate albă», care nu'i decât o traducere a cuvintului turcesc; — t. *ak herman* (*herman*, fortăreaţă, cetate), la ville d'Ackerman (Alba-Julia) Z. 75^b.

10. **Acmác**, neincercat, neindemnatic; — ar. *ahmak*, sot, idiot. Z. 16^a. Mikl. I, 7.

11. ***Adalıu**, locuitor de pe insulele de lingă Dunăre (C², 391 : poruncă împotriva *Adalıilor*); — t. *ada*, ile; *adaly*, insulaire Z. 19^c, 20^a. Mikl. I, 5.

12. **Adetiū**, obiceiū, datină; dare, dajdie (Cant. Div. 186 : Şi agonisitele sale obiceiūri şi *adetiūri*; Cr. I, 238 : Turcii trimiseră de cereaū bani să le deie mai mult decât era *adetiū*' ţării; Melchis. 139); — ar. *'adet*, habitude, coutume, pratique Z. 617^c. Mikl. I, 5. — Trecerea sensului de la «obiceiū» la «dare» o întîmpinăm pretutindenea in Cronicile noastre (Cr. II, 40 : In zilele acestui Domn (Duca Vodă) s'aū scornit un *obiceiū* pe vite, căruia obiceiū zic munteneste văcăritul; II, 56 : Intr'acelaş an (1708) aū şi stricat Mihaī Vodă *obiceiū* desetinii; ib. 248, 258 etc.).

13. **Aferim**, interj. foarte bine, (ironic) bravo (Al. P. p. 131 : *Aferim*, frate Ghemiş!); — p. *âferin*, bravo! parfait! c'est bien! c'est juste Z. 73^b. Mikl. I, 6.

14. **Afiş**, adj., adv., sărăcăcios, tufă de parale (Al. T. 146 : Ean priveşte bănărit, de unde eram *afiş* de parale!); — *ifliu* (Laur. Gl. 6) id.; — ar. *χafif* vulg. *hafif*, léger (de poids), agile, étourdi, inconstant Z. 410^b.

15. **Afión**, suc de mac; — ar. *afiūn*, opium Z. 75^b; — din gr. *ἄπιον* dimin. din *ὄπός*, suc Mikl. I, 6.

16. **Agá**, comandant, nobil, titlu persoanelor in serviciul guvernului; cu pl. *agale* saū şi turceşte *agaları* (Cr. I, 372; II, 42, 261, 286 etc.); — *ägä*, căpitan, general de pedestrimă cu pl. *agi*, de unde şi *agesc*, *agie* (Cr. I, 139 : *Agä*, ispravnic de dărăbanı; III, 164 : şi cu dărăbantii *ageşti*; cf. Bălc. 590, 644); in timpul din urmă *agä* deveni un titlu de nobletă dobîndind şi insemnarea de prefect de poliţie; — *agie*, prefectura poliţiei; — t. *aga* (pl. *agaler*), le frere ainé, chef, maître, monsieur, officier, commandant des janissaires Z. 66^b. Mikl. I, 6.

17. ***Agărlie**, *angarlic*, *argalic*, bagaj, calabalic (Mag. ist. IV, 168; Cr. II, 209, 207 : aū tăbărat cu tot *angarlicul* la Bucureşti; III, 15, 24, 276 : mergînd cu al saū *argalic*—la casele de beilic); — t. *agyrylk*, pesanteur (*agyr*, lourd); bagage; présents de noce; charge, gravité Z. 68^a, 68^c.

18. **Agém**, Persia, Persian (Cr. III, 67 : Eară in al şeptelea an al domniei lui Mihaī-Vodă s'aū hainit o seamă de Turci de la *Agem* şi s'aū ridicat asupra împăratului *Agemilor*; ib. 70); — *hagimesc*, persian, persienesc (Cr. II, 373 : Ca să facă Grigorie-Vodă veselii cu naūri şi cu căntece *hagimeşti*; III, 71 : Şi aū ajuns Turcii până aproape de Spăhaciū (Ispahan), scaunul ţării *hagimeşti*; R. I, 1. 339, 340); — cf. *agém*, un semn in notele orientale bisericesti (Cost. 26); — *agemoglanı*, copii răpiţi din carı se făceaū ianiceri saū ser-

vitorii ai saraiului (Cr. I, 410 : Obiceiū aū Turcii să ȳea a zecea den copii parte bărbătească... acestora le zic *agemoglanī* sau *īamoglanī*, adecă nevino-vaŃi coconī); — ar. *'aġem* (colectiv), peuples non-arabes, barbares, payens; é-tranger, persan, la Perse; *'aġem oglany*, *'a. oglan*, jeunes élèves d'équitation dans le sérail du grand Seigneur Bianchi II, 237. Z. 623^b; serb. *džamoglanī* Mikl. I. 6. Identic cu cuvintul următor.

19. **Agemīn**, *agcamīu*, nedibaciū, incepător; — ar. t. *aġāmy*, sot, mala-droit — *tahrif* (ortografie vulgară și necorectă) din *aġemī*, étranger, non-arabe; grossier, stupide Z. 10^c, 64^b. Mikl. I, 6.

20. **Agūd** (pentru *adud*), *īagōd* (Br. Pr. 211), *dud* (in Muntenia), Morus alba, nigra; — t. *dud*, *dut*, mûre, mûrier Z. 605^a. Mikl. I, 51.

21. ***Aīān**, *harān*, notabil, primar (Zil. 89 : *aramul* Rușciucului; Hron. II, 196, 200; Bur. 121 : Ear *atenū* Chiustengii și boierii Dobrogii); — *āīenesc*, ce aparține aīanului (Bur. 125 : de'i gāsi oī *āīenesŃi* — să le scrii împărăteșŃi; ib. 127); — ar. *a'jān* pl. din *'ain*, les yeux, les notables; sing. le maire d'une ville ou d'un village. Z. 66^b. Mikl. I, 7.

22. **Aīār**, măsură dreaptă; fixarea prețului pâinii, cărnii (in Moldova); — ar. *'yyar* vulg. *'ajar*, action de marquer d'un contrôle; exactitude d'une mesure ou d'un poids contrôlé et conforme au patron; aloi, poids, mesure, calibre Z. 641^c. Mikl. I, 7. Cih. 542.

23. ***Ajdér**, balaur (R. II, 1. 330 : Și ȳute ca un *ajderu* — și lovi și c'un hangeru); — p. *ažder*, dragon Z. 33^c. Mikl. I, 16.

24. **Alababūlă**, *arababūră*, *harababūră* — partea întâia a vorbeii e t. *ala*, couleur melangée, tacheté, de diverses couleurs Z. 84^b — ca și in *alandāla*, bunăoară in locuŃiunile : «a vorbi *alandala*», «toate merg *alandala*»; pentru partea a doua cf. ar. *belbele*, confusion Z. 207^a. — Cih. 542 și Mikl. I, 9 deduc cuvintul din t. *alāk bulak*, sens dessus dessous Z. 85^a. In privința acestui din urmă cf. expresiunea *ala-bala* (Isp. B. sn. 44 : să vază ce mai *hala-bala* este prin sat; Col. 1882 p. 126 : Ce mai *ala-bāla* p'aici, cusere?; Jip. 143), identică cu cuvintele incepătoare de la formula jocului «d'a joc par asemenea (Ispirescu in Col. pe 1883 p. 110), unde și celelalte formule de joc par asemenea a indica o origină turcească : *enghi penghi* *țangār mangār*

25. **Alāciū**, pestriț (Mar. P. p. I, 124 : Nouă cirede de vaci — toate cu viței *alaci*); — t. *alača*, de diverses couleurs, bigarré Z. 84^c. Identic cu cuvintul următor.

26. **Alageā**, un fel de materie vărgată de bumbac; — t. *alača*, étoffe rayée, indienne. Z. 84^c. Cih. 542. Mikl. I, 9.

27. **Alāh**, *halā*, Dumnezeu (Al. P. p. 167 : *Alalah!* cai arăpești — *alalah*, cai tătarești; Hron. II, 171 : Turcii răgnind ca leiū, *Alah*, *Alah* zicând; ib. 200 : Apoī aū strigat toŃi ostașiū *hala*, *hala*, cu glas mare; Cr. I, 366; III, 64, 128); — ar. *allah*, dieu. Z. 90^c; *allah*, *allah*, Dieu! Dieu! (Ces deux mots sont, chez les mahométans, le cri de guerre pour s'encourager les uns les autres à l'attaque, dans l'espoir du succès) Bianchi I, 185.

28. **Alāiū**, suită, cortej, paradă, procesiune, convoiū mortuar (Hr. II, 188 : Și aducēndu' l cu *laiū* (!) la divan saraiū); — *alāī-beī*, identic cu bimbașa (Cr. I, 416; II, 38, 293); — *lāīe*, ceată, horďă de țiganī (cu căderea lui *a* inițial neaccentuat); — *lāīēs*, țigan de laie adică nomad, in oposițiune cu țigan de vatră sau stabil; de altă origină e adj. *lāīū*, negru, cenușiū; mrom. *lāū*, negru, nenorocit, identic cu alb. *laī*, negru (Mikl. R. U. II, 21, 69), pe care Roesler (p. 39) il derivă din t. or. *laj*, boue, fange Z. 790^b; — t. *ālāj*, procession, pompe; troupe, regiment; *alaj-beji*, chef de bataillon ou d'escadron Z. 85 b. Mikl. I, 9.

29. **Alāmāiū** (mold.), *lāmāiū*; — *alimōn* (Bur. 240 : Foaie verde *alimon*); — *le-*

mongiu, vinzător de lămâi (Mag. Ist. IV, 126);—*limoniu*, de culoarea lămâii;—p. *ilimân* vulg. *limun*, limon, citron; *limuni*; Z. 798^a. Mikl. II, 17.

30. **Além*, steag. semiluna pe geamii (Al. D. V. 103 : Şi mie trimiţându-mi o pală şi un *a'em*; Cr. III 274 : La o minarea a unei geamii, în mijlocul *ale-mul*, s'au arătat o cruce de aŭ vèzut' o lumea);—ar. *'alem*, signe, étendard; croissant ou étoile placée sur une mosquée ou autre édifice public. Z. 635^c. Mikl. I, 10.

17 31. *Alimán*, nevoe mare, extremitate:—cf. ar. *el-emán*, sûreté, grâce, pardon Z. 85^b; cf. *iliman*, *liman*, port. Z. 93^a; serb. *iliman*, mare virtej Mikl. II, 17

32. **Alim*, o dare ce plăteau Tătarii pentru sederea lor în Moldova (Cr. III, 139 : Şi de pe oi şi de pe alte bucate să dea Tătarii *alim*; 189 : la aşezatul uşurului şi *alimului*, ca să plătească Tătarii; ib. 178);—*elim*. id. (Cr. III, 460 : Să se îndatorească Tătarii, ca să plătească zece din roduri. . . şi oareşi-care bagateluri pentru păşunatul vitelor cu nume de *elim*);—t. *alym*, action de prendre, de saisir, d'acheter; achat, ce que l'on peut prendre. Z. 90^c. V. *ilis*.

18 33. *Alişveris*, lit. luare — dare, daravere, negoţ, vînzare, tîrguală :—t. *alyš-veris*, commerce Z. 89^a.

19 34. *Amá*, *má*, dar, însă (Fil. 186);—ar. *amma*, *emma*, mais Z. 93^b. Mikl. I, 11.

20 35. *Amán*, interj. îndurare, iertare (Al. P. p. 79 : *Aman!* ei cu toţi răcneau);—ar. *emán* vulg. *aman*, sûreté; interj. grâce, pardon, ah! o! Z. 94^a. Mikl. I, 10.

21 36. *Amanét*, *emanét*, *amanet*;—ar. *emânet*, *amanct*, sécurité, dépôt, objet confié en dépôt. Z. 94^b. Mikl. I, 11.

37. **Anadól*, Asia mică (Cr. I, 21; II, 95; III, 266);—*anadoleán* (Beld. III, 374 : din *Anadoleni* o parte);—*anadól*, un fel de blană turcească;—*anadolu*, l'Asie mineure din gr. *ἀνατολή*, orient. Z. 98^a. Mikl. I, 11; Cih. 543.

22 38. *Anasón*—*anisun*, anis din gr. *άνισον*. Z. 110^c. Mikl. I, 12.

23 39. *Andreá*, *indreá*, *undreá*, ac lung;—cf. ar. *ibre*. aiguille Z. 3^c. Mikl. I, 75.

40. *Angará*, *angarie*, clacă; dajdie, dare extraordinară;—*angarija*, force, contrainte, corvée din gr. *ἀγγαρία* Z. 107^c. Mikl. I, 12.

24 41. *Anghinără*—t. *enginâr*, artichaut din gr. *ἀγγινάρα* Z. 108^c. Mikl. I, 57.

25 42. *Antép*, vişin turcesc, lemnul seu (Fil. 17 : ciubuce de antep şi de iasomie);—t. *antep*, id. Mikl. I, 12.

26 43. *Anteriu*, *antereu* (mold.), haînă lungă sub gîubea;—t. *anteri*, camisole avec des manches entières. Z. 106^b. Mikl. I, 12.

27 44. *Arabá*, *harabá*, căruţă turcească;—*arabagiú*, căruţaş;—*arabagilie*, starea saŭ chiria arabagiului—t. *araba*, chariot, voiture; *arabağy*, charretier Z. 23^a. Mikl. I, 12.

45. *Aralic*, (Polizu, Pontbriant) spaţiu, interval;—t. *aralyk* (*ára*, milien). intervale, interstice. Z. 23^b. Mikl. I, 12.

28 46. *Aráp*, *haráp*, Arab, Negru (Cr. I, 48, 72);—*arăpesc*, arab (Cr. I, 283 : mormîntul lui Mehmet, ce este în ţara *arăpească*);—*harapînă*, ţigan (Isp. B. 204 : de *harapina* spurcată);—ar. *arab*, peuple arabe, Arabie, arabe, nègre Z. 62^c;—bulg. arap, arapin; serb. alb. rut. arap Mikl. I, 12.

47. *Arár*, *harár*, ţesătură din pînă de capră din care se fac corturi, ŷol de acoperit căruţele ordinare;—t. *harar* rapatelle, grand sac à grain Z. 404^c. Mikl. I, 67.

48. *Arbiú*, (Cost. D. 62), *arbir*, *alibiu*, varga cu care se încarcă pistolul;—t. *harby*, baguette Z. 385^c. Mikl. I, 68.

49. **Arcá*, protector (Cr. I, 305 : Mateiú Vodă dedese ştire şi la *arcalele* sale ce avea la Impărăţie, de sila ce'i făcea Vasilie Vodă; Mag. Ist. IV, 35);—

arcaliu, bine protejat (Cr. III, 240); — *arka*, dos, appui, protection, protecteur; *arkaly*, qui a le dos large, bien soutenu, bien protégé. Z. 29^c. Mikl. I, 13.

30 50. **Arcăn**, funie de prins caii; un fel de joc (Jip. 51); — t. *argan*, corde, câble Z. 28^c. Mikl. I, 13.

51. **Armán**, imprejmuire îngrădită, arie, curte, cerc; — *armangiu*, îmblătitor; — p. *çarmen*, recolte, tas de céréales, aire où l'on bat le blé, grenier; *çarmengi*, batteur en grange. Z. 406 c. Mikl. I, 72.

3 52. **Arnăút**, Albanez, lacheu; un fel de grău tare, lit. grău albanez (Al. P. p. 117: Tot de grău mărunț și de *arnăut*); — t. *arnaut*, Albanais din 'Αρναυτης metat. din 'Αλβαντης; *arnaud bogdai*, blé d'Albanie. Z. 31 a, 202 c. — Mai avem în rom. și forma *Arbănaș*, *erbănaș* (albănaș), albanez (Cr. II, 188: Ghica Vodă de neamul lui fiind *Arbănaș*; ib. 24, 394; I, 15, 111; Mag. ist. II, 144); — bulg. serb. arbanas Mikl. I, 13.

32 53. **Arpagică**, *arbagic*, ceapă mărunță; — t. *arpağyk*, orgelet (*arpa*, orge), deci: ceapă mică cât un grăuncior de orz. Z. 24 b. Cih 544.

54. **Arsaná**, casă saú magazie de arme (Gorj. D. 5); — *tarsaná*, arsenal de marină (Cr. III, 274); — p. t. *tersçâne*, *tersâne* vulg. *tersana*, arsenal de marine Z. 278^b; — it. sp. arsenale, arzană; fr. arsenal din ar. *dâr-çanah*, casa industriei, pers. *társanah* Diez, I, 34.

55. **Arsız**, nerușinat, sumet; — t. *arsyz*, imprudent, dehonté (*âr*, honte) Z. 22 c. Cih. 544. Mikl. I, 12. 13.

56. **Arsá**, *harşá*, pătura pe șaoa calului; — *haşá*, id. (Hron. II, 189: și cu *haşalc'e* de catifea cusute cu flori de sărmă; Gorj. D. 102: *haşaoa* saú cioltarul calului); — ar. *gâşie*, *haşa*, couverture, housse de cheval. Z. 644 a. Mikl. I, 68.

33 57. **Arşic**, oscior de la incheietura genuchului la vite; un joc de copii cu aceste oscioare; — t. *aşyk*, osselets, jeu d'osselets. Z. 54 c. Mikl. I, 15.

58. **Arşin**, patruzeci jurubițe de tort; — t. *arşyn*, aune, dévidoir. Z. 280 a. Mikl. I, 13.

34 59. **Artán**, *hartán*, bucată mare și crudă dintr'un animal, coapsă; — *hártănesc*. a sfășia, a rupe în bucăți (Isp. B. 28: fiindcă *hártáni* ptele de bivol; ib. 144: căci haînele de pe dinsa se *hártăniseră*); — *hárta-párta* întrebuițat numai în locuținea: a face *hárta-párta* (Isp. B. 340), a rupe în bucăți; — *hártăpălesc*, id. (Jip. 24); — cf. t. *hartan*, restant, reste, qui excède, dépasse. Z. 26 a.

60. ***Arz**, *harz*, expunere, memoriu, raport (Cr. I, 309; II, 51, 367; III, 39; Beld. ib. 355, 350: *Arz* a trimite la Poartă, nici cum nu aú îndrăznit); — *arzmahzár* (Ar. II, 31; C¹ II, 308), *arzmagzar*, *arzumagzar* (Mag. ist. II, 134; IV, 26), *argimagzariu* (Cr. III, 353. 390. 415), suplică colectivă; — *arzuhal* (Cr. 124, 164). *arzihal* (III, 117), *arzahal* (I, 309), *arzaval*, *arzoval*, *harzoval* (III, 209; Hron. II, 181, 192, 199), răvaș de jalbă, petițiune, suplică; — ar. 'arz, présentation, exposition, exposé, offrande; 'arz-i mahzar, petition signée par toutes les personnes présentes; 'arzuhal, 'arz-i hal, exposition, rapport, mémoire, requête, pétition, supplique. Z. 626 b, c. Mikl. I, 14.

61. ***Asaúl**, cămăras, intendent la Cazaci (Cr. II, 135: Și luând și pe ceilalți Cazaci cu *asaulul* lor; I, 321: au șezut Timuș aicea în Iași cu *asaulii* sei); — t. or. *jasaul*, qui arrange, chambellan ou intendant au service des khans de Turkestan. Z. 951 a.

62. ***Aschér**, *ascherliu*, soldat (Cr. III. 282; Beld. ib. 373: Frică, c'auzea mulțimea ce vinea de *ascherliu*; Hron. II, 187, 192); — ar. 'asker, armée, troupe; soldat, militaire; 'askerliu, appartenant à l'armée, soldat. Z. 629 c. Mikl. I, 14.

63. **Asmaciúc**, *asmatúchü*, *hațmatúchiü* (asmaziukiü), Anthriscus cerefolium

(Br.); — t. *asma*, suspension, treille, vigne; *asmağyk* Z. 59 b. Roesler, 30. Mikl. I, 14.

64. **Astár**, căptușală de pînză; — *astăresc*, a căptuși cu astar; — p. *astár*, doublure, toile grossière qui sert de doublure Z. 36 c. Mikl I, 14.

65. **At**, *hat*, cal, armăsar (Cr. III, 212 : Și vrînd domnul să se sărute cu Agasi de pe cai, s'au tulburat *ații* lor; ib. 220 : Și Casim-Aga așîșderea trăgînd și un *at* (cal de șea) Domnului peș-heș; Bur. 161 : șapte pușori de *hați*; Ar. II, 45 : Turcii impușcară *hatoaica* sărdarului Iordache; Laur. Gl. 286 : *hat*, cal frumos, superb); — *At-măidán*, piața cailor (Gorj. D., 5 : incurătoarea cailor, unde se învață caii); — t. *ât*, cheval, cheval entier; *at meidany* vulg. *atmeidan*, cirque, hippodrome. Z. 6 b; — bulg. *at*, *hat*, cal bun, nearab; serb. *at*, *hat*, armăsar. Mikl. I, 15.

66. **Atîrdiseșc**, *artorisesc*, *arturisesc*, a ardica prețul, a da mai mult (la mezat); — t. or. *artyrmak*, faire croître, augmenter, encherir; *artyk*, plus. Z. 25 c; — bulg. atardisam, gr. ἀρτηρίζω, augeo Mikl I 14.

35 67. **Atláz**, *acláz*, stofă de mătase (netedă); — ar. *atlas*, ras, uni, dont la surface ne présente ni aspérité ni dessin, satin. Z. 61b, Mikl. I, 15.

68. **Avaiét**, *havaïét*, dare, taxă; — ar. *'awâid*, revenus, rentes pl. din *'âid*, rente. Z. 640 b 621 a.

69. ***Avgiu**, vînător (Cr. II, 34 : Pline erau odăile Seimenilor și ale *Avgielor*, niște slujitori de ai lui Dumitrașco-Vodă, ce le pusese el acest nume); — t. *awgy*, chasseur, pêcheur (*aw*, chasse, pêche, gibier). Z. 114 b, 110 a. Mikl. I, 15.

70. **Avlie**, curte (in Transilvania); — t. *hawly* vulg. *awly*, cour din gr. ἀβλή Z. 397a. Mikl. I, 15.

71. ***Azlu**, destituire (Ur. III, 168, 175); — *mazil manzil* (Mag. Ist. IV, 50, 164), destituit, fără funcție, boierinaș, mic proprietar; — *mazilesc*, a destitui; — *mazilie*, starea celui mazilit; — ar. *'azl*, destitution, renvoi, retraite, renonciation; *ma'zul* partie. pas. destitue d'un emploi, mis à la retraite. Z. 628 b, 863 a. Cih. 544. Mikl. I, 16; II. 22.

B.

$\frac{1}{2}$ 36 72. **Babăca**, *bubacă*, *babăcu* (in Moldova), tată; — *babalic*, om înaintat în vîrstă, bătrîn, nevoeaș; — t. *baba*, père, grand-père, vieillard; *babalyq*, paternité, père adoptif, beau-père; homme agé Z. 156 c, 157 a. Mikl. I, 16. — Forma *babacă* este o formațiune diminutivală proprieă romînească (t. *babek*) ca și *neneacă*; cf. bulg. serb. *babajko*. — Cf. *baccá* (poate pentru *babeca*: *ca* diminutiv turcesc), in sens de bătrîn, mai cu seamă de bătrîn retrograd (Al. T. IV, 1764), care, in acest cas, ar avea o origină identică cu sinonimul «tombatera» din gr. τὸν πατέρα.

37 73. **Băcán**, *bacál* (in Mold.); — *băcălie* (Al. P. p. 11 : descarc *băcălii* — și 'ncarc dimerlii), *băcănie*, articol de băcănie, locul unde se vinde; — *bacalim*, aromă, mirodenii (Conv. lit. XVIII, 11); — ar. *bakkál*, marchand de légumes et d'autres comestibles, fruitier. Z. 403 b. Mikl. I, 18.

38 74. **Băcán**, lemn de roșit ouă; — ar. *bakkan*, bois du Brésil, bois de cam-pêche. Z. 203 c. Mikl. I, 19.

75. ***Baceeván**, grădinar (Cr. III, 273 : Că boierul de divan a s'agîungă *baceevan*); — p. *băgčevan*, *băgčebân*, jardinier (*bagča* dimin. din *bag*, jardin) Z. 167 a, b; — bulg. *bahčevan*, serb. *baščevan*. Mikl. I, 17.

- 39 76. **Baclavă**, plăcintă înfoiată cu zahar și nuci; — t. *baklava*, espèce de pâtisserie ou de gâteau coupé en rhomboïdes. Z. 203 c. Mikl. I, 19.
- 40 77. **Bacșis**, dar mic în bani; — p. *bagşyş*, don, cadeau, pour boire. Z. 167 c. Mikl. I, 17.
- 41 78. **Bagă**, țeastă de broască țeastoasă; — t. *baga*, nom générique des animaux batraciens; tortue, écaille de tortue. Z. 203 a.
- 42 79. **Bagdădie**, tavan (în Mold.); — ar. *bagdādī*, de Bagdad; stuc ou plâtre à la manière de Bagdad. Z. 202 b; — it. *Baldacco*, Bagdad, de unde și it. *bal-dacchino*, fr. *baldaquin*; după numele orașului, unde se fabricau prețioasele stofe de uraniscuri Cih. 245.
80. **Bageacă**, *băgeac* (în Mold.), ferestruce pe coperișul casei; — p. *băga*, ouverture par laquelle entre l'air ou la lumière, soupirail, cheminée, toit. Z. 158 b Mikl. I, 17. — În privința silabei finale *că* cf. *babacă*.
81. **Bahădîrcă**, (în Mold.) băborniță ce face pe virtuoasa, bătrînă prefăcută (Codr. D. s. v. *béqueule*); — p. t. *bahadyr*, valeureux, courageux, vaillant, athlète, guerrier, din p. *beha*, prix, valeur. Z. 229 a; — rus. bogatyri, rut. pol. bohater, eroi, ung. bator (de unde Batory) și *bator*, deși, de unde rom. *bătar*, (în Trans.) harem. Mikl. I, 18. — Cuvîntul românesc a căpătat un sens diametral opus celui primitiv de «eroină».
- 43 82. **Băieră**, măruntaie, întrebuintat la plural numai în locuțiunea: *băierile inimii* (Isp. B. 54: mi se rupe *băierile inimii* de milă); — t. *bagyr*, foie, coeur. Z. 167 b.
83. **Bairăc**, steag (Al. T. 39: Și eu am purtat *baïracul*: Zil. 133); — *baïractâr*, stegar (Ar. II, 41: Turcii împușcară pe *bairactar* Mihale, ce ținea *bairacul*; ib. 36; Hron. II, 200: *baraictari* (!) Pasvandului); — *îuruc-bairăc*, steag de paradă (Cr. III. 316; Fil. 346: *uruc-bairam* (!)); — *îuruc-bairactâr*, care purta îuruc-bairacul (Cr. III, 323); — p. *bairăc*, drapeau, étendard; *bairăkdâr*, porte-enseigne; t. *jürük*, qui marche, qui court Z. 233 b, 971^b; — bulg. bajrak, bajraktar; serb. barjak, barjaktar. Mikl. I. 18.
- 44 84. ***Bairăm**, serbătoare turcească (Cr. III, 145: N'aŭ putut Ghica Vodă să stringă haraciul, ca să'l trimită după obiceiul la *bairam*; ib. II, 370: era *baraimul* Turcilor; Cant. D. M. 111 (226): Moldova dă la *baeramul* său paștele turcești ca un peșceș împăratului 18,750 de lei și două blane). Haraciul, de care vorbesc cronicarul și Cantemir, și care la început n'a fost de cât un simplu *peșceș*, oferit pentru întâia oară de Vasile Lupu (Cr. II, 185), mai poartă următoarele nume: *bairamlic* (baraimlic, barieamlic): Cr. II, 46, 122, 185, 283; C¹ II, 308; *poclonul bairiamului*: C¹ II, 311; *poclonul bairamlicului*: Cr. II, 124: *bairam-peșceș*; Cant. D. M. 227; R. I, 1. 53; — p. *bajrăm*, fête, jour de fête. Z. 233 b; — bulg. bajram, serb. barjam. Mikl. I, 18.
- 45 85. **Bălăbănós**, mare, tare deschis (Jip 134: ochi *bălăbănosi*, gogonați și roșiți de neodină); cf. *bolovănesc*, a holba, a căsca ochii (Cost. 120), probabil de aceeași origină; — t. *balabân*, grand, gros, fort. Z. 206 b. Mikl. I, 19.
- 46 86. **Balamă** — t. *baglamak*, lier, nouer, fermer; *baglama* (bag, lien, noeud, bande) Z. 167 a, c. Mikl. I, 19. Din *bag* deduce Cih. 546 și *baieră*, *băier*, legătură panglică, dar existența cuvîntului și în dialectul isto-romîn (Mikl. R. U. I. 19) se opune unei atarî etimologii.
87. ***Baliméz**, *balîeméz*, tun mare pentru spargerea zidurilor (Cr. I, 282: Pușci tot de cele mari ce se zic *balîemezuri*; ib. II, 149: Enicerii aŭ lăsat tunurile și aŭ adus și mai mari *balîemezuri*; ib. 208, 263; Bălc. 614); — *baljemez top*, canon de gros calibre, litteralem. canon qui ne mange pas du miel (mais qui devore les hommes) Bianchi I, 316; Mikl. I. 20.
88. **Băloș**, miere (Pol. 41); — *bălbaș*, un fel de băutură saŭ mîncare cu

mîere; — *balgiu*, vînzător de mîere şi de balbaş (Cr. II, 418 : pre neguţitori şi pre *balgiu*); — *balgibaşa*, trimisul Hanului pentru luarea dăjdiei de mîere (Cr. III, 26 : aŭ prins atunce şi pe *balgibaşa* Hanului; ib. 90 : alţii aŭ încungîurat gazda *balgibaşii*; ib. II, 100 : se făcuse aice în Iaşi mare gălceavă între Turci şi între nişte Tătari *balgibaşi*): — *abalgi-başlic* (Cr. II, 124), *balci-başlic* (ib. I, 251, 483 : Irimia Vodă aŭ legat atunci şi mîerea, ce se dă în toţi anii *balci-başlic*; Bălc. *baltzi-paşaliki* (!)), *balci-beşlic* (III, 458), dare în mîere ce Domnii Moldovei se îndatoraŭ a trimite în toţi anii Sultanului şi Hanului: — t. *bal*, miel; *balgy*, vîndeur de miel et de hydromel Z. 169 c, 170 c. Cf. curdic *başlik*, darul mirelui către mireasa Mikl. I, 22.

4789. **Baltág**, toporaş cu coadă lungă, un fel de suliţă (Al. P. p. 5 : cu *baltagul* l'oiŭ lovi — cu pămînt l'oiŭ inveli); — *baltagi*, înarmat cu baltag; — t. *balta*, *baltak*, hache, hallebarde; *baltagy*, pionnier, sapeur; autrefois valet dans le palais imperial. Z. 170 b. Mikl. I, 20.

48 90. **Báme**, *bámbe*, *bámir*, *Hibiscus esculentus*; — t. *bamia*, id. Cih. 546. Mikl. I, 20.

49 90^a. **Bán**, odinioară guvernatorul Craioveii; monedă (cu efigia Banului), monedă în genere; — p. *bán*, gardien, maître; t. *ban*, seigneur, gouverneur (primitiv identic cu cel precedent), după Zenker 172^b; Turcii ar fi priimit vorba de la Slavii sau Unguri: după Miklosich I, 20 Slavii ar fi primit vorba persiană prin intermediul turcesc.

91. ***Barătă**, căciulă roşia de lână (Cr. III, 219, 158 : cu *bárate* negre de păslă; 322 : Roşii. se purtaŭ în haîne roşii şi în *bărăti* arnăuţeşti); — *barata*, bonnet long de drap rouge (que portaient les bostangis) din it. beretta Z. 160 a. Diez I, 62.

91^b. **Barbún**, un peşte (Fil. 159); — *barbunja*, barbeau (poisson) din it barbio Z. 160^b; — bulg. barbut Mikl. I, 20.

92. **Bărc**, baltă; — ar. *birket*, étang, réservoir d'eau. Z. 190 c. Cih. 546.

93. **Bărdác**, *bărdácă*, ulcea cu toartă; — *bardaci*, ad. prune, o varietate de prune (Br. Pr. 67); — t. *bardak*, pot de terre, cruche, flacon, coupe. Z. 188 a; — serb. bardaklija, varietate de prune. Mikl. I, 20.

93^a. **Barém**, *bárim* — p. *bari*, par une fois, au moins (*bár*, une fois) Z. 162^a; — bulg. serb. barem, barim Mikl. I, 21.

94. **Barós**, ciocan greŭ de fierar; — *varjos*, gros marteau din gr. βάρος, greutate Z. 927 a. Cih. 546. Mikl. II, 82.

95. ***Barút**, iarbă de puşcă (Hron. II, 182 : aŭ sfărămat zidurile cetăţii cu *barut*; ib. 171. 178); — *barutănă*, ierbărie (Hron. II, 178 : aŭ nimerit *barutana* adică prăfăriea; ib. 173 : cu toate tunurile şi *barutancele*); — t. *baryt*, *barut*, poudre à canon; *barut-şâne*, magasin à poudre, moulin à poudre. Z. 161 c; — bulg. serb. barut, serb. barutana. Mikl. I, 20.

96. **Basmá**, lit. tipar, stofă tipărită sau zugrăvită; cf. *stambă*, tipar şi stofă; — *basmanjiu*, fabricant sau vînzător de basmale; — cf. *bosmali*, expresiune familiară pentru : comedii, năsdrăvăni, fapte mucalite dar vătămătoare (Cost. D. 122); — t. *basma*, impression, empreinte; *basmağy*, imprimeur, imprimeur sur indienne. Z. 166 b. Mikl. I, 21.

97. **Baş**, întăiul (în bine sau în rău); de întăia calitate (Bur 134 : *Baş* marghiol de tîrg; ib. 70 : Cu guler de fir-de fir chear *baş* fir; Al. P. p. 125 : *Baş* agaoa se îmbăta); — *báš*, agio; — *başibuziç*, (lit. al căruŭ cap e sucit), voluntar turc; vagabond, om de nimic; — t. *baş*, tête; qui est à la tête, chef, principal, premier; *baş*, *akçe-başı*, agio; *baş-i-bozuk*, milice irregulière Z. 165 c., 218 b. Mikl. I, 21. Cf. cele zise s. v. *beşli*.

57 98. **Bașcă**, *bășcă*, adv. deosebî, la o parte; — *bășcălucesc*, a separa; — t. *baška*, séparément, à part. Z. 164 c. Mikl. I, 22.

99. **Batác**, loc smîrcoș; — t. *batak*, marais, bourbier. Z. 175 c. Mikl. I, 22.

100 **Batál**, berbece întors (Jip. 48); — *batalamá*, înscris, înscris de anulare a unui act; — *bătălău*, moleșit, efeminat; — *batalisesc*, părăsesc, las în neîngrijire: un sens privativ e comun tuturor acestor cuvinte: — ar. *battál*, oisif, aboli, vechi, affaibli, ruiné. Z. 200 c; — bulg. *batalésam*; alb. *batal*, necultivat Mikl. I, 22. Cih. 547.

58 101. **Bazár**, tirg, piață (Fil. 88); — *bazarghânbașa*, marele neguțător care cumpăra stofele necesare pentru curtea împărătească (Cr. III, 209; ib: 143: *bazageambașa*); — *bazarghideán*, *pazarghideán*, tirguitor (Cr. II, 363; Gorj. Hal. I, 71: cum o astfel de cocoană să fie *pazarghidecană*; Fil. 66: Nu voiți ca *pazarghideanul* meu să poarte ceacășiri și ișlic; Ar. II, 215; Pol. D. 40); — *bazarlic*, *pazarlic*, tirguială, negustorie (Al. T. 1237: Nu'l agiunge capul să facă asemenea *pazarlicuri*; Pol. D. 40); — p. *bázár*, marché, lieu de marché; *bazyrgan*, marchand, négociant, chaland; *bazara-giden*, acheteur, pourvoyeur; *bazarlyk*, commerce. Z. 162 b, c. Mikl. I, 22, 23.

102. **Bazeá**, materie de ață și bumbac, un fel de tulpan (R. II, 1. 339: Un capot de *bazea* cu vapeluri; Ponbr. 68; Cost. 102); — *bâzen*, basin din fr. basin. Z. 163 a.

57 103. **Bechér**, neinsurat, flăcău; cal de poștă stricat (Cost. 107); — ar. *bekjar*, célibataire; *bekir*, vierge Z. 204 c. Mikl. I, 24.

58 104. **Beciú**, Viena; pivniță, locuință sub întâiul cat al unei case (Cr. II, 25: Turcii au ocolit cetatea *Beciul*, căreia îi zic Viena); — *becián*, vienez; — t. *beg*, Vienne Z. 177 a; — ung. *bécs*, serb. *beč*, bečanin; de origină obscură. Cf. cumanic *beči el*, urbs munita, castellum Mikl. I, 23. Cih. 546.

105. **Becriu**, desfrinat; — *becrilic*, viață desfrinată, orgie; — p. t. *bekri*, ivrogne; *bekrilik*, ivrognerie Z. 204 c. Mikl. I, 25.

106. **Bég**, *bec*, la jocul de nuci se cheamă așa nuca aleasă ca cea mai grea (Laur. Gl. 65); — t. *pek*, dur, fort, solide Z. 204 a.

107. **Beghír**, lit. cal de sarcini, cal ce umblă în buestru; — p. *bárgír* vulg. *begir*, cheval, rosse, cheval hongre (p. *bár*, charge, fardeau) Z. 161 b. Cih. 548.

108. **Béiú**, principe, domn; — *beiú*, arșicul cu partea scobită ridicat în sus (Conv. lit. XVII. 472 arm.); — *beglerbéiú*, *beilerbeiú*, guvernator general (Cr. I. 411, 453; Mag. Ist. IV, 94); — *beilic*, palatul beifului, strada în care s'află; clacă în folosul Domnului său al guvernului; — *beilicciu*, neguțător; — *beizadedá beizdedea*, fiu de domn (Mar. P. p. 19: Feciorul lui *bezedea*; ib. 30: la curțile *bezedestî*); — t. *beg* (bej), prince, seigneur, monsieur, fils de pacha, chef d'un district; titre des capitaines de vaisseau, des ambassadeurs européens, des princes de Moldavie, de Valachie et de l'île de Samos; *begler-begi* (bejlerbeji), gouverneur général; *beglik* (bejlik), dignité de bey, principauté, gouvernement, trésor public; *begzáde* (bejzáde), fils de bey, cavalier, gentilhomme Z. 204 a, c; 205 a. b. Cih. 548. Mikl. I, 24.

109. **Beleá**, *belá* (mold.), năpaste, incurcătură, nenorocire; — *be'aliú*, care pricinuiște sau aduce nenorocire (Cil. b. 1875 p. 45: dar paserile sint *belalîr* nevoe mare); — ar. *belá* malheur, calamité, misère, peine, affliction; *belaly*, qui cause ou souffre le malheur Z. 206 a, c. Mikl. I, 25.

110 **Belezic**, capac de piele pe tocul pistoalelor (R. I. 2. 398: O pușcă arnăuțească cu *belezicurile* de argint; Ar. II, 81); — t. *bylazyk*, *belezik*, brățelet Z. 206 b. Mikl. I, 27.

111. **Beltea**, *peltea*, şerbet de dulceaţă, must de poame; — t. *pelte*, gelée des fruits. Z. 207 a.
112. **Bénghiu** (mold.), mursală (Al. T. 398 : glodu'ti lipeşte *benghiuri* pe nas); — *benic*, atlas pestriţ saŭ punctat (Hasd. Cuv. I, 199 : Trei dvere de *benic* roşil şi cu ţinte de aur); — t. *benek*, tache (dim. din *ben*, id.), mouches de diverses couleurs; ouvrage pointillé, satin pointillé. Z. 212 b. Mikl. I, 25.
113. **Bént**, smirc, nămol; — p. *bend*. lien, noeud, digue Z. 211 b. Mikl. I, 25.
114. **Berát**, uric, diplomă (Cr. I, 251; II. 74 : s'au cetit *beratul* cel împărătesc; III, 136, 248; Mag. Ist. II, 14 : *barat*; Ar. II, 215); — *berát*, privilège, brevet, diplôme, exequatur d'un consul. Z. 184 c. Mikl. I, 26
115. **Berbánt**, *birbánt*, om desfrinat, craidon (Al. P. p. 398 : Este un şarpe cam *berbant*; Beld. III, 347 : Un *birbant* de ceî de frunte şi de ţări vinturător); — *berbantlic*, *berbântie* (Al. D. V. 71 : Un dar de *berbântie*); — p. *berbád*, detruit, ruiné, perdu Z. 186 a. Cih. 548.
116. **Berbelic**, (mold.) peşchir de hărbierit (Al. 431 : *berbelicu* i pentru ras; Conv. lit. IX, 277); — p. *berber*, hărbier, Z. 186 a; — bulg. *berberlik* Mikl. I, 26.
117. **Bereché**, belşug, fericire; — *berechetliu*, îmbelşugat; — ar. *bereket*, bénédiction de Dieu, prospérité, bonheur, abondance, fertilité; *bereketli*, abondant, fertile, qui fait profiter Z. 190 c. 191 a. Mikl. I, 26.
118. **Berlánt**, briliant (Pan. Sez. II, 51 : Am pierdut un diamant măi frumos de cât *berlant*; Pan. P. V. 168 : Şi împodobit numaî cu *berlante*); — *byrlanty*, id. din fr. brillant (diamant) Z. 191 b.
119. **Berlic**, as (la cărţile de joc); speteaza mijlocie (la zmeñ); — t. *birlik*, unité (*bir*, un) Z. 191 c.
120. **Beşactea**, *bişactea*, *beşactă* (mold.), *bestahtea* (R. II, 1. 334), cutie saŭ lădiţă frumos lucrată; — p. *piştaţta* vulg. *beştaţta*, table à écrire, secrétaire (p. *piş* vulg. *peş*, avant, devant; *taxte*, planche, table) Z. 235 c. Mikl. II, 41.
121. **Beşchie**, (mold.) fereastră mare; — *bischigiu* tăetor, cosaş (R. I, 1. 47); — t. *běky*, scie, couteau; *bickýgi*, coupeur, moissonneur, scieur Z. 177 b. Mikl. I, 27.
122. **Besteá**, cântec (Gorj. Hal. IV, 24 : începuse a cânta o *bestra*); — p. *beste*, chanson, morceau de musique, chant, mélodie Z. 197 b.
123. **Beşlic**, monedă turcească de 5 lei; — t. *beş*, cinq Z. 198 c; — bulg. *beşlik*, Mikl. I, 26
124. **Beşli**. — In privinţa acestui cuvint important nu s'a dat încă vr'o etimologie satisfăcătoare. Roesler (p. 31) se abţine de la ori-ce etimologie, iar Cihac (p. 544) şi Miklosich (I. 24) îl deduc din t. *belgy*, gardien, sentinelle Z. 204 c. — Măi întâi, ce erau *beşlii*? După d. Cogălniceanu (Histoire de la Dacie, p. 42) ei erau nişte «cavaliers d'élite»; după Bălc. 594: «*Beşlii* erau două sute călăreţi *fruntaşi*»; iar după Cant. D. M. 89 (178) : «Aceşti *Beşlii* sînt Tătari saŭ Turci, pre cari îi ţine Domnia pentru împiedicarea răpirilor de către oştile turceşti, şi pentru pedepsirea Turcilor, când fac vr'o necuviinţă...». Consideraţiunea deci, că *beşlii* formaŭ un corp de soldaţi aleşi, ne induce a deriva vorba din t. *baş*, tête, chef, premier, principal Z. 163 c. cu sufixul turcesc *li*, adică *başli*, cu sensul de «fruntaş, de căpetenie». Cf. t. *beşli*, garde du corps à cheval du grand vizir Ham. XVII, 221; Cant. Ist. ot. 497 : *beşlii*, cavalerie uşoară la Turci; Bălc. 646; *vesli*; cf. serb. *bešlija*, un fel de soldat turc Mikl. I, 24; — *beşli-ágasi* (Cant. 178 : *Beşliagasi* are supt ascultarea sa doi căpitani de ai *beşliilor*; Melchis. 47), contras măi tîrziu în *beşleágă* (Zil. 297 : Care măi înainte vreme au stătut şi *beşleágă* pe la judeţe; Cr. III, 217, 413), care, de la însemnarea de «căpitan de *beşlii*» saŭ «ofiţer de poliţie», trecu la aceea de «babalic», care accepţiune e şi astăzi singura populară. O altă

schimbare de sens a suferit și vorba *beşli*, care, în baladele dobrogene, dobindi însemnarea de «jăfuitor, prădător» (Bur. 128 : Haramgiule, tu *beşliule*), cum și ajunseseră *beşlii* în timpul din urmă; — *beşlegărît*, dregătoria *beşle-ilor* (Beld. III. 413).

125. **Betermeá**, *bitirmeá*, învoire, tocuire cu bani (Beld. III. 404 : Apoi îi vedeai îndată a cădea la *betermea*; C², 398 : această *bitirmea* de salahori și cará); — *bitirdisesc*, a îngădui, a se învoi (Beld. III. 395 : găsesc să *bitirdisescă* parale de or numără); — t. *bitirmek*, finir, terminer, achever Z. 176 c; — mrom *bitisi*, sfârși; serb. *bitisati* Mikl. I, 29.

126. **Bezestén**, clădire (Pol. D. 43); — ar. *bezzázistán* vulg. *bezzistán*, lieu où l'on vend des toiles (*bezz*, toile), marché Z. 195 b. Mikl. I, 26.

127. **Bézmín**, *bezmén*, la început darea saú venitul locului, ce plăteau la domnie cărcimele așezate pe moșiile domnești, hoierești saú mănăstirești (Cr. II, 51 : Așîşderea și camâna și *bezmínul* cu cepărie, ce au fost dând cărșmele din toată țara); mai tirziú însemnă birul de ceară și de săpun, ce se strîngea de către Cămărașul de luminî pentru luminatul Curtiî (Cant. D. M. 86: tributum cereae et sebi quod *bezmen* vocatur; în trad. rom. p. 172 s'afliá din eroare *hai-men* în loc de *bezmen*. cf. Melchis. 55, 57 și apendice 104). Astăzi are vorba (în Moldova) înțelesul de «arendă pe mai mulți ani» (Stam. D. 264 : *besmín* = embatic). Cf. Cost. 379 : *embatic*, plată anuală pentru locul casei către proprietari; embaticul se dá în bani, și pentru că proprietarii unor asemenea locuri sint mai adesea mănăstirile, el se dá și în luminări saú atâtea ocale de ceară ori undelemn; — *bezmánár*, care strîngea *bezmenul*; care ia în arendă. — Vorba se trage din t. or. *batman*, sorte de mesure, de poids Z. 157 c, prin intermedierea formelor slavice : rus. *bezmenú*, cântar, greutate de doi funți și jumătate; rut. *bezmín*, cântar; pol. *bezmian*, lit. *bezmenas* Mikl. I, 22.

128. **Bidineá**, *badaná* (mold.); — t. *badana*, chaux pour blanchir, badigeon Z. 159 c. Mikl. 16.

129. **Bidiviú**, cal pitic arăpesc, cal frumos și sprinten la fugă (Alex. 69 : Și o sută de *vidibiú* arăpești; Bur. 151 : pentr'un puiú de *bididiu*; Isp. B. 152 : fiind că el nu se putea veseli de cât cu *bidibiul* seú); — ar. *bedewi* scil. *at*, cheval de race (arabe) Z. 182 b. Mikl. I, 23.

130. **Bieáz**, *vieáz*, ordin imperial (Cr. III, 257 : Și i trimitea și *bicazuri* cu pecetea mării sale; ib. 260); — ar. *bejáz*. blanc, carte blanche, copie au net; Redhouse : an imperial command given propriá motu, and not on any petition or ministerial report Z. 231 a, b. Mikl. I, 24.

131. **Bímbașá**, *binbașa*, lit. căpetenie peste o mie, șef de batalion (R. I. 2. 388 : Căminariul Sava, *binbașa* al curții domnești; Beld. III, 404; Hron. II, 190); — t. *biñ*, mille; *biñ-bașy* vulg. *binbașy*, colonel, commandant de la flotte Z. 237 c. Mikl. I, 28.

132. **Biná**, clădire; — ar. *biná*, construction, édifice Z. 210 a. Mikl. I, 28.

133. **Bínd**, steag; — ar. *bend*, étendard, drapeau, corps d'armée de dix mille hommes Z. 211 b. Cih. 549. Cf. *bent*, cu care etimologiceste e identic.

134. **Binígú**, geambaș care încalecă cai neînvațați și cu nărav (Cost. 114): t. *binígý*, chevalier; *binmek*, monter, aller à cheval Z. 212 c; — bulg. *bined-ziya*, bun călăreț Mikl. I, 28.

135. **Binîș**, *benîș*, o haină de asupra cu saú fără mănici; — *binîșléu*, nobil (Fil. 346 : Doamna cu boierii cei mari și cu *binîșlii* seí); — t. *binîș*, promenade à cheval, espèce de manteau. Z. 240 a. Mikl. I, 28.

136. **Bléandá**, uliu, gaie de noapte cu penele cenușii (Cost. 117); — cf. t. or. *bilen*, faucon, épervier; cf. p. *bülend*, *belend*, haut, élevé, sublime Z. 209^a, deci : pasere ce zboară la o mare înălțime.

137. **Boáz**, *bogáz*, strimtoare (Cant. Div. 58 : podul cel ce peste mare făcuse la *bogazul* de la Chersonesos; Cr. I, 21 : *boazul* de mare între Țarigrad și între Scutari; ib. 389, 451; Mag. Ist. V, 115 : *bohazuri*); — t. *bogaz*, gorge, gosier; embouchure; détroit, défilé, canal Z. 221 c. Mikl. I, 29.

138. **Bodîrlîu**, pasere numită în Moldova și *cufundaciû*; — cf. t. *badyr-mak*, faire descendre, faire plonger, submerger; *batmak*, (aor. *batar*) descendre, plonger, couler à fond Z. 158_a; deci pasere, care se dă de-a fund, care se cufundă în apă (cf. fr. plongeon, germ. Taucher); totașa pe turcește. din acelaș radical, *kara-batak*, lit. mlaștină neagră Z. 175 c. Vorba *bodîrlîu* mai are și sensul de închisoare, adică loc înfundat (Jip. 95 : Nu le pare rău (hoților) că merg la *bodîrlîu*).

139. **Bogăce**, *bohăciû*, un fel de plăcintă mai ales cu brinză (Pol. 49; Glos. 80; Al. T. 340); — *bogaća*, *pogaća*, espèce de gâteau cuit sous les cendres din it. focaccia Z. 221 c.

140. **Bogasiu**, canavață sau pînză de bumbac. Fil. 13 : o fermenta de pambriu ca păul grăului căptușită cu *bogasiu* roș); — *bogasiér*, neguțător de bogasiuri; — *bogasierie*; — t. *bugasy*, bocassin, canevas, toile de coton Z. 221 c. Forma ardelenescă *bogazie* (Cih. 550) vine din ung. *bogazia* de aceeaș origină Mikl. I, 32.

141. **Bogcea**, *boccea*, (botcea), șal, bucată de materie de înfășurat; pachet de tutun; — *boccegiu*, *bogceagiû*, negustor ce poartă marfa în boccea; — *boccalic*, darul în priminelî oferit mirelui de mireasa într'o boccea; — t. *bogća*, châlè carré, drap ou morceau d'étoffe pour envelopper q. ch., enveloppe, paquet; *bogćagy*, porte-balle. Z. 222 a; — bulg. *bohčalák*, dar în haine serb *bogčaluk*, dar în cămăși, pantalonî, ciorapî Mikl. I, 29.

142. **Bogdân**, Moldovean (Al. P. p. 134: Unde'i aprigul *Bogdan*?; Cr. I, 26 : Turcii *Bogdan* ne zic de pre numele Domnului, carele aû inclinat țara; Cant. D. M. 2); — *Bogdan-sarâiû*, palatul reprezentantului Moldovei în Constantinopole (Cr. II, 35; III, 452); — t. *bugdan*, *kara bogdan*, Moldavie; *bugdanly*, moldave Z. 202 b. Mikl. I, 29.

143. **Bohordâr**, cădelniță (Rev. rom. II, 379 : Un *bohordar* de argint); — ar. *buxâr*, encens, parfum; *buxârdân*, parfumoir, encensoir Z. 179 c.

144. **Boiă**, *boiâlă*, zugrăveală, vâpsea de orice culoare; — *boiangiu*, *boîengiu*, care vâpsește pinzeturi; — *boîangerie*, meșteșugul său localul boiangiului; — *boiesc*, a vâpsi o materie; — *boiamă*, *boiamă* (R. II, 1. 340), materie de bumbac de îmbrobodit; — t. *boja*, couleur; *bojagy*, teinturier; *bojamak*, teindre, peindre, colorer; *bojama*, action de teindre, teint Z. 227 c, 228 a. Mikl. I, 29, 30. Ham. 221 : *bojama*, mouchoir en soie de forme carée.

145. **Boiû**, statură, talie; — t. *boj*, hauteur, longueur, stature, taille Z. 227 b. Mikl. I, 29.

146. **Bolból**, adv. cu înestulare, cu imbelșugare (Ponbriant, Polizu); — *buluc*, adv. foarte mult, belșu; grămadă (Al. P. p. 131: Și'n casă *buluc* intra; Al. T. 1135 : Iată'i toți *buluc*!); — *bulucesc*, a se aduna, a se stringe la un loc, a se expedia (Cr. I, 226; III, 41, 91); — t. *bol*, ample, vaste, large, grand, abondant, copieux; *bol bol*, abondamment, amplement; *bollyk*, largeur, ampleur; abondance Z. 224^b. — Tot din *bol* deduce Mikl. I, 30 și pe al nostru *belșug*; dar aci *l* e neorganic și lipsește în formele arhaice ale cuvîntului : *bivșug* (Cr. I, 10 : tîrguri vestite pentru (ed¹. Letop. I, 8 : *pline*) de toate *bivșugurile*), *bivșag* (Hron. II. 167 : era liniște și *bivșag*), *biușag* (Cih. II, 481) și *bișug* (Cr. II, 380; III, 7. 35, 55); în formele moderne ale cuvîntului (*bilșug*, *belșug*) avem dar un *l* epentetic. Etimologia maghiară propusă de d. Hasdeu (Cuv. I, 270) și admisă de d. Cihac (II, 481) e deci singura corectă. Tot de la

C 2005 3285 -

16282.

radicala maghiară *bő* sau *böv*, abundant se trage și vorba *biu*, abundant (Laur. Gl. 70), și *bios*, cu acelaș sens (Cr. I, 123 : loc mai bun și mai *bios* căutându'și).

147. **Bondóc**, scurt și gros; mic și îndesat (lit. de mărimea unei alune); — ar. *bunduk*, noisette; balle de fusil, fusil; *bunduka*, glonțuri ca niște pietroce Z. 211^c. Cih. 550.

148. **Borangic**, *burungüic*, mătase toarsă de țărance; — t. *burungük*, *bü-rüngük*, toile anglaise, gaze, crêpe Z. 192^b. Mikl. I, 33.

149. **Bostán**, (mold.) dovleac, pepene; — *bostánă*, *bostănărie*, grădină de pepeni; — *bostangiu*, soldat din garda imperială (Cr. III, 156, 211); astăzi (în Moldova) «grădinar de verdețuri»; — *bostangi-bășa*, căpetenia bostangiilor (Mag. Ist. I, 156); — p. *bustán* vulg. *bostán*, jardin potager; *bostangy*, jardinier; soldat de la garde impériale à pied; *bostangy bașy*, chef de la garde impériale Z. 197 a, b. Mikl. I, 30.

150. **Bós**, gol, deșert (zidul); — t. *boš*, vide, creux en dedans Z. 220^a. Mikl. I, 30.

151. ***Bozafér**, cenușiu, albăstrui (Fil. 215; Șal *bozafer* mai cu flori pin colțuri); — t. *boz*, gris, grisătre, bleuâtre, blanc de glace (*buș*, glace); cu sufixul *war*, *wer*, arătând posesiunea sau asemănarea Z. 217 c.

152. **Bozán**, *buzá*, un fel de băutură din mei și mălai; — *bozagiu*, vinzător de bozan (Beld. III, 343 : Haidăii de pe la vite, *bozagii*, plăcintari mulți); — t. *buza*, *boza*, boisson faite de millet; *buzagy* Z. 217 c. Mikl. I, 33, 34.

153. ***Bráche**, cioltarul calului (Cr. III, 324 : Fiind calul împodobit cu po-doabele cele mai alese, legat calul și cu tastă naramzie peste *brache*); — cf. t. or. *čaprak*, housse de cheval, chabraque (cu căderea primei silabe neaccentuate ca și în *cabaz*, *mušchi*) Z. 337^c; — de aceeaș origină e rus. *čaprakü*, ung. *csáprág*, germ. *Schabräcke*, fr. *chabraque* Mikl. I, 36.

154. **Bré**, interj., care exprimă mirare sau aprobare; — t. *bre*, hé, holah! Z. 194^a.

| 155. **Briceág** — t. *bičak*, couteau; *bičmek*, couper Z. 177^b. Mikl. I 27. Cf. *beschie*.

156. **Buclúc**, *boclúc*, gunoiu (în Trans.); fig. incurcătură, belea; — *buclucăș*, gălceviitor; — t. *bokluk*, fumier, ordure Z. 223^a. Transițiunea metaforică e destul de clară fără a trebui să recurgem (Mikl. I, 31) la t. *bökmek*.

157. **Bucmeá**, găitanaș (Cost.); — t. *bökmek*, courber, plier, tresser, nouer; *böküm*, pli, noeud. Z. 223^c. Mikl. I, 31.

158. **Budalá**, *budulác*, prost, neghîob (Gorj. Hal. III, 164 : Cu aceasta, *budala*, mă rușinași foarte mult; Jip. 14 : *budulaca* mea vorbire); — t. *budala*, imbecile, idiot Z. 214^c. Mikl. I, 31.

159. **Büga**, boú, taur (Mar. P. p. I, 59: Rage *buga* între priloage); — *bóaghe*, bufniță (Cant. Div. 65 : Palaturile lui sălașele *boaghelor* și puhașelor le am premenit); — *boghrián*, nume propriu ce Rominiidaú unui boú (Cost. D. 119); — *büha*, de unde apoi *buhna* (*bufná*, *bufniță*) prin influența verbului *buhnesc*, (*bufnesc*, *buvnesc*), paserea numită și «*boul* de noapte» sau «*joi-mărița*» (Mar. Orn. I, 208); — *buháiü*, (mold.) taur; «*putinică*, de al cărei fund se leagă o coardă, ale cărei vibrațiuni imită mugetul boilor la arat... ornat cu hărtii colorate și flori, c'un clopoțel său două în coarne, cu care se colindă la anul nou urând la fie-care casă «*plugușorul*» (Teod. Inc. 59); în Moldova el se numește «*boú*» și e astfel descris de d. Alexandri (P. p. 391) : «*sită* de piele petrecută c'un fir gros de păr de cal. Tragerea firului pin pielea sitei produce un rașet surd ca de boú depărtat»; — *buhari de baltă*, paserea numită și «*boú de baltă*» (Mar. Orn. II, 337); — *puháce*, strix bubo; — t. *buga*, tau-

reau, bufle; *buhac*, hibou Z. 221^c, 227^b; cf. p. *buf*, t. *bugu*, hibou Z. 222^c; cf. gr. βους, bou; βόας, bufniță; lat. *bos*, bou; *bubo*, bufniță;—bulg. boga; rus. bugaj; rut. pol. buhaj; ngr. βουγᾶς Mikl. I, 31.

160. **Bugeac**, partea meridională a Basarabiei între Nistru și Dunăre locuită odinioară de Tătari; lit. unghiū, «quod ipsa regio.... versus Pontum Euxinum longe sese protendat, et in acutum angulum desinat» Cant. D. M. 19; — *bugacliū*, tatar din Bugeac (Mag. Ist. IV, 154, 156, 158); — t. *bugak*, angle, coin; la Bessarabie Z. 177^b, Mikl. I, 31.

161. **Buhur**, un fel de stofă (Fil. 345 : Avea fermentă de *buhur* ca paiul grăului); — t. *bur*, espèce d'étoffe de soie couleur de pistache Ham. XVII, 222.

162. ***Buîrduin**, *buîrultiu*, ordinul unui paşa, scrisoare vizirială (Beld. III, 393 : Prin *buîrdiu* (hatman) se face ; R. I, 2. 404 : îmi făcu un *buîrdiu* cu o tura foarte mare ; Cr. III, 391 : *buîorultiu*; Ar. II, 168 : *buîuructiu*; Cr. II, 142 : *buîurultău*; C², 347 : *buîurdisma*; Cr. III, 163 : *buîurlău*; ib. 411 : *buîurultiu*); astăzi (in Moldova) *buîurdu* însemnează «parafă»;—*buîurdesc*, *buîurdisc*, a ordona, a confirma printr'un ordin (Cr. II, 279 : Sultanul l'aū *buîurdit* la vezirul să le facă pe voie ; Al. T. 1338 : Administrația îi un codru plin de hoși *buîurdisiți*); — t. *bujrudu*, abrev. *bujardu* (lit. il a été ordonné), ordre d'un gouverneur de province; *bujruk*, *bujuruk*, ordre, commandement, diplôme royale ; *bujurmak*, aor. *bujurdym*, ordonner, commander; daigner, dire, faire. Z. 228^a, 240 c; — bulg. bujurdism, bujurultija; serb. bujrunija, buruntija, burjuntija; ngr. μπουρουντί Mikl. I, 32.

163. **Bulamăc**, stălp gros, stălp de poartă (Cost. D 130); — cf. t. tatar *bulava*, măciucă Mikl. I, 32.

164. **Bulgăr**, *bulgăre*, *bulgur*, (primitiv : orice lucru măcinat), bucată de pământ sau de sare ; griū pisat;—p. *burgul* vulg. *bulgur*, blé mondé, gruau Z. 190 a. Mikl. I, 33.

165. ***Buluc**, ceată, regiment (Cr. I, 17; Beld. III, 379 : Din deal un *buluc* s'arată de mulți Turci alcătuit); — *bulucbăşa*, *bulubăşa*, căpitan peste 100 de seimeni, şef de pluton; mai marele unei şetre de țigani; — *başbulucbăşa*, mai marele peste zece bulubaşi sau şetul gardei domneşti (Cant. D. M. 88 (177) ; Fil. 341 : *başbulucbăşa* al spătăriei; Bălc. 644, 645); — t. *bölük*, division, partie, troupe, détachement, régiment ; *bölük başy*, colonel Z. 225^c. Cih. 551, 552.

166. ***Bunciu**, şea împodobită cu pietre prețioase imitate (Cr. I, 481 : și mare pradă au făcut Mihaiū; luat'aū și șapte *buncucuri* tătărăști de le aū închinat lui Jicmond crain); — t. *bunguk*, petit coquillage, boules de verroterie qui servent d'ornement Z. 227^a. In privința sensului vorbeii la Tătari v. Budagoff, I, 293^b.

167. **Bumbac** — *pambuk*, *pamuk*, coton din gr. βόμβος Z. 172^a; — serb. pamuk, bombak, bumbak Mikl. II, 37. v. *pembe*.

168. **Burghiu**, sfredel mic;—t. *burgu*, tăriere, foret, vilebrequin Z. 216a.

169. **Burlău**, țevă; — t. *buru*, *bory*, tuyau, tube Z. 216a.

170. **Bursuc**, Ursus meles;—*bursuca*, Bartsia alpina;—*bursocă*, mohor sau meiū-pășăresc, Setaria glauca (Br. Pr. 480); — *bursuc* (mă), a se umfla de mânie; — t. *porsuk*, *borsuk*, blaireau Z. 215^c. Mikl. II, 42.

171. ***Busurman**, formă coruptă din *musulman* (Cr. II, 304 : iară tu ești *busurman*, și nu știi nimică ce se lucrează ; I, 408 : Turcii și zic *busurman*, adică tăeați împregiur sau credincioși; ib. 419 : și a tuturor *busurmanilor* obrezuiților); — *musulmán*, mahomedan (Beld. III, 175 : om blajin, vechiū *musulman*); — p. *müsülmán*, appartenant à ceux, qui professent la religion de Mahomet, mahométan (formă persană din ar. *müslim*, résigné

à Dieu; qui professe l'Islam Z. 847^c. 848^a; — serb. musulmaninî, busulman, busurmanin; rus. rut. busurman Mikl. II, 30. In privința unui *m* primitiv inițial trecut în *b*, cf. *bumbașir* = mumbașir și proventalul *Bafomet* Diez II, 407; rusește vechiū *bohmită*, id. Mikl. II, 27.

172. **Bût**, coapsă; — cf. *butiuc*, trunchiū de arbor, cătuși; — t. *but*, *bud*, cuisse, jambe Z. 213^c. Cih. 552.

173. **Buzdugán**, măciucă de fier; planta numită și Capu-Aricelui, *Sparganium ramosum* (Br.); — t. *bozdogan*, massue Z. 218^a. Mikl. I, 30. V. *topuz*.

c.

174. **Cabădaiū**, voinic; hoțoman, tâlhar (Ar. II, 42 : O sumă de inși călări... toți negri *cabădai*); — cf. ar. *kabahat*, turpitudine, mauvaise action, crime, délit; *kabihatly*, criminel, coupable Z. 689^b; — bulg. *kabahat*, *kabat*; *kabhatlija*, *kabatlija* Mikl. I, 84.

175. ***Cabaniță**, hlamida domnească (cu guler și cu măneci lungi, blăniță cu vulpe neagră și împodobită cu copce în briliante) ce o primiați Domniū de la Sultan (Cr. II, 300 : Și îndată l'au îmbrăcat cu *cabaniță* cu spinări de sobol în loc de caftan; III, 300 : Domnul se îmbracă și cu hăina cea împărătească ce se cheamă *cabaniță*); — *kabaniuc*, habit long ou pelisse avec collet et longues manches Z. 690^a. Bianchi II, 434. Mikl. I, 90.

176. **Cabáz**, lit. care joacă cu cutiuțe, scamator; caraghios (Gorj. Hal. I, 78 : își deschise casa la toți *cabazir* și măscăricii); — *cabazlic*, glumă; există și forma întregă *ocabazlic* (Gorj. Hal. IV, 148 : și socotea că arapul spune *ocabazlicuri*); — ar. p. *hokka-báz*, joueur de gobelets, escamoteur; *hokka-bázlyk*, tour de passe-passe, escamotage, tromperie (*hokka*, boîte, gobelet) Z. 391^c. Cih. 553.

177. **Cabúl**, inclinare, aplecare, înjosire (Pol. D. 154); — *cabulipsesc*, a face cabul, a se înjosi; — ar. *kabul*, acception, agrément, accueil, contentement Z. 691 c. Roesl. 35. Mikl. I. 84.

178. **Cacerdisesc**, a fugi, a dosi (Ar. II, 158); — *caerarmá*, contrabandă; — t. *kaçyrmak*, faire fuir, laisser échapper; *kaçmak*, fuir, s'échapper; *kaçyrma*, stratagème Z. 676^c, 677^a.

179. **Cacóm**, *cacúm* — t. *kakum*, hermine (l'animal et la peau) Z. 682^c.

180. **Cadină**, turcoaică (Al. P. p. 150 : Unde staū *cadinele* — de se 'ngân cu florile; Mag. Ist. V, 30); — *cadin*, rētăcios (Mar. I, 129 : Și atunci Turcul *cadimul*); — *cadineasca*, un fel de joc (Bur. 23); — t. *kadyu*, dame, matrone Z. 677^b. Mikl. I. 73, 85.

181. **Cadiu**, judecător (Al. P. p. 151 : Stăi, cūscure *cadiule*; Cr. II, 80, 377; Bur. 175 : Fată a *cadiului*; Cr. I, 411 : Treizeci de *cauzilari*, cari... Iau arti-cele cele ce sint de jalobă la împărăție); — *cadie*, jurisdicțiunea cadiului (Cr. II, 279); — *cadiaschér*, *cazaschér*, judecătorul armatei, președintele legii (Cr. II, 279; III, 233; ib. 208 : *caziscuri*; Cant. D. M. 58 (116); Mag. Ist. I, 156 : *cazechier*); — *cazá*, district (C¹, 309 : Și alții din locuitorii *cazalilor* dnpă Dunăre; Ur. III. 186, 207 : *cazaoa* Ismailului); — ar. *kazy*, *kadh*, qui décide, juge; *kaza* pl. *kazalar*, charge et fonction de juge, juridiction, districts; *kazy askar*, juge d'armée Z. 682^a, 703^b. Mikl. I. 84, 94.

182. **Cafás**, zăbrele, jaluzea (Mag. Ist. II, 154; Fil. 40); — ar. *kafes*, cage, grillage, treillis Z. 705^b. Mikl. I, 85; — mrom. *cafasá*, cavea (Mikl. R. U. II, 18, 67).

183. **Cafeá**, *cafegiu*; — *cafegi-báșa*, vătaful cafegiilor (Stam. M. r. 396 : El aū intrat cu fudulia unui *cafigibașa*); — *cafencá*, locul unde se bea cafea; —

cafeniu, de culoarea cafelei; — *cafaltic*, lit. (ce vine) înainte de cafea : gustare, dejun (Pol. 124); — ar. *kahwe*, café; *kahwe-çâne*; *kahwe alty* vulg. *kawalty*, dejun; *cahweği*, cafetier Z. 725 a, b. Mikl. I, 85.

184. **Caftan**, haină de onoare; — *caftanlıü*, care are un caftan, boier; — t. *kaftan*, vêtement de dessus, robe, vêtement d'honneur Z. 705 b. Mikl. I, 85.

185. **Caic**, luntre mică; — *caiccü*, luntraș; — t. *kaik*, bateau, barque; *kaykgy*, batelier Z. 688 a. Mikl. I, 86.

186. ***Caïd**, document, act, registru (Ur. III, 192 : să se caute *caidurile* adică condicile; C¹, 308 : *caidul* ce se păzește la împărătescul meu divan); — ar. *kaid*, lien, restriction; règle, document, acte officiel, registre Z. 726^b.

187. **Caifet**, *caiafet*, înfățișare, armatură, îmbrăcăminte (Gorj. Hal. I, 76 : Și după *caiafetul* lor mi se pare să fie precum vă spuseți; Beld. III, 381 : La cea de 'ntăi vedere văzând *caiafet* turcesc; Fil. 76; Al. T. 861; Conv. XII, 130); — ar. *kyjâfet*, physiognomie, apparence extérieure, aspect; habit, costume, vêtement Z. 725^c. Cih. 554.

188. **Caïmac**, floarea laptelui, smântână; — t. *kaimak*, crème, la fine fleur Z. 688^b. Mikl. I, 86.

189. **Caïmacam**, locțiitorul Domnului; — *căimăcămie*, locotenență domnească; — ar. *kaimakam*, remplaçant, substitut, lieutenant du grand-vizir, d'un ministre Z. 688 c. Mikl. I, 86.

190. **Caimeá**, scrisoare, memoriu; banenotă (Beld. III, 353, 419 : Recomandații, *caimele*, toate vrea a le citi; ib. 422); — ar. *kâime*, feuillet, papier monnaie, lettre, billet; mémoire, exposé, note Z. 688 b. Mikl. I, 86.

191. **Caïs**, *caisă*, *caisü*; — t. *kajsy*, abricot Z. 687 c. Mikl. I, 86.

192. ***Caïús**, curea (Cr. II, 411 : Și aú început oastea a'i prinde pe cațane și a'i lua cu *caúșurile* de grumaz); — t. *kayš*, courroie de cuir, cuir à rasoir, fil des cordonniers Z. 687 c. Mikl. I, 86.

193. **Calabalte**, bagaj; gloată, larmă; — ar. t. *kalabalyk*, *kâlabaluk*, multitude, grande foule; confusion, embarras, bagages, effets Z. 649 c. Mikl. I, 87.

194. ***Călăciü**, sabie (Mag. Ist. II, 15 : Trimițându'i împăratul *călăciü* și caftan; ib. IV, 15^é); — t. *kylyg*, épée, sabre, glaive Z. 706^c. 708^b. Mikl. I, 96.

195. **Calangiu**, spoitor (de vase); — t. *kalai*, étain; *kalai gy*, étameur Z. 706^a. Mikl. I, 87. Vorba e de origină indică.

196. **Călăüz**, *călăüză*, conducător, conducătoare; — *călăüzesc*, a conduce; — t. *kylaguz*, *kylawuz*, guide, conducteur, chef, commandant Z. 706 a. Mikl. I, 95.

197. **Calcán**, scut (Cr. I, 461 : Căzaci cu sinețe și toți cu *calcanuri*; Beld. III, 387 : Ca să îmblinzească țara și să'l aibă de *călcán*; Fil. 346, 96); — t. *kalkan*, bouclier, écu Z. 683^c. Mikl. I, 88.

198. **Caldărím**, pavea; — *caldărímgiu*; — t. *kaldyrym*, le pavé, chaussée; *kaldyrymgy*, paveur Z. 683^b, 683^c. Mikl. I, 87.

199. **Calembéc**, un fel de odagaciü mirositor (Al. T. 1237 : metanii de *calembec*); — *kalambek*, calambac Z. 708^a.

200. **Calém**, administrațiune, arhivă, biroü; venit (C², 364 : Am orînduit a fi în cancelaria vistiérei 16 *calemurü*; Ur. III, 174 : însemnându-se în *calemile* împărătescului meu divan acest maî sus pomenit magzar; ib. 109 : și satul poate să rămăie supt *calemul* Ismailului; Fil. 20 : conpără maî întâi *calemul* vinăriciului; ib. 124); — *calemgiu*, scriitor, dibaciü la condeiü (Zil. 354; Pan. Arch. 31 : Unu dintr'inșii maî *calemgiu*—a vrut să treacă de secretar; Fil. 28, 16; C², 364 : Ceî ce se vor alege destoinici și practicoși *calemgiü*); — *calemie*, plată pentru scris (C², 264 : Și să ia de la aceștia *calemie* de rașă câte 5 parale); — ar. *kalem*, roseau, plume, écriture, bureau de chan-

cellerie, d'administration; office; chambre des écrivains de l'empire din gr. κάλαμος; *kalemije*, droit de bureau ou de chancellerie Z. 707^c, 708^a. Mikl. I, 87.

201. ***Calevi**, turbanul de gală al vizirului mai de un picior și jumătate de înalt și în forma unei căpățâni de zahăr (Cr. II, 158 : ați început a merge la divanul împărătesc cu *calevi*, adică cu cealmaoa ce poartă vezirii, care vine în trei cornuri); — t. *kalevi*, le turban de cérémonie des vizirs Ham. XVII, 227. Bianchi II, 528.

202. **Calévrii**, un fel de pantofi groși (Isp. B. 289 : își lepădă *calevrii*); — *calavragiu*, cizmar de calevrii; — t. *kalura*, chaussure usée Z. 708^a; — bulg. *kalevra*, pantof; serb. *kalavre*, un fel de pantalonii scurți Mikl. I, 88. Cuvîntul rominesc vine deadreptul din bulgărește. V. *cioareci*.

203. **Călfă**, uenic; mai înainte și lucrător (Cr. III, 229 : Și să chîeme și *calfa* să facă izvod, după cum este ca să se facă); — *calfie*, stare de călfă; — t. *kalfa*, maitre-garçon, ouvrier Z. 683^c. Mikl. I, 87.

204. ***Calgă**, *Calgá Sultan*, locțiitorul său urmașul Hanului la Tatarii din Crimea (Cr. III, 144, 160; Mag. Ist. II, 208, 154; IV, 158); — t. *kalga*, prince tartare immédiatement après le khan Z. 707^b. Bianchi II, 500.

205. **Călif**, *călifán*, *căláf*, teacă, toc; față de perină (Conv. lit. IX, 277 : *califan* pentru imamele; Al. T. 433 : două *călifuri* de imamele; Gorj. D. 40); — ar. *gylaf* vulg. *kylyf*, fourreau, gaîne, étui, capsule, enveloppe Z. 649^b. Mikl. I, 63.

206. **Călițe**, un fel de plăcintă umplută (la sărbătorile cele mari); — ar. *kalije* vulg. *kalja*, friture, ce qui est frit Z. 708^b. Mikl. I, 88.

207. **Călp**, falș (de monedă); — *calpuzán*, contrafăcător; — *calpuzanlic*, *calpuzanie*, contrafacere; — t. *kalp*, faux (monnaie), tahrif din *kalyb*, *kalup*, forme, modèle; *kalbzan* vulg. *kalpazan*, faux-monnoyeur, forger, fourbe; *kalpazanlyk*, fabrication de fausse-monnaie Z. 683^b, 706^b. Mikl. I, 87.

208. **Calpác**, căciula înaltă imblănită pe margini; — *calpacciu*, șăpcar; — t. *kalpak*, bonnet; *kalpakcy*, marchand ou fabricant de bonnets Z. 706^b. Mikl. I, 88.

209. **Căltún**, *coltún*, pantof, (în Mold.) ciorap; — *căltunár*, pantofar; — *căltunás*, un fel de plăcintă în formă de căltun; — *căltunei*, *căltunu-Doamnei*, Geum rivale (Br.); — t. *kalčyn*, chaussettes din it. calzo, calzone Z. 683^b; — bulg. kalčine pl. kalcuni, serb. kalčine, un fel de ciorapi de postav; gr. καλτζούνιον. Vorba rominească vine deadreptul din neogreaca, de la care mai posedăm și *calțodetă* sau *calțavetă*, legătură de ciorapi Cih. II, 641. Mikl. I, 87.

210. **Calúp**, *calăp*, calapod, tipar, model; bucată (de săpun); bucată de olan ori de ciob de strachină în patru colțuri în «jocul cu puil» (Col. 1883, p. 289); fig. înșelăciune; — *calăpciu*, înșelător (Pol. D. 157); — ar. t. *kalyb* vulg. *kalup*, forme du cordonnier, modèle, corps moulé d'après une certaine forme; fig. apparence trompeuse, duperie; *kalybgy*, mouleur din gr. καλάπους Z. 683^{a,b}. Mikl. I, 87. Cih. 555, 641. V. *calp*.

211. **Cámhă**, adamască (Hasd. Arh. I, 130; II, 172); — *camohás*, mătase înflorată (Fil. 215 : *camohas* de Veneția cu fir); — p. *kemχα*, étoffe de soie à grandes fleurs, damas Z. 761 a; — bulg. kamuha, pol. kamcha, gr. καμουχάς. Mikl. II, 6. Cuvîntul e de origine chineză.

212. **Canát**, oblon de ușă sau de fereastră; — t. *kanad*, aile, battant de porte, de fenêtre Z. 709^b. Mikl. I, 89.

213. **Cănesc**, a boi; — t. *kyna*, ar. *hinna*, henna, poudre préparée des feuilles de la Lausonia inermis; *kynalamak*, teindre avec du henna Z. 395^c, 710^c. Cih. 555. Mikl. I, 96.

214. **Cânge**, *cânce*, cărlig de fier; (mold.) ghiară (St. M. r. 244 : Şi cu a lor *cângi* cornute — (demonii) să'l apuce vreună; Al. T. 1441 : Dar când să puî *cangea* pe hoîi... tufă !); — *gântă*, *gânce*, instrument de fier cu unul său măi multe cărlige (Cost. 470); — t. *kanğa*, *kange*, croc, crocher, crampon; perche des hâteliers Z. 685^b. Mikl. I, 89.

215. **Cântăr**, balanţă; — *cantaragiu*, care cântăreşte; — ar. *kantar*, quintal poids de 44 oka Z. 710^b. Mikl. I, 90.

216. **Capac** — t. *kapak*, couvercle Z. 674^a. Mikl. I, 90.

217. **Capamă**, *caplamă*, iahnie dresă cu lămâie; — t. *kapama*, etuvée de viande; robe de dessous piquée, de toile ou de soie. Z. 690^a. Mikl. I, 90; — mrom. *caplămă*, toga, sagum, vestis (Mikl. R. U. II, 18,66).

218. **Capân**, *cabân*, magazie împărătească, magazie de aprovizionare (Ur. IV, 347 : Din țara Moldovei se trimitea la *caban* până la 300,000 oacă unt; Fil. 130, 127 : Acest județ este un *capan* împărătesc nesecat; Ar. II, 210; C²,364,401); — *capângă*, cursă (Gorj. Hal. IV, 64 : il prinse și pe acesta în *capange*); — *capanlii*, retrograd, partizan al vechilor obiceiuri; — t. *kapan*, qui saisit, prend, attire; halle, magasin publique, marché; trappe, embuche; *kapanča*, trebuchet, piège Z. 690^a. Mikl. I, 90.

219. **Căpcăună**, cursă (mold.); prinzătoare pentru feare; — t. or. *kapkan*, trappe Z. 674^c. V. *capan*.

220. ***Capichiaea**, *capuchihăi*, odinioară agentul său reprezentantul Domnilor romini pe lângă Poarta (Mag. Ist. II, 195, 207, 219); — p. *kapy ket-xuda* vulg. *kapy kjaja*, résident d'un prince étranger, du vice-roi d'Egypte ou d'un pacha. Bianchi II, 439. V. *chihaea*.

221. ***Capigiu**, *capugiu*, *capegiu*, portarul saraului (Cr. I, 240, 474; Hron. II, 165, 186); — *capigi-bășa*, *capugi-bășa* (Cr. II, 204; Mag. Ist. II, 216; IV, 318), marele cămăraș, între cari cel mai de frunte se numea *capegilar-chihaesi* (Cr. III, 115; Cant. D. M. 106,108.120 : *capigilar-chihatagasi*, *capigilar-chiehaesi*, *capigilar-chihagasi*; *capuchihagasi*, perdelegiul său portarul cel mare; Mag. Ist. II, 134); — *capăsiz*, ușernic, vagabond (R. I, 2. 404 : Să'mi dea doi neferi ... căci sint *capasizi*); — t. *kapy*, *kapu*, porte; *kapygy*, portier; *kapygy basy*, chambellan; *kapygylyar kjajasi*, chef des chambellans. Z. 691^b, 691^c; — bulg. *kapasaz*, *kapasiz* Mikl. I, 90.

222. ***Căpitan-pășa**, marele amiral (Al. P. p. 124 : era *Căpitan pașa* — baș agaoa Turcilor — măcelarul Frincilor; Cr. II, 154, 170, 389); — *kapudan pașa*, le grand amiral din it. capitano Z. 691^c.

223. **Capladisese**, a căptuși cu mătăsărie o giubea (Cost. 154); — t. *kaplamak*, aor. *kapladyr*, envelopper, mettre une doublure Z. 674^c. Mikl. I, 90.

224. **Capót**, manta (Cr. III, 301 : Şi apoi vel visternic îmbracă pe toîi oamenii cei împărătești : pe unii cu blane, pe alții cu caftane, pe alții cu *capoturi*, și pe alții cu benișuri; Fil. 346 : Postelniceii călări, îmbrăcați cu *capoturi* roșii); — *kaput*, capote, manteau din fr. capote Z. 691^c. Limba modernă a păstrat numai înțelesul de «haînă femeiască de casă».

225. **Caracolăc**, animalul numit «lynx caracal» (lit. cu urechile negre), blana sa; — t. *kara kulak*, karakal (*kara*, noir; *kulak*, oreille) Z. 699^b. Cih. 556.

226. **Caragăce**, *garagăță*, coțofană (Cost. 158 : Poporul, crede că la casa, unde cântă *caragacea*, vor veni oaspeți); paserea astfel numită în districtul Ialomița, se numește în Banat și «cîrocușă» sau «cîrobară» (Mar. Orn. II. 48), fiind din genul «corvus» și având un penis negru-alb; — cf. t. *kara kuš*, lit. pasere neagră; vultur (*kara*, noir; *kuš*, oiseau) Z. 699^c. 717^b; de unde și rus. *karaguš*, un fel de șoim. Mikl. I, 91, 102. Cf. gr. *καρκαία*, coțofană.

227. **Carageá**, negru închis cu pl. turcesc *caragealar* (Fil. 215 : briuri *caragealar* cusute); — t. *karáge*, noirâtre dimin. din *kara*, noir Z. 699^b.
228. **Caraghíos**, măscăriciu — *caraghioslic*, mascara, năstrăvănie; — t. *kara göz*, Oeil noir. C'est ainsi qu'on appelle le principal bouffon dans les ombres chinoises et les farces que l'on représente devant le bas peuple. Bianchi, II, 469. Z. 772^a.
229. **Caragrós**, monedă turcească din timpul lui Alexandru Ipsilant (Hron. II, 166 : *caragroși* de doi zloți și alții de doi lei; ib. 177 : Și îi au trimis bani milioane de *caragroși* ajutor); — t. *kara guruş*, piastre fort d'Espagne (*gruș*, piastre = germ. Groschen) Z. 699^a; — mrom. *caragros* (R. I, 2. 420), bulg. *karagroš*. Mikl. I 91.
230. **Cara-Iflác**, Muntenia, Muntean (Al. P. p. 144 : Asta 'i Gruea lui Novac—lui Novac *Cara-Iflac* ?; Cr. I, 26 : Muntenilor Turcii *Cara-Vlah* le zie); — t. *yflak*, Valaque, Valachie; *kara eflak*, *karawelag*, la Valachie Z. 75 c, 699^a.
231. ***Carál**, hotărîre (C², 396 : S'au dat *caral* prin sfatu tuturor); — ar. *karár*, repos, tranquillité; décision, conclusion, résolution Z. 695^b. Mikl. I, 91.
232. **Caramfil**, *calomfir*, *calonfir*, Balsamita vulgaris (Br. Pr. 278; Al. P. p. 33 : Pe așternut de *calonfir* — la umbra de trandafir); — cf. *caramfil*, *caranfilă* (Cost. 109), *carafilă* (Pol. 160), *calafir*, sticlă (Fil. 230 : Pun apă proaspătă în *caramfile*; R. II, 1. 389 : Clondire, *calafire*, de vin și rachiu pline); — ar. *karanfyl*. oeillet, girofle Z. 698^c; din gr. *καρόφυλλον* (*καροφύλι*, *γαρόφαλον*) de unde *carofil*, *gariofil*, *garafă*, *garoafă*; — bulg. *karamfil*, *karanfil*, *karafil*; *kalenfer*, *kalamfir*, *kalanfir* Mikl. I, 91.
233. **Caraulă**, streajă; — t. *karaul*, *karagul*, *karakol*, garde, sentinelle (*kara* noir; *kul*, garde) Z. 696^c.
234. **Caravâni**, *cărăvâne*, nădragi turcești, ce poartă muncitorul, largi sus și strinși jos la picioare cu nasturi de găitan sau copci de sîrmă (Cost. 159); Fil. 13 : Cu *caravan*i de pînză de casă văpsiți cafeniu; ib. 269); — t. *harwany*, sorte de vêtement Z. 386^b. Mikl. I, 68.
235. **Cărbáciu**, *gărbáciu*, biciu scurt și gros; — t. *kyrbáč*, cravache Z. 696^c. Mikl. I, 96.
236. **Cărdășie**, înfrățire, clică; — t. *karyndaš*, *kardaš*, frère, parent; *kardašlyk*, fraternité, parenté (*kar*, ventre; *daš*, compagnon) Z. 698^c. Mikl. I, 92.
237. **Cărmiz**, un fel de coșenilă din care se face culoarea stacojie; — *cărmăziu*, stacojiu; — t. *kyrmyz*, kermès, cochenille; *kyrmyzy*, écarlate, cramoisi, rouge Z. 698^b; — cf. rom. *carmajin*, lemn din care se fac bice; bulg. *karmazin*; rut. *karmazyn*, postav roș Mikl. I, 96; — it. *carmesino*, *carminio*, *cremisino*, sp. *carmesi*, fr. *cramoisi*, *carmin* din ar. *qermez*, scarlat, adj. *qermazi* corespunzând sanscr. *krimi-ga*, produs de viermi Diez I, 114.
238. ***Casabá**, orașel, cătun (Cr. III, 116 : Trimițând și suret împărătesc de l'au cetit prin toate *casabalele*; ib. 368; C², 364 : *la casabale*, sate și tirguri); — ar. *kasaba*, bourg, petite ville. Z. 702^b. Mikl. I, 92.
239. ***Casabért**, alean, jale (R. II, 1. 332 : Ca să nu mai aibă dert—sau v'r'un fel de *casabert*); — ar. *kasáwet* vulg. *kasafat*, dureté, endurcissement; tristesse, chagrin, affliction Z. 701 a. Mikl. I, 92.
240. **Casáp**, *hasáp*, (mold.) măcelar; — *căsăpesc*, *căsăpiv*; — ar. *kassáb*, boucher Z. 702^b. Mikl. I, 93.
241. **Cásnă**, un fel de gumi; — t. *kasny*, galbanum Z. 703^a. Cih. 557.
242. **Cașcavál**, un fel de brînză; — t. *kaškaval*, sorte de fromage Z. 701^c.
243. **Cășlă**, *cășlă*, loc de iernatic, locuință; odaie de vite (Cr. I, 251; II, 29; 377 : au părât pe Grigorie Vodă la Poarta pentru *cășle*, adecă odăile (Turcilor) ce le strica de pe hotarul țării muntenești; III, 161, 218; C¹, 309 :

să surpe *căşlulile*, care se făcea la ţara rominească mai înainte; Ur. III, 207 : să facă o *căşlă* de vite); astăzi vorba se cunoaşte în Moldova cu înţeles de «moşie dată în arendă», «cireadă de vite»; — *chişleac*, (mold.) pivniţă (Stam. D. 455 s. v. Keller), lit. cămară pentru timpul de iarnă; — t. *kyš*, hiver; *kyšla*, quartier d'hiver, caserne; *kyšlyk*, temps d'hiver, chose ou objet qui appartient à l'hiver; *kyšlak*, l'hiver. Z. 701^c. Mikl. I, 97.

244. **Căşt**, suma datorită la termen, termen de plată; — ar. *kyst*, justice, portion, trimestre Z. 701^a.

245. **Căt**, etaj; — cf. *cută*, muchă, îndoitură; — t. *kat*, pli, étage, couche, compartiment Z. 675^b. Mikl. I, 93.

246. **Cataif**, *cadaiş*, un fel de plăcintă de fideea; — t. p. sing. *kadâi*; es-pèce de pâtisserie, de vermicelles (*katâiş*, chenilles pl. ar. de *katife*, velours). Z. 704^c. Mikl. I, 84.

247. **Catarămă**, incheietoare de metal; — cf. t. *kantarma*, mors, frein (d'une bride); bride Z. 709^c.

248. ***Catargă**, *catarg*, corabie (Cr. I, 196 : Orî săi puie supt sabie, orî săi de la *catargă*; II, 155 : Şi l'aŭ făcut căpitan pe o *catargă*; ib. 344; III, 248 : Eară după ce aŭ scos pe capi-chihaiiele de la *catarg* — care vorbă cu câteva rinduri mai sus se explică prin «inchisoare *banio*» = it. bagno din balneum, adică închisoarea sclavilor condamnați la galeră). Limba modernă a confundat pe *catarg* cu *catari* = ngr. *κατάρι* (Cih. 645), dând ambelor unul și acelaș sens; — *kadyrga*, galere din gr. *κατεργον* Z. 677^b. Mikl. I, 85.

249. **Catifeă** — ar. *katife*, velours Z. 704^c. V. *cataif*.

250. **Catir** — t. *katyr*, mulet, mule Z. 682^a. Mikl. I, 93. Cf. *catir*, un fel de încălțăminte proastă (Cost. 170; Pol. 164).

251. **Cațrân**, smoală de corăbii; fig. fiere, venin; — *cătrănesc*, a se înfuria, a se aprinde de mânie; — ar. *katrân*, goudron, poix liquide (*katra*, goutte) Z. 704^a. Mikl. I, 93. Diez I, 119.

252. **Cătun**, sat mic fără biserică; — *cătunăr*, locuitorul unui cătun; — ar. *katun*, habitation Z. 704 c. Mikl. I, 93.

253. **Cauc**, un fel de căciulă saŭ turban turcesc (Fil. 154 : Un *cauc* olte-nesc de hârșie neagră de miel); — *caucciu*, care face cauce; — t. *kavuk*, *kauk*, bonnet haut Z. 687^a. Cih. 558. Mikl. I, 94.

254. **Cavaf**, cizmar; — *căvâfie*, magazinul saŭ marfa cavafului; — ar. *çaffâf* vulg. *kawwaf*, bottier, cordonnier, vendeur de bottes Z. 410^a. Mikl. I, 70.

255. **Cavál**, fluier ciobănesc; — t. *kawal*, flûte de bergers Z. 711^a. Mikl. I, 94.

256. **Caváz**, jandarm (Beld. III, 389 : Pornește *cavazi* îndată pe topeii aŭ înfrina); — ar. *kavwâs*, archer, homme de police, gendarme Z. 711^a. Mikl. I, 94.

257. **Cazac** — *cazacliu*, negustor de vinuri din Rusia (Al. P. p. 121 : Şi'l beaŭ *cazacli* — negustori de vii; Ur. I, 86 : De toată butea cu vin, ce fac *cazacli* și alți neguțători, și trec peste hotar, să se ia câte doi lei); — *cazacliu*, (Fil. 138), *cazaclie* (R. II, 1. 128), un fel de căciulă, numită și *gilepească*, de hârșie neagră cu fundul de postav; — t. or. *kazak*, voleur de grand chemin, vagabond, cosaque (nation et soldats) Z. 680^b. Mikl. I, 94.

258. ***Cazălbăş**, lit. cap roș, poreclă dată de Turci Persanilor, fiindcă soldații lor purtau căciule roșii (Cr. I. 302 : Având și cu *Cazălbăşii* amestecare începută pentru Bagdad; ib. II, 392; III, 70; Mag. Ist. I, 232 : la Perși adică la *Cazălbăşi*); — t. *kyzyl-baş*, tête rouge; persan, filou Z. 700^c. Bianchi II, 474. Mikl. I, 97.

259. **Cazán**, căldare mare; mai înainte și regiment de ieniceri (Beld. III, 427 : În două zile de astăzi, *cazanur* și toți porniți); — *cazangiu*, căldărar; — t. *kazan*, chaudron, marmite; spec. la chaudière commune d'un régiment des

- janissaires; régiment des janissaires; *kazanğy*, chaudronnier Z. 700^b. Mikl. I, 95.
260. **Cazmá**, unealtă de fier (a zidarului); — t. *kazma*, pioche, houe Z. 680^c. Mikl. I, 95.
261. **Ceacál**, *cecál*, șacal (St. M r. 94 : *cecale* și urși cumpliti); — t. *čakal*, chacal Z. 359^a. Mikl. I, 35.
262. **Ceacâr**, care se uită cruciș (măi cu seamă de cai); cu un ochiș de o culoare diferită de a celui-lalt (Cost. 174); — *cecârez*, a privi ceacâr. — *ceacârie*, vederea crucișă; — cf. *ceúr*, cu un ochiș negru și altul de altă culoare (Hasd. Cuv. I, 369 : Anastasie *ceurul*, ce cum era el, așa avea și viață *ceurd*, că *ceurd* de 'ntăiuși strimbă la ereză); — t. or. *čakyr*, qui a les yeux bleus Z. 342^b. Mikl. I, 35.
263. **Ceacsirî**, pantalonî roșii turcești (Pan. P. V. 43 : privind că *ceacsirul* vintul îl umflă); — p. *čakšyr*, espèce de pantalon, chausses longues. Z. 642^b. Mikl. I, 35.
264. **Ceadîr**, cort (Bol. 6 : Și pe un pașă singur îl strică (pandurul) — îl ia cu lancea de sub *ceadîr*); — *șátră*, cort (măi cu seamă de țigani); — *șá-trár*, vătaful corturilor domnești; măi tirziú rang de boierie; — p. *čadyr*, *čátr*, tente, rideau, voile Z. 339^b, 349^c; înrudit cu sanser. *čhattra*, umbreluță din *čhad*, a acoperi, a protege; vsi. *čatorŭ*, șátrŭ Mikl. I, 34, 35.
265. **Ceáfă** — ar. *kafa*, la derriere de la tête, nuque Z. 705^a. Mikl. I, 85.
266. **Ceair**, *ceir*, livadă cu fin, loc de pășune; — *ceirár*, păzitorul unui ceair; — t. *čajyr*, pré, prairie, champ Z. 347^a. Mikl. I, 35.
267. **Ceaiú** — p. *čaj*, thé Z. 347^a. Mikl. I, 35. Cuvîntul e de origină chineză.
268. **Cealmá**, *celmá*, turban (Al. P. p. 152 : Cadiul îngâlbenea — *celmaoa* pe ochi punea); — t. *čalma*, turban Z. 344^a. Mikl. I, 35.
269. **Ceám**, *ceán*. cin. lit. luntre de brad; luntre pentru transport; — t. *čam*, sapin Z. 344 c. Mikl. I, 36.
270. ***Ceambúr**, *ceambúl*, năvălire în țara inimică, atac (Cr. I, 17, 62; II, 8, 26, 121, 252; III, 62); — t. *čapul*, incursion, course de hordes tartares sur le territoire étranger. Bianchi I, 579. Z. 337^b, 338^a. Cuvîntul e de origină tatară. V. *ceapcán*.
271. **Ceanác**, blid de pămînt; — t. *čanak*, plat, écuelle, coupe Z. 367^b. Mikl. I, 36.
272. **Ceáp**, înșelăciune, vicleșug (Pol.); — p. *čep*, le gauche; faux, trompeur Z. 347 c.
273. **Ceapcân**, *ceapín*, cal ce umblă în sărite (Cr. III, 247 : Să ne repeziți doi *ceapcáni* (doi cai îmblători buni) și măi pe urmă patru telegari suri); a-stăzi cuvîntul s'a păstrat în popor măi mult în sens figurat «șiret, nemernic, cîoflingar»; — t. *čapkyn*, qui va vite, coureur; cheval qui galoppe; vagabond, fripon, polisson Z. 338^a. Mikl. I, 36.
274. **Ceapráz**, *cepreág*, (mold.) găitan, cîucure; — *ceprezár*, *cepregár*; — *ceprezârie*, *cepregârie*, localul și meșteșugul cepezarului; — t. *čapraz*, bouton avec houppes, boutonnières en brandebourgs d'or Z. 348^b. Mikl. I, 36.
275. ***Cearác**, o dare în vechime, poate o dare în lumină (Cr. II, 46 : Și vácăritul și *cearacu* mîerea să nu măi fie; ib. : aú început Turcii a cere toate obiceiurile deplin, cum i barieamlicul, mucareame, *cearasăul* (!) și altele); — cf. p. *čyrág*, flambeau, lumière. V. *čirac*. Cf. *gierakar*, numele unei dări în hrîsovol lui Dușan (Hasd. Arh. III, 170).
276. **Cearcagiú**, *cercagiú*, soldatul care dă năvală asupra vrăjmașului (Cr. III, 375; Codr. 1023; Cost. 177); — t. *čarka*, escarmouche; *čarkağy*, escarmoucheur, soldat de l'avant-garde Z. 355^b. Mikl. I, 37.

277. **Cearclîu**, rotat, cu roate; — p. *čark*, roue; *čarkly*, muni de roues Z. 353^b. Mikl. I, 37.
278. **Ceardăc**, *cerdăc*, cort, balcon, căsuță de pază, lit. pe patru stâlpuři (Al. P. p. 149 : La grădină. la *cerdac*); — p. *čartag*, *čardag*, belvédère d'une maison, balcon (*čar*, quatre) 340^b. Mikl. I, 37.
279. **Cearsăf**, *cearccăf*; — p. *čar-šeb* vulg. *čarsăf*, drap de lit (*čar*, drap) Z. 340^a. Mikl. I, 37.
280. ***Ceatir**, *șatir*, *satir*, un fel de lacheu ce mergea inaintea demnitarilor; stafetă, rindaș (Cant. D. M. 54 (109) : Și cu patru *ceatiri* de ai vizirului pedestri; ib 122 : *satiri*); — ar. *satyr*, coureur, valet de pied, fauconnier Z. 535^b.
281. **Ceătmă**, un fel de catifea (Cuv. I, 198 : Două poale de *ceatmă* roșii cu ținte de fir); — t. *čatma*, du velours brodé Ham. XVII, 243.
282. **Ceat-păt**, adv. din când in când, într'un noroc (Isp. U. sf. 2 : din câte am citit *ceat-pat*; Pan. P. V. 145 : *Ceat-pat* l'am vîndut pe el); — t. *čat*, mot imitativ qui exprime le choc d'une chose contre l'autre; *čat-pat*, de temps à autre Z. 338^b.
283. **Ceaun**, căldare de tuciū; — t. *čujen*, fer de fonte Mikl. I, 43.
284. **Ceauș**, căpetenie a 500 sau a 10 soldați (Bălc. 590, 644); căprar de dorobanți, vătaful surugilor de poștă; ușier, aprod; — *ceauș-bășa* (Cr. III, 157; Hron. II, 200), *ceaușlar-emini* (Cr. II, 127), vătaful sau căpetenia ceaușilor; — *baș-ceauș*. *baș-ceauș-ăga*, colonelul unui regiment de ianiceri (Cant. D. M. 109; Melchis. 46); — t. *čauš*, *čauuš*, huissier de chambre, appariteur; chef d'une troupe, sergent-major; *čauš-bași*, chef des huissiers; *baš čauš*, était ordinairement éorbaği ou colonel de la 5e orta ou régiment des janissaires. Z. 346^c. Bianchi I, 594. Mikl. I, 38.
285. ***Cecmeă**, un fel de năframă (Cr. III, 307 : Pe care mână are vel Spătar și o năframă, ce'i zic *cecmea*); — *cecmén*, un fel de manta; — t. *čekmen*, sorte de vêtement Z. 361^c. Mikl. I, 39.
286. **Cecmegeă**, cutie la o masă ce se poate trage afară; — t. *čekmege*, tiroir, boîte, commode, secrétaire (*čekmek*, tirer) Z. 361^a. Mikl. I, 39.
287. **Cehreă**, grimasă; — p. *čehre*, visage, mine Z. 377^a. Mikl. I, 38.
288. ***Celenghiū**, decorație militară ce se purta la cap (Beld. III, 399 : de pe *celenghiū* îl cunoaște, simțeste descoperit); — t. *čelenk*, sorte de décoration militaire portée en aigrette Z. 364^a. Mikl. I, 39.
289. **Cepchén**, un fel de scurteică cu sau fără blană (Negr. 121 : îmbrăcat c'un *ceapchin* verde și blănit tot cu samur); — t. *čepken* manteau court semblable au dolman Z. 348^c. Mikl. I, 39.
290. **Cercelăr**, tolbaș, mămular; — t. *čerči*, marchand ambulant, colporteur; *čerčilik*, état de marchand ambulant Z. 353^a, 353^b.
291. **Cerceveă**, *čurčiuveă*, *giurgiuveă*, pervaz; — t. *čerčiwe*, châssis Z. 353^a. Mikl. I, 39.
292. **Cerclîu**, numele unei monede din timpul lui Caragea în valoare de trei lei vechi (Fil. 93); — cf. p. *čar*, quatre Z. 339^c.
293. **Cérgă**, pătură, covor; — t. *čerge*, petite tente Z. 354^b. Mikl. I, 40.
294. **Cerviș**, *cirviș*, grăsime pentru bucătării; — p. *čerbiš*, *čerwiš*, gras, obesité Z. 352^c.
295. **Chebăp**, *čhibăp*, friptură turcească (maî cu seamă de berbece); — ar. *kebâb*, rôtie, viande rôtie Z. 735^a. Mikl. II, 4.
296. **Chébe**, *ghébe*, manta de păslă (Al. P. p. 209 : Cu căciule stogoșate — cu *chebe* roșii pe spate; ib. 159 : douăsprezece panduri — cu *ghébe* și cu poturi); — t. *kebe*, étoffe grossière en laine Z. 736^b. Cih. 562. Mikl. II, 5.

297. **Chéciu**, cheie de șurupuri; — p. *keğ*, courbé; *keğek*, fer crochu d'un bout; t. *egec*, crochet Bianchi 569, 570. Z. 80^c.

298. ***Chedér**, turburare, pagubă (Ar. II, 174); — ar. *ceder*, trouble, chagrin, douleur, tort, préjudice Z. 740^b.

299. **Chéf**, bucurie, poftă, dorință; bună dispozițiune, beție; — *cheshiu*, vesel, amețit de vin; — *chefuesc*, *chefăluesc*, a petrece, a se îmbăta; — ar. *kejf*, santé, bien-être, bon humeur, gaieté, ivresse; *kejfli*, gai, de bonne humeur Z. 785^c, 786^a. Mikl. II, 5.

300. **Chefál**, un pește (Fil. 155: icre tari de *chefal*); — *kefal*, tétard, mulet din gr. *κεφαλος*, lat. *cephalus* (cu cap mare), un pește de mare Z. 753^c. Mikl. II, 5.

301. ***Chehaeá**, *chihacá*, *chiháiü* (lit. stăpânul casei), reprezentant, administrator, intendent; căpetenie a zece ostași (Mag. Ist. II, 17, 219; IV, 156; Bălc. 644); — *chiháca-béiü*, al doilea comandant al ianicerilor (Beld. III, 376, 385, 426); — p. *ketçudá* (*ket*, maison; *çuda*, seigneur) vulg. *kjaja*, intendant, administrateur d'affaires, procureur, agent; *kjaja bej*, lieutenant de l'aga des janissaires, second grade dans cette milice Bianchi II, 566. Z. 737^a Mikl. II, 4.

302. **Chél**, *chelés*, *chilúg*, pleșuv, golaș; — *chélbe*, *chelié*, rîie (pe cap); — *chelbás*, *chelbós*, care are chelbe; — *chelbășesc*, a deveni chelbaș; — *chelbășie*, pleșuvie; — t. *kel*, darte, teigne, rogne; teigneux, chauve; *keleş*, teigneux, darts Z. 755^b, 757^b. Cih. 562. Mikl. II, 5.

303. ***Chelér**, cămară; fig. Muntenia sau Moldova, considerate ca cămara de aprovizionare a Sultanului (Beld. III, 352, 415: Păcat să se prăpădească *cheleriu* împărătesc; ib. 352, 420; Hron. II, 194; Ar. II, 11; ib. 215: Toți boierii acestor două *cheleruri*); — t. *kiler*, cellier, garde manger, office din gr. *κελλάριον*, lat. *cellarium* Z. 756^a. *Chelár*, în sens de *pinnicer*, vine deadreptul din ngr. *κελήρις* Cih. 646. Mikl. II, 8.

304. **Chelfánež**, a bate la pluă, a bate pe cineva; — *chelfáneálá*, bătaie bună; — t. *kefe*, brosse; *kefelemek*, nettoyer avec une brosse Z. 754^c. Cih. 561. Mikl. II, 5.

305. ***Chelímét**, vorbă, graiü (Gorj. Hal. IV, 140: Nu ți treabă să fac *chelimet* cu dinsa); — ar. *kelimet*, parole, mot, discours Z. 757^c.

306. **Chenár**, margine, betelie la marginile unei haîne; briü de zid; — p. *kenár*, côté, flanc d'une chose; bord, rive, marge, coin, angle Z. 762^b.

307. **Cheneáf**, umblătoare (Gorj. Hal. II, 127: Dintr'un lemn se poate face și ușă de geamie și lupată de *cheneaf*); — ar. *kenef*, côté, contrée; lieu d'aisance Z. 764^b. Mikl. II, 6.

308. **Chepeá**, (în loc de *checea*), covor de păslă (R. I, 1. 340: o *chepea* naramgie turcească); — t. *keçe*, étoffe grossière de laine non tressée; feutre; tapis ou couverture de feutre Z. 739^c. Mikl. II, 5.

309. **Chepeneág**, manta de ploae (Pan. P. V. 100: după ploae *chepeneag*); — t. *kepenek*, vêtement pour la pluie Z. 736^a. Cih. 561. Mikl. II, 6.

310. **Chepóng**, tarabă, oblon; — t. *kepenk*, trappe, piège, volet Z. 736^a. Cih. 561. Mikl. II, 6.

311. ***Cheraché**, *chereché*, *chiraché*, un fel de manta largă de mătase impodobită cu fir (Cr. II, 160: Și au îmbrăcat pe Nicolai Vodă cu *chirache* și peste *chirache* cu caftan foarte frumos; III, 224, 332); — t. *kerake*, *kereke*, manteau large et riche Z. 742^b, 747^b; cf. *kürk*, pelisse, fourrure, vêtement fourré Z. 769^c. Bianchi II, 593.

312. **Cherém**, favoare, indurare; voe, capriț (Gorj. Hal. II, 86: Și câte lucruri mari săvârșaste la orî-cine năzuește la *cheremul* seü; Al. T. 513: De

acum 'i la *cheremul* meu); — ar. *kerem*, générosité, noblesse, faveur, grâce, bonté, clemence Z. 746^a. Cih. 561.

313. **Cheresteá**, lemn pentru clădiri; — *cherestegiu*, *cherestegie*; — t. *keraste* vulg. *kereste*, charpente, bois de charpente, planches, poutres; *kerasteği*, *keresteği*, marchand ou fournisseur de matériaux de construction Z. 742^b. Mikl. II, 7; mrom. *cherestée*, silva (Mikl. R. U. II, 19).

314. **Chertíc**, creştătură, răboj (la ocne); — t. *kertik*, entaille, coche, cran Z. 743^b. Cih. 562.

315. **Cherván**, caravană; car mare de transport (Pan. Nastr. 38 : Şi cu clopote la găturî ca şi la orice *chervan*; Cog. Arh. II, 5 : *chiarucan*); — *chervangiu*, cărăuş cu chervan; — *carvasarâ*, *cârvăsârie*, *chervăsârie* (Cr. II, 41; III, 111; Cost. 164), localul vamei, vamă; — *carvasaragiu*, vameş (Cr. II, 82); — p. *kârwân*, *kerwân*, caravane; *kerwân serai*, caravanserail Z. 732^b. Bianchi II, 548. Mikl. II, 7.

316. ***Chesăgiu**, tăietor de pungă, pungaş, hoş (Cr. II, 231 : acei Sărbî mai înainte vreme fusese *chesăgi*); — t. *kesigi*, qui coupe, coupeur de bourse, voleur adroit (*kesmek*, couper) Z. 751^b. V. *chisea*.

317. **Cheschét**, un fel de mîncare; — p. *keşkek*, soupe ou bouillie faite avec de l'orge ou du blé et du bouillon Z. 752^b. Mikl. II, 8.

318. **Chesargiu**, *chisargiu*, teslar (R. II, 1. 330 : Să nu'i mai zici piscălgîu — ci mai bine *chisargiu*); — t. *keser*, petite hache Z. 749^c. Mikl. II, 7.

319. ***Cheschîn**, pătrunzător, ager la minte (Cr. III, 220 : auzind Domnul că 'i prea *cheschîn* Arnăut); — t. *keskin*, tranchant, aigu; fort, vigoureux, violent, intelligent Z. 750^a. Mikl. II, 8. V. *chesăgiu*.

320. **Chez**, fată (Bur. 176 : *chez* fata cadiului — pleonasm pentru : *însaşî* fata cadiului); — t. *kыз*, fille Z. 701^a. Mikl. I, 97. V. *chizlariu*.

321. **Chezáp**, lit. apă tare; acid sulfuric; — p. *kezáb*, *gezáb*, eau forte Z. 748^a. Mikl. II, 8.

322. **Chiábúr**, foarte bogat (Pan. P. V. I, 164 : E *chiabur*, se scaldă 'n averile sale; Ísp. B. 207 : El cunoştea de mult pe un cioban *chiabur*); — *ghibirdic*, fudul, mîndru; — ar. *kâbir*, *kebir*, grand, noble, illustre; puissant âgé, vieux, adulte; *kibir*, orgueilleux. Z. 731^a, 736^b. Cih. 562. Mikl. II, 8.

323. **Chibrít** — ar. *kibrít*, souffre, allumettes. Z. 735^c. Mikl. II, 8.

324. **Chifteá**, *cheftcă*, gogoloş de carne tocată; — p. *kuşte*, *köfte*, pilé; hachis, viande hachée menu, boulette Z. 775^a. Mikl. II, 11.

325. **Chihlibár**, *chihrimbár*, (mold.) *chilimbár*, lit. ceea ce răpeşte sau a trage paiful; — p. *keh-rubá* vulg. *kehrubár*, *kehlíbár*, *kelibár*, ambre jaune, sucin (*kah*, paille) Z. 782^a. Mikl. II, 4. Diez II, 113.

326. **Chilă**, măsură de grîne de 400 ocale; — ar. *kile* vulg. *kilo*, mesure (de blé ou des liquides) Z. 786^b. Mikl. II, 9.

327. **Chilermeneá**, Bolus armeniaca (Pol. 166); — p. *gil*, *kil*, argil, limon, bol : *kil-ermenî*, bol d'Arménie Z. 755^b.

328. **Chilím**, scoarţă, covor ordinar; — p. *kilim*, tapis, natte Z. 759^b. Mikl. II, 9.

329. **Chilipír**, câştig, mare ıeftinătate; — *chilipirgiu*, care umblă după chilipiruri; — t. *kelepir*, butin Mikl. II, 5.

330. **Chimión**, *chimen*, *chimîn*, Carum carvi; — *chimioniu*, de culoarea chimionului; — *kimion*, *kemmân*, cumin din gr. *κόμινον* Z. 761^c; vorba grecească se trage din ebr. *kammon* cf. Hehn, 183.

331. **Chimír**, şerpar, brüu lat de piele; — *chimér*, *chimeriu*, (mold.) catacombă, boltă, arcadă (Stam. M. r. 39 : Un Arman bătrîn ce şade în nişte *chimeruri*); — p. *kemer*, le milieu du corps; ceinture; construction en voûte,

cintre, arche, aqueduc Z. 761^a. Mikl. II, 6. Cf. zend. *hamara*, boltă, cingătoare înrudit cu gr. *καμάρα*, boltă, lat. camera Curt.³ Gr. Etym. 134.

332. **Chindia**, pl. *chindii*, timp de toacă, un joc după toacă (lit. al doilea ceas după amiază); — t. *ikindi*, le temps entre le midi et le coucher du soleil; la prière que la loi prescrit de faire vers la moitié de ce temps (*iki*, deux; *ikind*, le deuxième) Z. 151^a. Mikl. I, 75.

333. **Chior**, orb de un ochi; — *chioresc*; — *chioris*, *chiondoris*; — t. *kör*, aveugle, émoussé Z. 768^c. Mikl. II, 9.

334. **Chioștec**, briu, ciucure; pîdică, butuci la picioarele cailor (Cr. III, 312 : Și boierii merg înaintea Domnului cu contêșele pe umeri numai în *chioștece*; Pan. P. V. I, 102 : Când te uiți la el și trece — par'că este în *chioștece*; Gorj. D. 32); — t. *köstek*, entraves, lien, cordon, chaîne (de montre), Z. 773^c. Mikl. II, 10.

335. ***Chirhaná**, fabrică (Cr. III, 252 : Și să vorbească cu meșterii, ca de se va putea să facă *chirhana*, adică postăvărie); — p. *kâr-çâne* (*kâr*, travail) vulg. *kerhâne*, fabrique, manufacture, atelier, boutique Z. 732^b. Mikl. II, 4.

336. **Chirie**, *chiriás*; — *chirigiu*, *chiragiu*, căruțaș; — *inchiriez*; — ar. *kirá*, louage; ce qu'on loue (p. ex. une voiture); loyer, prix; *kirágy*, locataire Z. 742^a. Cih. 564. Mikl. II, 9.

337. **Chiseá**, vas de dulceată; — p. *kase*, grande tasse à boire, écuelle, coupe, vase Z. 732^c.

338. **Chiseá**, pungă de tutun; — *kiesadár*, șef de biroú (Cr. III, 202); — t. *kise* vulg. *kese*, sac, bourse, somme de cinq cent piastres; *kise-dâr*, porteur de bourse (titre de plusieurs hauts fonctionnaires), caissier Z. 785^b. V. *chesăgiu*.

339. ***Chîndelic**, plată cu ziua, zi de lucru (Ur. III, 159 : Să se plătească *chîndelicurile*; R. I, 1. 47 : plata *ghizdolicurilor*); — t. *gün*, jour; *gündüz*, jour, de jour; *gündelik*, traitement ou salaire quotidien, journée d'ouvrier Z. 778^c, 779^b. Mikl. II, 14.

340. **Chîuláf**, un fel de căciulă; — *chîulahliu*, care poartă un chîulaf (Cant. D. M. 59 (119) : Pe lingă dinsul staú doi *chîulahlii* cu comanace albe pre capete); — p. *külâh*, toute sorte de coiffure; bonnet, chapeau, couronne, diadème, casque; *külâhly*, qui porte un bonnet Z. 756^b. Mikl. II, 11.

341. **Chîulhán**, petrecere cu ospete (Isp. Sn. 102: îi trimise o tavă cu baclava și vorbă, că are să vină să se puie pe *chîulhan*); — *chîolhaniu*, *ghîolhán*, care ia parte la un chîulhan; fig. viclean, deșept; cochet (Gorj. Hal. III, 55 : asta e un șiret și jumătate și un *chîolhaniu*; Stam. M. r. 527 : *ghîolhană*, muieră frumoasă ce cam trage cu coada ochiului; Cost. 484 : *ghîolbandă*, se zice în deridere unei femei mare, groasă și grasă); — p. *kül-çân*, fourneau (*kül*, cendre), chambre de chauffe, étuve, cendrier (fig. la poezi despre lumea pămîntească); *kül-çânî*, qui se tient la nuit dans la chambre de chauffe des bains publics, petit polisson; fripon, coquin Z. 757^a.

342. **Chîúp**, *chîúb*, urciór, borcan; — ar. *kub*; t. *kup*, jarre, cruche, vase de terre Z. 765^a. Mikl. II, 10.

343. ***Chîurcibáșa**, starostele cojocarilor, blănarul curții (Cr. II, 362, 395); — t. *kürk*, pelisse; *kürkci*, pelletier Z. 769^c; — serb. *çurcibaša* Mikl. II, 11.

344. **Chizláriu**, *căzláriú*, lamen (Al. P. p. 106 : Dar eú frate mult më tem — de *căzláriul* din harem); — *căzlar-ága*, *căzlar-ágasi*, căpetenia famenilor sarafului (Cr. I, 307 : *Căzlar-aga*, care este peste toată casa împărătească și pre fete mai mare; Fil. 130); — t. *kız*, pl. *kızlar*, fille, femme; *kızlar-agası*, premier eunuque du serail Z. 725^c. Mikl. I, 97. V. *chez*.

345. ***Ciciclic**, parter de flori (Cr. III, 441: Grădină minunat împodobită cu copaci, *ciciclicuri* și fintini); — *ciceacliu*, înflorat, acoperit cu flori (Fil. 215 :

şal de India *ciceactiu*); — t. *çiçek*, fleur; *çiçeklik*, parterre de fleurs; *çiçekli* Z. 350^b. Mikl. I, 40.

346. **Ciericînii**, hirurg care drege scrintituri; — t. *çykryk*, tour à tourner, rouet, roue; *çykykgy*, chirurgien (qui remet les membres disloqués) Z. 359^a, 359^b. Mikl. I, 40.

347. **Cicudiu**, de culoare roşia ca «zizifa» (R. II, 1. 340: O boiama *cicudie* cu bilburii de sirmă); — t. *çigde*, jujube rouge Z. 379^a.

348. ***Cift**, pereche (la negoţul de cherestele); — *ciftlic*, *ceftelic*, moşie, arendă, vilă (C¹, 311; Cr. III, 440; Hron. II, 164: *cefticuri*; Mag. Ist. IV, 154: *ceftlic*; C¹, 209: *ceftelicuri*, Conv. XVIII, 10; R. I, 1. 390); — t. *çift*, paire, paire de boeufs, terre de labour, nombre pair; *çiftlik*, ferme, maison de campagne, métairie Z. 358^b. Mikl. I. 41. Tot din *çift* deduce Cih. 623 şi vorba *téft*. şleahurile său cureaoa de la crucea trăsorei, — de unde însă nu poate proveni deadreptul, căci n'avem în romineşte nici un singur exemplu pozitiv de trecerea unui *ç* turcesc în *t*, trecere, care presupune totdeauna un intermediu neogrecesc. V. *çoltar*.

349. **Cighér**, membrană grăsoasă, partea încreţită a măruntaelor (la vitel); — p. *çeger*, les parties intérieures du corps, fressure, poumon, foie Z. 360^b.

350. **Cilibiu**, *celebiu*, graţios, elegant, nobil (Cr. 386, 402; Mag. ist. IV, 318; Mar. P. p. I, 176: om frumos şi *filibiu* (!)); — t. *celebi*, maître, seigneur (spec. grec ou européen); poli, bien élevé, noble Z. 363^b. Mikl. I, 39.

351. **Cilic**, oţel; pl. mărgelile licioase de oţel; — t. *çelik*, acier Z. 364^a. Mikl. I, 39.

352. **Cimbél**, tulpan (Bur. 215: Tot un fel că le gătea — cu rochiile şi *cimbelele*); — *cimbir*, *cimbériu*, testemel (Laur. Gl.); — p. *çenber*, cercle, lien frontal, bandeau, mouchoir de tête Z. 367^c. Mikl. I, 39.

353. **Cimbistă**, unealtă de smuls perii; — t. *çimbiz*, *çimbistre*, pincettes; *çimdimek*, pincer Z. 365^c, 367^c. Mikl. I. 41.

354. **Cimşir**, *cimişir*, *cimişériu*, merişor turcesc, *Buxus sempervirens*; — t. *çimşir*, buis Z. 366^a. Mikl. II, 64.

355. **Cimur**, tencuială; — t. *çamur*, boue, bourbe, argile, limon Z. 345^a. Mikl. I, 36.

356. **Cinghel**, cârlig de atârnat; — p. *çengel*, croc, crochet Z. 398^c. Mikl. I, 39.

357. ***Cinghie**, harfă; — *cinghcasă*, *cinghireasă*, cântăreaţă cu cinghia (Hasd. Cuv. I, 273; cf. suplem.); — p. *çenk*, courbé, crochu; sorte de harpe; *çengi*, joueur ou joueuse de harpe, danseur, danseuse publique Z. 368^a, 368^b. Mikl. I, 39. V. *çinghel*.

358. **Cinghinea**, țigan (Pol. 543); — p. *çingâne*, Bohémien Z. 368^b. Mikl. I, 41 din gr. *τσίγγανος* din *ἀθίγγανος*; bulg. serb. ciganin, rom. țigan şi ațigan (numiți astfel după secta eretică bizantină a *Atinganilor*). Miklosich (Ueber die Mundarten etc. VI, 57 urm.) consideră Grecia ca patria primitivă a tuturor grupurilor țigănești respindite în Europa.

359. **Ciob**, hârb; — p. *çob*, bois (coupé et non coupé), pièce de bois, bâton, tige, éclat, copean Z. 370^a. Mikl. I, 42.

360. **Ciobán**, păzitor de oi; — p. *çubán*, *şubán*, berger, pătre; protecteur Z. 370^a. Mikl. I, 42.

361. **Ciocán**, *ciocănesc*; — *ciocă*, un fel de cioară; ciocanul dogarului; -*ciocănea*, şnep; — *ciocănitoare*, gheonoaie; — *ciucă*, lovire, atac; fig. victimă (Cr. II, 69: pentru *ciuca* a craiului şvedesc; Jip. 1: noi socotim, că săteanu

este..... o *căucă* a bătăilor); — p. *čakuğ* vulg. *čekiç*; *čuk*, *čekan*, marteau Z. 343^a; — vsl. *čekanŭ*; bulg. *čuk*, *čukan*, *čokan*; mrom. *țocu*. Mikl. I, 38.

362. **Ciochina**, *cinchina*, curelușa dinapoia șelei de care se leagă bagajele (Bur. 55 : la *cinchina* calului);—t. *čykyn*, sorte de sac, havresac Z. 360^a. Roesl. 50.

363. **Cioarec**, pl. *cioareci* (Cih. II, 490 : *cioareci*), nădragi țărineși; pînză de nădragi;—t. *čaryk*, espèce de gros soulier, pantoufles des paysans et des bergers Z. 340^b. Mikl. I, 37. In privința trecerii sensului de la «incălțăminte» la «nădragi» cf. t. *kalura*, chaussure usée Z. 708^a cu serb. *kalavre*, un fel de pantalonî scurți Mikl. I, 88. V. *Calevrii*.

364. ***Ciohodăr**, slugă domnească, slugă în genere (Cant. D. M. 85 (170) : *Ciohodariul* poartă grijă de ciubote și de papuci pentru Domn și pentru toată curtea); — *ciohodar-ăga*. identic cu baș-ciohodar (Melchis. 46); — *baș-ciohodăr*, întâiul cămăraș al palatului (Cr. II, 286, 302; Al. T. 39); — *ici-ciohodăr*, servitor din interiorul palatului (Cr. III, 302); — *ici-ciohodărie* (R. I, 1. 54); — t. p. *čokadâr*. valet de chambre, laquais (*iș*, intérieur); *baș čokadâr aga*, officier de l'intérieur du sérail, un des quarantes pages de la chambre Bianchi I, 662. Z. 374^a. Tot din turco-persanul *čokadâr*, deduc Roesl. 50 și Mikl. I, 42 și pe *ciocoiu* (Hasd. Cuv. I, 273 : *ciocotniță*—lingău; *cioclovă*, *cioclovină* sinonime cu *ciocoiu*), a cărui origină rămîne obscură; mrom. *schădiar*, sol (R. I, 2. 420).

365. **Ciolăc**, ciung; — t. *čulak*, manchot, estropié Z. 374^c.

366. **Cioltăr**, arșă; — t. *čul*, *ğul*, housse, couverture de cheval, caparaçon; haillon, vêtement negligé; *čoltar*, id. Z. 362^a. 374^b. 374^c. Mikl. I, 43. Tot din *čul* deduce Cih. 624 și rom. *tól*, *tóală*, pînză groasă de învelit; treanță, haină — dar prezența lui *ț* presupune o formă intermediară neogrecescă, care însă lipsește.

367. **Ciomăg**, bătă (Hron. II, 230 : *giomag*); — *ciomăgăș*, *ciomăgesc*; — t. *čumak*, *čomak*, massue (de bois ou de fer) Z. 375^a. Mikl. I, 42.

368. **Ciorăp** — t. *čorab*, bas, chaussette Z. 371^b. Mikl. I, 43.

369. **Ciorbă**, supă; — *čiorbagiu*, odinioară colonelul unui regiment de ieniceri (Cr. II, 25 : Enicer-agă aŭ strins *čiorbagi*; ib. 148 : Atuncea aŭ poruncit pașa de s'aŭ strins toți *čiorbagi*): astăzi însemnează «stăpân, om cu stare»; — *čiorbalic*, castron pentru ciorbă;—t. *čorba*, soupe, bouillon, potage; *čorbağy*, qui fait ou distribue la soupe, maître ou intendant de la maison; mangeur de soupe, e. à. d. homme riche; autrefois le colonel d'un régiment des janissaires : *čorbalyk*. soupière Z. 371^b. Mikl. I, 43.

370. **Ciorcă**. — Acest cuvînt pe care îl întîmpinăm o singură dată (Al. P. p. 105 : cu șalvarî de *ciorcă* lată — cotul cincî galbinî luată), trebue să fie rezultatul unei confuziuni. Din t. *sikerlet* (*čoka*), *sykarlat*, *iskerlat*, écarlate (Z. 49^b, 573^b. Mikl. I, 77) avem pe de o parte *schirlét*, materie la început stacojie apoi de ori-ce culoare (Toc. St. 17 : timbar negru de *schirlét*), și pe de alta, prin mijlocirea ung. *sakarlat* de aceeaș origină, *șocărlat*, numele unei stufe prețioase (Toc. St. 17 : feregele verzi de *șocărlat*; Hasd. Cuv. I, 258). A doua parte a cuvîntului *șocărlat* fiind înțeleasă de popor, printr'o procedare cunoscută în Linguistică sub numele de «etimologie poporană», el formează dintr'însa o vorbă a parte și astfel dă naștere la o «șorcă sau *ciorcă lată*» numai spre a da totului un colorit familiar și spre a'și explica, în cercul cunoștințelor sale, ceea ce pentru dînsul e neinteligibil. După părerea noastră deci «șalvarî de *ciorcă lată*» e identic cu «șalvarî de *șocărlat*». Cât pentru t. *čoka*, *čoha*, drap Z. 373^c—din care Cih. 566 și Mikl. I, 42 deduc pe *ciorcă*—

avem, prin intermediarea ngr. τζόχα, rom. *ţohă* pl. *ţoaşe*, un fel de manta (Hasd. Cuv. I, 256, 306); nsl. *čoha*, manta din aba Mikl. I, 42.

371. **Cîr**, *cîrîş*, cocă de făină pentru lipit; — p. *čiriš*, poix de cordonnier, colle forte, glu Z. 353^c. Mikl. I, 41.

372. **Ciripie**, sfoara roşie a dulgherilor, linie dreaptă (Isp. B. 196: se duse drept ca pe *ciripie*); — t. *čirpi*, cordeau du charpentier, ligne droite Z. 352^c.

373. **Cirác**, făclie, lampă; fig. favorit (care e îngrijit ca o lampă); client, ucenic, protejatul său omul casei cutăruia (Ur. III, 115 : Şi te ai făcut ales *cirac*, adică făclie ce ai aprins'o însuş împărăţia mea cu mâna sa); — *ciracladisesc*, a scoate cirac pe cineva; — *ciraclie*, clientelă (Cost. 191); — p. *čyrág*, flambeau, guide, client, protégé, élève, apprenti Z. 352^b. Mikl. I, 40.

374. **Cişmeá**, *ceşmé*, (mold.) fîntină, isvor; — *cişmigiu*, *ceşmegiu*, fîntinar; numele unui lac în Bucureşti; — p. *češme*, source, fontaine; *češmegi*, fontainier Z. 357^c. Mikl. I, 40.

375. **Cişit**, asortiment; — t. *čišit*, manière, façon, genre, espèce, echantillon Z. 357^c. Roesl. 51.

376. **Cişnú**, expertiza prin care se regulează preţul obiectelor de consumaţiune (Pontbr. 134; Laur. Gl. 166): — p. *čášni*, *češni*, goût, saveur, avant-goût Z. 341^a. Mikl. I, 37. V. *cišit*.

377. **Čit**, materie de bumbac lustruită şi înflorată; — *citareá*, un fel de alegea (Al. T. 81 : Cu anterior de *citareá*; R. I, 1. 57 : Două *citarele*); — t. *čit*, indienne, étoffe imprimée Bianchi I, 602, 670; *čelâre*, espèce d'étoffe rayée Z. 349^c. Mikl. I, 42.

378. **Čibótá**, *čibóatá*, (mold.) cizmă; — *čibotár*, *čibotáríe*; — p. *čábátán*, grosses bottes que l'on met par-dessus d'autres Z. 337^a; — rus. *čebotŭ*, *čobotŭ* Mikl. I, 34.

379. **Čibúe**, *cebúe*, ţeavă de lulea; vargă, dungă, briŭ (arhit.); — *čibúečiči*, lulea proastă; — *čibucečiu*, negustor sau fabricant de čibuce; servitor ce poartă grijă de čibuce; — *čibucec*, (arhit.) a trage čibuce; — t. *čybuk*, *čubuk*, baguette, tuyau de pipe, pipe, raie (sur une étoffe) Z. 349^b. Mikl. I, 43.

380. **Čiřút**, *ciřút*, sgărcit, scump, cumplit (Cost. 195); îndărătnic, evreu (Pol. 549); — *ciřuľic*, *ciřuľenie*, *ciřuľtie*, sgărcenie cumplită; îndărătnicie; — t. *čijút*, juif, homme méprisable; *tahriř* (mot corrompu) din ar. *jehúđ*, *jehúđi*, Juifs, juif Z. 359^a. 978^a. Bianchi I, 626, 669. Mikl. I, 41.

381. **Čiŭl**, *ciuleá*, sucitură, scul, jurubiţă (Cost. 162); — t. *čile*, corde Z. 364^b. *čule*, peleton de fil; balle Bianchi I, 639.

382. **Čiŭlamá**, coleasă, un fel de mîncare; — cf. t. *bulamağ*, bouillie Z. 224^c. cf. t. *salma*, elancé; un fel de mîncare ce se clăteşte la gătire Z. 563^a. Mikl. II, 49.

383. ***Čiŭlúe**, pustietate, loc deşert (Cr. I, 274 : la vr'un *ciŭlu e*); — t. *čöl*, *čöllik*, désert Z. 374^b.

384. **Čiŭmá** — t. *čuma*. la peste Z. 375^a. Mikl. I, 43.

385. **Čiřurėhiŭ**, un fel de prăjitură; — t. *čörėk*, sorte de gâteau, petit pain (fait avec du beurre) Z. 371^c. Mikl. II, 12.

386. **Čiřurė**, remăşiţă, drojdie (fig.); stricat, prost (Conv. XII, 180 : Cu ce *čiřurucurŭ* de oştire veneau; Isp. U. sf. 107 : Acest Pan era un *čiřuruc* de zeŭ, ce trăea prin păduri); — t. *čerik*, armée, troupe, troupe auxiliaire; *čiřurėk*, pourri, corrompu, fané, usé, vain, pourriture Z. 355^b. 371^c. Mikl. I, 44.

387. **Čiřutác**, Turc dobrogean, porecla Turcilor în genere; fig. nevoeaş, stingaciŭ, nerod (Cr. I, 236, 471: Turci *ciřutaci*; Conv. XII, 179 : Groaza intră în inimile spurcaţilor de *ciřutaci*; ib. 180 : Isp. Mih. 5 : Ianiceri, spahi, tot felul de *ciřutaci* năpădise satele; ib. 6, 16, 30, 34, 36, 43; Cost. 190); — *čitak*, *čitaki*, așa numesc Turci pe locuitorii din Dobrogea, Cant. Ist. ot. 309, 340.

388. **Ciútură**, *cítură*, găleată; (în Trans.) imamea, trîmbiță; — t. *çotura*, *çotra*, cruche ou bouteille de bois Z. 370^a; ung. *csutura* Mikl. I, 43.
389. **Civít**, albastru închis; — t. *çivîd*, indigo Z. 375^c. Mikl. I. 42.
390. **Cízmă**, *cizmár*, *cizmărie*; — t. *çizme*, botte, bottine Z. 356^b; ung. *csizma* Mikl. I, 42.
391. **Cobúr**, toc de pistoale la șeaoa calului; — *cubúr*, un fel de manta (Cr. III, 332: Pe vel Postelnic l'aũ îmbrăcat cu *cubur* cu cacom); — t. *kubur*, étui, gaine, fourreau, tuyau, conduit Z. 691^c. Mikl. I, 99; mrom. *cubúre*, pharetra (Mikl. R. U. II, 20).
392. **Cobúz**, (mold.) cobză; — *cóbză*, un fel de gitară; — *cobzár*, *cobzărie*; — t. *kopuz*, sorte de guitare, luth à une corde Z. 711^c; — rus. rut. pol. *kobza* Mikl. I, 99.
393. **Cófă**, (mold.) doniță, vadră; — t. *koga*, *kowa*, *kofa*, seau Z. 719^a. Cih. 567. Mikl. I, 97.
394. **Cogeá**, *gogeá*, *çoşcogeá*, *gojgogeá*, mare, adult; — t. *koğa*, homme âgé, vieillard din p. *çoğa*, vieillard, maitre; *koğaman*, vieillard; grand, énorme. Z. 713^a; — *gojgogeá* e o reduplicațiune din *koğa*, iar *cogeamite* vine de la serb. *kožzamići* de aceeaș origină. Mikl. I, 97. V. *hogeá*.
395. **Coínác**, noada șezutului, osul glesnei; os, bulgăre de cărămidă sau alt lucru, de care se leagă o sfoară de apucat o cracă, un zmeu (cf. Cost. 210: *coínac*, flăcăiaș ce începe a curta); — t. *kainak*, fesse, culasse; griffe des oiseaux de proie Z. 688^c.
396. **Colán**, briu, curea; — t. *kolan*, sangle Z. 720^b. Mikl. I, 98.
397. **Colceág**, manșon; un fel de tuzluci ce se încheie pe picior cu copci (Cost. 212); — t. *kolçak*, manchon Z. 720^c. Mikl. I, 98.
398. ***Colgiu**, perceptor (Hron. II, 230: am orînduit *colgi* și subași, adică ca niște zapci și polcovnici; Ur. III, 135: *colci*; C¹, 310); — t. *kolgi*, collecteur Bianchi I, 748.
399. **Colibă**, covergă, bordei; — *colibás*, care locuiește într'o colibă; — t. *koliba*, *kaliba*, *kulibe*, chaumière des paysans, cabane, hutte Z. 583^b. 621^b; din gr. *καλύβη*, care, prin mijlocirea Turcilor, pătrunse în limba romînă și în mai toate limbile slavice Mikl. I, 88.
400. **Colțea**, numele unui turn în București însemnat odinioară prin înălțimea și mărimea sa (Cal. b. 1875 p. 47: Cotoiul era acolo gata să mărească lucrurile și să îndruga la laude căt turnul *Colții*; Pan. P. V. 12: Minciună căt *Colțea* de mare). În acest sens trebuie rectificată (ap. Cih. II, 568) vorba, a căreia origină remine obscură.
401. **Colún**, măgar sălbatic; — t. *kulan*, âne sauvage Z. 720^b.
402. **Comăș**, *cumăș*, stofă de mătase; — *comășeá*, haină de mătase (Cr. II, 45: îmbrăcându' în haine proaste în loc de *comășea*); — ar. *kumăș*, tout ce qu'on ramasse par terre; étoffes de différentes espèces, hardes, robes, tapis etc. Z. 708^c. Mikl. I, 100.
403. **Conác**, popas, loc de mas peste noapte, han, locuință; zi de călătorie; — *conăcár*, (Codr. II, 469) în Moldova însemnează *colăcar* sau *colăcer*, adică înainte-mergătorii mirelui; — *conacciu*, *conăcár*, care îngrijea de conace pentru Turcii ce călătoreau prin țară; — *conăcese*, a face conac; — t. *konak*, hôtél, auberge, lieu où l'on descend, journée de chemin, logis, hôte; *konakgy*, maréchal de logis Z. 722^c. Mikl. I, 98.
404. **Condác**, strat de pușcă; — t. *kundak*, *kondak*, crosse du fusil Z. 723^a. Mikl. I, 101.
405. **Condúr**, un fel de pantof cu toc și turieac înalt (Pan. Șez. II, 62: într'un *condur* și într'un papuc; Isp. B. 24, 187); — *conduru-Doamnei*, *Tropaeolum*

majus (Br.);—*kuntura, kundura*, soulier (européen) din gr. *κρόνονος* Z. 710^b.
406. **Cónteş**, *contós, cöntuş*, vestmint blănit (Mag. Ist. IV, 111 : îmbrăcându'l pe Măria sa şi cu un *conteş* de samur foarte frumos); astăzi ţăranii poartă *conteş* la zile mari; — t. *kontoš*, robe extérieure à manches étroites Z. 723^a. Mikl. I, 98.

407. **Cópcă**, cataramă; — t. *kopča*, agraffe Z. 711^c. Mikl. I, 99.

408. **Corabeá**, *corăbióară*, un fel de prăjitură (Pol. 189; Cost. 253); — t. *kurabije, korabie*, espèce de petit gâteau rond et plat fait aux amandes Z. 695^a; serb. *gurabija* Mikl. II, 14.

409. **Corasán**, tencueală (Mold. şi Trans.); — *semínţă de corasan*, semina santonici; — p. *çorasán*, chaux de Khorasan, c. à. d. ciment de chaux mêlée avec de la brique broyée Z. 404^c. Mikl. I, 74; numit astfel după provincia persană unde se fabrica acest ciment şi de unde se aducea acea semínţă.

410. **Cortorosesc**, *cotorosesc*, a se scăpa de ceva; a se căra (Isp. B. 208 : că se *cortorosise* de sărăcie; Isp. U. sf. 7 : nici ei nu se puteau *cortorosi* de balele vrajbei); — t. *kurtulmak*, être délivré, se sauver, s'évader Z. 714^a; — bulg. *kurtulisam*, serb. *kurtalisati* Mikl. I, 102.

411. **Coróiu**, *corúiu, curúiu*, un fel de uliu; — *coróiat*, cu nasul aquilin (Al. P. p. 90 : cel grec mindru *coróiat* — ce şedea cu Domnu 'n sfat); — t. or. *karagu*, épervier Z. 696^a. Vorba românească vine deadreptul de la ung. *karuly* de aceeaş origină Mikl. I, 81.

412. ***Coş**, trupă, tabără tătarească, cort (Cr. I, 262, 264, 303 : Hanul aŭ purces cu *coşurile* sale spre ţara leşască; ib. 320, 365, 398, 484; II, 353 : Cătanele aŭ lăsat *coşul*, ce aŭ avut în şes; III, 61); — t. *koš*, troupe; lieu de station, camp, maison, tente Z. 717^b. Mikl. I, 99.

413. **Corvătă**, albie mare; — ar. t. *kawata, kuwata*, grand plat rond en bois ou en terre Z. 711^a. Cih. 568. Mikl. I, 94.

414. **Cóz**, atu, tromf (în cărţile de joc); în locuţiunea «frumoasă *coz*!» (mold.), se înţelege «care întrece pe celelalte în frumuseţe»; — cf. *túz*, sinonim cu *coz* (Pol.); — t. *koz*, atout (Bianchi); Mikl. I, 99.

415. ***Cubeá**, *cumbeá*, cupolă, boltă (Cr. III, 198 : Aŭ căzut toate *cubelile* mănăstirei peste meşterii unguri şi aŭ omorit şapte oameni dintr'înşi; Cant. Div. 93 : virtul aceluî rătund sclip saŭ *cumbea*; Cant. D. M. 116); — ar. *kubbet, kubbe, kumbet*, coupole, dôme, édifice voûté Z. 690^b. Mikl. I, 99; mrom. *cubée*, camera (Mikl. R. U. II, 20); de aceeaş origină fr. alcôve, it. alcova, sp. alcoba Diez I, 13.

416. **Cúciá**, căciulă domnească împodobită cu pene de struţ (Cr. III, 300; Al. P. p. 146 : scotea *cuca* de Novac—şi punea un comănac); — p. *kuka*, bouton, agrafe; bonnet orné de plumes qui portaient autrefois les princes de Valachie et de Moldavie, ainsi que le commandant des janissaires Z. 719^b.

417. **Cúciî**, obiceiŭ aproape dispărut în Dobrogea în ziua de lăsatul de brînză, pe care eminentul colector al baladelor dobrogene îl descrie astfel : «S'adună 20 flăcăi, din care unul s'îmbracă ca diavolul cu *carne* şi cu haîne împetrişate..... apoi merg pe la case şi joacă.» Bur. 26; — cf. t. *koč*, bélier Z. 712^c; t. nordic *kuč*, id. Mikl. I, 97; — cf. *túrca*, în fond obiceiŭ aproape identic cu *cuciî*, asupra căreia Cant. D. M. 142 (289) ne a lăsat următoarea descriere : «În ziua de Crăciun îmbracă pe unul cu un sac de pînză, la care leagă un cap de *boŭ* şi preste acela încalecă altul, însă tocmit ca când ar fi ghebos şi așa merg pe la toate casele şi uliţele cu jocuri şi cu cântări;» astăzi *turca* saŭ *ţurca* însemnează masca, cu care umblă copii de Crăciun (Gl. 562, 567) : vorba e probabil o formă diminutivală din vsl. *turŭ*, taur. V. *geamala*.

418. **Cúcovă**, lebădă; — cf. t. *kugu*, cygne Z. 711^a. 718^c.

419. **Cucunár**, *coconár*. pin, un fel de brad; — *cucunără*, *coconără*, rodul pinului (Gorj. Hal. II, 37 : Şi găsind o mulţime de finici, adică hurmale (!) şi *cucunare*); — p. *kúknár*, espèce de pin. cèdre Z. 776^c; ngr. *κουκουναριά*. Cuvîntul persan e de origină grecească cf. Hehn, 259, 260.
420. **Cúlă**, *húlă* (Cost. 517), turn, ascunzătoare sub pămînt, gazdă de hoţi; (în Trans.) vîgăună în munţi; — ar. *kullat*, *kulle*, sor met, colline, bourg, tour, clocher. Z. 706^c. Mikl. I, 100. V. *Edicula*.
421. ***Cúlp**, pricină (R. II, 1.328 : ei mai mult găsesc *culpul* — de o rup mai rău de cât lupul); — t. *kulp*, anse, manche; fig. cause Z. 720^c.
422. **Cultúc**, *coltúc*, lit. (pernă de) subsiori; pernită; codru, colţ de pâine; — t. *koltuk*, aisselle, bras ou dossier d'une chaise Z. 720^a. Mikl. I, 98.
423. **Culúc**, streajă, caraulă (Cr. I, 20; III, 358 : strejile lipsite toate, la *culuce* nime nu'î); — *culucciu*, (mold.) gvardian : — t. *kul*, serviteur, soldat; *kulluk*, servitude, garde, corps de garde; *kullukçy*, qui est dans le service, serviteur Z. 719^c. Mikl. I, 100.
424. ***Cumbará**, *bumbará*, bombă, obuz (Cr. II, 265 : Eară pe Nistru cu podurile aŭ pus Antioh Vodă *cumbaralele* şi glonţurile cele de puşce; ib. 155, 297 : *combarale*; Hron. II, 199 : *gumbărale*; Col. 1881, p. 569 (cîntec soldăţesc) : cu tunuri şi *bumbarale*; cf. Bălc. 658); forma *bumbara* pare a fi o etimologie poporană prin influenţa vorbeii *bombă* (Mag. Ist. IV, 97 : *bumbe*); — *cumbaragiu*, *bumbaragiu*, bombardier (Cr. II, 65 : *bumbaragii* şi ucenicii lor); — *cumbaragi-başa*, căpitan de artilerie (Mag. Ist. II, 325 : Un agă ce era *cumparagibaşa* împăraţesc); — t. *kumbara*, bombe : *kumbarağy*, bombardier; *kumbarağy başy*, chef des bombardiers Z. 708^c. Mikl. I, 74, 101.
425. **Cunabiu**, *conabiu*, cânepiu; de culoare roşie închisă (R. II, 1. 240 : Un zabranic *cunabiu*; Cost. 225); — ar. *kunneb*, chanvre; *kunnebi*, fait de chanvre Z. 709^c. Mikl. I, 96.
426. **Curamá**, contribuţiune. porţiune : colectă; — ar. *guremá*, *gurama*, (t. ca sing.) concours des créanciers (pl. din ar. *garim*, débiteur, redevable, créancier; quote-part de chacun des créanciers dans une faillite) Z. 647^c; — ngr. *κουραμάς* Cih. 570.
427. ***Curbán**, ofrandă, victimă, animal de jertfit (Cant. Div. 151 : Ca pre aur în cuptorii i-a ispitit şi ca jertfitul *curban* aŭ luat pre dinşii); — ar. *kurbán*, sacrifice, offrande Z. 696^c. Mikl. I, 101. Astăzi vorba s'a păstrat numai la Macedo-Romîni (Mikl. R. U. II, 20).
428. ***Curbét**, vecinătate, apropiere (Beld. III, 339 : între ei mai era încă un *curbet* posomorât); — ar. *kurbet*, proximité, voisinage Z. 697^a.
429. **Curémă**, şofran; — ar. *kurkum*, safran de l'Inde (Bianchi), înrudit cu ebr. *karkôm*, de unde şi gr. *κρόκος* Hehn, 227.
430. **Curm**, a rupe, a frînge; a întrerupe, a tăia şirul; a isprăvi, a sfârşi; — *curmătură*, vale, care taie o trecere prin munţi; — *curméiu*, tăietură, funie (de teiŭ); — *curmezis*, pieziş; — t. *kyрмаk*, rompre, briser; *kyрма*, rupture, plis, tresse Z. 727^b. Cih. 570. Mikl. I, 96.
431. **Curmál**, *hurmal* (Gorj. Hal. II, 37); — p. *çurmá*, datte Z. 406^c. Mikl. I, 74.
432. **Cúrsă**, mirodenii (Gorj. Hal. III, 38 : Casa era cam cu ceaţă de fumegarea miresmelor, precum de odagaciŭ, de aloiŭ, de *curse*); — ar. *kurs*, disque; pastille Z. 697^b.
433. ***Curugiu**, invalid, veteran scutit de a merge la resboiŭ (Cr. I, 20); — *koru*, bosquet, bocage; *koruğy*, garde forestier, soldat vétérân laissé en garnison avec sa solde et exempt d'aller à la guerre Z. 715^c.

434. **Cusúr**, remăşiţă, lipsă; defect, viţiu, greşală; — ar. *kusúr*, manque, imperfection, défaut, faute, vice; reste, surplus Z. 703^a. Mikl. I, 102.

435. **Cuşcă**, colivie; cort (la Evrei); — p. *kōšk*, *kūšk*, kiosque, pavillon, belvédère, petite maison Z. 774^b. Mikl. II, 10.

436. **Cuţie** — p. t. *kutu*, *kuty*, boîte, étui Z. 712^c. Mikl. I, 102.

437. **Cutnie**, materie de bumbac şi de mătase (Fil. 15 : cu anterioru de *cutnie* ca guşa porumbului); — ar. *kutn*, *kutun*, cotton; *kutnî*, espèce d'étoffe de cotton et de soie Z. 704^c. Mikl. I, 102; — de aceeaş origină it. cotone, fr. coton, sp. algodón, germ. Kattun Diez I, 143.

D.

438. **Dádă**, în Muntenia (la ţară) sinonim cu țăță, în Moldova cu lele (Isp. B. 65, 345; Jip. 21); — *dădăcă*, îngrijitoare de copii; — *dădăcesc*, a îngriji de creşterea unui copil; p. t. *dada*, servante, bonne d'enfants, gouvernante Z. 418^c; serb. *dada*, mamă, țăță; mrom. *dada*, mamă; țig. *dada*, mamă Mikl. I, 44. Cf. *lele*, *nană*.

439. **Dahiu**, pătrunzător, ingenios; şiret, viclean (Jip. 16: parc'a fost năsdăravan or *dahiu*; ib. 60 : cine 'şi schimbă limba şi vorba e sec, *dahiu*, păduret, căpieat, lud); — ar. *dahi*, fin, rusé, astucieux; ingénieux, habile Bianchi I, 809.

440. **Dăinuesc**, *dăinesc*, a dura, a ţinea mult timp; — t. *dajanmak*, s'apuyer; durer, persister, subsister Z. 613^a. Mikl. I. 44.

441. **Dăiereá**, toba ursarilor; suită militară (Isp. U. sf. 44 : îi dădu un fel de tobă de aramă, cam ca *dăiereaoa*; Beld. III, 406 : *dăiereaoa* lui măi toată); — ar. *dăire*, cercle, circonférence; tambour de basque (*dăir*, rond) Z. 422^c. Mikl. I. 44.

442. **Dălác**, inflamaţiunea splinei (la cai); Poama vulpii, Paris quadrifolia (Br.); — t. *dalak*, rate Z. 420^c. Mikl. I, 45.

443. **Daleaúc**, lit. căciulă lungă; lingău; — t. *dal kawuk*, qui porte un long bonnet, écornifleur, parasite Z. 420^c.

444. **Daldisesc**, a risca, a expune, a urca suma de joc (Pol. 92; Cost. 290); — cf. t. *daldyrmak*, prolonger, enfoncer; diffamer q. qn., médire; *daldalamak*, cacher quelque chose derrière soi Z. 420^c. 421^a.

445. **Damlá**, *damlá*, apoplexie; lit. picătură; — *damblatiú*, *damblagiú*, apoplectic; — t. *damla*, goutte, apoplexie Z. 421^c. În privinţa conexiunii semasiologice între «picătură» saú «curgere» şi «apoplexie» putem adăoga, pe lângă celelalte exemple citate de Cihac (II, 39, 571) şi Miklosich (I, 45), şi următorul (Cr. II, 223 : Duca Vodă, oblicind că au poprit Ungurii banii, l'au lovit *cataroi* (ce se zice *damla*) de voe rea şi au murit în loc; Mag. Ist. IV, 165 : i au venit *cataroiú* şi au murit). În limba modernă *cataroiú* = gr. *καταρροί*, apoplexie (lit. ceea ce curge, picură : cauza boalei crezându-se c'ar fi nişte picături căzute din creeri) a păstrat numai sensul de «guturaiú», dar în L. B. 106 *cătărúe* însemnează încă «apoplexie».

446. **Dam**, (în basmele muntene) clădire, zidire (Cal. b. 1885 p. 50: împăratul zăbind *damurúe* de case; ib. 1877, p. 38 : se minună foarte negăsind nici puiú de om într'atătea *damurú* de case); — t. *dam*, muraille, maison; étable à cochons Z. 421^a, 592^c; bulg. *dam*, grajd Mikl. I, 45.

447. **Dandaná**, *dănănáre*, sgomot, larmă; turburare, neunire, ceartă; întâmplare rea, faptă de mirare; — ar. *tantana*, bourdonement, son, bruit, fracas, son des instruments; fig. pompe, magnificence Z. 603^b. Cih. 571.

448. **Dangá**, semn tipărit cu fier roş (pe animale); — *ténchiú*, monedă măruntă, lucru de nimic (Cih. II, 407); a doua parte a unui dram; — p. t. *tamga*,

marque, empreinte (faite avec un fer chaud); t. or. *tanka, tenke*, argent, monnaie din p. *dank*, granulum, de unde și rus. *denîgi*, monedă Z. 309^c. 249^a. Mikl. I, 45.

449. **Dará**, *daria*, scăzământul greutății unei marfe (Pomp. Bal. 58 : Vinde-ți frate nevasta—și-mi plătește *daria*);—t. *dara*, tare, déchet. Z. 419^c. 589^b; din ar. *tarah*, lit. departe; *taraha*, a arunca, a lepăda Mikl. II, 68.

450. **Darabán**, *dărăbânț*, paznic, ostaș pedestru ce străjuea la curtea domnească (Al. P. p. 180 : Lefegii și *darabanî*—cu ai lor mindri căpitanî; Cr. III, 151; Negr. 29 : *darabanî* Agiei; Bălc. 644, 649); — p. *der-bân*, gardien de porte Z. 172^b; ung. *darabant*, de unde și *dorobanț*, de aceeaș origină orientală, ca și germ. Trabant, fr. traban, etc. Roesl. 33.

451. **Darác**, pieptene de dărăcit lână; — *dărăcesc*, a pieptăna lână; — t. *tarak*, peigne Z. 245^a. Mikl. II, 68.

452. ***Daül**, tobă mare;—*tabulhaná*, *tubulhaná*, musică militară turcească (Cr. I, 453; II, 49; Mag. ist. II, 169);—*tabulhanagiú*, musicant (Cr. II, 112);—t. *dawul*, *daul*, tambour, caisse; ar. *tabl* (pl. *tubúl*), tambour, timbale; *tabl-çâne* (*tabyl-çâne*, *dawul-çâne*), corps de musique, musique militaire Z. 593^b. 595^c;—serb. *dambulhana*, *daulhana* Mikl. I, 46; II, 65.

453. **Davá**, pricină, judecată (Cr. III, 176; C¹, 309: pentru acest fel de mincinoase *davale* și părî; Hron. II, 181);—*devér*, *dévra* (Pol. 94), și prin influența lui *avere*: *daraverá*, *daravere*, afacere, vînzare;—*davagiú*, *dovagiú*, părător (Cr. II, 327 : până nu erau amîndouă părțile *dovagiî*, ce se paraú față); — *davagilic*, acuzare, apel (Pol. 92);—ar. *da'wa*, assertion, prétention, réclamation, procès, querelle; *da'wağy*, plaideur, demandeur en justice Z. 429^c. Mikl. I, 46. Cih. 572.

454. **Defter**, *teftér*, tăbliță, registru (Mag. Ist. IV, 114 : și au pus cartea aceea în alte scrisori și *tefterurî* ce avea; St. M. r. 498 : dacă nu ne plătești căt am scris la *tefter*); — *anateftér*, protocol (Mag. Ist. IV, 141 : au dat Măria sa toată socoteala până la al șaselea an, cu *anatefterur-le* ale anilor trecutî); — *defterdár*, *tefterdáriu*, *teftedáriu*, ministru de finanțe (Mag. Ist. II, 207, 212, 228; Cr. III, 40, 123, 137);—*teftergiú*, secretar (Hron. II, 1871);—*defter*, *tefter*, tablette pour écrire, livre de recette, agenda, registre, catalogue, rôle din gr. *δυσδέρα*, pergament; *ana-defter*, matricule, protocoale (*ana*, mère); *defter-dár*, (autrefois) ministre des finances; (à présent) contrôleur général des finances d'une province Z. 430^a. Mikl. I, 46; II, 70.

455. **Delú**, voinic, viteaz; subțire în talie, nalt la stat (Bur. 192 : Frațele cel mijlociu — ce era mult măi *deliu*; Al. P. p. 114; Cr. III, 374, 409); *deliî*, ceată de călărime (Bălc. 594), garda domnească, al cărei comandant se numea *delibașa* (Cr. III, 397, 216; Fil. 38);—t. *deli*, fou, brave, courageux; pl. *deliler*, les fous, les braves, (autrefois) un corps de cavalerie légère, dont le chef portait le titre de *deli başy* Z. 434^b. Mikl. I, 46.

456. **Derbedeú**, lit. care umblă din ușă în ușă, om fără căpătâiu (Beld. III, 389 : ceîlalți, pe o călitură, *derdemei* (!) și nevoieși; Al. T. 136 : *derbederiî*);—p. *der*, porte; *der-be-der*, mendiant, vagabond Z. 424^b.

457. **Dért**, durere, alean (R. II, 1. 330 : având palimă și *dert* — și mă supără la piept);—p. *derd*, douleur, chagrin, maladie Z. 425^c. Mikl. I, 47.

458. ***Devetúü**, lit. păr de cămilă; de culoare galben închis (R. I, 1.340 : O cămașă cu mătase verde și *devetue*); — t. *deve*, chameau; *deve tuju*, poil de chèvre; couleur fauve Z. 328^b. 444^a.

459. **Devlét**, *dovlét*, înalta Poartă, împărăția turcească; fig. maiestate, mărire, putere, belșug (Beld. III, 359, 409 : cu a *Devletului* dușmanî n'au măi vrut a fi unit; ib. 375; R. I, 2. 385; II, 1. 328); — ar. *dewlet*, révolution du

temps, fortune, prospérité, richesse, empire, gouvernement, puissance, dynastie Z. 442^b. Mikl. I, 47.

460. **Dezghîn**, *dizghîn*, friu, hăţuri; pinten, săritura calului (Al. P. p. 80 : Trei *desbimuri* că mi-î da); — t. *dizghin*, *tizkin*, rêne Z. 332^b. Mikl. I, 49.

461. **Dică**, moment principal, nevoe, extremitate. Considerăm această vorbă identică cu *adică* prin aferesa lui *a* : în locuţiunea «când o fi (o veni) treaba la *adică*», vorba *adică* are tocmai sensul de «moment, point capital» (Cih. II, 573); şi în cele două citate ale d-lui Cihac (Al. T. 1124 : să nu cumva să mă laşi la *dică*; Conv. XI, 194 : tocmai acum la *dică*), cuvîntul *dică* poate fi înlocuit cu *adică* din locuţiunea de mai sus. Cf. t. *dek*, fin, extremité Z. 430^c. — Tot așa vorba *déciu* (Cih. II, 572), în înţelesul ei juridic, e un substantiv format din conjuncţiunea *dec*, care arată tocmai o concludsiune sau o rezoluţiune.

462. **Digrimeă**, un fel de haină (R. II, 1. 340 : o *digrimea* de baza); — cf. t. *dikme*, couture, broderie; façon de tailleur Z. 432^a.

463. **Dimerlie**, lit. (vas garnisit) cu fier; (mold.) baniţă (Al. P. p. 389 : *dimerlia* scutura-harabale încărcă); — t. *demir*, fer, instrument de fer, ancre; *demirli*, de fer Z. 435^c. Mikl. I, 46.

464. **Dimie**, stofă groasă de lână sau de bumbac; — *dimicatón*, *dumicatón*, *micatón*, pînză de bumbac lustruită pentru căptuşeală (numită în Moldova şi *pielea drucului*); — t. *dimi*, fûtaine Z. 435^c. Mikl. I, 48. V. *cutnie*.

465. **Dinâr**, para, ban; — ar. *dinâr*, monnaie d'or, argent din gr. *δηνάριον* Z. 448^a. Mikl. I, 48.

466. **Dir-mîr**, *tir-mîr*, arababură; — t. *tar u mar*, *tar mar*, dispersé, confus Z. 589. Mikl. II, 69.

467. **Dirviciu**, derviş (Mar. P. p. I, 79 : Veste lui *dirviciu* îi da); — p. *derwiş*, pauvre, mendiant, religieux musulman Z. 427^b. Mikl. I, 47.

468. **Diván**, stat, adunare; curte de casaţie; un fel de pat; — *divanist*, *divanit*, boier de divan sau sfetnic; — *divan-chiatip*, logofeţel sau dieac de divan (Ur. III, 133); — *divan-efendi*, secretar domnesc (Cr. III, 239; Cant. D. M. 63 (125)); — p. *divân*, conselul du prince, tribunal, canapé oriental Z. 448^b; *divân efendisi*, secrétaire du conseil (*kjatib*, commis) Bianchi I, 897. Mikl. I, 49. Diez I, 156.

469. **Divictâr**, rang de boierie, probabil identic cu Mare logofăt; lit. cel ce ţine călimările, scriitor (Cr. III, 302 : *Divictarul*, care mai înainte vreme această boierie n'a fost, făcându-se de la Grigorie Vodă); — ar. t. *divit*, encrier, écritoire Z. 449^b; *divitdâr*, grand prince, grand vizir du Sultan d'Égypte Ham. XVII, 223.

470. **Dizdâr**, comandantul unei cetăţui (Cant. D. M. 22 (42) : pentru paza cetăţii se orînduieşte un *dizdariu*; Cog. Arh. II, 42 : unde şede un *dizdar* de păzeşte bogazul); — p. *diz*, château, forteresse; *diz-dâr*, commandant d'un château Z. 428^a. Mikl. I, 49.

471. **Doldora**, *döldura*, *duldora*, plin, îndesat (Cal. b. 1885, p. 18 : şi vacile cu ugerile *doldora*; ib. : cămara era *doldura* de plină cu mîncări; Col. 1882, p. 126 : de 'şi făcură burţile *duldora*); — *doldoresc*, *îndoldoresc*, a umplea, a încărcă (Jip. 29, 58); — *dolofîn*, plin; trupeş, gras şi gros (Jip. 94 : înmiiu e folosit Rumănu, când are punga *dolofană* din păstrare şi din muncă; Isp. U. sf. 18 : unde mi 'ţi născu un *dolofan* de copil); — *dólfa*, nume de căine (Jip. 51); în L. B. p. 194 *dolofan* însemnează : a) om de frunte; b) om avut : toate aceste sensuri se conciliază uşor cu t. *dolu*, dar silaba finală *fan* remîne obscură; — cf. *durduliu*, *dordoliu*, sinonim cu dolofan; — cf. *dîrdora*, ceartă, gălceavă, urmă; fig. defect, viţiu împrumutat (Cost. 361); înfierbînteală (Isp.

B. 123 : voinicul în *dîrdora* luptei nu băgă de seamă); — t. *dolu*, plein, rempli, chargé; *doldurma*, remplissage; *dolkun*, plein, enflé; *dolmak*, se remplir, être plein Z. 611^a, 611^b, 611^c. In privința reduplicațiunei cf. *bolbol*.

472 ***Domúz**, porc (Hron. II, 188, 191; Cog. Arh. II, 72); — t. *doñuz* vulg. *domuz*, porc, cochon Z. 610^a.

473. ***Dová**, *duvá*, rugăciune (Cr. II, 200 : aũ intrat Turcii și aũ făcut *dova* în limba lor; ib. 324 : Turcii strigă cu totul tare, când fac *dova* adică se roagă lui Dumnezeu; III, 157, 305; Cog. Arh. II, 11, 16, 22, 64 : Turcii numai de cât au început a striga cu sgomot mare, precum strigă ei la *duvaoa* lor sara și dimineața : alah, alah, alah ! apoi : hu, hu, hu ! după obiceiul lor); — ar. *du'á*, prière, invocation, bénédiction, salutation Z. 429^b; serb. *dova*, alb. *duva* Mikl. I, 50.

474. **Dovleác** — t. *dewlek*, espèce de melon verdâtre Z. 442^c. Mikl. I, 47.

475. **Dragomán**, tâlmaciũ; — *tergimán* (Cr. I, 268; II, 43), *terzimán* (Cr. III, 262, 294), id.; — *dragomanie*, *tergimánie* (Cr. II, 74), *terzimánie* (Cr. III, 40), dregătoria saũ cancelaria dragomanului; — ar. p. *tergümán*, *tergemán*, interprete, drogman; *tergümáni*, *tergümanlyk*, fonction ou place d'interprete Z. 276^c; — ngr. *δραγομάνος*, it. dragomanno, fr. drogman, trucheman din ar. *targümán*, din *targama*, haldaic *targêm*, a explica, a traduce Cih. 573. Mikl. II, 73. Diez I, 157.

476. **Dríc**, partea trăsurei pe care se ține coșul; partea teascului de tipografie pe care se așează formele; car funebru (în Muntenia); patul tunului; mijlocul (Cr. I, 9 : Rimul în *dricul* Italiei este; ib. 19, 290; Mar. Orn. I, 274 : ți se părea, că e în *dricul* Țernei; ib. II, 166 : la *dricul* nevoii; Gorj. D. 23); — *drichea*, lemnișor cu care se joacă copii, numit și *țurca* (Laur. Glos. 233); — *direclie*, *diricliu*, taler (monedă) spaniol (Fil. 93 : *diricliul* lei 12, parale 20); — t. *direk*, poutre, colonne, mât de vaisseau; *direklik*, colonnade Z. 446^a; ung. *derék*, trunchiũ, corp, mijloc, lucru principal Cih. 574. Mikl. I, 48.

477. **Dubará**, lit. de două ori saũ aruncătură indoită în jocul de zarĩ; festă, înșelăciune; — p. *du-bâre*, deux fois; raffe (au jeu); mauvais tour, fraude Z. 162. 437^a. Cih. 574.

478. **Dubás**, un fel de luntre (Văcărescu, Istoria, etc. II, 302 : *dombaz*); — *dubásár*, luntraș (Cr. III, 124; 164; Melchis. 188); — t. *tombaz*, ponton (barque) Z. 327^c; rus. *dubasũ*, pol. *dubas* Mikl. II, 76.

479. **Dudúcă**, domnișoară (în Mold.); — t. *dudu*, perroquet; dame arménienne Z. 437^c. Mikl. I, 51.

480. **Dugheánă**, *doganá*, prăvălie (în Mold.); — ar. *dukkán*, boutique Z. 430^c. Mikl. I, 51.

481. **Duñum**, mulțime, gloată; pradă, jaf (Cr. II, 200; III, 4 : s'aũ întors Tătarii cu *duñum* și cu robi mulți; Cal. b. 1881, p. 23 : merse pină la poarta acelor palate cu lumea *duñum* după ei); — t. *dojum*, butin, grande quantité de choses, abondance Z. 444^b. Cih. 574.

482. **Dulámă**, tunică lungă; — t. *dolaman*, *dolama*, habit de dessous que les janissaires portaient en grande tenue Z. 442^b. Mikl. I, 50.

483. **Duláp**, lit. vadră de apă; scândură lungă, lată și groasă (mold.); almar; un fel de leagăn la Paște (în Munt.); fig. renghiũ, festă; — p. *dolab*, (*dũl*, sea; *áb*, eau), roue hydraulique, tout ce qui tourne, rouet, armoire tournante; embuche, trait de ruse, tromperie Z. 442^a. Mikl. I, 50.

484. **Dulăũ**, câine mare; *dólcă*, cățea; — *dulúťá*, dim.; fig. foarte ȳute; — p. *tule*, chien de chasse Z. 611^c.

485. **Dulghér**, *dulgherie*; — t. *dũlger*, charpentier Z. 442^b. Mikl. I, 51.

486. **Dulmá**, (Pol. 119), *durmále* (Cost. 366), un fel de dovleac;—t. *dolma*, farce, viande hachée Z. 442^c. Mikl. I, 50.

487. ***Dunanmá**, petrecere, iluminăție; flotă (Cr. I, 466; II, 168; III, 70: să se veselească Domniea, să facă *dulalma* (!); ib. 228 : aŭ făcut mare *dunanma* în tot Iaşul și prin toate ținuturile; Cog. Arh. II, 17 : s'aŭ făcut alaiul *dunanmalii* pe boazul mării, adecă al armădiei; ib. 52, 116); — t. *donanma*, ornement, splendeur, pompe d'un souverain; décoration d'une ville et réjouissances publiques (p. ex. à l'occasion d'une victoire); flotte, escadre Z. 443^b. Mikl. I, 50.

488. **Durbác**, cadă de lemn de 40 vedre (Ion. Agr. 267); — cf. t. *dibek*, grande cuve ou mortier Z. 445^c; alb. *dübek*, cadă de unt Mikl. I, 48

489. **Dușmán**, *dușmánesc*, *dușmánie*; — p. *düşmán*, *düşmen*, ennemi, adversaire Z. 429^b. Mikl. I, 52; cf. zend. *duš*, *dušmanan*h primitiv înrudit cu gr. *δοσμενής* Curt³. 225.

490. **Dușumeá**, *dușmeá*, *dușamé*, (mold.) pardoseală; — t. *düşeme*, *döşeme*, plancher, parquet, pavé Z. 440^c. Mikl. I, 52.

491. ***Duzdisesc**, întocmesc, orinduiesc (Cr. III. 449 : s'aŭ *duzdisit* alaiul); — t. *düzmek*, (aor. *düzdim*), arranger, former Z. 439^a; bulg. *duzdisam* Mikl. I, 52.

E

492. **Ecpaeá**, *ehpaeá*, servitori, suită; partidă (Fil. 345; 222 : Domnitorul împreună cu toată *ecpaeaoa* sa; Al. T. 1234; Cr. III, 466);—ar. *etbá* (pl. din *tabi*), suite, domestiques, clients Z. 7^a.

493. ***Edeculé**, *Ediculá*, lit. cele șapte cule; închisoarea celor «șapte turnuri» din Constantinople (Cr. I, 367; II, 69, 186, 344; III, 40; Mag. Ist. IV, 28, 142); — t. *jedi*, sept; *jedi kulle*, les sept tours près de Constantinople destinés à servir de prison d'état Z. 960^a. Mikl. I, 81. V. *culá*.

494. **Edirné**, *Idirné*, *Inderneá*, orașul Adrianople numit în Cronice și «Udriu» (Cr. III, 264; Fil. 153 : chilimuri virgate de *Idirne*; ib. 158 : halvale de *Idirne*; Al. T. 81 : și cu fes de *Indernea*; Ur. IV, 131 : *Edrine*); — t. *edirne*, Andrinople Bianchi I, 40.

495. **Efcá**, *efcále*, foite subțiri de aluat frământate cu ouă și unt (Cost. 371); — t. *jufka*, mince, fin, subtil; espèce de gâteau mince, feuillette Z. 973^c. Mikl. I, 83.

496. **Eféndi**, domn, titlu pentru persoanele civile (Cr. III, 440; Pan. P. V. 76); — *efendi*, maitre, monsieur, homme bien élevé, bienfaiteur din gr. *αδ-θέντης*, care lucrează din propria autoritate Z. 75^a. Mikl. I, 56.

497. ***Eftá**, lămurire, scrisoare (Cr. III, 286, 282 : aducere a o seamă din boieri, ca să dea seamă de *estab*le ce aŭ scris; Ur. III, 177); — ar. *iftá*, action d'éclairer, de rendre une décision Z. 71^b. V. *fetfa*.

498. **Eglengeá**, *englengá*, *igligéá*, petrecere, desfătare (Cr. III, 198, 215; Gorj. Hal. I, 73, 77); — *eglendisesc*, *englendisesc*, a se desfăta, a petrece (Cr. III, 198; Gorj. Hal. I, 80; R. II, 1. 329 : doar temburii nu *eghilindesc*); — t. *ejlenmek*, *eglenmek*, passer le temps, s'amuser, se divertir; *ejlenge*, *eglenge*, passe temps Z. 82^b. Mikl. I, 56.

499. ***EI-ágă**, *el-ágasi*, comandant (Cr. I, 364; II, 25, 102, 139); — *el-serdár*, id. (Cr. I, 365); — t. *er-başıy*, *el-başıy*, chef de file (*er*, homme) Z. 22^c. Bianchi, I, 45.

500. **Elbét**, *helbét*, firește, negreșit; — ar. *elbett*, nécessairement, certainement, de toute façon Z. 85^c. Mikl. I, 56.

501. **Elciú**, trimis, ambasador; — t. *elci, ilci*, envoyé, ambassadeur Z. 151^c. Mikl. I, 56.
502. ***Emectár**, *emictár*, vechiú servitor (Ur. III, 118, 175 : arátatul Domn e slugă dreaptă și credincioasă și *em ctar* a înaltei mele împărății); — t. *emek*, travail, servitude; *emekdár*, laborieux; qui a du mérite; qui est en service, vieux serviteur, vétérân Z. 96^c.
503. **Emielic**, *imielic*, mîncare, porție de mîncare (Cr. III, 252; Fil. 164, 232; R. I, 1. 47 : *emilic*); — t. *jemek*, nourriture, repas Z. 968^c. Mikl. I, 82.
504. ***Emin**, vataf, supraveghetor (Cr. III, 129 : Ali aga *eminul* de hambar; R. I, 1. 57 : *ambari emeni*; C¹, 311 : *bina-emeni*; Ur. IV, 138 : *bina-imine*; ib. 190 : *bina-emini*); — ar. *emin*, inspecteur, intendant (în compozițiune : *emini*) Z. 98^a. Mikl. I, 57.
505. **Enibahár**, *inibahár*, lit. aromă nouă (Fil. 164 : *enibahar* și alte mi-rodii); rodul plăcut mirositor al arburelului numit și *inipahar, iniper, ceatenă, archiș*, Juniperus communis (Br. Pr. 432); — t. *jeñi*, neuf, nouveau; p. ar. *behár, bahar*, épice, aromate Z. 229^a. 965^b; bulg. *eni bahar*, arôme; Mikl. I, 24, 82.
506. **Evét**, adv. da (Al. P. p. 136 : Turcii toți *evet* zicea); — t. *ewed*, oui, certainement Z. 115^a.
507. ***Evmieá**, plată zilnică (R. I, 1. 53); — ar. *jewm*, jour; *jewmie*, paye, traitement par jour, paye d'une journée. Z. 976^b. V. *ghermă*.
508. ***Ezán**, chemare la rugăciune de pe turnul geamiei (Cr. II, 150 : și într'acel ceas s'au strigat la meceturi *ezanul*); — ar. *ezán*, invitation à la prière Z. 22^a. Mikl. I, 58.

F

509. **Fáer**, mustrare aspră; — ar. *faír*, colère, fureur Bianchi II, 347.
510. **Falángă**, drugul ce stringea picioarele la bătaia pe tălpi, însaș bătaia (Al. P. p. 129 : O *falangă* 'n drum scotea — pe drumeți pe toți bătea; Cog. Arh. II, 15 : cu *falaga* (!) și cu toege); — ar. *falaka*, pièce de bois percée dans laquelle on retient les pieds des criminels pour donner la bastonnade; la bastonnade sur la plante des pieds Z. 670^a. Mikl. I, 59.
511. **Fanáar**, *fenér*, felinar; mahala în Constantinopole locuită de Greci (Cr. III, 41 : cu mulțime de Greci au venit, cât rămăsese *feneriul* pustiu în Țarigrad; ib. III, 241 : *fenar*); — *fanaragiu*, aprinzător de felinare; — ar. *fenár* vulg. *fenar*, lanterne, fanal, nom d'un quartier de Constantinople habité principalement par les premières familles grecques din gr. *φανός*; *fenargy, fenergy*, qui porte la lanterne, qui éclaire Z. 671^b. Bianchi II, 400. Mikl. I, 59.
512. **Farfará**, fanfaron; — *färfälá*, (în Trans.) sburdalnic, vîntură-țară; fulău; — *fäfälgüá*, paiață; glumă proastă; — *farfastic*, flecărie, fleacuri; zorzoane; glumă; — *farfasit*, găngav, bălbăilă; — *forfotesc*, a bălbăi, a bolborosi fierbënd; refl. a se grăbi (L. B.); — *förfota*, adv. grabnic; fără căpătăi; — t. *farfara*, fanfaron, babillard; ar. *ferfár*, léger, inconstant, bavard; *ferfer*, action de se dépêcher, aller vite Z. 654^b, 663^a. Cih. 576. Mikl. I, 59.
513. **Farfurie**, porțelan, taler de porțelan (Cr. II, 179 : Un pahar, ce era în chipul marmurei albe și a *farfuriei*; Gorj. Hal. II, 87 : Bucatele erau puse tot în sahanе și în castrone tot de aur venetic și de *farfurie* de China); — *farfurigiu*, care vinde farfurii; — p. ar. *fagfür*, l'empereur de Chine; nom d'une province de la Chine célèbre par son porcellaine; porcellaine de Chine; *fagfürü* vulg. *farfürü*, chinois, de Chine, porcellaine Z. 668^c. Mikl. I, 59.
514. ***Farij**, *frîj*, cal, eapă (Alex. 37 : Și scoaseră un *farij*, adică un cal

alb cu şaosa de diamant şi de pîlea de aspidă; Cr. I, 257: Şi tot *frij* de cei nemţeşti; ib. 493; III, 67); — ar. *feres*, cheval: (en arabe moderne spéc.) cavale, jument Z. 662^a; vechi bulg. fariži; gr. *φάρης*, mlat. farius, sp. alfaras Mikl. I, 58.

515. **Farmazón**, francmason; scamator, panglicar (Stam. D. 313; Codr. I, 1601); — *farmazóană*, vrăjitoare, fermecătoare (cf. Col. pe 1883, p. 243); — *farmazonie*, francmasonerie; — *farmasun* vulg. *farmason*, franc-maşon; es-priit fort, incredul; *farmasonluk*, maçonnerie; din fr. *franc-maşon* Z. 654^b, 664^a.

516. **Feregeá**, un fel de haină largă şi deschisă, manta femeiască (Fil. 140: şalurile şi *feregelele* Domniţei); — t. *feráge* vulg. *ferége*, vêtement de dessus avec des manches larges, manteau des femmes Z. 659^b. Mikl. I, 59.

517. **Férfin**, floarea soarelui; (în Trans.) *Tagetes erecta*; — cf. *ferfijún*, euphorbe din gr. *εὐφώριον* Z. 663^b.

518. **Fermán**, *fírmán*, ordin împărătesc (Al. P. p. 180: căci am scris la împărăţie—pentru un *firman* de domnie); — *fermanlıu*, provăzut cu un ferman (C¹, 312: neguţătorii *fermanlıx*; Ur. III, 195, 203); — p. *fermán*, ordre, commandement, ordonnance, diplôme émané du Sultan Z. 664^a. Mikl. I, 59.

519. **Fermeneá**, scurtică cusută cu fir cu saú fără blană; — t. *fermely*, jaquette courte; serb. *fermen*, *fermene* Cih. 577.

520. **Fes**, căciuliţă, scufie roşie (Al. P. p. 260: la retezul părului — pe din dosul *fesului*); — t. *fes*, bonnet rouge Z. 666^a; numit astfel după oraşul Fez din Africa, unde s'a fabricat mai întâi Mikl. I, 60.

521. ***Fesát**, *vesát*, turburare, desordine (Beld. III, 395: *fesaturı*, zicea că face, s'aducă lipsă, nevoi; Ar. II, 156); — ar. *fesád*, corruption, dépravation, méchanceté, intrigue, perversité, excès, crime, désordre, révolution Z. 666^a.

522. ***Fetfá**, decisiune, sentinţa muftiului (Ar. II, 176; C¹, 310; Cr. III, 264: aú pus împăratul de aú dat *fi tvalea* (!) muftiul); — ar. *fetwa*, décision, d'un mufti, décision juridique Z. 657^b; bulg. *fetfa* Mikl. I, 60. V. *esta*.

523. **Fetnegeá**, intrigant (Stam. M. r. 124: O țigancă *fetnegea*); — ar. *fitne*, sédition, émeute, discorde; *fitneği*, qui excite la sédition, intrigant, malin Z. 657^a.

524. ***Fiaméng**, olandez (Mag. Ist. IV, 98: aú pus pre solul englezesc şi pre solul *Framenqului*.. să facă pace; Cog. Arh. II, 11); — *filemenk*, *filemeng*, Flamand, Hollandais din fr. *Flamand* Z. 670^c; it. *fiammingo* Mikl. I, 61.

525. ***Fiát**, *fiát*, preţ, tarifă (Beld. III, 413: un leú şi doi, de tot porcul, *fiat*ul era făcut; Ur. III, 201; IV, 131: *fientul* (!) băcăliei; ib. 135: *fientul* a-bagerilor; C², 361: *fiatu* la oile de mumbaia); — ar. t. *fiy*, prix, tarif, course, taux, valeur d'argent; pl. *fiát*, les prix, etc. Z. 672^c.

526. **Fil**, elefant (Cant. Div. 110: pre fier rugina îl topeşte, pe elefant, saú precum se zice, pe *filu*, şoaricele îl omoară; Cog. Arh. II, 245: dinte de *fil*); astă-zí cuvîntul s'a păstrat numai la Macedo-Romîni (Mikl. R. U. II, 42); — *fildeş*, *fildiş*, dinte saú os de elefant; elefant (Pol. 511); — ar. *fil*, éléphant; *fil dişi*, ivoire (t. *diş*, dent) Z. 673^b; p. *pil*, sanscr. *pilv*, hald. *phil* Mikl. I, 61.

527. **Filaliu**, o ţesătură foarte subţire; — ar. *filáli*, étoffe d'un tissu très fin; după oraşul *Tafilale*t din Maroc Cih. 577.

528. **Filér**, pantof ţărinesc (Laur. Gl. 247); — *ilér*, id. (Jip. 68); — t. *filár*, *filer*, bottine à lacer (cum purtau odinioară ienicerii) Z. 669^c. Mikl. I, 61.

529. **Filigeán**, *felegeán*, ceaşcă (fără toartă); — p. t. *filgán*, *fingán*, petite tasse pour prendre le café Z. 671^b. Mikl. I, 61.

530. **Firfiríu**, uşor, sărac; — *pirpiríu*, săracăcios; slăbănog; golaş, îmbrăcat sărac (Pol. 327; Cost. II, 296); — cf. *firfiric*, *firfirică*, monedă (uşurică?)

turcească veche de argint în valoare de 13 parale; — ar. *ferfâr*, leger, inconstant; *ferfer. ferfere*, legăreté, inconstance, futilité Z. 663^a. Roesl. 47.

531. **Fistic**, *fistică*, un fel de nuc(ă); — *fistichiu*, *festec* (R. I, 1. 339), de culoarea fisticului, verde bătând în galben; — p. *fystyk*, pistache, (fruit); *fys-tyki*, couleur de pistache, vert Z. 666^a. Mikl. I, 61.

532. **Fișic**, *fișec*, cartece, patron, rachetă; pachetaș (de bani); — t. *fišek*, *fišenk*, cartouche, fusée, arme à feu Z. 667^a. Mikl. I, 61.

533. **Fitul**, scamă, muc, feștilă, palnargiu; pl. *fitiluri* de pucioasă, chibrituri (Gorj. D. 96); — ar. *fetil* vulg. *fitil*, mèche (d'une chandelle, d'une bombe), séton, charpie Z. 657^c; din ngr. *φτελι*, care la rîndul seî se trage din vsl. *svêtilo*, *svêstilo* (de unde rom. *festilă*), lumină, lampă, muc Cih. 577. Mikl. I, 60.

534. **Florin**, *florint*, în vechime florin de aur sau galben (Hasd. Cuv. I, 26: și eu am vindut partea de ocină drept 230 *florint*, bani tătărăști); — *florenca*, *fuluri*, autretot: florin d'or, ducat; à présent: florin Z. 670^a; alb. *flori*, bani, aur; mrom. *fluri*, monedă de aur (R. I, 2. 425); gr. *φλωρι*, *φλωρί* — toate din it. *florino*, mlat. *florinus* (din *flos*, floare), monedă de aur, bătută mai întâi la Florența, care purta ca marca orașului un crin, o floare. Mikl. II, 61.

535. **Fórmă**, *fúrmă*, cuptor, brutărie; — *formagiu*, brutar; — *furun*, *fyryn*, four din fr. *four*; *fyryngy*, qui construit les fours, boulanger Z. 665^a. Mikl. I, 62.

536. **Fotă**, stofă virgată; șorț (Cr. III, 319); — *foțáză*, cioltar de fotă (Cr. I, 287: Pöstelniceii, copii din case cu mari podoabe și cu *foțaze* la căi); — *fústă*, îmbrăcăminte femeiască; — *fustanelă*, fustă de arnăut; — *fustanliu*, comaș (Pol. 523); — cf. *șifotă*, fotă sau ștergar de ceremonie (Cr. III 309; după confeturi vel Cafigiu pune pe dinaintea Domnului peșchirul cel rînduil, ce se cheamă *șifotă*); — ar. *fûta*, vulg. *fota*, étoffe rayée importée de l'Inde; vulg. tablier ou serviette dont on se sert dans les bains; p. t. *festan*, robe de femme, jupe d'homme Z. 672, ^a 666^a; ngr. *φουτάς*, bucată de fotă; *φουτάνι*, fustă, șorț; *φουσανέλα*; it. *fustagno*, fr. *fûtaine*, un fel de croazea de bumbac — numită astfel după orașul *Fostat* sau vechiul Cairo, de unde s'a importat aceeași stofă Cih. 578. Mikl. I 60, 62.

537. **Franzélă**, *franzólă*, (mold.) lit. pâine franțuzească, pâine albă; un fel de prăjitură cu carne de vițel și jimblă; — *franzelâr*, brutar de franzele; — *frangyla*, *frangile*, *franșola*, petit pain blanc (à l'usage des Francs ou Européens) Z. 660^b. Bianchi II, 1307; gr. *φραντζέλα*, *φραντζιόλα* Mikl. I, 61. V. cuvîntul următor.

538. **Frinc**, Italian (Cr. I, 115: Italianii, adicăte *Frincii*, cum le zicem noi acum de la o vreme; ib. 268: Gaspar Vodă era Italian, adică *Frinc*; III, 152, 246; Mag. Ist. IV, 372; Bur. 135: la fată de *Frinc* făcută c'un Turc); — *frincesc*, italian (Mag. Ist. I, 154: America o au aflat Cristof Columb, călugăr *frincesc*); — *frincúșă* sau *pășarească*, un soi de strugure cu boabă rotundă, albă, rară și mărunță (Jip. 48; Ion. Agr. 261, 263); — *frenghie*, stofă prețioasă (Hasd. Cuv. I, 250: stihar din *frenghi*; Mag. Ist. IV, 352: îi dăruia cu *fringhii*!) și cu haîne scumpe; Rev. rom. II, 378: perne de *frinchie*; Toc. St. 16: o rochiă de serasir... cu gurile de fir sau de *fringhie*; cuvîntul s'a păstrat până astăzi și în formula jocului «d'a ascunsele» (Col. 1883, p. 110: că te așteaptă Talion... cu tichie de *fringhi*); — *frenk*, *fireng*, *fireng*, *fireng*, franc, français, habitant de l'Europe; les européens din fr. *franc*; adj. p. *firengi*. européen Z. 664^b; p. *frenghi*, franc, européen; *frenghi seraser*, brocart Bianchi II, 376. Mikl. I, 61.

539. **Fudul**, mindru; — *fudulesc*, *fudulie*, *fudulăche*; — t. *fodul* (tahrif din ar. *fuzul*, qui excède, qui surpasse), arrogant, orgueilleux Z. 659^a. 667^c. Mikl. I, 62.

540. ***Funducliu**, *funduc*, monedă ce circula în timpul lui Caragea (Fil. 93 : *funducul* cu lei 22 ; Hron. II, 224 : *funducliu* 11 lei) ; — p. *fyndyk*, *funduk* ; ar. *bunduk*, noisette ; balle (de plomb) din lat. *nux pontica* ; *fundukly*, monnaie à la valeur d'environ 35 piastres Z. 671^b. Mikl. I, 60 ; mrom. *fântéc*, glont de pușcă (Mikl. R. U. II, 84). V. *bondoc*.

541. **Furdá**, flecărie, minciună (Cih. 578) ; rămășițe proaste de mărfuri ; — t. *forta*, bavardage, fanfaronnade Z. 672^a. Mikl. I, 62.

542. **Fursánt**, ocașiune favorabilă, noroc în (jocul de cărți) ; — ar. *fursat* vulg. *fysrant*, occasion, moment opportun, avantage, victoire Z. 662^b. Cih. 579.

G.

543. **Gabará**, fluturaș (pe cusături sau pe gherghef) ; — t. *kabara*, bouton métallique ou autre objet rond inséré comme ornement, paillette d'or ou d'argent Z. 689^c.

544. **Găitán**, șiret de mătase sau de fir ; — *găitănár*, care face găitane (Fil. 83) ; — *găitănesc*, a împleți găitane ; — t. *gaitan*, *kajtan*, cordon, lacet, cordonet de coton ou de soie Z. 653^b. Mikl. I, 86.

545. **Galión**, corabie de resboi ; și de tipograf (Cr. I, 369, 452 ; II, 267, 300, 389 ; Cog. Arb. II, 19) ; — *kaliun*, galion, grand vaisseau, vaisseau de guerre din it. *galeone* Z. 684^c ; gr. γολιόν Mikl. I, 88.

546. **Gavanós**, oală, borcan ; — t. *kavanos*, pot de terre, jarre Z. 711^b.

547. **Geábă**, adv. — t. *geba* vulg. *gabba* (subst. și adv.), don, présent, en présent, gratis Z. 347^c. Mikl. I, 53.

548. ***Geaizeá**, capitație, tribut (C¹, 311 : să nu se ceară *geaizele* și avaturii ; ib. 312 ; Ur. III, 193) ; — *gizieá*, dare în bani sau în lucruri ce Principatele trimiteau anual fiscoi imperial din Constantinople (Ur. VI, 122 : în loc de 439500 lei, ce se plătea mai înainte sub numire de *tezi* (!), idie și recheabie, va plăti pe an la împărăteasa noastră hazna 4000 pungii lei ; Ar. II, 211 : să trimitem legiuitul *cizighen* (!), idighen și reneabeghen (!) la prea strălucitul prag al prea puterniceii împărății ; Ur. VI, 131 : să trimitem și cea legiuită *fiñighen* (!), righen (!) și recheapighen.... ; Cr. III, 466 ; Ur. III, 181 : *grupe* (!) ; ib. 199 : (de) *gizea* ; Cr. III, 457 : peșcheșul pe an a fost schimbat în *zisica* sau *zisica-mali*, sumă adăogită și hotărâtă de 10000 de galbeni turcești pe an) ; — ar. *gizjet*, capitation, tribut (des sujets non musulmans) Z. 356^c. V. *hedica*.

549. **Geám**, *geamgiu*, *geamlic* ; — p. *gam*, bocal, verre, vitre, miroir ; *gamgy*, verrier, vitrier Z. 344^c. Mikl. I, 52.

550. **Geamálă**, *gemălă*, «om foarte ridicol ornat și tare mărit în volum prin ornatul său, așa că, în sărbătorile *Nașterii Domnului*, speria lumea, mai ales copii : *geamala* poartă pre alocuri și numele de *brezăra*» (Laur. Gl. 262) ; sensul de «urias, monstru» s'a desvoltat probabil din aceasta întâia însemnare ; — t. *gumal*, *gumal ojun*, espèce de polichinelle qui sert aux divertissements dans les fêtes (t. *ojun*, jeu, farce ; ar. *gümmal*, très beau) Bianchi I, 642 ; ar. *gemál*, beauté ; *gemál ojunu*, espèce de jeu, de déguisement ou d'imitation de figures humaines Z. 365^b.

551. **Geamantán**, *gemandán*, sac de piele, raniță ; — p. *gáme*, vêtements, habit ; *game-dán*, *gam'adán*, coffre ou armoire à serrer les vêtements, valise, porte-manteau Z. 345^a. 366^a. Mikl. I, 53 ; mrom. *gemadáná*, o haină numită și *ilecá* (R. I, 2. 420).

552. **Geámbaș**, *gémbaș*, lit. care 'și riscă viața, umblător pe funii, scamar-tor ; fig. intrigant, înșelător dibaci ; mijlocitor, mai cu seamă de căsătorii (Cr.

- II, 225 : Dimitrașco-Vodă era om nestătător la voroavă, telpiz, amăgitor, *geambaș* de cei de la Fanar din Tarigrad; ib. 33, 291 : nu sînt gelat de boieră, ce sînt *gîmgaș* (!) de muierî; astăzi măi cu seamă vorba se ia în înțeles de «vînzător sau cumpărător de cai, adesea neonest» (Cost. 475);—p. *gân-bâz*, *gambaz*, qui joue sa vie (*gân*, âme, vie); danseur de corde, bateleur, piqueur; marchand de chevaux, maquignon Z. 345^c. Mikl. I, 53.
553. **Geamie**, templu mahomedan; — ar. *gami'*, qui réunit, grande mosquée, (*gama'*, réunir, assembler) Z. 344^c. Mikl. I, 53.
554. **Geampará**, *zampará*, *țampará*, castaniete (Pan. Nastr. 46 : cine numără parale, el joacă cu *geamparale*); — p. *čár-pâre* vulg. *gûl-pâre*, *čâl-pâra*, castagnette (p. *čár*, quatre; *pâre*, morceau, pièce) Z. 339^c. Mikl. I, 36.
555. **Geanfés**, *cianfés*, taftă, mătase scânteetoare (Fil. 215); — t. *ganfes* vulg. *gâmfes*, étoffe changeante, taffetas Z. 346^a; mrom. *gîanfese*, mătase (R. I, 2. 421).
556. **Geântă**, desagi, sac (măi cu seamă pentru scrisorî);—t. *čanta*, *ganta*, sac à provision, havresac Z. 346^a. Mikl. I, 36.
557. **Geár**, postav, șal (Conv. IX, 277 : o roche de *gîar*; Fil. 215 : *gear* de India; R. I, 1. 57);—p. *gâr*, *čár*, drap, châle Z. 339^b.
558. ***Gebegiu**, lit. împlătoșat; intendentul arsenalelor militare, numit și *gebegi-bâșă* (Cog. Arh. II, 16, 22, 54);—*gebchaná*, *gebhaná*, iberbarie, prăfărie; munițiune (Cr. I, 452 : aû descărcat den galioane altă *gebhana*; Cr. II, 393, 399 : *geabhana*; Hron. II, 180 : *cephánalele*; ib. 163, 180 : *gephanale*; Cr. III, 112, 119, 134 : *zaphana*, *zaphanea*; Cog. Arh. II, 54; Gorj. D. 113; Pol. 605);—p. *gebe*, cuirasse, toute armure de fer; *gebegi*, fourbisseur, cuirassier; (ci-devant) intendant des poudrières et arsenaux militaires; *gebečâne* (*gebečâne*), arsenal militaire, convoi de munitions; magasin à poudre Z. 349^b. Mikl. I, 53.
559. **Gebreá**, otrep, pačiaură;—t. *gebre*, torchon de poils de chèvre pour frotter les chevaux Cih. 579. Mikl. I, 53.
560. **Gebreá**, *gevréá*, *givréá*, *gîvvréá*, vël subțire sau batistă brodată cu fir și mătase (Fil. 211; Gorj. Hal. III, 51 : și un peștiman de cap legat într'o *gevréa*); — t. *čevre*, contour, circonférence; mouchoir de mousseline Z. 373^a. Mikl. I, 40.
561. **Gelát**, *gealát*, găde, călău (Al. P. p. 211 : doi *gelați* veneau curînd — săbiile fluturând); — p. *gellád*, bourreau Z. 362^b. Mikl. I, 54.
562. ***Gélép**, *gealép*, neguțator străin, în special neguțator de vite (Cant. D. M. 121 (245) : neguțitorii cîi streini, Turci, Jidovi, Armeni și Greci, cari se zic *gelepî*; Cr. III, 45 : Polcovnicii îmblău jăcuind turme multe de oi a *gelepilor*; ib. 176, 208; Ur. III, 136 : neguțătorii și *celibîi* (!); ib. 152 : *gelebiî*); — ar. *geleb*, marchandise qu'on transporte au marché (p. ex. bestiaux, esclaves, etc); marchand d'esclaves Z. 363^a. Mikl. I, 54.
563. **Gephargiu**, *gepharșlic*, cheltueală, bani de buzunar (Ar. II, 209; Gorj. D. 113); — ar. *gejb* vulg. *geb*, poche; *čargî*, provision (de voyage); *čarglyk*, l'argent pour faire les dépenses nécessaires Z. 377^c, 405^b. Mikl. I, 53. V. *hargiue*.
564. **Geráh**, hirug; — ar. *gerrah*, chirurgien Z. 352^a. Mikl. I, 54.
565. ***Geremeá**, pedeapsă, amendă (Beld. III, 413 : Săraciî, amar de dinșii, toî cădeau în *geremea*; ib. 210; Hron. II, 184); — ar. *gerime*, peine, châtiment, amende Z. 355^c.
566. **Gét-begét**, adv. lit. din moși strămoși; curat, neaș;—ar. *gedd*, grand père, aieul, ancêtre; *gedd bi gedd*, d'aieul en aieul hérité Z. 350^c.
567. **Geríd**, *gerét*, *gîrét*, bățul ce se aruncă, în jocul geridului, adversarul, care îl prinde și îl aruncă înapoi (Al. P. p. 108 : de halca s'apropia (Sărbul) — și din fugă asvirlea — *geridul* seú chiar prin ea; Gorj. Hal. I, 40 :

şi să vă jucaţi în *gereturî*; R. I, 2. 413 : ştii să joci *giret* bine); — ar. *gerîd* vulg. *gîrid*, branche de palmier dépouillée de ses feuilles; bâton dont on se sert comme de javelot dans un certain jeu gymnastique à cheval Z. 355^b, Mikl. I, 55.

568. ***Ghecît**, *ghecêt*, loc de trecut, trecere, vad (Cr. I, 485; III, 299; Cog. Arh. II, 29 : este un *ghicet*, adecă trecătoare); — t. *geçid*, *geçit*, lieu où l'on passe, passage, qué, défilé (*geçmek*, passer) Z. 738^b. 739^c.

569. **Ghelaî**, imper. vino! (Al. P. p. 116 : *ghelaî* tu cu mine — că te oiî purta bine; Bur. 150 : tu fată a cadului... *ghelaî*, *ghelaî* până colea); — t. *gelmek*, venir; *gel*, imper. viens! Z. 755^b. 758 a. Mikl. II, 12.

570. **Ghelîr**, folos, câştig, chilipir; — t. *gelîr* (aor. din *gelmek*, venir), re-venu, rente Z. 758^c.

571. **Gherdân**, *ghîordân*, colan, salbă de mărgăritar (Al. P. p. 237 : cu *gherdân* de flori frumos; Fil. 215, 345); — p. *gerdân* (lit. ceea ce se invirteşte), cou; *gerdâne*, anneau, collier Z. 744^a. Mikl. II, 12.

572. **Gherdâp**, lit. virtej de apă; pl. *gherdapurî*, loc de caracte periculoase; — p. *girdâb* vulg. *gerdâb*, tourbillon d'eau, gouffre, précipice (p. *gerdâden*, tourner; *âb*, eau) Z. 744^a.

573. **Gherêl**, *Ghirârî*, titlul Hanilor din Crimea, sinonim cu principe sau rege (Al. P. p. 77 : *Ghirârî* Hanul cel bătrîn — cu hamger bogat la sin; Cr. I, 184 : *Mendli-Gherêl*; ib. 250 : *Cazi-Gherêl*); — *Crimghêr*, principe tatar din Crimea (Stam. M. r. 98 : acest Han, cel mai cumplit din *Crimgherî* cei vestiţi); — t. *gerej*, titre des Khans de la Crimée Z. 742^c. Bianchi II, 584.

574. **Gherghéf**, cadru de cusut; — p. *kâr-gâh*, *kâr-gch* vulg. *kergef*. atelier, fabrique; métier de tisserand, métier à broder (p. *kâr*, travail) Z. 732^b. 745^c. Mikl. II, 12.

575. **Gherghîr**, *ghevghîr*, *ghîavghîr*, cămară boltită (Cr. III, 273 : şi le ţinem ascunse prin *ghevghîrurî*; Beld. III, 389 : în mânăstiri şi *ghîavghîrurî*, care unde o au apucat; Negr. XX); — p. *kâr-gîr*, qui se charge d'un travail (*kâr*, travail); vulg. *kjawgîr*, souterain, édifice ou construction en pierre Z. 732^b. Mikl. II, 4.

576. **Ghermesût**, un fel de atlas (Hron. II, 166 : *ghermesut* un leu cotu; Al. T. 25; R. I, 1. 57 : un *ghimesit* de hindie în dungî; ib. II, 1 334. o giubea de *ghemesit* năhutiui, blănită înăuntru cu pacea de samur de Becîu, la spate nafea, profrurile de cotopur); — t. *germsud*, satin fort Ham. XVII, 225.

577. ***Ghévma**, ziua destituirei Domnului; *câştîul ghevmei*, desfacerea sototelilor cu această ocaziune (Ur. I, 234); — ar. *jewm*, jour, journée; journée d'un grand événement Z. 976^b. V. *evmiea*.

578. **Ghîaur**, necredincios (Al. P. p. 113 : bun sosit, *ghîaur* Doncilă; ib. 210 : Brâncovene Constantin, *ghîaur* vechiû, *ghîaur* hain; Cr. I, 298); — *ghîaurlic*, necredincioşii, Creştiniî (Beld. III, 386 : un *ghîaurlic* ca acesta nici o dată n'am crezut); — t. *gawer*, *gjaur*, infidèle; tahrif din ar. *kâfir*, qui méconait Dieu, qui n'a pas la vraie foi (Les musulmans emploient ce mot à l'égard de tous les peuples non mahométans et non idolâtres) Z. 733^b. 734^b. Bianchi II, 552.

579. **Ghidî**, interj. Iată, măi, hei! (expresiune de ameninţare); ce măi.... (Isp. B. 46 : *ghidi*, *ghidi*, tâlharule); — *ghiduş*, (mold.) mucalit, măscăriciû (Al. T. 72 : mare *ghiduş* era şi nostim); — *ghiduşic*, glumă, poznă; — p. *gidi*, interj. quelindividu, quelle chose! (expresiune de admirare sau de mustrare) Z. 741^a. Mikl. II, 12.

580. **Ghigealic**, *ghigilic*, *ghicelic*, căciulă, scufie de noapte; — t. *gîge*, *gege*, soir, nuit; *gegelik*, espace d'une nuit; bonnet de nuit Z. 783^b.

581. **Ghimie**, *ghimirlic*, corabie (Mag. Ist. IV, 309); — *ghimigiu*, marinar; — *ghemetlic*, navigațiune, trecere în revistă a corăbiilor (Cog. Arh. II, 28 : în marginea mării făcând viziriul *ghemetlic*); — t. *gemi*, navire, vaisseau; *gemigi*, marin, matelot; *gemigilik*, état de marin, navigation Z. 762a. Mikl. II, 12.
582. **Ghimuruc**, *gumruc*, vamă (Cr. III, 274; Bur. 200 : și plătește *ghimurucul*; Ur. III, 191 : *ghumbruc*); — *ghimburuccul*, vameș (Cr. III, 248; Ur. III, 191); — t. *gumruk*, douane; *gumrukci*, douanier din ngr. *κομάρης* din lat. commercium Z. 761^b. Mikl. II, 14.
583. **Ghiól**, mare cătațime de apă, ochiul de apă (Cost. 485); — t. *göl*, endroit où se rassemblent les eaux, mare, étang. Z. 777^a. Mikl. II, 13.
584. **Ghiordie**, un fel de haină femeiască (Rev. rom. II, 379); — ar. *kurdije*, espèce de casaque (*kurd*, kurde) Z. 697^b. 744^a; serb. *čurđija*, scurteică Mikl. I, 101.
585. **Ghiordum**, *ghurdum*, un fel de joc (Conv. VII, 311; R. II. 1.329); — cf. p. *gerdun*, roue; fortune et ses vicissitudes Z. 744^c.
586. **Ghiotură**, (cu) adv., în total, cu toptanul; — *ghioșghioare*, adv., cu totul (Al. T. 41); — t. *kötüre*, *götüre* (subst., adj. și adv.), totalité de plusieurs choses prises ensemble, tas, monceau, masse, bloc, en bloc; *gösgötürü*, tout à la fois, tout ensemble, en bloc Z. 766^b. 773^c. Mikl. II, 13.
587. **Ghiozdán**, *ghizdán*, portofel, săculeț de piele; — ar. p. *güz-dán* vulg. *gudan*, portefeuille (*güz*, cahier, feuilles) Z. 356^a. Mikl. II, 56.
588. **Ghiudén**, cârnat uscat (Fil. 164,233 : licurini și *ghiudenur*); — t. *göden*, gros intestin, saucisson de boeuf Z. 768^b.
589. **Ghiuleá**, bombă; — t. *güle*, balle, boulet Z. 777^c. Mikl. II, 14.
590. ***Ghiulúș**, adunare, consfătuire (Cr. I, 495 : și atunci făcură *ghiulúș* acolo la Cluj); — t. *gelişmek*, venir ensemble, se réunir Z. 758^b.
591. **Ghiúm**, ibric de aramă; — t. p. *gügüm*, grand vase en métal (pour l'eau), grande aiguière Z. 709^a. 776^c. Mikl. I, 43; alb. ghjum, id. Cih. 581.
592. ***Ghiúvergileá**, silitră; dare în silitră ce Moldova trimitea anual la Constantinopole (Ur. III, 191 : a se stringe din țara Moldovii pe tot anul cea hotărâtă și știută sumă de *ghiúvergilea*, adică silitră pentru trebuința zaraphanalei împărătești; R. I, 1. 53 : *givergilea*); — t. *güverçile*, *gügerçile*, *göverçile*, salpêtre, nitre Z. 776^a. 782^a.
593. **Ghivécüü**, vas de flori; mașină de învîrtit frigarea (Gorj. D. 16); — t. *güweg*, poêle a frire, vase de terre Z. 780^b. Mikl. II, 14.
594. **Ghiviziú**, oacheș, murg (Bur. 270 : beșică *ghivizie*); — t. *güwezü*, *güwüzi*, couleur bai bran Z. 780^b. Mikl. II, 14.
595. **Ghizeá**, un fel de stofă de bumbac sau de mătase (R. II. 1. 334 : o scurteică de *ghizea* cu selizia de cacom; ib. I. 1. 57 : *ghizie*; Fil. 215 : citariü și *gazü* de Prusa); — p. *gazi*, sorte de toile; cf. ar. *bez* vulg. *bez*, *viz*, étoffe de lin, de coton ou de soie; toile; cf. ar. p. *kazz*, soie grège; étoffe faite de soie grège Z. 195^b. 700^a. 748^c. Mikl. I. 27.
596. **Ghizlúc**, haină de toamnă (Bur. 196 : *ghislucul* și'l isprăvea); — t. *güz*, automne; *güzlü*, qui se rapport à l'automne; cf. t. *jaz*, l'été; *jazlyk*, vêtement d'été Z. 772^b. 950^a.
597. **Gín**, vedenie, strigoii; — ar. *ginn*, génies, démon Z. 366^c. Mikl. I, 55.
598. **Gíol**, porțiune sau numărul arșicelor cât pune deodată un jucător la un joc (Conv. XVII, 472 urm.); — *giolár*, bun jucător, care câștigă toate arșicele; — *giolesc*, *daü puiü de giol*, a răpi (Isp. B. 108 : și să *dea puiü de giol* la inel); — t. *gul*, totalité, meilleure partie, partie principale de q. ch. Z. 362^a.
599. **Giubeá**, haină largă și blăniat, ce se purta deasupra anteriorului; —

- gübeliu*, boier care poartă giubea; fig. conservator, retrograd; — ar. *gübbet* vulg. *güppe*, robe ou petite pelisse à manches courtes Z. 348^a. Cih. 581. Mikl. I, 55.
600. ***Gügeá**, pitic (Beld. III, 341: și Romadin părcălabul, un *grugea*, un om pocit); — t. *güge*, nain, petit animal Z. 370^c. Mikl. I, 56.
601. **Giugiulesc**, a mingăea, a desmierda; — cf. t. *gügütmek*, rendre doux, agréable Z. 370^c.
602. **Giumbús**, petrecere; — *giumbušlii*, vesel, om de lume (Pol. 606); — p. *gümbüş*, mouvement, agitation, divertissement Z. 367^c. Mikl. I, 56.
603. **Giúmerť**, galantom, darnic (Gorj D 113); — p. *gévánmerď* vulg. *g'ómert*, libéral, généreux Z. 369^c. Mikl. I, 55.
604. **Giúvaér**, podoabă de nestemate, peatră prețioasă; fig. nobil, generos; — *giúvaergiu*, care lucrează ori vinde giuvaere; — *giúvaergie*, *giúvaergerie*, comerțul sau magazinul giuvaergiuului; — *giúvaericá*, sculă din pietre prețioase; — ar. *géváhyr*, pl. din *gévher*, pierres précieuses, perles (t. ca sing.); *géváhyrgy*, joailler Z. 369^c. Mikl. I, 54.
605. **Giúvaneá**, futorialul imamelei unui ciubuc (Pol. 606; Glos. 268); — t. *ziwane*, pivot; petit tuyau comme celui d'un bouquet de pipe Z. 484^a. 487^b.
606. **Goméná**, otgon; — *gomena*, câble de navire din it. *gómena* Z. 652^a; ngr. γόμνα Mikl. I, 63.
607. **Gugřumán**, *gügu*, căciula domnească de paradă (Al. P. p. 89: unde Domnul cu caftan — și pe cap cu *gugřuman* — sta culcat pe un buzdugan; Cr. III, 307: Vel Spatar țind în mâna stîngă *gugimana* Domnului, adecă șlicul cel de sobol); — t. *gügemin*, coiffe de femme Z. 768^a.
608. **Guguseříc**, *gugușcřucá*, un fel de porumbel; — cf. t. *kuskowuk*, ramier Z. 717^b.
609. **Gúl**, *ghřul*, hamul dindărăt la catiri; ștreang, funie, fringhie (Bur. 107: *ghřulurř* de mătase); — ar. *gull*, carcan, joug, pillori Z. 649^b.

H.

610. **Habár**, grijă, păs, știre (Jip. 100: *haber*); — ar. *řaber*, avis, nouvelle Z. 403^a. Mikl. I, 70.
611. ***Háběš**, Abisinia, Abisinieni (Cr. I, 59: *Habeřir* și împărăția Asiriei; ib. 15: *Hambesř*); — ar. *habeř*, Abyssinie, Abyssiniens Z. 383^a.
612. **Hac**, dreptul, ceea ce se datorește; (mold.) plată (Cr. III, 174: ei să plătească *hacul* pămîntului cât li s'a orinduit); — ar. *hakk* vulg. *hak*, droit, ce qui est dû, juste; devoir, obligation Z. 391^a. Mikl. I, 66.
613. ***Hadřm**, *hadřmb*, servitor, famen, eunuh (Cr. I, 285: și îndată *hadřmbř*, ce erau fruntea în curtea împărătească, i-au făcut fărime; ib. 326: blăstemată și lipsită hire de *hadřm*; Cr. II, 22: un *hadřmb*, ce'i zicea lane; Hasd. Cuv. I, 393: un procleat de *hadřm*); — ar. *řadym*, serviteur, domestique, eunuque Z. 399^b. Mikl. I, 70.
614. **Hagiú**, care călătorește la locurile sfinte; — *hagřalic*, călătoria la Ierusalim; — ar. *hăgři*, qui a fait le pèlerinage à la Mecque Z. 380^b. Mikl. I, 65. Vorba arabă e identică cu ebr. *chag*, care desemna cele trei serbători de peigrinare în particular și idea de serbătoare în general.
615. **Hahám**, rabin; tăietor de vite, de paseri (la Evrei); — *hahámbařa*, mare rabin (Cr. III, 210); — t. *řařam*, docteur juif, scribe din ebr. *chacham*, înțelept; *řařam bařy*, le grand rabbin Z. 399^b.
616. **Háide**, *áide*, *hár*, interj. să mergem; — *hárđář*, păzitor de vaci în ci-readă (Cr. III, 343; Bur. 56: *hárđář* cu boi, ciobănașii cu oi); — *hárđamác*,

hoț, vagabond (Isp. U. sf. 57 : curățind țările de tâlhari și de *haidamaci*); — *haidiiv*, năuc; petrecere, trai fără grijă; amor nestatornic (Al. T. 274, 777; Isp. U. sf. 107 : și într'un *haidur* o ducea; Isp. Sn. 101 : treceaă ia așa în *haidur*); — *t. haide*, en avant ! marche ! avance ! va-t-en !; *haidamak*, conduire un troupeau de moutons, de boeufs, etc.; *haidamak*, nom de certains cosaques rebelles de Pologne Z. 397^c. 938^a. Mikl. I, 64, 66.

617. **Haïduc**, pașnic, soldat pedestru sau călăreț (Bălc. 592); tâlhar de codru; luptător în contra asupritorilor patriei; — *haiducesc*, de haiduc (Al. P. p. 98 : să'ți cânt cântic *haiducesc* — cu vers dulce femeiesc); — *haiducesc*, a se face haiduc (Al. P. p. 160 : de cât să mă căciulesc-mai bine să *haiducesc*); — *haiducie*, viață de haiduc (Al. P. p. 97 : ce s'a lăsat de popie-de s'a dat în *haiducie*); — *t. hajduđ*, soldat hongrois à pied (ug. *hajdu*), brigand Z. 397^c. Mikl. I, 66.

618. **Haïmaná**, bate-poduri, golan, trîndav; — *haimănesc*, a umbla haïmana (Pan.P. V. I, 141 : apucăte, zic, de muncă și nu umbla *haimănând*); — ar. p. *hâjm ne*, courant ça et la, vagabondant Cih. 583.

619. **Haïn**, necredincios, trădător; îndărătnic; rău, răsbunător, tiran (Cost. 509); — *hainlic*, perfidie (Cr. III, 123); — *hainesc*, a deveni hain, a se lepăda de stăpânirea cuiva; — ar. *hâin*, traître, perfide; trompeur, ingrat; *hâinlyk*, trahison, perfidie, ingratitude Z. 402^c. Mikl. I, 70.

620. **Hal**, stare, pozițiune (mai adesea rea); — *haleá*, *halí*, boier ce ocupă funcțiunii, care e în activitate; în opozițiune cu *paea* sau *mazil*, boier retras din funcțiunii, pus în disponibilitate (Cr. III, 446 : făcându'l paea postelnic și *halea* aga; Fil. 255, 270); — ar. *hâl*, état; condition, situation, position; circonstance, le temps présent; *hâlen* vulg. *hala*, actuellement; maintenant Z. 382^a. Mikl. I, 66.

621. **Halál**, permis, legitim (op. *haram*); binecuvîntare; ferice de... (Beld. III, 386 : unde'i a lor multumire? *halal* măcar n'am văzut; Al. P. p. 114 : care când te a săruta — *halal* de viața ta); — ar. *halâl*, permis, legitime; chose licite, action permise, légitime ou louable; propriété, possession légitime; époux ou épouse légitime Z. 393^b. Mikl. I, 66.

622. **Halát**, *olát*, mai cu seamă pl. *halaturî*, (mold.) unelte, lucruri trebuincioase (pentru călărie, trăsură, gospodărie, plugărie); — ar. *âlet*, pl. *âlât*, instrument, ustensile, machine Z. 86^a. Mikl. I, 10.

623. **Halát**, haină de noapte sau de casă; — ar. *hâl'at* vulg. *hâl'at*, vêtement d'honneur Z. 411^b. Mikl. I, 73.

624. **Haleá**, *alcá*, verigă; jocul halcalei, care consistă în aruncarea și petrecerea sulitei printr'un cerc de fier (Al. P. p. 106 : mâine ies Turcii la *halca* sus în Haidar-pașa; Cr. I, 323; III, 207 : boierii îubeau primblări și *halcale*); — *hălcăliță*, dim. inelus; — *t. or. alka*, anneau, bague; ar. *halaka* vulg. *halka*, anneau, cercle, réunion d'hommes, assemblée Z. 90^a. 394^a. Mikl. I, 67.

625. ***Hált**, desordine; amestec, confușiune (Cr. III, 273; Zil. 540 : toate numaî minciuni, tot smorfuri și tot *halturi*); — ar. *hált*, action de mêler, de confondre, d'embrouiller Z. 411^b.

626. **Halvá**, *alvá*, un fel de prăjitură din făină arsă și din miere; — *hal-viță*, *alviță*, prăjitură din făină și zahăr ars; — *halvagin*, *halvagerie*; — ar. *halwá*, nom de différentes espèces de pâte sucrée (*halu*, doux, sucré); *halwağy*, vendeur de halwa Z. 394^a. 394^b.

627. ***Halvét**, convorbire particulară (Beld. III 409); — ar. *halwet*, lieu retiré, solitude, cabinet particulier Z. 412^a. Mikl. I, 71.

628. **Hamailtű**, talisman ce se atîrnă la gât în contra diochiului său vrajei (Ar. II, 81 : un *hamailtű* de argint suflat tot cu aur); — ar. *hamâil* (pl. din

hymălet), ceinturon, baudrier; amulette qu'on porte au bras Z. 395^a; bulg. *amaliija*, talisman; serb. *amaliija*, amulet; *hamajlija*, talisman, amulet—de unde și mlat. amuletum, fr. amulette, germ. Amulet (ar. *hamulat*, ceea ce se poartă) Mikl. I. 67. V. cuvintul următor.

629. **Hamál**, *mahál* (mold.), care poartă sarcini; — ar. *hammál* vulg. *hámal*, portefaix (*hámil*, porter) Z. 394^c. Mikl. I, 67.

630. **Hambár**, *ambár*, grînar, magazie de grîne; — p. *anbár* vulg. *ambár*, *hambar*, réservoir, magasin, dépôt pour toute chose, grenier Z. 99^b. Mikl. I, 11.

631. **Hán**, birt, otel; — *hangiu*, otelier; — p. ar. *hân*, caravansérail, hôtellerie, auberge (p. *hâne*, maison); *hângy*, hôtelier Z. 402^a. Mikl. I, 71.

632. **Hán**, principe, în special tatar; — *hânie*, dregătoria Hanului (Cr. I, 59; II, 26); — *Han-tătár*, Hanul Tătarilor; fig. drac, naibă (Tătariî, prin desele și neașteptatele lor năvăliri în Moldova deveniseră un obiect de spaîmă pentru locuitorii ei, cum dovedește și locuțiunea : *doar nu dai Tătariî !*); — *hantătăresc*, barbar, neomenos; absurd, neînțeles, incurcat; — p. t. *hân*, souverain, prince, titre des princes tartares Z. 402^a. Mikl. I, 70, 71. V. *hanîmă*.

633. **Hangér**, *hamgér*, un fel de pumnal încovăeat; — *hangearliu*, înarmat cu un hanger (supranumele unui Domn român); — p. *hangár* vulg. *hančar*, coutelet, poignard; *hangarly*, armé d'un poignard Z. 413^b. Bianchi I, 781. Mikl. I, 71.

634. **Hanîmă**, femeie nobilă, principesă (Fil. 41 : cântă din gură și din tambură întocmai ca o *hanîmă* de saraiî); — t. *hânym*, princesse, fille d'un *hân*; dame, matron Z. 402^a. Mikl. I, 71. V. *han*.

635. **Háp**, pilulă; — ar. *habb*, grain, baie, pilule Z. 382^c. Mikl. I. 65.

636. **Haráciü**, tribut (Cant. 110 (225); Cr. III, 453 : în loc de 4000 galbeni, care plătea țara în tot anul la haznaoa împărătească, cu nume de peșcheș, aș cerut 10,000 de galbeni cu nume de *haráciü* sau bir); — *haracciu*, *haráci-bășă*, *haráci-ága*, cel însărcinat cu stringerea haráciului (Ur. III, 186; Mag. Ist. IV, 122); — ar. *harág*, împôt foncier; tribut payé par les sujets non mahométans (rad. *harğ*, dépense); *harágci*, percepteur; *harágci bași*, chef des percepteurs de la capitation Z. 404^c. Bianchi I, 752. Mikl. I, 71. V. *hareciü*.

637. **Harám**, nepermis, pe nedrept dobîndit, afurisit; degeabă (Al. T. 546 : i-ai luat o carboavă chear de *haram*); — *haramin*, *aramină*, tâlhar, hoț; țigan (Al. P. p. 65: voi vitejilor, *haraminilor*); — *harâmbașa*, căpitan de tâlharî (Bur. 197 : *arimbașa*); — ar. *harâm*, ce qui est interdit par la loi; chose défendue, sacrée, impure; *harâmî*, brigand, voleur Z. 385^a. Mikl. I, 67. V. *harem*.

638. **Harbúz**, (mold.) pepene verde; — *harbuzerie*, loc semînat cu harbuzi; — p. *karpuz*, melon d'eau, pastèque Z. 678^a. Mikl. I, 92.

639. **Hareá**, *harás*, un fel de taftă groasă cu ape (Cog. Arh. II, 255 : *haras*, bucata 110 bani; *harea*, de 14 coți, 1 leu; Hasd. Arh. II, 172 : *hars*); — *hares-pungîuc*, aceeaș materie înflorată cu mărgăritare (Fil. 215); — p. *hára*, *hâre*, sorte d'étoffe de soie moirée, moire; tabis, étoffe de soie tabisée Z. 400^a. Bianchi I, 675. V. *buncîuc*.

640. **Haráciü**, *areciü*, adjudicat (El. 1 : adică s'a dat atât, s'a prețuit atât, și se strigă *areciü* !); — *hareciüesc*, *hareciüesc*, *areciüesc*, *areciüesc*, *haráci-la(n)disesc*, *harasladisesc*, a adjudica (Al. T. 1338 : Posturile se preocupesc, se *hareciüesc* în piață... cine dă mai mult); — *hareciuire*, *hareciuire* *haráci-la(n)dismă*, adjudicare; — ar. *harág*, dépense, frais Z. 405^b; ung. *harács*, prețuire, contribuțiune; *harácsolni*, a pune la contribuțiune. V vorba romînă vine deadreptul din ungurește. Forma *hareciü*, cu *e* final în loc de *a*, s'ar putea explica și dintr'un motiv de diferențiere, spre a nu se confunda cu *haráciü*, care era deja înrădăcinat în limbă la venirea noului cuvînt, a căru

introducere pare a fi recentă. Etimologicește ambele cuvinte sînt identice.

641. **Harém**, lit. loc interzis sau sacru; gineceul (la Turci); casa rezervată Doamnei și femeilor sale, în opozițiune cu *selamlîc* sau localul destinat pentru bărbați (Cr. II, 201; III, 318; Hron. II, 201); — ar. *haram*, *harem*, chose sacrée, lieu sacré, gynécée; les femmes de la famille; une femme en maîtresse (*harama*, défendre, interdire) Z. 386^b.

642. **Hârgiū**, pl. *hârgiuri*, cheltueală, cheltuieii; ajutor, trupă auxiliară; căpтуșeală (Ar. II, 59: să se dea o osebită sumă de 600 *hârgiuri*; ib. 70: a-ceastă măhnitoare veste ne aū nevoit să pornim de isnoavă alți trei căpitani cu 200 din cei 600 *hârgiuri*; Ar. II, 81: un cepchen cu *hârgiurile* asemenea de fir); în privința tranzițiunei semasiologice de la *cheltueală* la *căpтуșeală* cf. Ar. 36: dulamă de postav negru cu *cheltuieli* grele de mătase; Ur. IV, 134: un antereū de alăge manîș cu *cheltuielile* de ață (cf. germ. auslegen — Auslage); — *hargilic*, cheltueală (Beld. III, 347: *hargilic* destul făcuse, casa sir-maea avea); — *hagiangie* (pentru *hargihangie*), cheltueala găzduirii sau ținerii Domnului (Ur. I, 233; ib. III, 181: *agiangările*); — *harț*, pl. *harțuri*, cheltuieii (Zil. 491: ca să prisosească în catastif de lefi *harțurile*); terminul bisericesc: *hârți* (Pol.), *hârți* (L. B. 262), *ârț* (Jip. 152) cu sensul restrîns de «zilele anumite în cari e permis a mîncea carne» ne a venit prin mijlocirea rus. *charčū*, alimente, de aceeaș origină (cf. Cih. II, 136); — ar. *çarg*, dépenses, frais; matériaux nécessaires pour q. ch. Z. 405^b. Mikl. I, 72. V. *haraciū*.

643. **Harhalic**, neliniște; viață, societate sgomotoasă (Mar. P. p. I, 7: și a trăit cu *harhalic*—ca să scape de bellic);—*harhalae*, (mold.) vuet, sgomot supărăcios;—p. *çâr-çâr*, inquiétude, angoisse Z. 399^c; cf. t. or. *çar-çașa*, tumulte, querelle, anxiété Z. 405^b.

644. ***Has**, taxă, dajdie în bani (C¹, 311: și să ceară *hasuri* și avaeturi);—ar. *hazz*, taille, coche Z. 386^c.

645. **Hasá**, madipolon; — ar. *çazz*, soie brute Z. 407^a.

646. ***Hasichiu**, soldat din garda împărătească, caporal de bostangii (Cr. I, 309: îi aū dat *hasichii*; II, 123: aū luat și un *hasichiu* de la bostangi-bașa; Mag. Ist. IV, 31; V, 181, *hasesc*; Cog. Arh. II, 16); — *has-ahârlii*, garda particulară a Domnului sau a curții (Fil. 346); — ar. *çáss*, particulier; p. *açor*, écurie, étable; *çassegi*, personne attachée au service intérieur du souverain; caporal des bostandjis Z. 400^b. Mikl. I, 72; *çass-açorli*, palefrenier Ham. XVII, 63.

647. **Hásur**, rogojină; — t. *hasyr*, natte Z. 389^b. Mikl. I, 68.

648. ***Hat**, autograf din partea Sultanului (Cr. III, 464; Ur. IV, 136: multe porunci și sfinte *haturi*; C¹, 307); — *hatiserif*, *atişerif*, *hatşerif* (Cr. I, 483, 256; III, 176, 301; Mag. Ist. IV, 113, 120). *hatihumairim* (Cr. III, 216; C¹, 307; R. I, 1. 56). lit. scrisoare ilustră sau augustă, act emanat direct de la Sultan (Ur. IV, 133: cercetându-se condițiile de *humairuri*, ce s'afliă în divan); — ar. *çatt*, ligne, écriture, caractère; l'écrit par excellence, c. a. d. écrit de l'empereur; *çatt-i-şerif*, *çatt-i humajun*, écrit de l'empereur (*şerif*, noble; *humajun*, auguste) Z. 409^a, 409^b. Bianchi I, 767. Mikl. I, 73.

649. **Hataea**, un fel de stofă de mătase (Fil. 215: *hataea* de Veneția: Toc. St. 16: ghiordia de *hataia* verde; Rev. rom. II, 379: roche de *hataia*; Cog. Arh. II, 255); — *chitaiiū*, căpтуșală de bumbac (Cih. 564); — *Cataia*, China (Cr. I, 406: Sirica, ce i zic acum *Cataia*); — t. *çatai*, *çata*, la Chine, spéc. la Chine septentrionale Z. 403^c. 409^b; *çataji*, étoffes en soie Ham. XVII, 229. Mikl. I, 72.

650. **Hatir**, favoare, plăcere, bunăvoință; — ar. *çatyr*, pensée, souve-

nir; disposition d'esprit, bienveillance, égard, esprit, coeur, dessein Z. 400c. Mikl. I, 72.

651. **Hatmán**, comandantul întregii armate, general (Cr. I, 138 : *Hatman...* ispravnic pre toate oştile ţării; Cant. D. M. 78,157); căpitan de oştire la Cazaci (Cr. I, 313); în timpul din urmă poliţaiu (Fil. 243); — *hätmänie*, dregătorie de hatman; poliţie (Fil. 257); — t. *hatman*, hetman Z. 390^b; din pol. *hetman*, căpitan de Cazaci, general de la germ. *Hauptmann*, căpitan.

652. **Havadiş**, ştire, noutate (Cr. III, 254; Fil. 231); — ar. *hawâdis*, pl. din *hâdis*, une nouvelle, un événement (t. ca sing.) Z. 380^c.

653. **Havaîu**, azuriu; — ar. *hewâ*, *hawâ*, atmosphère, air; *hewâi*, aérien Z. 943^a. Mikl. I, 64.

654. **Havaleá**, sarcină, angara; înălţime, pisc; greoiu, voluminos (Cog. Arh. II, 77,80 : unde vine *havalea*oa muntelui; Pol. 526); — *havalagiú*, care strângea havalele (Cr. III, 136); — ar. *hawâle*, éminence (qui domine une terresse); commission, mandat, personne chargée d'une commission Z. 396^b.

655. ***Haván**, pîuă, pivă, bucată de artilerie pentru asvirlirea bombelor (Cog. Arh. II, 63 : s'añ dat poruncă la topci-başa, ca să suie balgemezurile (!) şi *havanurile* de combarale, ca să improaşce cetatea; ib. 83, 90, 93, 121); — *havan-tóp*, *avan-tóp*, pîuă mare cât un tun (Hron. II, 199, 178 : aruncând din *avantopuri* saú pîole; Cog. Arh. 54, 62 : să meargă inicerii la metereze să suie gebhaneaoa, cumbaralele, tunuri, balgemezuri şi *havantoplar*); — t. *hawân*, *hawun*, mortier (pour piler, pour lancer des bombe); *hawan topu*, bombarde. Z. 396^b. 938^a. Mikl. I, 68; mrom. *aváne*, mortarium (Mikl. R. U. II, 10,85). V. *top*.

656. **Hávra**, sinagogă; — t. *hawra*, synagogue des juifs Z. 396^c.

657. **Havúz**, basin, eleşteu, lac; — ar. *hawz* vulg. *hawuz*, réservoir d'eau, bassin, étang, citerne Z. 396^c. Mikl. I, 68.

658. **Haz**, farmec, plăcere; — *hazlu*, plăcut; — ar. *hazz*, sort, chance; bonheur; plaisir, félicité, contentement, goût Z. 390^b. Mikl. I, 69.

659. **Hazná**, *hasná*, vistieria Statului; canal, cloacă; — *haznadár*, *hasnatár*, *husnetár*, *hazne-ágasi*, vistiernic (Mag. Ist. V, 97; Cant. D. M. 225; Cr. II, 189); — ar. *hazine* vulg. *hazna*, trésor, trésorerie, dépôt, réservoir d'eau; trésor de l'état; tribut payé annuellement par une province; somme de 36,000 bourses turques; *haznadar*, trésorier, caissier Z. 407^b. Mikl. I, 73. V. *magazie*.

660. ***Heamşerá**, compatriot (Cr. II, 33 : pentru că era şi Balaban grec de la Rumeli, *heamşerá* cu Duca Vodă, de la un loc); — p. *hemşehri*, citoyen, compatriote (*hem* avec; *şehr*, *şehir*, ville) Z. 942^a. Mikl. I, 64.

661. ***Hedieá**, *hâdieá*, dare anuală (în bani saú în lucruri) oferită de Țările romineşti ca un «dar» Sultanului (Ur. III, 181 : iertarea dărilor... atât de haraciú, cât şi de *hâdiea*, recheabia şi giupele (!) şi de toate altele mari şi mici biruri; ib. 199 : să se întocmească dările de gizea, *idictca* (!) şi richiabia şi agianzările (!); ib. VI, 118 : dările ce se numesc *idie* şi recheabie; ib. 131 : *ri ghen* (!); ib. III, 193 : *hâdia*, *idighe*; Ar. II, 211 : *idighen*); — ar. *hedîjet*, *hedie*, pl. *hedâjá*, don, présent; *hedîjelik*, chose destinée à être offerte en présent Z. 939^b. V. *gizica*, *richiâbica*.

662. **Helaîñ**, *halatiú*, un fel de materie din bumbac şi din mătase (R. II, 1. 334 : şapte cămăşi borangie i *helalaiú*; Cog. Arh. II, 255 : *halali* capiculi bucata 20 bani); — *halalcú*, de halali (Cog. Arh. II, 243 : brie *halalci* buclir, de unul 11 bani); — t. *halaly*, espèce d'étoffe légère de soie et de coton Z. 393^c.

663. **Herghele**, *erghelie*, lit. cireadă de măgari; turmă de cai; — *hergheligiu*, păzitorul unei herghelii; vizitiu; — *argelár*, hergheligiu (Marien. Bal. 68 : la biru împăratului — unde 'şi beú ciobanii banii — şi *argelarii* 'şi mincă

caii); — p. *çar-gele* vulg. *çergele*, troupeau d'ânes; haras (*çar*, âne; *gele*, troupeau) Z. 406^b. 759^a. Mikl. I, 64.

664. **Hîcî**, adv. de loc (mold.); — ar. *hîcî*, personne, rien Z. 945^b.

665. **Hindîc**, *hindîchiu*, sanț (Cr. III, 139 : hotarul Moldovei, care se începe de la *hindîchiul* lui Traian împăratul Rîmului și merge pînă în Nistru); — ar. *çandak*, *çandek*, fosse, fossé Z. 413^b. Mikl. I, 71.

666. ***Hochîm**, judecător, arbitru, dregător (Cr. I, 199, 203 : venit'au *hochim* împărătesc de la sultanul Suleiman la Petru Vodă; ib. 210, 219 : și au trimis *hochimurile* împăratului la Tătari); — ar. *hakim*, juge, arbitre, magistrat; gouverneur d'une ville ou d'une province; souverain, prince Z. 381^a.

667. **Hôge**, *ôge*, dascăl, învățător; popă turc (Ar. II, 216; să se trimiță trei *hoğî* procopsiți, cu plata țării. ca să învețe și pămîntenii limba prea puternicului Devlet); — *hogecheân*, *hogegehân*, funcționar superior, sfetnic (Beld. III, 390, 406, 412, 391 : *Hogegheannul*, duh amarnic, adînc și foarte istet); — p. *çağe*, *çoğa*, vieillard; maître, un monsieur, un employé civil, maître d'école, professeur de langues, prédicateur dans une mosquée; riche négociant, banquier, etc.; pl. *çoğegan* (*çoğagjân*), les employés, conseillers d'état, premiers commis des bureaux Z. 413^c, 414^a. Mikl. I, 73. V. *cogea*.

668. ***Hogét**, act de contract, document (Cr. II, 164; III, 139 : apoi aș scris *hogetul* și l'aș așezat în tabla divanului împărătesc; ib. 173); — ar. *hoggét*, argument, preuve; sentence du juge, acte authentique, certificat, acte d'un contrat; ordre, décret; dispute, altercation Z. 383^c.

669. **Hop**, *hopa*, săritură, salt; loc răpos; fig. greutate, piedică (Pan. P. V. II, 160 : a zis *hopa* și a sărit groapa; Jip. 101 : și la *hopurî* se ține sfat mare); *hupăesc*, a sări; — t. *hup-hup* (mot imitativ), sauter Z. 395^b; alinieră onomatopoeică e comună multor limbi : ceh. *hup*, *hupati*; ung. *hopp*, *hoppoz*, etc.

670. ***Hugîum**, atac neașteptat, năvală (Cog. Arh. II, 92, 115, 87 : făcând *hugîum* mare către tabie); — ar. *huğum*, attaque, assaut Z. 938^a.

671. **Hunîe**, pâlnie; vale strîmtă (Cog. Arh. II, 40, 58, 55 : bogaz, *hunîe*, suis, pogoriș); — t. *çuni*, entonnoir Z. 397^a. Mikl. I, 74.

672. **Hurmûz**, *urmûz*, mărgăritar fals; — p. *hurmuz*, *hormuz*, oraș lângă golful persic de unde mărgăritarul a venit în comerț Z. 940^b. Mikl. I, 65.

673. **Huzmêt**, *uzmêt*, slujbă, funcțiune; acsîz; dar, dare; (în Trans.) ocupație, îndeletnicire (Fil. 20 : *huzmetul* spătăriei; ib. 35, 91, 98; Al. T. 56; Mag. Ist. IV, 23; Ar. II, 169; Pol. 500); — ar. *çidmet* vulg. *çizmet*, action de servir, service de domestique, ministère, charge, emploi, fonction, commission; travail, ouvrage Z. 404^b. Mikl. I, 73.

674. **Huzûr**, traiu liniștit, odihnă, pace (Al. T. 113 : trăeau... în oarecare *huzur*); — *huzuresc*, a petrece în pace; — ar. *huzûr*, tranquillité, bien-être, repos Z. 390^a. Mikl. I, 70.

I.

675. **Iabangîu**, vagabond, haîmana (Glos. 298); — *jabangî*, étranger, importun, fâcheux (p. *jabân* = *ζωδρος*, désert, pays étranger) Z. 946^b. Mikl. I, 78.

676. **Iacă**, guler (la o haînă femeiească); — t. *jaka*, bord; collet d'un vêtement; visage; côte, contrée, direction Z. 963^b. Mikl. I, 78.

677. **Iădeș**, *îdeș*, os crăcănat (din stomahul găinilor); rămășag cu acest os între 2 persoane, la care aceea, care primește ceva de la cealaltă, făr'a rosti vorba «iădeș», pierde rămășagul; prinsoare în genere; — p. *jad*, mémoire, souvenir, réminiscence; *jădest*, espèce de pari ou défi de mémoire entre deux personnes; *jădest*, fourchette Z. 947^c.

678. **Iahnîe**, *vehneá*, mîncare din zarzavat cu bucăţele de carne saŭ peşte; — p. *jaɣnî* vulg. *jahnî*, restes d'un repas que l'on garde pour le lendemain; t. hachis et étuvée de viande, poisson ou volaille; du bouilli Z. 959^b. Mikl. I, 78.

679. **Iámă**, jaf, pradă; năvală (Beld. III, 410 : armele după ce *rama* câte au fost le au făcut; Cog. Arh. II, 70, 96 : să nu dea Inicerii *ragma*); — *ramangiu*, jăfuitor; — *amandea* (pentru *ramandea*, formă participială), năvălind, năvălire, năvală (Al. T. 723 : cum oiŭ zări Rusaliile, *amandea* pe ele! ib. 204, 1006); — p. t. *jagma*, incursion, expédition pour faire du butin; pillage, butin; *jagmağy*, pillard Z. 963^a. Mikl. I, 78.

680. **Iamac**, *iemác*, *emác*, odinioară recrut (de inicerii), vicesegar; adjunct, ajutor de logofăt, condicar (Cr. II, 149; III, 265, 253 : *emacii* de Vidin; Fil. 44 : calemgiŭ şi *amacii* cei cu işlice în patru colţuri şi raşi pe cap chinezeşte; ib. 245; C¹, 312 : locuitori şi *amacii*; C², 385 : *amacii* s'aibă fiecare ogeac; Ur. III, 195. 203 : *ermacurile*); — t. *jamak*, morceau, piéce; adjoint, aide, assistant, apprenti, compagnon d'ouvrier, sous-chef de cuisine, recrue (dans le corps de janissaires) Z. 968^a. Mikl. I, 79.

681. ***Langân**, incendiu (C¹, 342 : pentru întimplare de *rangân*); — *rangângiu*, pompier (Beld. III. 433 : *rangângii* se trăsese, căci chip de stîns nu era; ib. 413); — t. *jangyn*, incendie; *jangymgy*, incendiaire Z 956^a. Mikl. I, 79.

682. ***Iarlic**, *ierlic*, *erlic*, autograf princiar, diplomă de la Hanul Tătarilor (Cr. III, 130, 177 : Măriea sa Hanul trimis'au către măriea sa Domnul Moldovei cinste *iarlicul* măriei sale; ib. 163 : au venit lui Grigorie Vodă şi *erlic* de la Hanul şi buiurlîu de la Abdula Paşa Sarascher; Mag. Ist. IV, 170 : au sosit un mirzac... aducând Domnului *iarlic* şi o ținută scrisă cu însuș mânia Hanului); — t. *jarlyg*, *jerlyg*, ordre royal, diplôme; chiffre du prince placé en tête d'un ordre Z. 949^a. Mikl. I, 80.

683. ***Iarmachi**, înflorat cu aur, împodobit cu mărgăritare (Ur. III, 126 : ŭi se trămite acum din partea noastră un armăsar deosăbit şi o blană de samur *armachi*); — t. or. *jarmak*, argent, or Z. 949^a.

684. ***Iasac**, poruncă, interzicere (Cr. III, 438 : căci pentru ei *iasac* nu este); — *iasacciu*, *iesacciu*, soldat turc pentru siguranță, numit obișnuit *cavaz* (Beld. III, 425 : cu *iesaccii* şi cu pază, cu toți împreună merg); — cf. *iasic*, un fel de joc (Fil. 29); — t. *jasak*, défense, prohibition; t. or. arrangement, ordre, disposition; loi, règle; *jasakçy*, garde; autref. garde ou escorte de sûreté accordée aux étrangers en Turquie Z. 950^c. 962^a. Mikl. I, 80.

685. **Iatac**, *etac*, cameră de culcare; — t. *jatak*, lit, couchette, nid, tanière (*jatmak*, être couché) Z. 958^c. Mikl. I, 80. V. *rață*.

686. **Iatagán**, *cartagán*, cuțit lung ce poartă Turcii la briu (Al. P. p. 87 : că ŭi-oiŭ trage un *cartagan* — de ŭ sări ca un șoldan); — t. *jatagan*, grand couteau, coutelas Z. 958^c. Mikl. I, 80.

687. ***Iată**, rugăciune de noapte înainte de a se culca (Cr. II, 150 : s'au strigat la meceruri ezanul, ce se cheamă *rață*, la două ceasuri de noapte); — t. *jatsy*, action de dormir; temps où l'on se couche, entrée de la nuit, prière du soir Z. 947^a. Mikl. I, 81. V. *iatac*.

688. **Iaurt**, lapte închegat; — *iaurgiu*, care vinde iaurt; — t. *jogurt*, *joghurt*, lait caillé Z. 973^b. Mikl. I, 82.

689. **Iavaș**, dulce; pl. vorbe saŭ lucruri dulci, dutceață (Conv. XVIII, 11 : bacalimuri și *iavașuri*); — t. *javaș*, doux, affable Z. 970^a. Mikl. I, 81.

690. **Iavașeá**, *ibașeá*, *ievășá*, *ivășá*, clește de apucat nasul cailor (când se potcovesce); — t. *javaša*, morailles Z. 970^a. Mikl. I, 81.

691. ***Iazagiu**, scriitor turc pe lângă Divan numit obișnuit *divan-efendi* (Cr.

- II, 79 : chemând și pre *razagiul* de le aŭ cetit fermanul împăratesc ; III, 152 ; Mag. Ist. II, 172 : *razagiul* Domnului ; V, 96 : aŭ chemat grămăticul grecesc, logofătul rominesc, *azagiul* (!) turcesc) ; — t. *jaz*, écriture ; *jazygy*, écrivain, clerc Z. 950^c. Mikl. I, 81.
692. ***Ibrá**, invoală, act de liberare (Cr. III, 175, 176 : făcându-se *ibra* și așezămint între ămbe părțile) ; — ar. *ibrá*, délivrer, décharger, acquitter (en justice) Z. 3^b.
693. **Ibríc**, vas de apă ; — ar. *ybryk*, aiguière Z. 4^a. Mikl. I, 58.
694. **Ibrîșim**, *ibrîșin*, mătase răsucită ; fig. șiret ; — *ibrîșingiu*, care toarce saŭ vinde ibrișim (Fil. 138 : calpacul de blană al armeanului *ibrîșingiu*) ; — p. *ibrîșim*, soie, fil de soie ; *ibrîșingi*, fleur de soie, marchand de fil de soie Z. 3^a. Mikl. I, 75.
695. **Ichilic**, *echilác*, monedă de argint de doi lei vechi ; măsură de 50 de dramuri (Gorj. Hal. IV. 9 : O tavă plină de lei, de iuslucî, de *echilac* și de parale mărunte ; Fil. 231 : Aduc numaî de cât o arămeasă de vin chihlibarin și daŭ câte un *ichilic* la toți frații) ; — t. *ikilik*, monnaie de deux (aspres, paras etc.) ; vase contenant deux mesures (*iki*, deux) Z. 150^c.
696. **Icîolán**, *icîoglán*, lit. fecîor dinăuntru ; paj, copil de casă (Fil. 28 : Neferii și *icîolanii* domnești ; Negr. 287, 346 : *icîoglanii* cu agaoa lor) ; — *icî-ága*, pl. *icî-agaleri*, slujitor domnesc (Cant. D. M. 54 (109)) ; — t. *ic*, l'intérieur, intérieur ; *oglan* vulg. *olan*, jeun homme, domestique ; *ic* *oglan*, élève-page, qui après avoir reçu sa première éducation dans une espèce de seminaire, est fait *ic* *aga*, ou page de l'intérieur du sérail Bianchi I, 251, 275. Z. 124^c. Mikl. I, 75.
697. ***Icîrlín**, om din interiorul saraului (Cr. III, 240, 249 : *icîrlii* împărătești) ; — t. *ic*, intérieur ; *er*, *ir*, pl. *erler*, homme, Z. 22^c.
698. ***Icrám**, cinstire, primire bună (Cr. III, 439 : le aŭ făcut *icram* agalele cu cafea și ciubuc ; R. II, 1. 330 : de acest *icram* — foarte mulțumire am) ; — ar. *ikrám*, action d'honorer, témoignage d'honneur, de vénération, accueil hospitalier fait à q. qn. Z. 81^a.
699. **Iedéc**, *edéc*, cal de mână, povodnic ; tragerea unei luntre la margine (Cr. III, 332) ; — *iedeciu*, *idicciu*, seiz, rindaș (Cant. D. M. 119 : doi *idicciu* saŭ slugi de la grajdiiul împăratesc țin calul în poarta curții) ; — *edicliu*, *idicliu*, *iedicliu*, slugă, paj (Fil. 28) ; — t. *jedek*, (aty) cheval de main (ar. *jed*, main) ; corde ou courroie par laquelle le cheval de main est conduit ; bateau trainé à la remorque, la remorque : *jedekgi*, *jedigi*, qui conduit un cheval de main, palefrenier ; homme qui remorque des bateaux Z. 959^c. Mikl. I, 81.
700. **Ienicér**, *ianicér*, *enicér*, *inicér*, lit. miliție nouă ; soldat din garda Sultanului ; fig. crud, barbar (Al. P. p. 134 : cu cincî-zeci de *Eniceri* — cari poartă 'n briu hamgeri ; Mar. P. p. I, 208 : și o sută de *Iniceri* ; Cr. II, 259 ; Mag. Ist. II, 15) ; — *ienicer-ága*, *ienicer-ágasă*, comandantul *ienicerilor* (Cr. II, 50) ; — *ieniceresc*, *iniceresc*, de *ienicer* (Cog. Arh. II, 14 : cu haîne *iniceresti* îmbrăcați) ; — *inicercă*, pușcă turcească (Cr. II, 327 : *inicercele* Turcilor erau măi lungi și de fier măi bun de cât flintele Moscalilor) ; — t. *jeni-çeri*, janissaire, soldat de la nouvelle milice créée par le sultan Murad Ier en 1362 et entièrement anéantie et supprimée en 1826 (*jeni*, neuf ; *çeri*, milice) ; *jeniceri agasy*, commandant en chef du corps des janissaires Z. 965^c. Bianchi II, 1276. Mikl. I, 82.
701. **Ienicimá**, lit. modă nouă ; copilă de curînd deflorată, femeie de curînd prostituată (Pol. 143) ; — *jeni çykma*, nouvelle mode Z. 360^a.
702. ***Ierliú**, *erliú*, locuitor de baștină, pămîntean (Beld. III, 361 : întru ei

străin nici unul, de cât numai cei *jerlii*; ib. 375); — t. *jer* vulg. *er*, terre, liert, *jerlii*, qui est du pays, habitant, indigène Z. 960^a.

703. **Ierugă**, *irugă*, drum săpat, şant; — t. *arg*, *aryg*, fosse, fosse, conduit, canal, rigole, sillou; *jaryk*, fente, crevasse Z. 28^b. 948^c; ung. *arok* germanic *or*, fossa Mikl. I, 12, 80. V. *ară*.

704. ***Iftihâr**, distincţiune, decoraţiune de onoare (Bol., Poesii, p. 267 : mi-a spus cum că poate citi de tipar — şi cum că aşteaptă şi un *iftihar*); — ar. *iftihâr*, gloire, honneur, distinction; *ift. nişani* s. *nişani ift.*, décoration d'honneur Z. 71^c. V. *nişan*.

705. ***Iftiră**, *eftiră*, piră, calomnie (Beld. III, 412 : *Iftirale*, năpăşti multe pe boieri, pe tirgoveţi; C², 388 : cu feluri de *eftirale* şi pricinii nedrepte); — ar. *iftiră*, action d'inventer un mensonge contre q. qn., calomnie Z. 71^c. Mikl. I, 75.

706. **Ihtiâr**, bătrân (Pan. P. V. 76 : Efendi, sint *ihciar* — barba 'mă este albă var); — ar. *iytijâr*, vieux, ancien Z. 17^c. Mikl. I, 56.

707. ***Ilâm**, înştiinţare, raportul judecătorului (Cr. 210, 209 : cu caduiul să se caute acea judecată şi având dreptate să'i se deie *ilam*); — ar. *ilâm*, action de faire savoir, d'informer, avis, notification, rapport du juge Z. 65^c. Mikl. I, 75.

708. **Ilie**, gilecă, pieptar; — *tivilichie*, *tivlichie*, *tivechie*, lit. ilie tivit; pieptarul lung al ţarancelor (partea întâia a cuvintului e *tivesc*; cf. Cih. 623); — t. *jelek*, veste, justaucorps (ordinairement en étoffe de soie, à manches longues, et qui se met sous le caftan) Z. 967^a. Mikl. I, 81.

709. ***Ilis**, dajdie în genere; dare extraordinară (Melchis. Rom. I, 121 : [într'un tetravanghel din 1685 pasajul Mat. XXII, 19 : «arătaţi-mă banul *dajdiar*» e tradus romineşte :] «arătaţi-mă pecetea *ilisului*»; ib. 127 : oamenii, cari se vor aşeza în satul din Negoeşti, s'aibă mare scuteală şi slobozie... de toată dare şi de slujbă şi să nu dea nici *ilis*, nici podvodă, nici posadă, nici jold...; Hasd. Arh. I. 153 : oamenii mânăstireşti... să nu plătească bir, nici posad, nici podvodă, nici *ilis*; cf. Melchis. 56); — t. *alys*, action de prendre, manière de prendre Z. 89^a. V. *alim*, cu care etimologiceşte e identic.

710. ***Îma**, *imma*, *inma*, mamă, maică (Dos. Sept. 16^a: iară tată-meu s'a săvârşit şi dat mână de chemară pre *immă*-sa; ib. Fevr. 71^a : şi vreama aceea n'au cheltuit'o în leane şi fără lucru, ce la mare facere : că au ars idolul *immei* Dumnezăilor; ib. Iunie 141^a : *imma* lui Leon; Cartea rominească de învăţătură [ed. Sion, 1875] p. 45 : cela ce 'şi va ucide pre tată-său şi pre *immă*-sa... mai cumplită certare să aibă de cât alţi ucigători; ib. 155 : *inma* de 'şi va da feciorul său fata la giudeţ ca pre nişte vinovaţi mai puţin certa-i-va giudeţul, iară nu 'i va slobozi de tot; Cr. II, 348 : iară mai pre urmă au scos *ima* împăratului copilaşul, nepot de fiu Brâncoveanului, şi l'au dat lă maică-sa; ib. 414 : şi au rămas episcopii împărăţiei Moscului *ima* aceluşi copil; R. I, 1. 340 : aşjidere ce 'i-au datu *immă*-sa şi Doamna Bălaşa şi au dusu la mine să se ştie); — ar. *imm*, mère Z. 93^b.

711. ***Imâm**, preot musulman (Mag. Ist. I, 170 : au ucis Turcii pă un hoge *imam* al lor); — ar. *imâm*, chef, curé, prélat Z. 94^a.

712. **Imameá**, îmbucătura ciubucului, căpătaful de chihlibar al lulelii (Fil. 17 : *imamele* de chihlibar limoniu); — ar. *imâme*, embouchure d'une pipe à fumer Z. 94^a. Mikl. I, 75.

713. **Imbrihór**, *imbrohór*, mă marele peste grajduri, comis (Al. P. p. 211 : sultanul din foisor — dete semn lui *imbrohór*; Cant. D. M. 109 : *imirahorul* său comitul viziriului; Mag. Ist. IV, 21, 29); — *butúc-imbrohór*, comitul cel mare (Cr. II, 251, 348; Cant. D. M. 118); — *cuciúc-imbrohór*, comitul cel mic (Cr. II, 89); — *emîr-i áxór* vulg. *imbroxór*, *mîraxór*, écuyer

(ar. *emir*, chef; p. *axôr*, écurie); *bujuk miraxôr*, le grand écuyer des écuries impériales; *küçük-miraxôr*, le second grand écuyer Z. 19^b. 97^c. Bianchi II, 1065. V. *emir*, *miralaiü*.

714. ***İmdât**, dare extraordinară, ajutorință (Ur. I, 234 : banii *ımdatuluü*; R I, 1. 56); — ar. *ımdât*, action de secourir; secours, assistance Z. 95^b. Mikl. I, 76.

715. **İmenîi**, *iminîi*, pantofi grosolanî țărănești, identici cu *filerü* (Fil. 13 : cu picioarele goale băgate în niște *iminîi* de saftian; ib. 143 : *iminîi* cei stacojii și fesul cel roș cu fundul de ibrișim negru); — *imenî*, un fel de pinză vârgată din Iemen, (Cog. Arh. II, 246 : [tarifa vamală din 1761] *imenî*, bucata 44 bani); — ar. *jemenî*, issu de Yemen, appartenant au Yemen; toile peintes de Yemen; servant à faire des couvertures de lits et de sofas; mouchoir de couleur; babouche bariolée Z. 969^a. Mikl. I, 82.

716. ***İmurluc**, *emurluc*, *ırmuluc*, *ıermuluc*, un fel de mantă (Alex. 37 : scoaseră plașca și *emurlucul* lui Solomon); — t. *jagmur* vulg. *jâmur*, pluie; *jagmurlyk*, manteau pour la pluie Z. 952^c. Mikl. I, 78.

717. **İnâm**, blanchet de poștă, permisiune de a călători cu cai de poștă; — ar. *inâm*, grâce, faveur, bienfait, récompense, spec. d'un supérieur à un inférieur Z. 106^b.

718. **İnât**, *ınât*, pică, pizmă, îndărătnicie; — *inacciu*, încăpățânat; — ar. *ınâd*, action de faire une opposition continuelle, de s'entêter à Z. 66^a. Mikl. I, 76.

719. **İndrișaim**, *ındrișaiâ*, *endrișaim*, Lathyrus odoratus (Br. Pr. 81); germanium (Glos. 317); lit. esență regală (Fil. 154, 284 : o mulțime de oale cu maghirani, *ındrișaimi* și alte flori scumpe); — ar. p. *'atri šâhi*, *'ytyr šâhi*, gèranium (ar. *'ytyr*, essence; p. *šâhi*, royale, impériale) Z. 61^a. 631^c. Bianchi II, 1306.

720. ***İoldaş**, *ghıoldaş*, tovarăș (Cr. III, 253 : scriind și la Țarigrad la *ıoldası* lor; Hron. II, 185 : *ghıoldaş*; ib. 187, 190; *hıoldaş*); — *capıoldaş*, coleg, amic (Fil. 133 : dar ce o să zică *capıoldası* mei, când vor afla; ib. 214); — t. *joldaş*, compagnon de voyage; en gén. compagnon, camarade, collègue; *koldaş*, compagnon. associé, amis (*yol*, voyage; *daş*, compagnon); *kapy joldası*, camarade de service (partic. dans le service de la cour) Z. 420^a. 691^b. 976^a. Mikl. I, 45.

721. **İorgán**, înveliș de pat (Hasdeü, Etymol. Magnum Rom. I, 61); — t. *jorgan*, couverture de lit Z. 971^a. Mikl. I, 83; mrom. *ıurgánu*, stragulum (Mikl. R. U. II, 17).

722. **İorgován**, Syringa vulgaris; — p. *ergewân*, ar. *erguwân*, l'arbre de Judée (Syringa vulg.); vulg. lilas (fleur, couleur, rouge, vin rouge) Z. 29^a. Mikl. I, 57.

723. ***İpcá**, numire saü reinoire în funcțiune (Ur. IV, 140 : de la Domn saü nu îee nimic pentru *ıpcá*); — ar. *ıbkâ*, action de faire durer, de confirmer, de laisser Z. 5^a.

724. **İpingeá**, *epingeá*, mantă cu glugă, mantă de ploae (Pan. P. V. 20 : unde se găsește șeaoa, se cere și *ıpingeaoa*); — t. *japongá*, *japyngy*, couverture, housse; vêtement d'hiver; manteau, capote Z. 958^c. Cih. 588. Mikl. I, 79.

725. ***İrát**, *erát*, venit, acsiz (Ur. V, 49 : *harraturı*; Beld. III, 393 : că 'n starea ce era țara, nu avea nici un *ırat*; Fil. 322 : ludele și celelalte *ıratı* ale stăpânirei); — ar. *ırâd*, action de faire venir; rente, revenu Z. 144^a.

726. **İrmilic**, *ermilic*, monedă turcească, (mold.) icosar (Al. P. p. 118 : și pafale mici — tot de *ırmilici*); — t. *ıgirmi* vulg. *ırmi* vîngt; *ıgirmilik* vulg. *ırmilik*, piéce d'or de la valeur de vîngt piastres Z. 150^a. 965^a; cf.

icosár, de aceeaşi valoare cu *irmilicul*, din ngr. *εικοσάρ* din *εἰκοσι*, douăzeci; cf. asemenea *sfañt*, monedă de 20 creiţari sau 90 parale din germ. *Zwanziger* din *zwanzig*, douăzeci.

727. **Ischîuzár**, lit. care duce lucrul la capăt; iscusit, pişicher (Pol. 151; Al. T. 431: începe, că tu eşti mai *ischîuzar*; Fil. 160: un vâtaf de curte *ischîuzar* poate în scurtă vreme s'ajungă bogat ca Iov din Biblie); — *ischîuzarlic*, *ruşchîuzarlic*, meşteşug, iscusinţă (Fil. 16: *ruşchîuzarlicurile* şi marafeturile, cu cari trebuie să fie împodobit un adevărat calemgui; ib. 230: asta este *ischîuzarlicul* meu); — t. *işgüzâr*, habile, adroit, ingénieux (*iş*, chose; *güzâr*, qui mène à la fin); *işgüzârlyk*, diligence, activité dans le travail Z. 741^a.

728. ***Isirgiu**, neguţător de robi (Cr. III, 240: aũ adus un ovreiu *isirgiu*, de cari vind roabe); — ar. *esir*, esclave; *esirgi*, marchand d'esclaves Z. 51^b. Mikl. I, 57.

729. **Isnáf**, *esnáf*, breaslă, corporaţiune de meseriaşi (Fil. 137; Cog. Arh. II, 13: aũ eşit *esnafirile* adecă toate rufeturile); — *isnáflic*, obiceiũ, deprinderea celor din acelaşi isnaf (Glos. 326); — ar. *esnáf*, pl. din *sinf*, espèces, classes; (comme singulier) corps de métier, artisan, artiste Z. 59^b. Mikl. I, 57.

730. ***Işalá**, de o vrea D-zeũ (expresiunea resignării în voia Domnului), corespunde romineşte cu «Doamne-ajută» (Zil. 302: Nazîrul earăşi îi se făgădui cu *işala*); — *maşalá*, lit. ce o vrea D-zeũ (esclamare de admiraţie, de îmbărbătare); minunat, bravo! (St. M. r. 348: îi striga toţi într'un glas: aferim şi *maşala*!; Al. T. 433: *işala*! *maşala*! m'am făcut chiabur; Negr. 24); — ar. *şáa*, il (Dieu) a voulu, il veut; *în şálláh*, s'il plait à Dieu, espérons (les mahométans se servent constamment de ces mots en parlant d'une chose future); *má şá allah*, *má şállá*, ce que Dieu veut! (exclamation d'admiration) Z. 534^a. Bianchi I, 185; de aceeaşi origină port. sp. *oxalá*, utinam! Diez II, 161.

731. ***Itlác**, liberare, punere în libertate (Cr. III, 211, 218: făcându-se şi *itlac* lui Mihai-Vodă, căci era la surgunlic la Mitilin; ib. 248); — ar. *itlák*, action de lâcher; de mettre en liberté (un esclave) Z. 61^b.

732. **Iucesueá**, glob de zăpadă; lit. ceva rotund ca un degetar (Pol. 153; Glos. 329); — t. *jüksük*, dé à coudre (cu particula diminutivală *ce*) Z. 974^c.

733. **Iurús**, *urús*, năvală (Cr. II, 149: îndată Enicerii aũ dat *uruş*; ib. 107: Moscalii se gâteau să mai dea un *urús* mare Turcilor); — *uruşesc*, a năvali (Al. P. p. 210: Turcii în casă *uruşea* — pe tuspatriu mi-î prindea); — t. *jürüş*, marche, expédition militaire; attaque, assaut Z. 971^a. Mikl. I, 83.

734. ***Iuzbášá**, sutaş, căpitan (Cr. III, 149: aũ trimis de aũ strins *uzbaşii* şi căpitanii de slujitori; Mag. Ist. IV, 337); — *uzul-emini*, titlu identic cu *uzbaşa* (Beld. III, 390: *uzul-emini* a ostii); — *izbáša*, întâlul scriitor sau logofăt numit şi *izbaşa de divan* (Cr. III, 306, 327; ib. II, 417: *izbaşa* stringea toate răvaşele de pre la oamenii şi le scotea răspuns fără nici o cheltuială; ib. 183; cf. Melchis. 50); — t. *jüz*, cent; *jüz başy*, centurion, capitaine Z. 972^a. Mikl. I, 83.

735. **Iuzlúc**, *uzlúc*, monedă turcească în valoare de o sută de lei vechi (Al. P. p. 106: Vin' colea lângă zăbrea — să 'ţi daũ *uzluci* cât îi vrea; Fil. 115: mie mi-a luat [hoţul de grec] boii şi vaca, sărac de maica mea! pentru un *uzluc* de şaptezeci de parale); — t. *jüz*, cent; *jüzlik*, pièce de monnaie qui en vaut cent de moindre valeur Z. 972^a. Mikl. I, 83.

736. ***Izrá**, punere în lucrare; a face *izra*, a executa (Ur. IV, 128); — ar. *igrá*, exécution; *igrá etmek*, exécuter Z. 11^b.

J.

737. **Júmet**, mulțime, gloată; — ar. *ǵemî'*, réuni, rassemblé; *ǵemî'et*, réunion Z. 366^c.

L.

738. **Láf**, vorbire deșartă, taifas, limbuție, secătură; — cf. *paláf*, *taláf*, cu același sens; — *lafagiu*, băснаș, limbut; — *láfuresc*, a spune la lafuri; — p. *láf*, mot discours, conversation; babil, jactance, impudence, homme impudent, arrogant Z. 789^a. Mikl. II, 15.

739. **Iagivérde**, verde măsliniu; — *lazúr*, azuriu (Mag. Ist. IV, 262 : și toate scobiturile pietrelor pe din afară le văpsi cu *lazur* albastru); — ar. *lâǵivérd*, lapis lazuli; couleur de lapis lazuli, bleu foncé, couleur indigo Z. 788^b; — gr. *λαζούρινον*, pol. *lazur*; it. *azzurro*, *azzuolo*, sp. port. azul, fr. azur din același cuvânt oriental Diez I, 42. Mikl. II, 15.

740. **Lagúm**, *lagám*, șanț, canal, mină (Cr. II, 12, 240); — *lagungiu*, soldat ce lucrează la o mină (Cr. II. 65; Cog. Arh. II, 95, 128 : aũ trimes *lagungii* de aũ făcut *lagumuri* la aceste cetăți; Gorj. D. 41); — t. *lagym*, *lagum*, mine, canal, souterrain, égout; *lagumgy*, mineur, (militaire); coureur d'égout, vidangeur Z. 794^a, Mikl. II, 15.

741. ***Lahanú**, de culoare verde; lit. ca varza (R. I, 2. 339 : o sucnă a-claz *lahani* cu ranțuri; ib. II, 1. 333 : anterior cu o vargă *lahanie* și altă albă); — p. *láhana*, t. *lahana*, chou din gr. *λάχων* Z. 788^b. 797^b. Mikl. II, 15. Cuvîntul *ranțuri*. pomenit mai sus, pe care îl mai întîmpinăm odată (Hasd. Arh. I, 40 : haîne cu *ranțuri*) cu înțeles de *cîucure*, pare a deriva din germ. *Franse*, cu același înțeles (cf. freamăt-framăt-ramăt; cf. *croț*, increșitură, garnitură, draperie [Cr. III, 440 : *croțurile* macatului] din germ. *kraus*). Din celelalte cuvinte romînești pentru *«cîucure»*, două (*cănaș*, *cîucure*) sînt de origină maghiară, iar alte două (*sageac* și *pîuscul*) se trag din turcește.

742. ***Lahúr**, șal de Lahor (Gorj. Hal. I, 94 : covor așternut cu perni de *lahur*); — p. *lahor*, ville capitale du royaume de Lahor, vaste contrée de l'Inde; *șali lahori*, châle de Lahore Bianchi II, 7, 694.

743. **Lalanghítă**, clăute, plăcintă foarte subțire; — t. *lalanga*, *lalek*, sorte de friture de pâte, beignets Z. 789^c.

744. **Laleá**, tulipan (floare); — p. *lále*, tulipe Z. 789^c. Mikl. II, 15. După Hehn, 527 cuvîntul persian ar fi identic cu gr. *λερίον*. V. *tulipan*.

745. **Langavie**, podoabă din flori și din fructe (arhit.); — *ülân kâvi*, zigzag Cih. 589.

746. **Lăută**, *alăută*, vechi instrument de muzică; astăzi vîioară (Cal. b. 1877, p. 23 : amîndoi copii erau inzestrați de la fire cu darul cîntării și amîndoi dezmiertău urechile cu dulceața glasului lor și cu sunetele ce scotea *alăuta* în mîinile lor); — *alăută nemțescă*, harfă (Hasd. Cuv. I, 267); — *lăutár*, *alăutáriu*, musicant (obiceiuit Țigan) cu lăuta (Indreptarea Legii [Tirgovîște, 1652], glava 200 : *alăutariul*. carele zice vîioară și alăuta pre la tirguri și pre la zboruri și pre la munte, nu poate să ia față de om bun sau de boiariu, că unii ca aceia sînt batjocură lui Dumnezeu și oămenilor); — *lăutărie*, meșteșugul lăutarului; — t. *lawut*, *lauta*, *laguta*, *luth* Z. 789^a; it. *leuto*, sp. laud din ar. *al'úd*. Mikl. II, 16. Cih. II, 668.

747. ***Lavdán**, stofă de mătase (Cr. II, 312 : și boierilor le aũ dăruit câte o

bucată de *lavan* de cel bun; Cog. Arh. II, 248: [tarifa vam. din 1761] *lavan*, bucata 220 bani); — p. *lâden*, étoffe de soie mince Bianchi II, 688.

748. ***Láz**, populație de-a lungul mării Negre (Cr. II, 110: o samă de *Laz* turci; ib. III, 216: arătând toate faptele *Lajilor* pre amăruntul); — *lăzească*, un fel de joc (Jip. 52); — t. *laz*, (nom collect.), peuplade belliqueuse et presque indépendante établie au long de la mer Noire, depuis Tré-bizonde jusqu'à Tchorokh Bianchi II, 689.

749. **Leafă**, *lefeă*, plată, simbrie (Hron. II, 171: l'aŭ cinstit cu cavalerie și cu *lefea* mare; ib. 186: și *lefeuoă* ți se va da); — *lefeșiu*, *lefeciu*, soldat cu leafă (Cr. I, 220: *lefecii* ce au avut străini; ib. 256: oastea leșească era aleasă tot în leafă ca și *lefecii* vechi; ib. III, 125: să-ți dee oaste tătarească și turcească adecă *lefecii*; Bălc. 591, 649: oastea în leafă saŭ *lefeșii*); — *olafanț*, spahii ce primeau provizoriu leafă (Cr. I, 410: după aceștia merg 5000 *olafanți* așijderea dinadireapta împăratului și alte 5000 denastinga); — ar. *uluf*, *ulufe* vulg. *ülfe*, *ölefe* (pl. din *alef*, păturage), fourrage; solde, salaire, paye, traitement, appointements, pension; *ulufeșii*, salarier, soldat, pensionnaire; pl. *ulufeșian* Z. 495^b, 636^c. Mikl. II, 80.

750. **Léle**, *leá*, soră mai mare, femeie mai în vîrstă (dim. *leică*, *leiculică*, *lelișoară*, *lelișă*); femeie neonestă (fecior saŭ fată de *lele*); în *doru leliș*, într'un noroc (Cal. b. 1883 p. 41: cea mai mare zise cam în *dorul leliș*; id. pe 1877, p. 34: merse astfel în *dorul leliș*, merse merse până ce se făcu seară; ib. 44: mergend astfel în *dorul leliș*, fără să știe unde; Isp. B. 370: într'una din zile feciorul de împărat se duse la vinat, ia așa în *dorul leliș*, fiind că n'avea altă treabă); — cf. p. *lülü*, *lülü*, beau garçon, baladin, belle fille, courtisan; t. or. *lolo* (la început identic cu vorba precedentă), femme publique Z. 796^c; cf. vsl. *lélja*, matris soror; bulg. *lele*, mătușă Cih II, 169. Roesl. 39 derivă *lele* din ar. *leila*, nom propre de femme. V. *dadă* și *nană*.

751. **Leș**, stirv. mortăciune; — *leșesc*, a se face leș, a cădea și zăcea mort, a fi leșinat; — *leșin*, a pierde simțirile (cf. a *leșui* foamea pe cineva = a *leșina* de foame, a flămînzi); — p. *laș*, *leș*, cadavre, charogne, carcasse Z. 789^a. Mikl. II, 17.

752. **Levînt**, *levént*, voluntar, pleșcuitor (Al. P. p. 63: cinci-zeci fără cinci — de haiduci *levînți*; ib.: voiniceii *levînți* cu armele 'n dinți; Cr. I, 305: Matei-Vodă avea călări de ai noștri moldoveni. acolo merși în leafă, cărora era numele *levînți*; ib. 335: cu *levînți* și cu dărăbanii); — p. *lewend* (propem. *levantin*), soldat volontaire, vagabond, maraudeur, libertin din it. levante Z. 796^c. Mikl. II, 17. Cih. 590; mrom. *levéndu*, heros (Mikl. R. U. I. 22).

753. **Libadeá**, *lebadrá*, haină, îmbrăcăminte ordinară (Conv. IX, 277: O *libadea* de atlas; Fil. 134, 269: cu *libadea* de aba albă impodobită cu găitan negru); — p. *lebadé*, casaque, manteau (pour le mauvais temps) Z. 791^a. Mikl. II, 16.

754. **Lichev**, pată, mănșire; fig. secătură, om nesuferit; — p. *leke*, tache, souillure Z. 795^b. Mikl. II, 16.

755. **Lichium**, *luchium*, tencueală pentru hasnale (de apă); — t. *lökün*, sorte de ciment Z. 796^b. Mikl. II, 17.

756. **Ligheán**, tas rotund de spălat (Cr. II, 199: *ligean* (!) cu ibric de argint); — t. *legen*, *leken*, *lejen*, cuvette, bassin din gr. λεγάνη Z. 795^a; bulg. *lejen*, *ligen*; serb. *leđen*; mrom. *leéne*; gr. λεγένη Mikl. II, 16. Cih. 590.

757. **Liliác**, *leliác*, vespertilio; — ar. *lahlak* vulg. *lejek*, cigogne Z. 794^c. 797^c; vsl. *lilikü*, *lilijakü*, bodirlău; cr. serb. *lelek*, barză; *liljak*, liliac; alb. *lelek*, ngr. λελέκι, barză Mikl. II, 16.

758. **Liliác**, *leliác*, *Syringa vulgaris*, (copăcel și floare); — *lilichiu*, *le-*

liachiu, lulachiu, albastru-roșcat (proverb : *a face lulachiu*, a strica lucrul, a nu reuși) ; — ar. *lejlak* din p. *lilang*, lilas (*syringa persica*) Z. 797^c. Mikl. II, 16 ; it. sp. lilac, port. lilá, fr. lila, de aceeași origină Diez I, 250.

759. **Limán**, port, și fig. (Isp. B. 121 : mergând corăbioara pe apă, ea se ruga lui D-zeu, ca să o scoată la *liman* bun ; Cal. b. 1882, p. 21 : nădăduiesc cu ajutoru lui D-zeu o să isbutesc d'a ajunge la bun *liman* ; id. pe 1877, p. 21 : *limanul* ei de mintuire era voinicelul ei ; Pan. P. V. 133 : omul vrednic se face luntre și punte și trebuie să iasă la *liman*) ; — t. *limân*, port, havre din gr. λιμὴν Z. 797^c. Mikl. II, 17.

760. **Liochiu**, stacojiu, de culoare roșie ca gumilacul (R. I. 2. 40 : eu purtam o pereche de iminei *liochi* ; Pol. 223) ; — t. *lük, lök*, gomme laque Z. 795^a. 796^b.

761. ***Lipeán**, tatar din Lituania ; Tătarii așezați la Hotin ; curier, corp de armată, în număr de 1000, întrebuințat la trimiterea depeșelor (Bălc. 592, 599 ; Melchis. 62) ; — t. *lipka*, Litfa saú Lituania ; *lipka-tatar*, tatar litfan, numit de Moldoveni și *Cirimuș* Cant. Ist. ot. 156, 436.

762. **Locándă**, ospătărie ; — *lokanda*, auberge, hôtei, taverne din it. locanda Z. 796^b.

763. **Locmá**, *lucmá*, plăcintă grasă ; fig. total, sumă mare ; pl. prăjitură (Al. T. 31 ; R. III, 1. 75 : lui Vodă foarte îi plăcu *locmaoa*, adică mulțimea de bani ce luă de la mitropolitul) ; — *locmagiun*, un magiun saú lietar în potriua neputinții bărbătești (Pol. 226) ; — *lucimă*, prăjitură ; — *lucmagiu*, care câștigă o sumă bunicică ; — ar. *lokma, lukma*, bouchée, morceau qu'on avale en une fois ; espèce de beignet ; t. *lukum*, o mîncare dulce numită obicînit *rahatlakom* Z. 794^a. 795^a. Mikl. II, 17. V. *rahat*.

764. **Luleá**, pipă ; a *fura luleaua Neamțului*, a se îmbăta ; a *se face lulea*, a se ameți, a nu ști ce face ; — p. *lúla, lúle*, tuyau, tube, siphon, robinet ; t. pipe, fourneau d'une pipe Z. 796^c. Mikl. II, 18.

M.

765. ***Mabéi**, *marbént*, (lit. ceea ce este între, intermediar), tindă, anticameră (Cr. III, 306 : Domnul fese din lăuntru de la casa ce se cheamă *mabeî* și vine în spătărie ; ib. 313 : Domnul mergea și în lăuntru la *marbent*) ; — *ba-beingiu*, slujbașul Curții care îngrijea de odaia Domnului (Fot. III, 290) ; — ar. *mâ-bejn*, ce qui est entre ; intervalle ; intermédiaire ; antichambre ; entré ; *mâ-bejngi*, qui a l'accès au *mâ-bejn* impérial (titre des certains officiers du serail) Z. 798^c. Bianchi II, 728.

766. **Măcár**, conj. cel puțin ; ori... ; deși, cu toate că ; — p. *meger, mejer*, sinon seulement que..., excepté, hormis ; peut-être, par hasard (*eger*, si, quonique) Z. 81^a. 874^b ; bulg. serb. *makar, măkar*, măcar ; alb. *makar*, asemenea ; ngr. μακάρη, fie ca ! Roesl. 42. Mikl. II, 23.

767. **Macará**, mașină de ridicat greutate ; — t. *makara*, roue, bobine, rouet, poulie Z. 869^b. Mikl. II, 20.

768. **Macát**, inveliș de pat ; — ar. *mak'at*, couverture de sofa avec frange, housse Z. 872^b.

769. **Madeá**, materie, obiect, chestiune (Cr. III, 249 : pentru *madelele* bisericelor ; Fil. 208, 226 : n'aș cuteza să 'i dau sîtat în *madeaoa* aceasta ; ib. 248 : trebuie să cercetăm cu băgare de seamă această *madea* ; R. II, 1, 328 : osebit de alte *madele* — care și acele grele) ; — ar. *máddet*, matière, sujet ; point, question ; article d'un traité ; paragraphe Z. 799^b.

770. **Madém**, *madim*, metal, mină, ocnă (și fig.) ; ogorărit, dare pentru o-

gor (Cr. I, 51; ib. II, 228 : Dimitraşco-Vodă aŭ scos hărtiile întâiŭ, de este acel *madem* bun și pină astăzi în Moldova; ib. III. 253; Cog. Arh. I, 215 : ocnile adică *mademul* țării; Isser. Voc. 104); — ar. *mad'en*, mine d'ou l'ou tire les minéraux; mineral, métal Z. 861^c. Mikl. II, 18.

771. **Magazie**, *magazá* (mold.), prăvălie, loc de păstrat mărfuri, magazin; — *magaziér*, care păzește magazia; — t. *magaza*, magasin, boutique din fr. *magasin*, care, la rindul său, se trage din ar. *maḡâzin* pl. din *maḡzan*, magazin, grenier, dépôt (*ḡazana*, mettre en dépôt, garder) Z. 828^a. 865^b. Mikl. II, 19; it. magazzino, fr. magasin de aceeași origină Diez I, 258. V. *hazna*.

772. ***Magiár**, galben unguresc (Gorj. Hal. II, 47 : dusei o bogăție, a cărei număr era peste zece milioane galbeni *mageari*); cf. moneda numită în vechime : *ug*, *ughr*, *unghr*, prescurtare din sl. *ugri žolti*, galbeni ungurești (Cr. II, 409 : și le aŭ dăruit caimacamilor câte două sute *ug*. de aur (galbinii de aur ungurești)... galbinul îmbla patru lei pre această vreme; Hasd. Cuv. I, 72 : am vindut ocina acasta... drept *ughi* 18; R. I, 1. 341 : un lanțuh mai mic cu leftu cu rubinuri drept 30 *ug*.); — t. *maġar*, hongrois; m. *altuny*, ducat hongrois din ung. magyar Z. 818^b. Mikl. II, 18

773. **Magiún**, licitar, un fel de pregătire în formă de dulceți; — ar. *ma'ġún*, pétri; électuaire, opiat Z. 861^c. Mikl. II, 18.

774. **Magmúzá**, lit. pinten; fig. talaniță, verigașă, femeie desfrinată (Jip. 56); — t. *mahmuz*, éperon Z. 898^a. Mikl. II, 18.

775. ***Magúnă**, luntre mare (Cog. Arh. II, 115 : *magune* mari din care arunca cumbaralele); — t. *maūna*, *maġūna*, grande barque, allége, bateau Z. 803^b. 866^c.

776. **Mahalá**, suburbie; — *mahalaġiú*, locuitor de mahala; — ar. *mahalla*, quartier, partie d'une ville, arrondissement, rue (nom. unit. din ar. *mahall*, lieu où l'on descend, où l'on s'arrête; lieu, endroit, place) Z. 25^b. Mikl. II, 19.

777. **Mahmudeá**, monedă de aur în valoare de 25 lei vechi bătută de sultanul Mahmud (Al. P. p. 146 : Cu dásagi, cu buzdugele — pline tot de *mahmudele*; Fil. 41 : 'ți voiŭ respłati osteneala cu cincî-zecei de *mahmud le*; ib. 93) — ar. *mahmúdi*, (adj. din *mahmúd*), monnaie d'argent de 1/2 abbási Z. 825. Mikl. II, 19.

778. **Mahmúr**, beat, amețit de vin; posomorât; — ar. *maḡmúr*, grisé, enivré Z. 829^a. Mikl. II, 19.

779. **Mahrámă**, *marámă*, *năfrámă*, vël ce poartă femeile, măi cu seamă țarancele, pe cap și pe obraz (în prima zi după măritis); vël de pinză în genere; broboadă, ștergar (proverb : *a'și pune marama*, a se mărita; Isp. B. 127 : să inalte o prăjină și în virful ei să pue o *mahramă* roșiă; ib. 157 : împăratul îl văzu singerat la mână și-i dete *năframa* sa ca să se lege; Al. 88 : îl șterse cu *mahrama* adică cu basmaoa lui; Cost. II, 58 : *mahramă*, pinză, giulgiu în care se înfășură un mort; Cog. Arh. II, 249 : *măframe (!)* bărbieresti); — t. *makrama* vulg. *mahrama*, mouchoir, essuie-mains Z. 871^c; bulg. serb. *mahrama*, *marama*, basma; bulg. *mahrama*, *bahrama*, *bahūrama*, ciucure; rus. *bachromá*, ciucure; dial. *bachmara*, rut. *bachrama*, un fel de stofă de mătase pentru haîne; pol. *machram*, stofă turcească Mikl. II, 19.

780. ***Mahút**, (pentru *mavut*) morico, albastru (Cr. III, 324 : de ziua Paștilor toți boierii aveaŭ dar de la Domn câte un postav *mahut* și câte un atlaz florentin); — ar. *māwīj*, aqueux, aquatique; couleur d'eau, bleu; *māwī*, bleu de ciel, bleu Z. 803^b. Mikl. II, 22.

781. ***Mahzár**, *magzárú*, petițiune, adresă (Beld. III, 418, 415 : aŭ alcătuit *magzariul* cât se dă pătrunzător); — ar. *mahzar*, présence; (*arz-i...*) pétition signée par toutes les personnes présentes, adresse Z. 824^b. V. *arz*, *muhzur*.

782. **Maia**, cheag, aluat; — p. *mâje*, matière (dont une chose est faite); substance; fondement; ferment, levain; au fig. capital, fonds, somme, valeur; origine Z. 804^b. Mikl. II, 19. — Cf. *maia*, numele unei stofe prețioase (Hasd. Arh. I, 40 : caftan de *maia*), probabil de aceeași origină. V. *sermaea*.

783. **Maidan**, *meidân*, *medeân*, piață, tirg; câmpie; curtea (dinainte saă din dos) a unei case țărinești; ori ce loc liber în genere; fig. *maidan de vreme*, interval (R. I, 2. 393); fig. ocaziune, libertate (Cr. II, 82 : Iordachi Vornicul aflase *merdean* și vreme a grăi rătă de boierii; ib. III, 227 : In zilele lui Mateiă Ghica Vodă prea mult *medean* aveau boierii cei mari; ib. 244 : Având și ministrii Măriei sale mult *medean*, făcând ce le era voia; ib. 319 : *mădeanul* curții din lăuntru; ib. 322 : *medan*; proverb : *a ieși la maidan*, a se da de față, a se descoperi; Beld. III, 422 : ce aă lucrat el pe sub cumpăt, și aă ieșit la *maidan*; Hr. II, 223 : l'aă scos la *meidân* adică la loc de priveliște); — ar. *mejdan*, hippodrome, cirque, arène, champ vaste, champ de combat, place publique; place, espace, intervalle Z. 899^a. Mikl. II, 23.

784. **Maimar**, arhitect; — *maimarbăsa*, arhitectul domnesc; — *măimărie*, arta măimarului; — ar. *mimâr*, arhitecte; *mimar bași*, intendant général des bâtimens Z. 864^b. Bianchi II, 953. Mikl. II, 26.

785. **Maimună**, *măimută*, *măimutóiă*; *momită*, *momitóiă* (mold.); — *măimă*, măimută mică; pitic (L. B.; Glos. 382; Carte românească de învățătură, p. 43 : pe ucigătorii de părinți il bagă într'un sac și într'acel sac și un dulău și un cocos și o năpărcă și o *măimă*; Dos. Oct. 79^a : și deaca eșim din țara *măimelor*, venim la munte nalt, unde nice soarele nu luciea, nice copač era, nice verdeată; numai gângăniil veninate și glasuri de șiueralul lor și scărșcări de dinții lor, de aspide și de balauri și ehidne, răspunzându'și și zimbri și vasiliscuri și alte heri neștiute și onochetavri și inorogi și leoparduri); în privința tranziției logice de la *măimută* la *pitic* cf. rom. pitic din gr. *πίθηκος*, măimută; vgr. *πίθηκος*, simia, nanus; t. *pičîn*, măimută; ung. *pici*, foarte mic (Cih. II, 687); — *măimutez*, *momitez*, (mold.) a imita; — *măimutărie*, *momitărie*; — t. *maimun*, singe Z. 900^c; serb. majmun, majmunče, mrom, măimunu; ung. majom Mikl. II, 20. Cih. 592.

786. **Malotea**, haină femeiească blănită (Fil. 100 : *maloteaoa* sa blănită cu samur); — ar. *mallôta*, espèce de vêtement din gr. *μαλλωτή* sc. *δορά* Cih. II, 672. Mikl. II, 20.

787. ***Mămulăr**, *mămolegiu*, cămătar, neguțător care vinde lucruri de îmbrăcăminte saă de podoabă (Cog. Arh. II, 167 : unii din Turci, ce le zic *mămolegi*, cari umblă pintre oameni dând bani cu dobîndă... și mai eă peste dobîndă și altă dobîndă); — *mămolegiu*, telal, negustor de mobile (Glos. 376); — *mămulărie*, negoțul mămulărilor; — ar. *mu'âmele*, commerce, trafic, usure; *mu'âmelegi*, usurier Z. 860^b.

788. **Manaf**, pl. *manafi*, o divisiune a oștirii mahomedane (Beld. III, 374 : și *manahî*, dar nu prea mulți; Isp. Mih. 26 : *manafi*; Hron. 201 : *manaful* aă primit darul); — cf. t. *manaw*, frutier, vendeur de fruits Z. 882^a. Bianchi, II, 1316.

789. **Măntăreă**, *minătărcă*, *mitărcă*, Boletus bovinus, Agaricus campestris; — t. *mantar*, champignon Z. 802^c; ngr. *μανιτάρι*, *μαντάρι* Cih. 673. Finalul *că* s'adaogă obicinuit la cuvintele derivate deadreptul din turcește.

790. **Manea**, cântec (Pol. 28); — t. *many*, chanson Z. 803^a.

791. **Mangal**, vas de încălzit cu cărbuni, cărbune de lemn; — t. *mangal*, brasière, réchaud Z. 886^c. Mikl. II, 20.

792. ***Măngăr**, monedă mărunță de aramă, ban (Hasd. Cuv. I, 390; Cr. III, 8 : La această mazilie a Ducăi Vodă, zic să fi fost părăș Ursachi visternicul;

pentru care faptă apoi Duca Vodă, viind Domn ţării a treile rînd, şi aŭ resplătit cu asupră de pre Ursachi, inchis în temniţă cu tilharii, legat la puşce, bătut la talpe, pînă aŭ dat *mangărul* cel de apoi — a murit; cf. idiotismul cu acelaşi sens: a da saŭ a lăsa *ortu* popii); — t. *mangyr*, piéce de monnaie de cuivre; menue monnaie Z. 887^c; serb. mangura, ung. mângor Mikl. II, 21.

793. **Mangealic**, pârghie; — ar. *mangýlyk*, *mengénik*, machine de guerre, baliste; grue Z. 883^b. V. *menghinea*.

794. ***Mansúp**, dregătorie, funcţiune, rang (Cr. II, 280; ib. III, 256; Beld. III, 352: In căt celui cu *mansupul* numaî fala îi lăsa; Fil. 57: îl rog să te pună în vr'un *mansup*; ib. 126: viu să 'ţi cer ajutorul d-tale ca să iaŭ acest *mansup* (isprăvnicia de Teleorman); Ar. II, 215; R. I, 1. 53: *manseturî*; ib. III, 1. 69: vedeaf curţile slăvite — la *mansupurî* rinduite, — tocmaî locul de mezat); — ar. *mansyb*, place, poste; emploi, charge d'État; rang, dignité. talent Z. 885^a.

795. **Marafét**, *marifét*, mijloc, mijlocire, dispoziţiune; dibăcie, îndeminare, pricepere (Ur. III, 184: să se pedepsască prin *marafetul* zabeţilor; C¹, 310, 312, 313: prin *marifetu* Domnului; Fil. 14, 27: două lovituri de biciŭ lăsate cu *marafet* pe spatele armăsarilor fură de ajuns, ca să pună trăsura în mişcare; ib. 183: să dea ciubucciilor să 'şi facă şi ei *marafetul* lor; ib. 248: in căt s'ar putea săvărşi aceste *marafeturî* ale cinsitei Hătmăni? ib. 302: jurămintele nu sint de căt nişte *marafeturî* năseocite de Domniî şi căpeteniile noroadelor; ib. 325: să găsim vr'un tirtip ca să 'i luăm inapoi; ia căută tu un *marafet*, de să te văz?); astăzi vorba se îea mai mult în sens de: viclesug, uneltire vicleană; scamatorie; nazuri, maniere resfătate (Xen. 28: dacă 'o venit gust şi ei de *marafeturî*, când are fete de măritat; Negr. Teatru, p. 11: ean lasă 'ţi *marafeturile*, deschide 'ţi inima; ib. 77: cu cuconiţa nu trebuie multe *marafeturî*); — *marafetós*, care se pricepe la *marafeturî*; — ar. *ma'rifet*, connaissance, science, art, habileté, intelligence, talent Z. 862^c. Mikl. II, 21.

796. ***Marangóz**, dulgher, timplar (R. I, 1. 47); — *marangoz*, *marankoz*, charpentier, menuisier din it. marangone Z. 800^a.

797. **Maráz**, pornire sufletească; pl. tristeţă, melancolie, nazuri (Creanga [Harap Alb]: când vèd că măţa face *marazurî*, 'o string de coadă, de mănincă şi pere pădurete); — ar. *maraz*, maladie, mal Z. 837^b. Mikl. II, 21.

798. ***Măraz**, pică, pricină (Cr. II, 400: numaî pre Constantin Balş medelnicerul, având *măraz* pe dinsul, l'aŭ bătut la talpe şi apoi l'a slobozit); — ar. *ma'raz*, occurrence, occasion, cause Z. 862^b; cf. t. *merák*, caprice, passion, manie Z. 834^a.

799. **Marda**, marfă de lepădat; — t. *marda*, ce que le vendeur exige de l'acheteur au delà de ce que la chose vaut Z. 800^a. Mikl. II, 21.

800. **Mărgeán**, *mărgeá*, mărghăritar de sticlă (Cal. b. 1882, p. 59: fata mea vrea s'aibă un palat de aur, pardosit cu rubin şi invelit cu smarand, ale cărei scări s'aibă treptele de *mărgean* şi stîlpîi de zamfir; Isp. B. 349: dar ce să vază în năuntru cutiei? mărghăritare, pîetre nestemate, *mărgele*, îie numaî cu fluturî de aur şi catrenţe de mătase); — *mărgeá*, *mărghelítá*, *Convallaria majalis* (L. B.); — *mărgicá*, melica uniflora (Br); — ar. p. *mergán*, *mürgân*, petite perle, corail — după Zenker — din gr. *μαργαρίτης* Z. 835^b. Mikl. II, 24.

801. **Marghíól**, şiret; favorit; care face drăgănele (Xen. 185: Iftinie era *marghiolul* satului); — *marghiolesc*, refl. a se preface, a afecta maniere spre a plăcea (Cal. b. 1871, p. 74: aŭ murit cu tot dinadinsul, orî vè *marghiolítá*?) — *marghiolie*, (mai cu seamă pl.), linguşiri, şiretlicuri; drăgănele, ghionghionele (Isp. B. 109: licheaoa de stăpin al moşiei cugeta că mai cu *marghiolítá*, mai cu şoalda, mai cu prefăcătorii să înşele pe Făt-Frumos şi să 'i dea

pui de găol la inel; ib. 369 : *marghiolia*, vicleșugul, îndrăzneala, istețimea, șotia și cu tot neamul lor să fie uneltele tale); — t. *mariol*, fripon, fourbe din it. *mariuolo* Z. 800^b. Mikl. II, 21. Cih. II, 673.

802. **Marolă**, *marule*, lăptucă, Lactuca sativa (Dos. Fevr. 68^b : în vremea popiei sale n'au mâncat nice boburi mazări adecă legumi... ce numai *marul* și ciucore [la margine : chîurechîuri] și altele ca acalea); — t. *marol*, laitue Z. 800^b. Mikl. II, 21.

803. ***Marpiciu**, țevă de narghilea (Cr. III, 440); — p. *mâr-piç* (lit. încolăcit ca un șarpe), tuyau de narguilé (*mar*, serpent; *piç*, entortillé) Z. 800^b.

804. **Martac**, par gros, un fel de căpriori la învelișul unui bordei (Cost. II, 74); — t. *mertek*, pilier, poutre Z. 835^b.

805. ***Martalogi**, un fel de soldați creștini în Turcia (Cog. Arh. II, 34, 40; Balc. 608); — t. *martolos*, (autrefois) soldats chrétiens qui servaient dans les forteresses Z. 800^a; din gr. ἀρματολός, înarmat, soldat grec Mikl. II, 21.

806. **Masală**, faclă, torță; — *masalagiu*, care poartă o masala; — ar. *me-ș'al*, *meș'ale*, flambeau, torche Z. 851^b. Mikl. II, 25.

807. **Masat**, oțel de ascuțit, tocila cizmarilor și a măcelarilor (Isp. B. 108 : il dete (cuțitul) pe *masat*; proverb (Ispirescu) : dracul toate le știe, numai *masatul* muierii nu 'l știe); — t. *masad*, fusil pour aiguiser les couteaux Z. 853^a. Mikl. II, 21.

808. **Mascară**, *măscără*, pațată, pehlivan, caraghios; mucalit, ghiduș, poznaș; pl. *măscări*, injurături, vorbe proaste; — *mascaralic*, faptă, purtare de mascara; vorbă de ocară; — *mascaragiu*, *măscăriciu*, *măscărit*, caraghios (Cog. Arh. II, 15 : după dînsul mergea alt *măscărit*); — *măscărie*, vorbă proastă, murdară; — *măscăresc*, a injura, a ocări cu vorbe murdare; — *mascaroană*, mascara (Cog. Arh. II, 14 : ca *mascaroană* îmbrăcat); — ar. *mașxara* vulg. *maskara*, risée, plaisanterie, bouffonnerie, masquerade, objet de risée, figure ridicule, bouffon; spécial. : bouffon de la cour; masqué, masque; *maskaragy*, bouffon, farceur, facétieux; *maskaralyk*, risée, plaisanterie, bouffonnerie Z. 846^b. Mikl. II, 21. În privința respindirii cuvîntului v. Cih. 593—594; Diez I, 266—268.

809. ***Maslahat**, interes, afacere (Ar. II, 169, 170, 163 : Să se caute *maslahaturile* țării de către orînduitul caîmacam); — *maslahal*, meserie, breaslă (Cost. II, 76); — ar. *maslahat*, bien, avantage, intérêt; ce qu'il y a à faire, le parti à prendre, affaire Z. 855^a. Mikl. II, 22.

810. ***Mataragi**, *mataragi-bășă*, slujbașul ce oferă apa Sultanului într'un lighean de aur; sub-ofițer din suita unui pașă (Fil 346; Cog. Arh. II, 96; Fot. III, 109); — *matara* gourde ou flacon en cuir; *mataragy*, celui qui porte le *matara*; bas officier de la suite des pachas et qui sert souvent de bourreau; *m. bașy*, porte-aiguîere du grand vizir Z. 691^b. 858^a. Bianchi II, 932. Ham. XVII, 44. 232.

811. **Matrapazlărie**, *matrapazlic*, negoț mărsav, purtare neonestă (Al. T. 402; Xen. 37 : tată-seu nu s'o strădănuit și s'o schivernisit atăta, ca să 'i mănince fecioru-seu banii cu *matrapazlicuri*; Pol. 239); — p. t. *matrabáz*, accapareur, revendeur, colporteur; *matrabazlyk*, accaparement, agiotage Z. 831^a. 857^c. Mikl. II, 22.

812. **Matuf**, glumeț, mucalit; murdar, nespălat; — *matofesc*, *refl.* a se veșteji, a se pierde; — ar. *matûh* vulg. *matuf*, stupide; radoteur; tombé en enfance Z. 861^b.

813. **Maúză**, mare povară, mașină (Pol. 239); — t. *mawusa*, bâtiment de transport Z. 803^b.

814. **Măzdrac**, *măzdrac*, sulită, măcîncă (Cal. b. 1874 (cântec popular) p.

67 : Turcii, unde așa vedea, — mâna pe *masdrac* pune; Pol. 262); — ar. *mizrâk*, lance, pique, javelot Z. 840^b; bulg. mǎzdrak, serb. mizdrak, alb. mazdrak Mikl. II, 26.

815. ***Mǎzgal**, ferestruie în zidul unei cetăți, prin care se poate slobozi focuri (Beld. III, 398 : Privegherea cea mai mare la *mǎzgalurî* țintea); — ar. *mazgal*, ouverture dans un mur pour faire écouler l'eau; barbacane Z. 840^c. Mikl. II, 22.

816. ***Mecét**, geamie mică (Cr. I, 285; ib. II, 150, 264 : Biserici ce le făcuse *meceturî*; ib. 397 : Mitropolia aũ făcut'o *mecet* de se închina pașii într'insa; Mag. Ist. IV, 357 : Și sfințele biserici să facă *meceturî* turcești); — ar. *mesğed*, *mesğid*, *meçid*, endroit de l'adoration; mosquée du second rang (*sagada*, adorer) Z. 846^a; — bulg. medžid, meçeta; serb. meçet, meçit; sp. mesquita, it. meschita, fr. mosquée Mikl. II, 25.

817. ***Meemúr**, însărcinat din partea guvernului (C¹, 312 : cei ce sînt *mecemurî* la acest fel de binale); — *memuriét*, însărcinare, misiune (Ur. III, 114, 173, 186 : căți earășî vor merge după vreme cu *memurieturî* la țara Moldovii); — ar. *me'múr*, ordonné; qui a reçu l'ordre; fonctionnaire public, commissaire; *me'murijet*, charge, mission conférée par le gouvernement Z. 802^b.

818. **Meéng**, *mehénghiü*, *mehengher*, *menghiü*, peatră de cercat aurul, probă; fig. deștept, iscusit, șiret (Ur. IV, 114 : ispitindusă cu peatra probii și *mehenghiul* împărăteștii mele cercări; Gorj. Hal. II, 160 : ea fiind prefăcută și *mehengă*; Cal. b. 1882, p. 47 : cum să nu se uite Măria-ta, respunse *mehengherul* de cotoșman; Cal. b. 1883, p. 59 : un ovreiü marfagiü tânăr și *mehengher*; ib. 61 : *mehenghera* de fată cu șioșele și momele îi întorsese capu); — ar. t. *mehenk*, pierre de touche Z. 898^a. Mikl. II, 23. — Cf. *bostroméngher*, *potroménghiü*, meșteru-ștrică, care desface căsătoriile, care seamănă zizanie între soți, intrigant; fig. stărcit, ghemuit într'un colț, uluit (Isp. B. 323 : strejarii cari remaseră ca niște *bostromengheri*; Conv. XII, 180 : și staü acolo Turcii tupilați ca niște *bostromangheri*; St. M. r. 335 : ca să fii aproape de Satana, trebuie să fii orî drac, orî spion, orî *potromenghiü*; ib. 405 : *potromenghiü* al insoțitorilor sau a căsătoritorilor); partea întâia a cuvîntului pare a fi t. *bozmak* (aor. *bozar*), ruiner, gâter, violer, défaire, rompre, détruire; *bozdurmak*, faire ruiner Z. 218^c.

819. ***Mehmendár**, *maímendár*, funcționar al guvernului, care întovărășește pe ambasadori sau pe alți călători de distincțiune, conducător (Beld. III, 406); — p. *mihmán*, hôte; *mihmán-dâr*, qui donne l'hospitalité; introducteur des ambassadeurs; officier chargé d'accompagner et de recevoir les ambassadeurs étrangers ou autres personnes de considération qui voyagent dans l'empire ottoman Z. 897^c.

820. ***Mehmét**, Mahomed (Cr. I, 169, 284, 453 : să nu jelească viața pentru legea lui *Mehmet*); — *mahmetésc*, mahomedan, turcesc (Cr. I, 206 : Iliăș Vodă în vedere s'arâta creștin, eară noaptea în slobozie *mahmetescă* se dedese); — ar. *muhammad*, très digne d'éloge; (turcește rostit *mehmed*, ca nume al profetului *mehammed*) Mahomet Z. 825^b.

821. ***Mehtér**, musicant (Cr. II, 54, 112 : Strins'aũ *mehterî* și tabulhanagiî a țării și pune de băteaũ chindie în toate zilele în curte); — *mehter-bâșa*, căpetenia musicanților, capelmaștru (Cr. III, 314; Negr. 288); — *mehterhaneá*, *meterhaneá*, bandă de musicanți, instrument de musică (Cr. III, 301, 314: Incepe și *mehterhaneaoa* în medeanul curții dia lăunfru; Fil. 30 : tobe mari și *meterhanele*); — p. *mih* grand; compar. *mihter*, plus grand; vulg. *mehter*, chef, intendant; musicien (de la musique militaire); *mihter bâșy*, directeur de

la musique militaire du prince; *mehter çâne*, musique militaire, corps de musiciens Z. 895^c. Bianchi, II, 1055. Mikl. II, 23.

822. ***Mehtúp**, *mectúp*, scrisoare (Fil. 255; Cr. III, 252, 305, 330; Cr. II, 132 : *mektúpuri*; ib. 137 : aũ scris la Hanul *mictúp*); — *mectupciú*, logofăt, scriitor, secretar (Cr. III, 302 : *Mectupciúul*, carele se numește și chiesadar); — *mectupci-eféndi*, secretarul vizirului (Cant. D. M. 110 (225) : logofătul cel întâi al vizirului); — ar. *mektúb*, écrit; lettre, missive, note, billet; *mektúbgi*, écrivain, correspondant, secrétaire; *mektubgi-efendi* Z. 873^c. 874^a. Mikl. II, 23.

823. ***Memlechét**, țară, provincie (Cr. III, 331 : Boierii *memlechetului* cer să sãrute picioarele mãriei sale; Ar. II, 207 : locuitorii *memlechetului* Moldaviei); — ar. *memleket*, possession; r`egne, royaume, empire; province, contrée, ville; (dual : *memleketein*, les deux principautés danubiennes) Z. 880^a. Mikl. II, 24.

824. **Menghineá**, *ménghinã* (Gorj. D. 47), *minghineá*, mașina de strins a fierarilor; — t. *menylene*, machine, calandre; presse, pressoir; fouloire; rouage, vis Z. 888^b; din gr. *μύχανον*, mlat. manganum, it. mangano Cih. 514, 592. Mikl. II, 24. V. *mangealic*.

825. ***Menzil**, *mezil*, *mizil*, stațiune de poștã; cai de poștã, pașaport; fig. întâ (Beld. III, 341 : În *menzil* cu mare grabã aũ venit întins la Iași; Cog. Arh. II, 91 : combaralele care arunca nu ajungea la *menzilul* lor să strice); — *menzilhanca*, casa poștei (Ar. II, 211 : dajdie iarãși pentru *menzilhanale* : Ur. III, 202 : ținerea *menzilhanalelor*; R. III, 1. 79 : banii *menzilhanali*; C², 370 : *minzilhanale*); — *mezilgiú*, surugiu; — ar. *menzil*, lieu où l'on descend; auberge, station de la poste; relais; journée; la poste; *menzil çâne*, maison de poste; *menzilgi*, maître de poste Z. 884^a. Mikl. II, 24.

826. **Merchéz**, punct, capital, însușire esențialã: îndeminare, îndeminã (Pan, P. V. 143 : cã nu 'i știe *merchezul* (calului); Al. T. 430 : așa 'mã mã vine la *merchez*); — ar. *merkez* vulg. *mergiz*, centre (du cercle), capitale d'un gouvernement, quartier général d'une armée, en général : endroit de séjour fixe ou ordinaire Z. 838^b.

827. **Meremét**, reparație, dregerea, tencuirea (unui zid); — *meremetisesc*, a repara; — ar. *meremmet* vulg. *meremet*, réparation Z. 838^c. Mikl. II, 24.

828. ***Merhamét**, îndurare, vorbe de compãtimire (R. II, 1. 332 : Sã 'i spue un *merhamet*); — ar. *merhamet*, compassion, miséricorde, clémence Z. 835^c. Mikl. II, 24.

829. **Meriu**, *mieriu*, *mierliu*, azuriu (Cr. I, 25 : acestui neam slovenesc le aũ zis Grecii Sauromați, de pe ochii *mierii*-albiniți, adecã ochii de șopirlã); — *moriu*, *morico*, albastru-închis (R. II, 1. 333 : cinci coți postav *morico*; ib. 339 : o roche de catifea *morico*; Fil. 75 : anterioru de șamalagea *morico*); — *marmaziú*, vin de culoare purpurie; roș-deschis, violet (Cr. I, 412 : fac mied așa de bun cât se potrivește *marmaziulu*); Pompiliu, Miron : Balade popul. rom. p. 57 : na vin roșiu, *mãrmãzel*); — t. *mor*, bleu foncé, violet, pourpre; ar. *múzza*, sorte de vin Z. 891^c. Bianchi II, 875. Mikl. II, 27.

830. ***Mersin**, mirt (Cog. Arh. II, 59 : acolo sint tufe multe, crîngulețe de smicele de *mersini*); — t. *mersin*, myrte Z. 837^a.

831. **Mertepeá**, de la roate, de la început, de a rîndul, dupã ordine (Al. T. 402 : de om lua treaba de la *mertepea*); — ar. *mertebe*, degré, grade, rang, dignité, ordre gradation, point Z. 834^c.

832. **Mestî**, *mేశi*, un fel de încãlțãminte de piele galbenã, peste cari se îmbrãcau papucii; fig. a da *meșii cuiva*, a 'i da mãna, a 'i conveni (Fil. 27 : încãlțat cu *meșii* și papuci de safian galben; ib. 169 : cu *meșii* și papuci gal-

beni; Al. T. 82 : iși asvirlea papucii de reminea numai in *mestii*; R. II, 1. 333 : trei perechi papuci cu *meși*; Pan. P. V. III, 22 : însă pe unde îl știe — nu i da *meșii* să mai vie; Isp. B. 201 : nu prea îi da *meșii* a sta mult de vorbă; — *meșâr*, tăbăcar (Gorj. D. 88); — t. *mest*, espèce de chaussures Z. 842^b. Mikl. II, 25.

833. **Meșină**, piele de berbece; pl. nădragi de piele din oae (Bur. 249 : papucei tot de *meșină*); — *meșinuri*, piei (Dos. Noem. 159^b : și le învăță de așternură pieile [la margine : *meșinuri*] la pământ și prostirile deasupra); — p. *mișin*, t. *meșin*, de mouton; peau ou cuir de mouton (p. *miş*, mouton) Z. 852^c. Mikl. II, 25.

834. ***Metăh**, bun, proprietate (Ur. III, 201 : și de alte *metahuri* a pământului să se facă anume arătate și lămurite sumele lor); — ar. *metăi*, usufruit, gain; marchandise, article de commerce; meubles, ustensiles, effets; biens, propriété Z. 808^a.

835. **Meteréz**, întărire, șanț, zid cu găuri; — t. *meteriz*, rempart; fossé de fortification, tranchée, bastion, redoute Z. 810^b. Mikl. II, 25.

836. **Mezăt**, licitație, vnzare publică; — *sultan-mezăt*, mezat domnesc, care se făcea în divanul țării (Ur. VI, 190; Fil. 149 : contracții, cari luau prin *sultan-mezat* stringerea veniturilor țării; ib. 336 : moșile, vile și casele d-tale s-au vindut la *sultan-mezat*; Melchis. 53); — ar. t. *mezād*, enchère, vente au plus offrant; *sultāni*, royal, impérial Z. 516^a. 839^c. Mikl. II, 25.

837. **Mezelic**, *mezeă*, tot ce se mănincă înainte de bucate sau după mncarea lor (Cr. III, 185 : zefurile cu mese mari și cu *mezile* de Țarigrad); — *mezelicâr*, care vinde mezelicuri; — p. *meze*, goût, saveur; aiguisement d'appétit (confitures, salées, etc., que l'on mange en buvant du vin); plaisanterie piquante, bon-mot Z. 840^c. Mikl. II, 26.

838. **Miămbal**, zeamă de rădăcină dulce, candel negru pentru tuse; — t. *mijân*, réglisse; m. *baly*, suc de réglisse (*bal*, miel) Z. 898^b.

839. **Micșuneă**, (mold.) cheiranthus cheiri; — *micșunele*, (munt.) Viola odorata; — *micșuniu*, vioriu, violet; — cf. *micsândră*, (munt.) micșunea; — p. *benefșe* vulg. *menekșe*, violette Z. 212^a. Mikl. II, 24.

840. **Midie**, un fel de scoică de mare; — cf. *omidă*, mrom. *uñidă*, eruca; — t. *midie*, moule (coquillage) Z. 899^b. Mikl. II, 26. Cih. II, 675.

841. ***Mihimăt**, pregătire de resboiu; munițiune, merinde (Cog. Ar. II, 54, 134, 129 : *mihimaturile* ce au fost în cetățile le au rădicat de le au dus la alte cetăți); — ar. *mühimmât* (pl. din *mühimm*), affaires importantes; en général : affaires; approvisionnements des troupes Z. 897^b.

842. ***Minareă**, lit. loc de lumină, luminătoriu; turnul geamiei din vârful căruia hogea cheamă la rugăciune (Cr. III, 274; Mag. Ist. I, 248 : sultanul Ahmet au făcut un mecet., la care au făcut împrejur 4 *minearale*); — ar. *menâret*, t. *minaret*, fanal, phar, minaret d'une mosquée (*nâra*, briller; *nâr*, feu) Z. 881^b. Mikl. II, 26.

843. **Mindir**, *mendir*, saltea de paie (Cr. II, 150 : Craiul era înfășurat într'un *mender*); — *mindirigiu*, *mindirâr*, meșter de saltele; plapomar; — t. *minder*, matelas, coussin Z. 883^b. Mikl. II, 26.

844. **Mintean**, haină lungă de asupra (Fil 143 : cafegiul boierului îmbrăcat cu un *mintean* de postav negru cusut cu fir, dar fără mâneci), — t. *mîntan*, habit court Z. 882^c. Cih. II, 186.

845. **Mirás**, *mirág*, *meráz*, moștenire (Jip. 57; Pan. P. V. 68 : toată a mea bogăție de la moși strămoși *miras* — câtă o fi, o daș tie, astăzi chiar din acest ceas); — ar. *mírás*, heritage, succession Z. 899^b. Mikl. II, 26.

846. **Miralăiu**, căpetenie, colonelul unui regiment (Al. P. p. 130 : Grajdful

miralanului — în dosul saraului; R. II, 1. 174 : Și toate *mairile* (!), una după alta eșind... de aũ făcut multe prăzi și jafuri); — *miralém*, căpetenia steagurilor; înalt dregător, care preda cu pompă Domnilor romini steagul de instalare (Cant. D. M. 57 (115) : *Miralem-aga*, adecã acela ce păzește steagurile împărătești); — *miri*, *mirie*, vistierie, fisc (Cr. II, 208 : Poroncind să de un zapis la *miri* pentru bani cu vade; ib. 295 : Ce-aũ strîns din copilărie — acum o iaũ la *mirie!*; C', 310, 312, 319 : datoria ce este să răspunză țara la *mirie*; C'. 351 : și trimitând la vreme împărăteasca *mirie* la bogata mea co-moară; Ur. III, 116, 190, 192) : — *mirimirán*, lit. căpetenia căpeteniilor; sub-governatorul unei provincii (Ur. III, 135; C', 309 : și preã cinstiții *mirimiranii* mei); — p. *mir* (abr. din ar. *emir*), prince, seigneur, chef, préposé à q. ch; *mir álaj*, général, colonel; capitaine de vaisseau; *mir-i 'álem*, prince du drapeau, qui porte l'étendard impérial, gouverneur d'un district; *mir-i mirán* (pl. din *mir*), gouverneur de district (azi ieseit din uz); *miri*, dignité de prince : fisc, fiscal Z. 98^a. 636^a. 899^b. 899^c. Bianchi II, 1066. V. *imbrohoh*.

847. **Mirzác**, căpetenie la Tătari (Al. P. p. 79 : Pe loc aũ și poruncit — la *mirzacii* de cei mai mari — și la 50 de Tătari; ib. 78 : iață *mirzacitele* — și cu tătarițele; ib. : cu copile *mirzacești* — și cu roabe tătărăști; ib. 113 : că știĩ, frate, un *mirzac* — aũ sosit de la Bugeac; St. M. r. 117 : avanul Han viind singur între doi *mirzacii*; Mag. Ist. II, 156; IV, 154; Hron. II, 169; Cr. I, 151, 320; ib. III, 178); — *mirzacie*, dregătoria mirzacului (Cr. I. 289); — t. *mirza*, abrev. din ar. p. *emir-záde*, fils de prince, noble, seigneur, descendant d'Ali; titre ajouté aux noms des familles nobles chez les Tartares de Crimée Z. 98^a. Bianchi II, 1065, 1066. Tătărăște *mirza*, întrebuințat absolut, însemnează, la Tătarii din Crimeea : *secretar*, *grãmatic*; pus în urma numelui propriu are înțelesul de: *principe din familia imperială*; pus înaintea lui însemnează : *Domn*, *invățat* sau *scriitor* Budagoff II, 272^b.

848. ***Misir**, Egipt; egiptean, mai cu seamă cal egiptean (Dos. Dec. 225^a : și răbdând trei luni cu foame și seate... fu trimis de cine l'aũ prins la amirã adecã Soltanul *Misiriului*; Cr. II, 165; III, 132 : la *Misir* și la alte locuri mai departe; ib. 207 : L'aũ dăruit Domnul cu cumasuri și bani, dându'ĩ și un *misir* împodobit; Hron. II, 191 : aũ gătit un armăsar foarte bun de *Misir*; Fil. 28 : armăsarii de *Misir* și de Arabia, cu cari se servea Domniitorul la solemnități și în preimblările sale); — *misirbét*, principe de Egipt (Beld. III, 414 : Beșlegii toĩ agiunsesse ca cei de la *Misirbét*); — *misirlu*, egiptean, (Cr. II, 159 : Beiful Misiriului cu șapte ogeacuri de *misirlu*); — *misiru*, galben egiptean (Hr. II, 224 : *misiru* 7 lei); — *misircã*, coif egiptean (Pol. 247); — ar. *mysr*, *mysyr*, Egipte, le Caire; *mysyrly*, égyptien; *misirlu*, sequin de 64 piastres Z. 478^c. 854^a. Mikl. II, 26; mrom. *misuru*, porumb.

849. **Mișchét**, varietate de strugure (Jip. 53); — ar. *mişk*, *mušk*, musc din gr. *μύσχος*; *mişket*, raisin-muscato Z. 847^a. 851^c.

850. **Moft**, lucru gratuit, neadevêrat, minciună; pl. nazuri; — *moftangiu*, care spune, care umblã după mofturi; — *moftagiũ*, scump, sgãrcit, cumplit (Pol. 257); — p. *müft*, *muft*, *muft*, ce que ne coũte rien, le gratis; gratis. gratuit, impuni; *muftagi*, qui veut acheter tout pour rien; *muftxor*, chevalier d'industrie, parasite Z. 867^b. Mikl. II, 27.

851. ***Molã**, hoge, jurisconsult (Hron. II, 209 : aũ dat scrisoarea la *mola*); — ar. *mevlã* vulg. *molla*, maître, homme de loi, docteur, chef Z. 894^a. Mikl. II, 25.

852. **Molóz**, dărãmături, pietriș; — t. *molo*, moellon, pierre employée pour la bâtisse, éclats de pierre Z. 894^c. Mikl. II, 27.

853. ***Mortasiپی**, zeciuéalã de la cântãrirea mărfurilor; taxã de la vin-

zarea vitelor (Cant. D. M. 87 (172) : Vornicul de tîrg stringe dejma din toată marfa, care se vinde cu măsura şi cu cumpăna, ce se numeşte la Moldoveni *mortasipie*; Cr. II, 19 : Aŭ scornit şi Duca-vodă *mortasipia* în ţară; ib. 185; Ur. IV, 200 : *Mortasăpiea* în ce chip să se urmeze : de cal, eapă, boŭ, vacă, ce se va vinde se va lua câte 24 bani; Cog. Arh. I, 149 : Venit Postelnicii cei mari şi a stărostiei, ce se numeşte Părcălăbie i *Mortasipie*); — ar. *muh-tesib*, qui règle un compte; officier chargé de veiller à l'intégrité des poids et mesures, commissaire de police, inspecteur de l'accise (ar. *hysab*, compte), Z. 822^b; ngr. *μυρτασίπης*, cantaragiul mărfurilor de vinzare Cih. 677. V. *muhasebea*.

854. **Mosór**, țevă de depănat; — t. *masur*, petit tuyeau, bobine, fuseau, navette de tisserand Z. 800c. Mikl. II, 22.

855. ***Motefelű**, *muteveli*, administrator, mai marele peste un loc (Cr. II. 29; Cant. D. M. 22 (42) : Ismailul, ce se cheama odinioară la Moldoveni Smilul, este cu oaste turcească având un osebit *muteveli*); — ar. *mütewelli*, préposé, administrateur (surtout d'un bien de main-morte) Z. 816^b.

856 ***Mozavír**, pârător, viclean (Hasd. Cuv. I, 267); — *mozaviresc*, a calomnia; — *mozavire*, *mozavirie*, șoaptă, adimenire; minciună, meșteșug, intrigă, zăzanie (Mag. Ist. V, 3 : să lipsească pizma și *mozaviria* și hicleșugul din mizlocul lor; Mumuleanu [rugăciune pentru scăparea patriei]: v'ăți dat toți la lenevire — la *mozăviră* și primblări); — ar. *müzewwir*, qui fausse, qui trompe, menteur; *müzewwirlik*, fausseté, mensonge, fourberie Z 840c. Mikl. II, 30.

857. ***Mucadir**, stofă din care se fac brine (Cog. Arh. II, 244 : brie de *mucadir*, de unul 22 bani); — ar. *mukaddem*, espèce d'étoffe de soie employée pour les turbans et les ceintures Bianchi II, 976.

858. **Mucalít**, măscăriciű, poznaș, glumeț (Cal. b. 1882, p. 30 : să asculte cu trageră de inimă snoavele și povestele lui, că era *mucalít*, bată'l să-l bată; Xen. 149 : 's destul de hazliu și de *mucalít*, ca să nu 'i fie nimenui urât cu mine); — *mucalítlic*, lucru de ris, glumă; joc mimic (Glos. 390); — ar. *mukallid*, qui imite, bouffon, comédien Z. 872^b. V. *taclit*.

859. ***Mucarér**, înoirea domniei; bir scos pe țară la asemenea ocaziune (Cant. D. M. 69 (137) : Osebit de înoirea, care se face după fiește-care trei ani și se numește *mucarerul cel mare*, se mai face încă și altă înoire pe tot anul, care se cheamă *mucarerul cel mic*; ib. 112 (228) : Înnoirea cea mică se face numai cu hiukm fermani (mandatum dominii), care se plătește numai cu 37, 500 de lei; iar înnoirea cea mare cere asemenea cheltueală ca și la punerea din nou a unui Domn; Cr. II, 373 : scos'ău Grigorie Vodă și pe preoți un bir, ce'i zicea *mucarea*; ib. 46 : *mucareame*; ib. 16 : *mucareina*; ib. 18 : *mucaramesoa*; Cr. III, 205, 208, 313 : *mucarelu*; Mag. Ist. IV, 113 : I-aŭ trimis Măriei sale *mucarel*, adecă caftan împărătesc de înnoirea Domniei de al treilea an; ib. 146, 174 : *mucarer*, adecă înnoire de Domnie al treilea an; Gorj. Hal. II, 122 : și pe urmă să merg eŭ cu cărțile de statornicire și de întărire, adică cu *mucareru*; Ur. III, 137 : zahereaoa numită *mucaresin*; ib. 189 : s'aŭ ridicat cerirea ce hotărîtă a sumei zahere care se numea *mucacsă* (!); — ar. *mukarrer*, fixé, établi, confirmé Z. 871^b. V. *caral*.

860. **Mucavá**, *macavá*, carton; — ar. *mukawwa*, renforcé, consolidé; carton Z. 872^c. Mikl. II, 28.

861. ***Muchealemeá**, relațiune, transacțiune (Ur. III, 166 : slujind cu bună dreptate la *muchealemele* de întocmele ce s'a făcut între înaltul nostru Devlet cu alte curți); — a. *mükaleme*, entretien, conversation, conférence, dé-livération Z. 873^b.

862. ***Mucheléf**, elegant (Cr. III, 439; Fil. 50: toți junii *mucheléf* și spudacșiți aveau câte o bibliotecă formată din cele mai bune cărți ale timpului, pe care nu le citea nici-odată; ib. 68: auzi acolo! să sperie cine-va atât de mult pe un flăcăiaș așa de frumos și *mucheléf*); — ar. *mükellef*, embeilli avec soin, somptueux, splendide, magnifique, riche, élégant Z. 874c.

863. **Muflúz**, *moflúz*, bancrut, falit (proverb: a început a'și căta catastisele vechi ca *mofluzii*); — *mufluzesc*, a da faliment, — *mufluzie*, *mufluzlic*, faliment (Fil. 288: a făcut *mufluzlic* mincinos și m'a lăsat pe drumuri); — ar. *müflis* vulg. *müflüs*, *muflus*, qui a fait banqueroute, appauvri, pauvre; *müfleslik*, *muflislu*, faillite, banqueroute Z. 868c. Mikl. II, 20.

864. ***Muftiu**, judecător (Cr. I, 296: eară cine era cap legii turcești, *muftiul*, n'au vrut; ib. II, 387; ib. 127: *muftiu*); — ar. *müfti*, qui donne des décisions juridiques, juge Z. 867c. Mikl. II, 29. V. *esta*.

865. ***Muhafiz**, santinelă, soldat de garnizoană, comandantul unui loc înțarit (Ar. II, 163: S'au trimis osebite porunci către vizirii *muhafizii* ai Diului și Brăilei; Fil. 255: să faceți mehtup către *muhafizii* serhaturilor după marginea Dunării; Cr. II, 161: *muhafizea* la Hotin; Beld. III, 353, 391; R. I, 57: *muhafigi*); — ar. *muhâfiz*, qui garde, gardien; soldat de garnison; gouverneur d'une place forte: *muhâfaza*, action de garder; défense, garnison; *muhâfazagy*, soldat de garnison Z. 820b.

866. ***Muhaiâr**, *muharân*, nehotărât, nesigur; — *muhaiér*, un fel de postav gros (Cog. Arh. H; 249 [tarifa vamală din 1761]: *muhair* evri, bucată 90 bani); — ar. *muhajjer*, qui a le choix libre; *muhajjerlik*, sorte de drap grossier; *muhajjer* vulg. *muhaijer*, espèce de vêtement grossier fait de poil de chèvre Z. 829b. Bianchi II, 842.

867. ***Muhasebeá**, *buhasebeá*, repetarea sau controlul socotelelor; cancelaria ministerului de finanțe (Mag. Ist. IV, 120: Intr'acest an au vrut puterica împărăție, ca să caute toate *buhasebelele*, adică socoteala și seama tuturor veniturilor împărătești, ce are din toate țările câte stăpânește; C¹, 325: la calemurile de la *baş-muhasebea*); — ar. *muhâsebe*, reddition des comptes; bureau des comptes, bureau de contrôle (ar. *hysab*, compte) Z. 821a. V. *mortasipie*.

868. ***Muhasereá**, împresurare (Zil. 300, 91: Cetatea Ismailul o au făcut Rosii *muhaserea* cu o sumă de oștiri); — ar. *muhâsara*, action d'assiéger une place forte, siège Z. 821b. Mikl. II, 27.

869. ***Muhúr**, pecete, sigiliu (Melchis. 166: au pus și Turcul *muhurul*); — *muhurdár*, care pune sigiliul domnesc pe toate cărțile Domniei Statului (Cr. III, 448; Fot. III, 309; R. I, 1. 57); — p. *mühür*, cachet, anneau à cacheter, sceau; *mühür-dâr*, garde des sceaux Z. 896c. 897a. Mikl. II, 29.

870. ***Muhzúr-aga**, ofițer superior de ianiceri (Cant. D. M. 60 (116): *muhzur-aga* este preste straja cea din curte a vizirului; Cog. Arh. II, 10); — ar. *muhzyr*, qui présente; introducteur, huissier; *muhzyr-aga*, commandant d'une compagnie de janissaires attachés aux vizirs ou pachas et chargés d'exécuter leurs ordres Z. 824b. Bianchi I, 825. V. *mahzar*.

871. ***Mujdeá**, *muşdeá*, știre bună, noutate (Fil. 325: se vede, că nu sînt bune *mujdelele* din această stafetă; ib. 332); — *muzdegiu*, vestitorul unei bune știri (Cr. III, 446: Indată s'au pornit în toate țările *muzdegii*); — p. *müjde*, nouvelle bonne, agréable; *müjdegi*, qui apporte une bonne nouvelle Bianchi II, 878. Z. 840b. Mikl. II, 30.

872. ***Multezém**, împuternicit (Ur. III, 191: și trimișii aciea ce se numea *multezemi*; ib. 208); — ar. *mültezim*, qui se charge de q. ch.; t. fermier Z. 876c.

873. ***Mumbaeá**, negoț de oi; acaparare de grîne pentru capitala imperin-luî (Ur. III, 188; V, 51 : s'aũ sporit și fiatu, cu care cumpără gelepiũ oile pentru *mumbaecoa* Tarigraduluî; IV, 204 : oile *mumbaerelei*; ib. 347 : oile *limbie-lî*; C¹, 307, 310, 314 : *mubuca*); — *mubaegiu*, comisarul guvernuluî pentru cumpărare de grîne sau pentru schimb de bani (Cr. II, 164); — ar. *mubáje'at*, contrat de vente et d'achat; commerce, accaparement des grains; trafic de monnaie; *mubáje'agý*, agent du gouvernement chargé de l'accaparement des grains ou du trafic de monnaie Z. 805^c. Bianchi II, 748.

874. ***Mumbașir**, *bumbașir*, slujbaș polițienesc, comisar al guvernuluî (Cr. III, 139 : Am pus și *mumbașir* pe un Ali Aga; ib. II, 48, 164 : Vezirul aũ trimis un Agá *bumbașir*, ca să plinească toți banii; ib. *bumbașeriu*; Hr. II, 179 : aũ rinduit *mumbași* (!) turci; Fil. 119 : *bumbașir*; ib. 245 : Hătmânia avea un steag de slujitori și *mumbașiri*, cu cari se slujia la impliniri de bani și execuțiuni; ib. 352); — *mumbașirét*, *mumbașirlic*, comisariat (C¹, 312; Ur. III, 196); — ar. *mübâșir*, qui traite, qui manie une affaire; délégué, commissaire; *mübâșeret*, manieement d'une affaire; délégarion, commissariat Z. 805^b; serb. *mubașir* și *bumbașir* Mikl. II, 29. V. *busurman*.

875. **Mungiu**, *mungér*, luminărar; — *mungerie*, fabrică de luminări; — p. *mâm*, vulg. *mom*, cire, bougie; *mámgu*, *momgy*, fabricant ou marchand de chandelles Z. 894^c. Mikl. II, 28.

876. ***Muraház**, autorizat, împuternicit (Cr. III, 267 : Aũ trimis de amindouă părțile oameni mari *murahazi*; Zil. 132; R. I, 2. 388); — ar. *muraxxas*, qui a obtenu la permission; congedié, autorisé; plenipotentiaire (ministre) Z. 835^c.

877. **Murdár**, necurat; — *murdărie*, *murdarlic*, necurătenie; — *murdăresc*, *murdarisesc*; — p. *murdár* vulg. *murdar*, *mundar*, impur, sale, puant; chose impure, cadavre, charogne (p. *mürd*, il est mort; *mürde*, mort); *murdarlyk*, immondice, saleté, ordure Z. 836^a. Mikl. II, 28.

878. ***Murtád**, renegat (Cog. Arh. II, 72 : eară Turcilor le zicea, că sint *murtagi* de cei ce aũ fost Turci și s'aũ creștinat); — ar. *mürtedd* vulg. *mur-tad*, renégat, apostat, qui a abjuré le mahométisme; homme vil Z. 835^a. Mikl. II, 28.

879. **Musacá**, tocană cu păllăgele vinete (Al. T. 74 : bucate de cele sănătoase ca la noi, precum : *musaca*, capama, ciulama, baclava, cheschet; ib. 505); — ar. *musakka*, (abreuvé, arrosé) sorte de mets ture fait avec des aubergines ou mélogènes et du hachis de viande qu'on laisse bien cuire dans leur jus jusqu'à ce que ce jus tarisse dans la poêle Bianchi II, 921; ngr. *μουσάκας* Cih. 598.

880. ***Musadeá**, ajutor; favor (C¹, 319, 396; Ur. III, 155, 189); — ar. *mü-sáade*, assistance, faveur, permission, concession Z. 841^c.

881. **Musafir**, *mosafér* (mold.), oaspe, oaspete; — *musafereá*, *musafirlic*, ospetie (Cog. Arh. II, 36 : aũ și mas o noapte acole pentru *musafirea*: ib. 90); — ar. *müsâfir*, qui voyage; voyageur, étranger; hôte (qui reçoit l'hospitalité); *müsafirlik*, état de voyageur, d'hôte; hospitalité; *müsâferet*, voyage, hospitalité Z. 841^c. Mikl. II, 29. V. *sefertas*.

882. ***Musaíp**, *musahib*, *s'íp*, favoritul Sultanuluî, sfetnic (Cr. I, 304, 357; ib. II, 189, 212, 355; Cog. Arh. II, 73; Mag. Ist. V, 140 : îndată ce aũ văzut pe *saipul* împăratuluî; Ur. III, 202 : *musait*); — ar. *musâhib*, compagnon intime, favori du prince, courtisan ou fonctionnaire qui a le droit d'adresser la parole au Sultan (*sahib*, compagnon, ami, maître) Z. 853^a. Bianchi II, 916.

883. **Muscál**, *mascál*, naiũ (Cost. II, 127); — *mascalagiu*, *mashalagiu*, care

cântă din naiū (Pol. 238); — p. *mâsikar*, flûte de Pan; musician; musique din gr. μουσικός, musician Z. 892^c.

884. ***Muselim**, locuitorul unui guvernator (Mag. Ist. II, 23 : făgăduiele la pași, la *muselimi*, la cadii; ib. 25); — ar. *müsellim*, pour *mütesellim*, lieutenant, officier qu'un gouverneur de province envoie d'avance pour prendre comission du nouveau gouvernement Bianchi II, 900. Z. 847^c.

885. ***Muslúc**, hazna, havuz de apă (Ur. IV, 169); — t. *musluk*, robinet Z. 893^a.

886. **Musúl**, tulpan, pinză de bumbac foarte subțire și rară de la Mosul în Asia, unde s'a fabricat mai întâi (Fil. 150 : șai-zece bani carul cu *musulur* de Rumeli; Cog. Arh. II, 43 : acolo, la Turnava, să fac *musulur*ile cele roșii și albe și alte bogasii); — ar. *mosyl* (bezi), mousseline Z. 893^a; serb. mušulin, it. mussolino, mussolo; fr. mousseline de aceeași origină Diez I, 286. Mikl. II, 27.

887. **Mușamá**, pinză ceruită; a face, a pune, a remănea lucrul *mușama*, a l'acoperi sau a l'ascunde, a nu l'scoate la lumină, a l'cocoloși; — ar. *mü-šemma'*, enduit de cire; vulg. *mušamba*, toile cirée Z. 852^a. Mikl. II, 30.

888. ***Mușăverea**, sfătuire, sfat (Cr. III, 42 : Atunce Turcul aū chîămat pre Hanul tătăresc la *mușăverea* adecă la sfat); — ar. *müšávere*, délibération, consultation, conseil Z. 849^c. Mikl. II, 30.

889. ***Mușchi**, de Damasc (Hasd. Cuv. I, 198 : Procoveți de zarba pre margine cu atlas *mușchi*); — ar. *dimešk*, *dimišk*, Damas; *dimiški*, de Damas Z. 435^b. Mikl. I, 47.

890. **Mușmúlă**, *mošmólă*, Mespilus germanica (Pan. P. V. 113 : cu vreme și cu paie *mușmulele* se moae); — t. *müšmüle*, *mušmula*, nêfle din gr. μωπιλή Z. 852^a. Mikl. II, 28. Cih. 598.

891. **Mușteá**, *muscheá*, ciocanul cu care cizmarii bâteau tăpile; fig. talpa, lovitura (Jip. 60 : Să-și vază singele gălgăind sub *mușteaoa* dușmanului); — p. *müšt*, *müšte*, poing, coup de poing; anse, maillet Z. 849^c.

892. **Mușteríu**, *mușteréu*, cumpărător, client; — ar. *müsteri*, acheteur, chaland, pratique Z. 850^a. Mikl. II, 30.

893. ***Mütefericá**, *mutafaracá*, călăreți ce întovărășeau pe Sultan în călătoriile sale și serveau de mesajeri călări (Cr. I, 411 : Donă sute și mai mulți merg, ce se cheamă *mutafaracale*; Mag. Ist. I, 320 : *mutafaraca* împărătească; Balc. 240); — ar. *müteferryka*, (autrefois) : détachement de cavaliers, qui escortaient le sultan et portaient ses ordres, un cavalier de ce détachement (din adj. ar. *müteferryk*, se divisant en plusieurs parties, dispersé) Z. 813^b.

894. ***Mutpác**, *matbáh*, bucătărie (Cr. II, 124 : aū plătit și birul deplin și bairamlicul aceluși an și balgi-bașlicurile și mierea și ceara ce se dă la *mutpacul* împărătesc; C¹, 329 : s'aū ridicat untul *mutpahlur* din țară; Cog. Arh. II, 37 : cămilele se trimăt înainte cu corturile și *matbahurile* adecă cuhnea); — ar. *matbah* vulg. *mutfak*, cuisine Z. 857^b. Mikl. II, 22.

N.

895. ***Nafacá**, leafă, pensie (Cant. Div. 184 : închinătorilor de bozi și închinătorilor de foc leafă, *nafaca*, le dai; Cr. II, 417 : și le-aū făcut și *nafaca*, leafă, câte 50 de lei de boier pe lună; III, 4; ib. 272 : *nacanfa*); — ar. *nafakat*, tout ce qu'on dépense; spéc. tout ce qu'on dépense pour les bonnes oeuvres; entretien et alimentation de la famille, pension alimentaire Z. 916^a.

896. **Nafeá**, partea pintecelui unei blane; — p. *náfe*, nombril, le côté du ventre d'une peau de fourrure Z. 904^c. Mikl. II, 31.

897. **Náft**, *néft*, un fel de resină; — *neftiu*, verde închis (R. II, 1. 333 : Un hiniş postav *neftiu*); — p. *neft*: ar. *niŧt* vulg. *naft*, naphte, pétrole, bitume; *nefti*, couleur de naphte; vert foncé Z. 915^a. 916^a. Mikl. II, 32.

898. ***Nagará**, *nacarádá*, chinval (Cr. III, 160 : La câmp ieŧea adese cu boierii seî zăbovindu-se cu naîuri ŧi cu *nagarale*; Cog. Arh. II, 86; Alex. 167 : deterá în timpine. în surle, în trîmbiŧe, în *nacarade* ŧi în organe; ib. 168 : cá aŧa era *nacaradele* cu 3000 de piscoi); — p. *nakára*, *nagára*, timbale, musique militaire Z. 916^c; serb. *nakarada* Mikl. II, 31. Cf. Diez I, 286.

899. ***Nahieá**, ŧinut, district (Cog. Arh. II, 6 : dându-se mari porunci pe la toŧi paŧii ŧi pe la toŧi beii ŧi la toate *nahaelele*, ca să se găteascá toŧi); — ar. *nahije*, côtel, contrée, district, canton Z. 902^c. Mikl. II, 31.

900. **Náht**, (in), bani în număratoare; — ar. *nakd*, argent comptant Z. 917^a. Mikl. II, 31.

901. **Náibá**, drac, diavol; — ar. *náibe* (ce qui vient tour à tour), malheur, calamité, adversité (fem. din ar. *náib*, lieutenant, gouverneur) Z. 906^a.

902. **Náiu**, fluer ciobănesc; — *neisán*, cântăreŧ din naiú (Serisori ale lui Ion Ghica (1884) p. 138 : cobzari ŧi *neisani*); — p. *náj*, *nej*, roseau, tuyau, flúte, fibre; *náj-zen*, joueur de flúte Z. 905^c. Mikl. II, 31.

903. **Náiban**, *náibár*, potcovar-veterinar; — *nalbant-bás*, potcovitorul caiilor domneŧti (Fot. III, 308); — ar. *na'l* patin, fer à cheval; ar. p. *nalband*, maréchal ferrant; vétérinaire Z. 914^b. Mikl. II, 31.

904. ***Namás**, închináciunea prescriá Mahomedanilor de cinci ori pe zi (Gorj. Hal. I, 23); — ar. *namáz*, prière Z. 919^b. Mikl. II, 32.

905. ***Nameá**, *naimeá*, scrisoare (Cr. III, 256 : Indatá am fácut trei *naimele* cátre împáratul); — *ahinameá*, contract, tractat de pace (Mag. Ist. II, 170 : ŧi *ahinamelele* împárateŧti citindu-le : Úr. III, 199; C' 313); — p. *name*, écrii, livre, lettre; missive, lettre royale, lettre de créance; diplôme; *ahd-náme*, diplôme, contract par écrii; capitulation, traité de paix (ar. *ahd*, engagement, promesse, alliance, traité de paix) Z. 641^a. 905^b. Mikl. II, 32.

906. **Naná**, mámiŧá, titlu (de respect saú de afecŧiune) ce se dá surorii saú altei femeii mái în vîrstá : deci identic cu *dadá*, *lele*, *ŧaŧá*; — *neneácá*, *nineácá*, mamá (mold.), cu particula diminutivalá «acá» ca ŧi în *bábacá* (Negr. Teatru, p. 25 : când babaca la *neneaca* vr'un mic favor cerea — *neneaca* cu bucurie dorinŧa îi implinea); — *nánáš* (scurtat *naŧ*), martur de botez saú de cununie; — *néne*, *neá* (dim. *neicá*, *neiculiŧá*, *neiculean*), titlu cátre un frate mái mare saú cátre ori-care altá persoaná mái în vîrstá (Dos. Ps. XXVI, r. 41 : *neane*, doicá. *dádacá*); — t. *nene*, *nine*, mère, grand' mère, áieule (nom imitatif ou de tendresse donné par les enfants à leurs mères ou nourrices); t. *nini*, chant des nourrices quand elles bercent les enfants Z. 920^b. Bianchi II, 1139; — bulg. *neni*, *nene*; *nenja*, mátuŧá; serb. *nena*, *nana*; rut. *nenja*, *nanaŧko*, *nánaŧ*; alb. *nanná*, *nänná*, *nan*; ung. *néne*, mamá, táta, frate Mikl. II, 33. Laur. Glos. 403, 404. Acest cuvînt, ca ŧi *baba*(cá), *dadá*, *lele*, *ŧaŧá*, etc. e un aŧa numit «sunet al naturei» (Naturlaut) ŧi ca atare îl regásim în limba copilăreascá a tuturor popoarelor : pers. *náná*, bunic din partea mamei; alb. *nan*, *nana*, táta; gr. *vávvrj*, mátuŧá. V. Pietet : Origines indo-européennes II, 350. Cf. *nun*, Cih. II, 679.

907. **Náni**, cântec pentru adormitul copiilor (*nani! nani!*); — p. *nánú* vulg. *neni*, chant des mères et des nourrices quand elles bercent les enfants Z. 905^c. Bianchi II, 1088, 1139. V. *naná*.

908. **Nărámzá**, *nărámŧá*, *neránzá*, portocalá; — *nărámzát*, portocaliu (Al. P. p. 77 : un cort mindru ŧi rotat — poleit ŧi *nărámzat*); — *naramgiú*, *naramziú*, de culoarea *naramzei* (Cr. III, 312 : taftá *naramgie*; ib. 324 : *na-*

ramzie; Mar. P. p. II, 17 : cu tulpanul *naramgiu*; R. I, 1. 341 : un timbar postav *naramgiu*, cu patcea de jder); — p. *nâreng*, ar. *naring*, orange (fruit); *nârengi*, couleur d'orange Z. 903^a; — mgr. *νεράντζιον*; it. arancio, fr. orange, mlat. arangia din același cuvînt oriental influențat însă de lat. aurum (aurea mala=mlat. aurantia) Cih. 599. Diez I, 28. Originar din India, portocalul fu resădit mai întâi în Persia, de unde trecu în Arabia și în Europa, la Bizantinii Hehn, 391. V. *portocal*.

909. ***Nardinchiu**, must de rodie (Cog. Arh. II, 89 : puținile cu bragă și distiile cu *nardinchiul* le vărsa; ib. 249 (tarifa vamală) : *nardinchiu*, cântarul 44 bani); — p. *nâr*, pomme de grenade; *nar-denk*, sirope de grenade Z. 903^a.

910. **Narghileá**, lulea persiană de fumat, la care fumul trece printr'un vas cu apă (la început o nucă scobită de cocos); — *narghebi-gi-bâșă*, care da Domnului narghileaoa (Fot. III, 311); — p. *nârgil*, noix de coco; *nârgile*, pipe á fumer (persane) Z. 903^b. Mikl. II, 32.

911. ***Nart**, *narc*, taxă, preț hotărât de stăpânire (Cr. III, 72 : Grigorie Ghica aș pus *nartul* mai jos de cât Mihaï-Vodă, să dea câte 6 potronici de vită; Cog. Arh. I, 149 : le-aș pus *narc* la vînzarea vinalui, lucru ce nici-o dată nu s'aș obișnuit; Fil. 162 : să puneți *nart* la toate lucrurile ce veți tîrgui); — p. *nary*, *narg*, *nark*, taux; taxe, tarif; taxation des marchandises, des denrées Z. 908^c. Mikl. II, 32.

912. **Năstrăpă**, cupă, pahar, vas mare de băut (Isp. B. 38 : apa cîruea din țeve aurite și o lua cu *năstrape* și cu căușe de aur); — ar. *meşrebe* vulg. *maşrapa*, vase, pocal (*meşrebe*, boisson, eau; *şurb it*, boire) Z. 850^c; bulg. *măstrapa*, *năstrapa*; mrom. *măstrăpă*, supellex pretiosa Mikl. II, 25. V. *şerbet*.

913. **Năhut**, *năhut*, *nohot* (mold.), Cicer arietinum (Dos. Fevr. 69^a : și supt gol ceriș chinuindu-să ș'aș trăituș viața, cu îmbrăcămînt de soran îmbrăcat, cu *năhut* și cu bob muțat se hrănea, aorea și nucă minca ce le dzâc ishas); — *năhutiu*, de culoarea năutului, galben închis (R. II, 1. 334); — p. *nohud*, pois chiche Z. 908^b. Mikl. II, 34.

914. **Naz**, *nâzurî*, pl. dragănele, resfățări, capriție (Cal. b. 1882, p. 63 : bărbatul 'și iubea nevasta în cât o ținea ziua și noaptea numai în palme și 'i făcea toate voile și *nâzurile*); — *nâzurós*, cu nazurî, caprițios (Isp. B. 22 : fata de împărat nu se putu împrieteni cu toți ceilalți fii de împărați, fiind-că cei mai mulți erau *nâzuroși*, tembeli și deșucheafți); — p. *nâz*, tendresse, mignardise, minauderie, coquetterie Z. 903^b. Mikl. II, 32.

915. **Nazâr**, har, favor (Cal. b. 1882, p. 31 : slutul ajunsese la *nazarul* împărățiței); — ar. *nazar*, action de voir, de considérer; considération, estime, faveur, bonnes grâces Z. 913^c.

916. ***Nazîr**, inspector, intendent; comandantul unui oraș; în timpul din urmă vâtaf de țigani (Cr. III, 156 : *Nazîrul* de Brăila; ib. 210 : pe beizede Scarlat îl lasase în Țarigrad *nazîr* și purtător de grijă asupra capicheașelelor; Mag. Ist. IV, 108; Beld. III, 339 : *Nazîr*, pe țigani gospod, aicea l'aș potrivit; Conv. VI, 3 : Țiganiî ingenuchiăți sub biciul plumbuit al *nâzirului*); — *nâzarét*, direcție, administrație (Ur. III, 188); — ar. *nâzyr*, qui voit, qui regarde, qui observe; spectateur, inspecteur, gardien, intendant, ministre d'état; *nâzarét*, inspection, direction, intendance, administration Z. 904^b. 913^b. Mikl. II, 32.

917. ***Nefér**, soldat ordinar (Al. P. p. 209 : Frații mei, *neferî* mei, — lotri, puișori de zmei!; Beld. III, 414 : de *neferî* saș de beșleagă, apoi nu mai întreba; R. II, 1. 399 : am jefuit pe *neferî* — am ucis pe eniceri; Fil. 110 : am fost *nefer* la spătărie; ib. 296 : nu e *nefer* în oștirea noastră, care să nu aibă

câte un pungoiu plin cu mahmudele și dodecari); — ar. *nefer*, (en turc) un individ, une personne, un soldat dans l'armée Z. 915^b. Mikl. II, 32.

918. **Nipárin**, un fel de piper ce se pune în cârnați (Glos. 421); — p. *i-pár*, origan Z. 1^c.

919. ***Nisangiu**, *nişangiu* titlul unui înalt funcționar însărcinat cu desenaarea monogramei imperiale și cu confecționarea diplomelor (Mag. ist. I, 156 : cazechier, care fusese mai înainte *nişangi*; Cr. III, 260; Bălc. 83); — p. *nişân*, signe; *nişângy*, grand dignitaire chargé de tracer le chiffre impérial sur les diplômes Z. 911^b. Mikl. II, 33. V. *nişan*.

920. **Nisfeá**, *nesfeá*, veche monedă de aur turcească în valoare de 4 lei vechi (Jip. 57; Fil. 93); — *nisfe*, demi-sequin Roessl. 41.

921. ***Nișadír**, *tişerig* (Cog. Arh. II, 149 (tarifa vamală): *nişadir*, cântarul 50 bani); — p. a. *nüşadyr* vulg. *nişadir*, sel ammoniac Z. 911^a. Mikl. II, 33.

922. ***Nișán**, diplomă, decorație (Bol., Poesii p. 383 : săi aducă din hordie — un *nişan*, un post, un cin); — p. *nişan*, signe, marque; une enseigne, décoration, insigne de rang Z. 911^b. Mikl. II, 33. V. *nişangiu*.

923. **Nișește**, *nişáşte*, floare de făină; — p. *nişáşte*, amidon, fécule Z. 911^a. Mikl. II, 33.

924. **Nișter**, lanțetă de lăsat sînge; — p. *niş*, toute chose pointue; *nîster*, aiguillon, épine, lancette Z. 924^c. Mikl. II, 34.

925. ***Nizám**, *nezám*, ordine, ordin, dispozițiune (Cr. III, 439; Ar. II, 61 : printr'alte *nizamurî* și rindușelî, date de mai înainte, spre încetarea rëului; Fil. 248 : Un slujbaş credincios trebuie să se supuié *nezamului*; ib. 322 : nimeni nu va fi asuprit cu o para mai mult peste ceea ce hotărăște *nezamul*; Cog. Arh. II, 17: *nazam*); — ar. *nizám*, arrangement, organisation, rangée, disposition, règlement, constitution Z. 913^c. Mikl. II, 34.

926. ***Nobét**, *nubét*, signalul alternativ al santinelei, musica militară cu aceeași ocaziune (Cr. III, 314, 332 : mehterhaneaoa Domnului, după obiceiul ce este de bate în toate zilele *nubet*, ce se cheamă chindie; Cant. D. M. 58 (115) : Și pre toată ziua, cu trei ceasuri înainte de apunerea soarelui (care vreme se zice la Turci *ikindi*), tubulhanaoa cântă *neubet* sau semn de strajă); — ar. *newbet*, *nöbet*, tour de rôle; ce qui se fait à tour de rôle, p. ex. monter la garde, etc.; signal de la garde montante ou descendente; musique militaire qui se fait à cette occasion, musique instrumental en général; garde, sentinelle Z. 921^a. Bianchi II, 1143.

927. **Núfár**, *nufár-alb*, *nenúfár*, Nymphaea alba; — *núfár-galben*, Nuphar luteum (Br); — p. *nîlúper*, *nîlúfer* (p. *nîl*, indigo, bleu), *nénular* (fleur) Z. 925^b. Mikl. II, 33.

928. **Nur**, farmec, lipiciu; pl. grații (Isp. B. 400 : vezi că nu era urată fata împăratului; avea *nurî*, avea pe vino 'ncoace, cum se zice); — *nurlu*, plin de nurî, drăgălaș (Cal. b. 1882, p. 188 : era și vrednice de privit fetișcanele, bată-le să le bată, căci *nurlu* mai erau chipurile lor); — ar. *nür*, lumière, clarté; *nürlu*, éclairé, lumineux, resplendissant Z. 921^b. Mikl. II, 34.

○.

929. ***Obá**, cort purtăreț la Tătarii Nohai (Cr. III, 178 : numai s'aibă ași purta păștorii noștri după obiceiul lor câte o *oba* în car); — t. *oba*, tente, cabane transportable, cabane en feutre, famille d'une seule tente Z. 111^a.

930. **Ocá**, *ócá* (mold.), măsură de greutate sau de capacitate; — t. *oka*, ocque=400 drachmes ou 4 litres (tahrif din ar. *wakije*) Z. 126^b. 934^c. Mikl. II, 35.

931. **Odáe**, cameră, încăpere; locul unde se adăpostesc vitele în timpul

ierne; — *odagiu*, *odăiaș*, servitor; pázitorul unei odăi (de vite); — *odobășa*, *odabása*, căpitan (Cr. II, 149: Toți ciorbagii și *odobași*); — *arz-odasi*, sala de primire (Cant. D. M. 53; în trad. rom. 106: *orğasi*); — t. *oda*, chambre; logis, maison, chambre; compagnie des soldats; *oda başı*, capitaine d'une compagnie; 'arz *odasi*, salle d'audience Z. 115^b. 626^b. Mikl. II, 34.

932. **Odagáciu**, *odogáciu*, *udagáciu*, lemn de aloe; Saponaria off. (Br); — t. *oda agagy*, espèce de bois odoriférant; ar. *ud* vulg. *öd agagy*, bois d'aloës, arbre Z. 113^a. 640^c.

933. **Ogeac**, *hogeág*, *ojág*, odinioară: cămin, casă, familie; corp de ieniceri, corp de militari; pl. colonie, țară, (în special) Muntenia și Moldova; astăzi vorba însemnează «coșul unei sobe sau unei vetre. măsură de coș» (Cr. II, 57: atuncea și pe Geanu Mirza l'aú luat cu tot *ogeacul* lui; ib. III, 243; Cr. II, 159: șapte *ogeacuri* de misirlî; C², 385: s'aú dat hotărîre, căți íamací s'aibă fieștecte *ogcac*; Ar. II, 213: ca niște credincioși slujitori și vechi pămînteni ai *ogeacurilor*; Beld. III, 339); — *ogeacliu*, soldat, care face parte dintr'un ogeac (Ar. II, 50: plătește țara la atâția *ogeaclii* și pandurî; ib. 61: cu toți neferii lor *ogeaclii*); — t. *ogak*, foyer, four, cheminée; maison, famille, dynastie; caste, corporation, corps (milit.), spéc. corps des janissaires; colonie, spéc. les régences d'Alger, de Tripolis et de Tunis; *ogakly*, qui appartient à une ou à la même famille, à la même corporation Z. 113^c. Mikl. II, 34.

934. ***Ogur**, soarte; prevestire, piază bună (Ur. III, 148, 149: te vei intrarma cu toate puterile silinței în fericitul *ogur* a împărăției mele; Negr. 318; Cog. Arh. II, 66: pentru lege și *ogurul* împăratului să murim); — *ogurliu*, cu piază bună (Isp. B. 221: Pasărea asta gingașă nu mi se pare *ogurlic* pentru casa noastră); — *ursúz*, *hursúz*, de rău ogur, posomorât, neprietenos (Cal. b. 1882, p. 45: oh! ce nenorocire pe noi, ce scrisă *ursuză* pe bietul stăpână-meú!; Xen. 35: de o bucată de vreme parcă s'a făcut și mai *hursuz*); — t. *ugur*, sort, hasard, bonheur, bon présage; *ugursuz*, malheureux, sinistre, fatal; *ugursuzluk*, malheur, mauvaise étoile; *ugurlu*, heureux, fortuné, de bon augure Z. 125^a. Mikl. II, 80.

935. **Olac**, diligență, poștă; cărucior sau cal de poștă; — *olăcár*, vestitor, curier (Dos. Fevr. 64^a: și era în ceata *olăcarilor* împărătești, ce duc și aduc scrisori de sirg; Isp. B. 344: împăratul trimise numai de cât după dînsul niște *olăcari*); — *olăcește*, adv. ca un olac, iute (Al. P. p. 180: *olăcește* se ducea — și la Domn știre făcea); — t. *ulak*, courier, messenger; petit bateau-poste t. or. cheval, monture, cheval de courier Z. 129^b. Mikl. II, 80.

936. ***Olát**, împrejurime, ținut, provincie (Cr. I, 10: Veneția și *olatele* ei; ib. 20: Alexandru Machedon aú descălecat orașe și *olate* pe numele său; ib. III, 27: Și tătarii aú făcut multă pagubă în *olaturile* turcești; Cog. Arh. II, 6: *ăialeturile*); — ar. *ejâlet*, préfecture, province Z. 140^b; cumanic *olcat* Mikl. I. 56.

937. **Ordie**, *urdie*, *oárdă*, tabără, hordă (Beld. III, 404: Silihtarul cu *urdia* la Băcău cum aú venit; Fil. 296: m'am străcurat în *ordia* pandurilor cu meșesug); — *urdu-beleá*, *hurdup-beleá* (cf. *tăbăresc* din *tabără*), nesam nelam, fără veste, pe neașteptate (Isp. U. sf. 94: mi-a venit aci, íacă așa *urdu-belea*; ib. 122: numai să scape de răul astei juvine, căzută *urdu-belea* pe spinarea bieților oameni; Cost. 518; Cal. b. 1877, p. 47: mă, dar tu ești *urdu-belea!* te ții scaiú de mine și te legi ca boala de om sănătos); — cf. *hurdúz-burdúz*, *urdúz-burdúz*, sinonim cu *urdu-belea* (Al. T. 530: îi bălăbănește *hurdúz-burdúz* prin toate rătăcăniile; ib. 964: umflă'l în spinare și'l adă aici *hurdúz burdúz*); — t. *urdu*, *ordy*, *orda*, champ; marché dans le

camp (de la le mot *horde*) Z. 117^a. Mikl. II, 35; it. orda, fr. horde, germ. Horde din acelaşi cuvînt turco-tatar Diez I, 295.

938. ***Ortá**, regiment de ianiceri, ceată în genere (Cr. III, 198, 268; Beld. ib. 374: Cinci de ianiceri *ortale*, cei mai aprigi şi delii; Fil. 119: Am poruncă să'ŝi puî bumbaşir două *ortale* de slujitori; ib. 346: cortegiul se încheia prin *ortaoa* cîohodarilor şi a satiraşilor, căpitanii agieşti şi spătăreşti, tufeciî, mataragi îamac, saraîu îamac, icioglanii cu agaoa lor, peicii şi hasahirlii); — *orta-cusăci*, oamenii în serviciul Domnului numiţi *ediciîi* (Fot. III, 311); — *ortăc*, tovarăş, fărtaş; — *ortăcesc*, refl. a se însoţi, a se întovărăşi; — *ortăcie*, tovarăşie (Glos. 430); — t. *orta*, milieu, centre; centre de l'armée, phalange; régiment des janissaires; *ortak*, compagnon, associé Z. 116^a. 116^b. Mikl. II, 35.

939. ***Osmangiu**, *osmanliu*, *otomán*, ture (Cr. I, 25: Turcii de pe locul lor Turchestan, (ear) de pe capul lor cel de'ntăiu *Osmangii*, *Otomani*, *Osmanlii* se numesc; ib. II, 18; Mag. Ist. I, 86: *otomanliu*; ib. IV, 135); — ar. *'osmán*, Osman; *ál-i 'osmán*, la dynastie ottomane; adj. *osmáni*, ottoman, ture; *osmanly*, ottoman, ture Z. 623^a.

940. **Otác**, odinioară: cort, tabără; locuinţă (Cr. I, 195; II, 160, 202; III, 85, 146; Alex. 66: şi ajunse la *otacul* lui Darie; Mag. Ist. II, 207); astăzi: odaia de vite, local pe câmpie pentru şederea ciobanilor şi adăpostirea oilor (Cost. II, 222); — t. *otak*, grande tente, tente royale Z. 111^b.

941. ***Oturác**, *otorác*, popas, staţiune; soldat staţionar, veteran (Cr. III, 7: Şi sosind împărăţia la Ţuţora au făcut *oturac*; Mag. Ist. IV, 168: Acolea au făcut *oturac* 12 zile; Cog. Arh. II, 26; Cr. I, 20, 66: fac şi Turcii din slujitorii bătrâni *oturaci*); — t. *oturak*, siège, derrière, lieu où l'on repose, halte de repos. vétérán; garnison, milice Z. 112^c.

942. **Otúz-bír**, lit. trei-zeci şi una, un fel de joc în cărţi (Fil. 145: Facem un *otuz-bir* de englingea, până se va găti masa?; ib.: cu *otuz-bir* şi cu panţarolă ne pierdem timpul în zadar, aîdeţi mai bine să facem un stosişor); — t. *otuz*, trente; *bir*, un Z. 113^a. 183^c.

P.

943. **Paceá**, *paiceá*, *patceá*, blană din picioare de samur sau de alte animale (Cant. D. M. 111 (227): blane de samuri mai proaste, care se zic *paicea*, pentru că sint făcute din picioarele samurilor); astăzi: supă din picioare de miel; — *paceagiú*, care vinde mîncarea numită *pacea* (Mag. Ist. II, 177: zlátarî, simigii, *paceagiî*, pitari, casapi şi alţii); — p. *păca*, jambe, pied de mouton; gelée ou ragout de pieds de mouton; pieds de zibeline ou d'autres animaux dont la peau sert de fourrure (p. *pá*, *páj*, pied); *pačagi*, vendeur de *pača* Z. 158^b. Mikl. II, 36.

944. **Paciăură**, *pacivură*, *pasaură*, sdreanţă, cărpă; fig. om murdar; — t. *pačaura*, torchon, serviette, mouchoir Z. 158^b. Mikl. II, 36.

945. ***Padişah**, lit. domnul regilor, împăratul Turcilor; — p. *pádşah*, *pádîşah*, monarque, empereur (*pád*, protecteur; *şah*, roi) Z. 159^b. Mikl. II, 36.

946. **Paftá**, piuză rară, astar; pl. *paftale*, cingătoare (obiceiuit metalică); balama (Fil. 171: era încinsă cu un colan de canavăţ roş cu *paftale* mici de aur); — p. *bafta*, tissu; étoffe de coton; tressé; *pafta*, petites boules ou plaques de métal suspendues à la bride d'un cheval Z. 168^b. Mikl. II, 36.

947. **Paíántă**, lemne ce ţin tencueala unui zid; — p. *pájendán*, *pajende*, étai, soutien (din *pájiden*, mettre le pied sur, persister) Z. 174^c. 175^a. Mikl. II, 36.

948. ***Paíc**, *peic*, curier, paj, uşier, slugă domnească (Cr. III, 300, 328;

Cant. D. M. 120, 173; Fil. 346); — p. *pejk*, paik, envoyé, messenger, courrier, laquais (*paï*, pied) Z. 237^c.

949. **Páidos**, încetare din lucru; — t. *pajdos*, cessation du travail; (ca interj.) cessez! Zenker amintește porunca germană: *bei Fuss!*, de unde s'ar trage cuvîntul turcesc 174^a.

950. ***Paieá**, *paieá*, boier fără funcțiune (opus: *halea*); titlu onorific, rang (Cr. III, 206: erau *paielele* ieftine; ib. 242: și l'aŭ îmbrăcat cu căftan dându'i *paiea* de comisia cea mare); — p. *páje*, pied, pedestal; grade, degré, classe, rang, dignité, charge Z. 174^c; mrom. *paieá*, zestre (R. I, 2. 419). V. *halea*.

951. **Pálă**, sabie, paloș (Al. P. p. 12: și cu *pala* lui cea nouă — pe balaur tăia în două; Isp. B. 156: Făt-frumos lovea cu *pala* de svînta); — t. *pala*, sabre très court, poignard; stilet Z. 169^c; — cf. rom. *páloș*, serb. *paloš*, ung. *pallos*, curdic: *pale*, paloș Mikl. II, 36.

952. **Pălămrá**, otgon; — t. *palamar*, câble, amarre, cordage Z. 170^a. Mikl. II, 37.

953. **Paláscă**, *paláscă*, patrontaș, tolbă pentru cartușe, traistă; — t. *palaska*, poire à poudre, giberne din ung. *palaszka*, vsl. *ploskva*, vgerm. *flasca*, rom. *ploscă* Z. 170^a. Mikl. II, 37.

954. **Palávrá**, vorbă de nimic, minciună, flecărire; a *tăia la lavre și palavre*, a spune alandala, a spune verzi și uscate; — *palavragiu*, care taie la palavre; — t. *palavra*, fanfaronnade; *palavrağı*, fanfaron, celui qui se vante de faire de grandes choses din sp. *palabra*, it. *parola*, fr. *parole* din lat. *parabola* Bianchi I, 1090. Diez I, 306.

955. **Pambriú**, un fel de stofă de lină, merinos (Al. T. 81; Fil. 27: gîubea de *pambriu* lungă până la pămînt; R. II, 1. 333: o malotea *pambriu* fistichie; ib. 334: o rochie de *pambriu* stacojiu); n'am putut găsi etimonul turcesc.

956. **Pangeá**, un fel de sfeclă foarte roșie; — t. *panğar*, betterave, spêc. les feuilles de la betterave Z. 172^b. Cih. 603.

957. ***Panzéhrú**, contravenin, bezoard (Cr. II, 130: și-i aŭ trimes și puțintele daruri: un ceasornic de aur, *panzehruri* și *tenzuhuri*); — p. *bádzehr*, vulg. *pânzehir*, antidote, contrepoison, la pierre bezoar (p. *bád*, vain; *zehr*, poison) Z. 159^b; de aceeași origină e și europeanul *bezoar* Mikl. II, 36.

958. **Păpădie**, *Taraxum officinale*; — t. *papadije* (femme d'un prêtre chrétien), la camomille (*Anthemis nobilis*) din gr. *παπαδιά* fem. din *παπάς*, prêtre grec Z. 157^a. — Cf. *papălăú* (Transilv.), *pápele* (mold.), *Physalis alkekengi*; *papanáși* (mold.), *Trifolium arvense* (Br.).

959. **Papúc**, lit. ceea ce acoperă piciorul; a *șterge la papuc*, a fugi; — *papuciu-doamnei*, (mold.) *Cypripedium calceolus* (Br.); — *papucár*, *papugiu*, meșter de papuci; fig. șiret, viclean; — p. *pápűš*, *papuc*, *papuk*, soulier, pantoufle (p. *pá*, pied; *puš*, couvrant); *papűšgy*, *papűgy*, cordonnier Z. 157^b. Mikl. II, 37. Diez II, 214.

960. **Pará**, a patru-zecea parte dintr'un leu vechiu; pl. bani în genere (Cal. b. 1875 (cântec popular), p. 72: am sfîrșit orice *parale* — tot plătind la angarale); *la o para cincî*, numele popular al jocului Rolinei, poreclit și «baba rusu te îmbracă, baba rusu te desbracă» (Fil. 29: alții iarăși jucau *la o para cincî* și stos pe despuiate; ib. 208: doi nemți ca să aibă voia a juca pe la bilciuri: *la o para cincî*); — *paraliú*, bogătaș (Pontbr.; Pol.; Glos.); — *paralic*, parale mărunte, cu paraoa; — p. *pára*, *pâre*, morceau, pièce; pièce de petite monnaie; le 40me de la piastre turque, petite monnaie Z. 162^a. Mikl. II, 38. V. *parcea*, *parlagiu*.

961. ***Parangún**, stacojiu, purpuriu (Cog. Arh. II, 247 (tarifa vam.): camu-

hai *parangu* (!) de 7 coți 1 leu); — t. *parangon*, couleur écarlate din it. (scarlatto di) *paragone* Z. 160^a. Mikl. II, 38.

962. **Parceă*, bucată (Cog. Arh. II, 244); — p. *parca*, petit morceau, pièce (dimin. din *para*, morceau) Z. 160^b. Mikl. II, 38.

963. **Parlagiu*, (pentru *paralagiu*) ajutorul junghietorilor de vite, care le imbucătătește și alege cărnurile de oase, spre a face pastramă, ciriviș, etc.; fig. bătăuș, vagabond (Isp. B. 343 : așa plin de singe ca un *parlagiu* de la zalhana); — t. *paralamak*, (aor. *paralar*), mettre en pièces, hacher, déchirer, tuer (p. *păra*, morceau) Z. 162^a. V. *para*, *parcea*.

964. **Parmác*, par (de lemn sau de fier); — *palmác*, (mold.) tol, măsură de 12 degete; — *parmaclíc*, îngrădire de pari; — t. *parmak*, doigt, orteil; pouce; barreau, balustre, balustrade, grille, grillage; *parmaklyk*, balustrade, barrière, grillage, jalousie Z. 192^a. Mikl. II, 38.

965. **Pastrămă*, *pastramá*, carne sărată (Hr. II, 222 : apoi lua carnea și o mănca ca *pastramaoa* de Țarigrad); — *pastramagiu*, care vinde pastrămă; — t. *pastyrma*, viande sechée à l'air, chair fumée din gr. *παστραμᾶς*, *παστρομᾶς* (*παστέος*, *παστός*, sărat) Z. 163^c. Mikl. II, 38.

966. **Pășă*, guvernatorul unei provincii; — *pașa-capisi*, palatul pașei; poarta cea mare a reședinței domnești (Beld. III, 421 : la *pașa-capsi* (!) il cheamă; Fil. 28); — *pașalic*, *pășie*, provincie turcească (Cr. I, 49 : Turcii zic acei *pășii* (Egiptului) Mesraim sau Misir); — *pașaliu*, om de al pașei (Hron. II, 185 : să se primble prin cetate cu *pașalii* lui); — t. *paša*, titre des grands, des ministres, de gouverneurs de province; le grand vizir; *paša kapysy*, palais ou résidence du grand vizir; dans les provinces : l'hôtel du gouverneur; *pașaly*, digne d'un pacha; *pașalyk*, dignité, gouvernement d'un pacha; province de l'empire Z. 164^b. Mikl. II, 38.

967. **Pașmác*, *pașmáf*, pantof (Hasd. Cuv. I, 370, 389 : Dărui pre acela cu *pașmáfii* sei); — t. *bașmak*, *pașmak*, sandale, soulier Z. 165^b. Mikl. I, 22.

968. **Patlagéle-roșii*, *patlagéle roșii* (olt.), *patlagele de paradis*, *Lycopersicum esculentum*; — *patlagéle-vinele*, *Solanum melongena* (Br.); — *păllăginiiu*, roș bătând în albastru (Fil. 75 : încins cu un șal *pălliginiiu*); — cf. *pitligeán*, *pillingeán*, *patlagéne*, rodiu, rodiă (Pontbr., Pol.); — p. *bádylgán*, *patlygán*, *firenk-patlagány*, melongène, aubergine Z. 159^b. Mikl. II, 38.

969. **Patrim*, adj. mai rău (Cant. Div. 197 : este rea a sufletului boală, de cât a trupului mai *patrimă*); — cf. p. *bed*, mauvais, méchant, désagréable (comp. *bedter*, *better*, *beter*) Z. 180^a. Mikl. I, 23.

970. **Pazvangiu*, *pazvangiu*, *pazvantliu*, ostaș de ai lui *Pasvant* ori *Pasvantoglu*, vestitul rebel; fig. pleșcuiitor, prădător, jăfuitor (Zil. 324 : și așa s'aun curățit țara de veninatele hîare, adică de *Pazvangii*; Hr. II, 185 : să impușce pe *Pasvand*; ib. 187 : aū strigat către *pazvangii* lui; ib. 223 : cum aū prădat Cărjalii și *Pazvangii*; Fil. 123 : ne am pomenit într'o zi cu două sute de *pazvantlii*); — t. *Pasvand oglu*, lit. fils du gardien de nuit (p. *pás-bán*, *páswan* vulg. *paswand*, gardien de nuit; t. *ogul*, fils) Z. 124^c. 163^b.

971. **Pehlivan*, *pecliván*, *peliván*, *păliván*, luptător, atlet (Cr. III, 333 : unde și oarecare luptători de *pehliveni* aū fost; Bur. 19); astăzi mai mult : jucător pe funii; fig. șarlatan, măscăriciu (Mag. Ist. I, 351 : adus'aū Duca Vodă *pelivan* de cei ce joacă pe funii; Fil. 29 : înlăuntru și afară de poartă o adunătură de popor din clasele de jos căsca gura la invîrtelile și strîmbăturile *pehlivanilor* și ale măscăricilor domnești); — *pehlivănie*, luptă (Bur. 19); fig. purtare, faptă de pehlivan (Xen. 36 : cum să nu se sature omul de atâtea berbantlicuri și *pehlivăni*?); — p. *pehlew*, *pehlewán*, héros, athlète, luitteur, guerrier, champion (p. *pehlu*, force); *pehlivăni*, métier d'athlète; bravoure,

courage Z. 230^a; serb. alb. *pelivan*, acrobat; ngr. *πεγλεβάνης*, scamator Mikl. II, 39.

972. **Peltic**, gângav, bălbăilă; — *pelticăesc*, a vorbi peltic; — t. *peltek*, qui bégaie Z. 207^a, Mikl. II, 39.

973. **Pembé**, trandafiriu, roș-deschis (Fil. 75 : fermentă de croazea *pembe*; Xen. 179 : Irina avea cămăși de borangie, fuste de cit *pembii* și cafeii); — p. *pembe reng*, couleur de coton, rouge clair, rosé (p. *pembe*, coton; *reng*, couleur) Z. 210^c. Mikl. II, 37, 39. V. *bumbac*.

974. **Perciúne**, pl. *perciună*, zuluți (cum îi poartă mai cu seamă Evreii ortodocși); — p. *percém*, touffe ou toupet de cheveux, crinière, huppe d'oiseau, tresse de cheveux Z. 186^c. Mikl. II, 39. Cih. 604.

975. **Perdáf**, lustru, netezeala (unei materii); fig. dojană aspră, insultă; — *perdăfuesc*, a da un perdaf; — p. *perdâh*, lustre, polissure, dernier coup de main, ornement Z. 188^a.

976. **Perdeá**, pînză (ce se pune la ferestre, la o ușă, la o căruță, la teatru); fig. bună cuviință; îngrădire, țarc de vite (Al. P. p. 58 : la *perdeaoa* cu căini reși); — *perdegiu*, *perdelegiu*, păzitor la perdeaoa ușii unui Domn, portar (Cant. D. M. 128); — *perdelâr*, fabricant de perdele; — p. *perde*, voile, rideau, cloison, écran; ton, air, modestie; *perdegi*, gardien de l'entrée, chambellan qui ouvre et ferme la portière Z. 188^c. 189^a. Mikl. II, 40.

977. **Perghél**, compas, circumferență; — *pergheluesc*, a descrie o circumferență; — p. *purgâr*, *purgâl* vulg. *pergel*, compas (identic cu adj. p. *purkâr*, plein d'art, travaillé avec art : p. *pur*, plein; *kjâr*, métier, art) Z. 190^c. Mikl. II, 40.

978. **Peruzeá**, *peruzică*, *perozcă*, un fel de peatră prețioasă (Cal. b. 1882, p. 60 : să'mi dureze o biserică mare săpată într'o singură peatră de matostat, cu turnurile de bălaș și pardoseala de *perozele*); — p. *firúze* vulg. *pêrúze*, turquoise (pierre) Z. 234^a. 673^a. Mikl. II, 41. Aceeași peatră se mai numește rom. *turcozá*, lit. peatră turcească (R. I, 1. 339 : două inele cu *turcosă*; Hasdeu, Etym. Magnum Rom. p. 110 : 2 ace mari de argint cu mărgăritar și cu *turchiaze*) din fr. *turquoise*, sp. prov. turquesa, it. turchese, turchina — peatra se respîndi din Turcia în Europa Diez I, 434. Mikl. II, 79.

979. ***Pervaneá**, fluture (Alecú Văcărescu [fluturele] : ca *pervaneaoa* am ajuns — (nu e vr' un lucru de ascuns) — singur alerg de voe — în foc, fără nevoe!); — p. *pervâne*, papillon Z. 193^b. Mikl. II, 40.

980. **Perváz**, *priváz*, cercevea, cadră; — p. t. *perwáz*, cadre, châssis, métier à broder, garniture, bordure Z. 193^a. Mikl. II, 40.

981. **Pesmét**, *pezmet*, posmag, pișcot; — p. *peksimat* vulg. *peksemet*, biscuit Z. 205^a. (Pash. II, 89 : t. *peksimet* și *pesmet*) Roesl. 43. Mikl. II, 39, unde trebuie adăogat și ung. *peszmét*; mrom. *pocsimáďá*, paximatio, panis nautici genus (Mikl. R. U. II, 32).

982. ***Pestréf**, lit. ceea ce precede; preludiu (Cr. III, 333 : să poruncească lui mehterbaș să zică un *pestref*; St. M. r. 475 : să 'i arate și în scripcă *pestrefuri* turcești); — p. *pišrew* vulg. *pešref*, qui va ou vient le premier, avant-coureur; prélude de musique, ouverture Z. 199^b. 235^c.

983. ***Peșchés**, *peșcheșlic*, dar, plocon (Al. P. p. 135 : dă-ne pe Vulcan legat — că 'i *peșcheș* de împărat; Cr. III, 452 : (la 1512 sub Bogdan) Moldova va avea purtare de grijă a triimite pe tot anul la Poartă 4000 galbeni turcești, adecă 11000 lei, 40 șoimi, 40 iepe fătătoare, aceste toate cu nume de *peșcheș*, adecă dar; ib. 455 : în vremea prințipului Petru V. cel șchiop, ce domnea la 1584, Poarta au adaos 6000 galbeni la venitul, ce se da pe un sub nume de *peșcheș* său dar, numind *peșcheșul* haraciū său bir; Fil. 130 : să le trămiț pe

tot anul *peşcheşuri* de câte cinci zeci mii pungă de bani; Xen. 101 : *peşcheşuri* de ale negustorilor, cari fac negustorii regulate cu vameşul; R. III, 1. 74 : luând fiştecare câte un *peşcheşlic*; — *peşcheşiu*, care stringea peşcheşul (Fil. 190 : incepu a trămite la capugii, *peşcheşii* şi imbrohori împărăteşti, ca să'i ceară capul); — p. *piskeš* vulg. *peškiš* şi *peškeš*, présent offert comme hommage à un supérieur; petit présent, pourboire; *peškešgi*, gardien des présents (charge à la cour) Z. 236^a. Mikl. II, 40.

984. **Peşchir**, ştergar; — *peşchirgi-băşa*, slugă domnească care da Domnului peşchirul (Fot. III, 310); — p. *pişgir*, vulg. *peşgir*, serviette, nappe, essuie-mains; *peşgirgi-başı*, premier conservateur des nappes et serviettes à la cour Z. 236^a. Mikl. II, 40.

985. **Peşechér**, *peşchér*, *pişichér*, iscusit, dibaciú, şiret; — p. *piškár*, *pişger*, qui est à la tête de q. ch., chef, maître; habile, adroit (p. *piš*, avant, devant; *kár*, qui travaille, qui fait) Z. 236^a.

986. **Peşin**, *peşim*, în numărătoare, bani gata (R. II, 1. 396 : cu galbeni ți'l cântărim — cu bani *peşim* ți'l plătim; Fil. 215 : scoate tot ce ai mai bun și voiú plăti cu bani *peşim*); — *peşingea*, adv. cu bani peşin (Pan. P. V. 133 : măi bine *peşingea* pe ipăngea — de căt cu toptanul și banii la anul); — p. *pişin* vulg. *peşin*, antérieur, d'avance; finance, argent comptant Z. 236^c. V. (pe)şim.

987. **Peştímál**, *pestemál*, *peştímán*, cearşaf de şters corpul, şort (R. II, 1. 240 : trei prosoape și un *pestemal*; Gorj. D. 107); — p. *piştímál*, *peştímál*, *púştímál*, tablier, lingie dont on se couvre au bain, essuie-mains (p. *púst*, dos; *maliden*, frotter) Z. 199^a. Mikl. II, 40.

988. **Pezevénchiú**, verigaş votru; — *pezevenclíc*; — t. *pezewenk*, maque reau; *pezewenklik*, maquerellage Z. 196^b. Mikl. II, 40.

989. **Piláf**, orez fierț cu unt; — *pilafciu*, *pilafgiu*, bucătar, mincător de pilaf (Al. P. p. 246 : și la *pilafgiú* turceşti); — t. *pilaw*, riz cuit Z. 206^c. Mikl. II, 41.

990. **Pingeá**, jumătate de talpă; — *pingeluesc*, a pune pingele, a însura cizmele (Gorj. D. 73); fig. a înşela pe cineva; — p. *penée*, serre, griffe, le devant de la semelle d'une botte Z. 211^b. Mikl. II, 39.

991. **Pită**, turtă, pâine; — *pita porcului*, *pita vacii*, nume de plante; — *pitán*, *chitán*, turtă ordinară, porția zilnică de pâine la călugări (Beld. III, 386 : mincaú *chitan* Enicerii, nu ziceaú măcar cuvint); — *pitúşcă*, dim. franzelă (Fil. 124); — *pitár*, brutar; odinioară vâtaful brutarilor Domnilorului, apoi simplu rang de boierie; — *pitárcă*, *pitóancă*, *pita-vacii*, minătarcă, burete de câmp (făranii coc aceşti bureţi ca nişte turte); — *pedea*, turtă de pâine (Cr. III, 439 : pâine frumoasă și albă de cea nemţească și *pedele* foarte alb.); — t. *bede*, *pite*, gâteau; *pide*, *pite*, sorte de pain plat ou gâteau Z. 182^b. 233^a; bulg. serb. pita; alb. pită; gr. πίτα, turtă Mikl. II, 41. Cih. 686, 687.

992. ***Piuscú**, ciucure, cănaș (Cog. Arh. II, 15 : ear în cap cu căpestre de mătase, cu *piusculuri* de sirmă ce le trăgea); — t. *púskul*, touffe, houppe, frange; touffe en soie bleue au haut du bonnet rouge Bianchi I, 364.

993. **Podrúm**, *podróm*, pivniță (Trans.); — t. *podrum*, *odrom*, cave à vin, lieu souterrain Bianchi I, 397; din gr. ὑπόδρομος, lit. supt drum, refugiu Cih. 606.

994. **Poiván**, pripon, arcanul cu care se leagă caii de un par la pășune (Isser, Dict. 157); — *poivánesc*, a priponi, a lega calul c'o funie la pășune (ib.); — p. *pábend*, *pájvend*, *pajwant*, entraves, lien (p. *pá*, pied; *bend*, lien) Z. 157^b. 173^c; bulg. serb. *pajvan*, funie pentru cai la pășune Mikl. II, 35.

995. **Portocálá**, năramză; — *portocaliu*, de culoarea portocalei; — t. *portukál*, le Portugal; orange din it. portogallo Z. 215^b. Mikl. II, 42. Italienii au

numit ast-fel arborele după Portugezi, cari au respindit cultura lui în Europa și în America Hehn, 393. V. *nâramzâ*.

996. **Póș**, un fel de turban de mătase (Bur. 177 : peste *poșul* cel din cap — tu ți 'i pune un calpac); — p. *püş*, ce qui couvre, couverture; espèce de turban Z. 220^b; bulg. *poš*, basma; serb. *poša*, turban negru brodat cu fir; curdic : *poš*, *puși*, turban de soie noire Mikl. II, 43.

997. **Potúri**, un fel de nădragi (Fil. 143 : *poturii* sei de postav vișiniu cu turieci de fir; ib. 344 : catane spătărești, îmbrăcate cu mintene, *poturi* și ghebe scurte, impodobite cu găitane tricolore; R. I, 2. 398 : o pereche de *poturi* școdrali); — t. *potur*, pantalons larges du haut et étroits du bas Z. 221^b

998. **Púsulă**, busolă (Gorj. D. 72); — t. *pusula*, *pusla*, boussole din it. bussola Z. 221^a. Mikl. II, 42.

999. **Púșt**, om dedat desfrinării, om stricat (Cr. II, 278 : și împăratul cel mazil îi au fost *puștu lui* și el făcea ce 'i era voea; Pol. 368); — *püşchiü*, *pușlăü*, *pușlamá*, desfrinat; ștregar (Isp. B. 289 : mult trebuie să fii căutat, până să găsească un *pușchiü* ca tine); — cf. *poșidic*, *poșindic*, *poșodic*, *poșondic*, *poșindóc*, ștregar, becisnic; adunătură de copii; — p. *pușt*, (scortum sodomiticum) homme qui se livre à la prostitution, cinède, giton Z. 220^c. Bianchi I, 405. Mikl. II, 43.

R.

1000. **Rachiu**, vin ars; — *rachier*, care fabrică sau vinde rachiu (Ur. II, 41 : abăgerii, băibărăcarii, *rachierii*, băcalii și alte esnafuri, să nu fie volnice a vinde prin dughenile lor marfă subțire, care vind neguțătorii dughengii); — *rachierie*, fabrică sau prăvălie de rachiu; — ar. *'arak*, *'araky* vulg. *râky*, sueur, suc exprimé, liqueur spiritueuse, eau-de-vie, arack (*araka*, suer) Z. 627^a. Mikl. II, 43.

1001. **Ráft**, *ráht*. tacâmul calului, șeaoa, friul; (în Transilv.) ciucure (Dos. Ghen. 40^a : dară celuealalt ce 'i au folosit bogăția, în urșinice și în olofire de s'îmbrăca : unde 'i sint vornicii, unde 'i sint fustasi, unde 's caii cu *rafturii*?; Al. P. p. 63 : orî friul cu fluturi, orî scumpele *rafturi*; Cant. D. M. 171 : cămărașul de *rafturi* are asupra șălile și frăile sau *rafturi*); — *răftă*, (Trans.) porție (la plată), curama; — *rahtiván*, cel ce îngrijea de harșelile și de cele trebuincioase cailor domnești (Fil. 346 : după aceștia veneau Comișii, *Rahtivanii* și Pestelniceii călări; Sulzer III, 161; Fot. III, 310); — p. *raxt*, apprêts, effets, meubles; harnais, bride; portion, quote-part Z. 461^b. Mikl. II, 43

1002. **Ráft**, policioară, poliță (pentru mărfuri); — ar. t. *raf*, corniche, tablette en saillie attachée au mur pour y mettre q. ch. Z. 456^a; alb. raft Mikl. II, 43.

1003. **Rahát**, *rehát*, indelete, liniște (Cr. III, 445 : au poftit pe boieri să meargă într'altă odaie să șază cu tot *rahatul* lor); astăzi cuvintul are un sens identic cu *rahatlicum*, *rahatlocum*, plăcintă din zahăr, făină și must de poame; — ar. *râhat*, repos, tranquillité, aise, commodité; pl. plaisirs, délices; *râhat ul-halkum* vulg. *rahat lakom*, les délices du gosier, ou bouchée délicateuse, nom d'une pâte sucrée très-recherchée en Turquie Z. 455^a. Bianchi I, 909. Mikl. II, 43.

1004. ***Raia**, supus turcesc, ținut, provincie (Beld. III, 359 : *raiaoa* să se păzească, de prădări a se feri; Cr. III, 218 : partea din sus s'au tras toți în *raiaoa* Hotinului); — ar. *ra'âja* vulg. *raja* (pl. din *ra'yjet*), troupeaux; sujets non musulmans, soumis à la capitation (dans ce sens aussi usité comme singulier) Z. 465^b. Bianchi I, 937. Mikl. II, 43.

1005. ***Ramazán**, postul Mahomedanilor (Cr. III, 443); — *ramazamlíc*, dar ce se făcea ofițerilor turci cu ocasiunea acestei sărbători (Sulzer III, 356; R. I, 1. 53); — ar. *ramazán*, neuvième mois de l'année mahométane, le mois de jeûne Z. 469^a. Mikl. II, 43.

1006. **Răstíc**, *ristíc*, (nuca sau gogoasa), nux galla; — t. *rastyk*, antimoine; fard noir avec lequel les femmes se peignent les sourcils Z. 456^a. Mikl. II, 44.

1007. **Ravác**, mustul scurs din struguri (Ur. IV, 133 : 15 par. oca miere *rávac*); — t. *ravak*, miel coulé Z. 457^c. Mikl. II, 44.

1008. **Razachie**, strugur alb cu boabe mari și cu coaja groasă; — p. *rez*, cep de vigne; *rezákí*, ar. *razaky*, sorte de raisin Z. 455^b, 462^b. Mikl. II, 44.

1009. **Refeneá**, analogie, proporție de plată; — t. *arifane*, *herfene* vulg. *réfene*, écot, contribution Z. 940^a.

1010. **Regeá**, *rigedá*, *răgeá*, *regealc*, mijlocire, intervenire, protecție propunere (Al. T. 387 : fina d-tale vrea să îți facă o *regea*; Gorj. Hal. I, 73 : îi făcu semn, ca să facă pentru dinsul *regealc*; Fil. 136 : și prin *regealc* lui beizadea și a domniței dobîndi de aci înainte mult mai mare influență la Caragea); — ar. *reğa*, *riğa*, espoir, prière, demande; requête Z. 459^c. Mikl. II, 45.

1011. ***Regeál**, *raqál*, pl. *reğialurí*. stetnic, ministrii și funcționarii înalți ai Porții (Beld. III, 419 : La alți mai mici din *regealurí* să mai scrie indemna; Fil. 129 : Padișahul și *regealurile* au luat știre, că jefuești țara și că surghiu-nești pe cei mai de frunte boieri; ib. 253 : petitorii de domnie ațitaseră asupra ura *regealurilor*; Negr. 274; St. M. r. 348 : pași, aianși, spahii și alte *regealurí* mari); — cf. *reğépt*, demnitar (Hron. II, 233 : acel haian *regept* al cetății Ostrovului); — ar. *reğül*, homme; pl. *riğál*, les hommes, les vaillants, les grands ministres et hauts dignitaires de l'empire Z. 460^a. Bianchi I, 921. Mikl. II, 45.

1012. ***Reíz**, *raíz*, căpitan, mai cu seamă de corabie (Bur. 48 : *Raízul* din ea sărea — par corăbiei bătea); — *reiz-efendi*, odinioară ministrul de externe (Hron. II, 170, 182; Cant. D. M. 60 (120) : *Reiz-Efendi* sau logofătul cel mare al împăratului; Mag. Ist. II, 128); — ar. *reis*, chef, capitaine, capitaine de vaisseau; *reis efendi*, chef de secrétaires Z. 474^c.

1013. **Rénghiű**, *renchiű*, festă (Cal. b. 1883, p. 54 : pasă-mi-te procletul de împărat îi jucase *renghiű*. Isp. B. 356 : pasă-mi-te gazda se vorbise cu vataful lingurilor, ca să îți joace *renghiul* ăsta); — p. *reng*, couleur, splendeur, apparence, semblant; fraude, ruse Z. 469^b. Mikl. II, 44.

1014. **Revanín**, *reván*, un fel de prăjitură (Pol.); — t. *rewany*, espèce de pâte d'amande Z. 470^c.

1015. **Revént**, Rheum raponticum; — p. *rávend*, rhubarbe Z. 457^c. Mikl. II, 44.

1016. ***Rézm**, *részm*, ceremonie de instalare, ceremonial, solemnitate (Beld. III, 416 : căci trei fiind împreună mai mult *resm* alcătuesc; Cr. III, 445 : *rezmul* Domniei, după obicei, are să se facă la Silistra); astăzi (mold.) planul unei clădiri; — *rusumát*, dare, taxă, venit (Ur. I, 233; C¹, 311; R. I, 1. 52); — ar. *resm*, pl. *rusum*, action de dessiner; dessin, plan règle, loi, coutume, usage, cérémoniel : droit à payer; pl. *rusumat*, droits qu'on paye Z. 463^a. Mikl. II, 44.

1017. ***Richiáb**, lit. scara calului; fig. guvernul turcesc, persoana împăratului. locțiitorii marelui vizir (C², 351 : cel ce a fost dragoman puternicului meu *richiáp*; Cog. Arh. II, 20, 22); — *richiabicéa*, dare anuală ce Țările romine trimiteau Sultanului (Ur. III, 193 : și să se mai deie de la Țara rominească 90000 lei în naht și în lucruri supt numire de idighe și 40000 lei cu numire de *richiabicéa*; iar de la Moldova pentru hidia în bani și în lucru să

se dește 90000 lei și pentru *richiabia* 25000; ib. 139; C¹, 311 : să se dea lucruri la poclonul bairiamului și 4000 tl. *rechiabie*; Fot. III, 223, 229, 215 : în 1803 sultanul Selim hotărâ ca Țara rominească să dea pe an 180 pungi edigie și 80 pungi *richiabia*; Ur. VI, 131 : *recheapighen*; Cr. III, 466 : *rochearighen* (!); Ar. II, 211 : *reneabeghen* (!); Ur. III, 143 : birul *rachiabighe-lilor*; ib. 132 : *richiambișele* și *bairamicuri*; ib. IV, 350 : plata haraciului, idiciilor și *raiașchitelor* (!); C¹, 308); — ar. *rikâb*, étrier; étrier impérial, le trône impérial; la personne de l'empereur; les substitués qui ramplissaient, à Constantinople, les principales charges de l'état, lorsque le grand vizir était à l'armée; *rikâbij*, officier de la cour qui tient l'étrier de l'empereur Z. 468^a. Bianchi I, 943. V. *giziea*, *hediea*.

1018. **Rîf**, *rêf*, cotul de măsurat; — cf. *gref*, a doua parte a unui rup; — i. *rîf*, *irîf*, aune de Vienne Z. 32^a. 474^c. Mikl, II, 45.

1019. **Rîndeă**, uneltă de fățuit lemnul; — *rîndelesc*, a da la rîndeă; — p. *rende*, rabot; *rendelemek*, raboter, ratisser, polir. égalé Z. 469^b. Mikl, II, 44.

1020. **Rizilie**, rușine, dispreț (Cal. b. 1875 p. 50 : Fata eși din casă rușinată, ca să se apuce de trebile sale femeiești și să sufere *rizilicul* celorlalte surori); — ar. *rezil*, vil, bas, mauvais, honteux; *rezillik*, vilet, état de mépris Z. 462^b. Mikl, II, 45.

1021. ***Rôca**, un fel de pajură sau pasere fabuloasă din 1001 de noapți (Gorj. Hal. passim); — ar. p. *rok*, pasere fabuloasă de o mărime și tărie extraordinară în basmele arabe.

1022. **Roemăni**, (în Trans. și Buc.) oameni buni, cari trăiesc la răsărit între necredincioși și de mila căroră s'aruncă, în timpul Paștilor, găoace de ou în riuri (*Manșiuca*, Căldariu pe 1883 : Paștile *Rocmanilor* și Paștile Blajinilor); — *rocmănesc*, blajin, bun; — ar. *rahmân*, miséricordieux Z. 460^c; rus. dialectal *rachmanyj*, *rochmanyj*, vesel, milos Mikl, II, 53. Cf. la Huțeani din Galiția: *rachmanyn*, pl. *rachmane*, cari au primit cuvintul de la Românii din Bucovina; «*rachmańskij welykdeń*» e numele serbătoarei, care se ține de Huțeani în onoarea «rocmanilor», 25 zile după duminica Paștelor. V. Miklosich, Über die Wanderungen der Rumunen in den dalmatinischen Alpen und der Karpaten, p. 18, 21.

1023. **Rubăr**, confruntare, comparație; — p. *râ*, face; *ru-ba-râ*, face à face, comparé l'un avec l'autre Z. 469^c.

1024. **Rubieă**, monedă de aur, în timpul din urmă în valoare de 6 lei vechi (P. p. 135 : Zece pungi de irmilici — opt de *rubiele* mici — și vr'o trei de venetici; Fil. 120 : numără cele 50 pungi de bani în mahmudele, dodecari, funduci și *rubiele*); — ar. *rub'ije*, petite monnaie d'or au valeur de 1½ francs Z. 459^a; bulg. *rubija* Mikl, II, 45.

1025. ***Ruă**, suplică (Cr. II, 123 : I-au îndemnat să dea *ruca* adică răvaș de jalobă la singur împăratul); — ar. *ruk'a*, norceau de papier; billet, écrit adressé au prince par quelqu'un qui n'est pas vizir Z. 467^b.

1026. ***Rufet**, breaslă (Cr. III, 299; la Șanta il întâmpină pre Domn și alaiul cel gătit din partea hatmanului, a agăi și a altor *rufeturi*; Ur. II, 165; însă tot *rufetul* acesta al ocnii coprinde 225 liudi, adică : saugăi, lăturași, curtenî, tarabanțași); — *rufetăș*, membrul unei bresle; — ar. *hirfet*, métier, corps d'artisans Z. 386^a; serb. *rufet*, ngr. *ѡоѡѡѡ* Mikl, I, 69.

1027. **Rup**, a opta parte dintr'un cot; — ar. *rûb'*, quatrième partie de toute chose; huitième partie de l'aune; monnaie turque de 10 paras Z. 459^a.

1028. **Rușfêt**, plocon, dar, mită (Al. T. 1359 : *rușfert*; Ar. II, 215 : *rușmet*; Fil. 126 : isprăvniciile se dau cu *rușfet*; ib. 240; dă-mi lei zece mi ce am cheltuit în *rușfeturi*; Alecu Văcărescu (Trandafrul) : fă-mă s'ajung la

devlet — și ia'mă și vieța *rușfet*; Xen. 239 : mai o rugămintă, mai o vorbă, mai un *rușfet* ieî, o unsoare dincoace și așa se câștigă procesurile); — *rușfetâr*, mitarnic; — *rușfetărie*, lapta de a mitui (Al. T. 402 : mairapazlărie și *rușfetărie*); — ar. *rūšwet*, *rūšwet*, present donné pour corrompre, gratification Z. 464^b. Mikl. II, 46.

1029. **Rutea**, treaptă; termin de joc de cărți (Al. T. 403 : tot meșteșugul i să găsești *rutea* norocului); — ar. *rūteb*, pl. *ruteb*, degré, grade; rang, dignité Z. 459^b.

S.

1030. **Sabór**, *sabír*, aloe; — ar. *sabyr*, *sabr*, aloès (plante) Z. 655^b. Mikl. II, 46.

1031. **Sábură**, pietriș de încărcat corăbiile; — t. *sabura* vulg. *safrá*, gravier, pierres, etc. qui servent de lest aux navires din it. zavorra, lat. *saburra* Z. 557^c. Mikl. II, 46. Diez I, 449.

1032. **Sacá**, butie de cărat apă; — *sacágu*, care vinde apa cu sacaoa; — *sacabás*, vâtaful sacagiilor (Cr. III, 323; Fot. III, 308); — *sacát*, vas pentru stingerea focului (Glos. 513); — ar. *sakka* vulg. *saka*, porteur d'eau; *sakabași*, le chef des porteurs d'eau Z. 511^c. Ham. XVII, 237. Mikl. II, 47.

1033. ***Săcălúș**, un fel de tun mic (Cr. I, 328, 348, 341 : căci va da den pușci și den *sacalușe*; ib. II, 29, 398; ib. III, 64, 164; Mag. Ist. IV, 324); — t. *éakalos*, petit canon, pierrier, petite pièce d'artillerie en fer, fauconneau Z. 359^b. Bianchi I, 627; ung. *szakallás*, un fel de tun Hasd. Cuv. I, 440.

1034. **Sacát**, *sacát*, olog, neputincios, mai cu seamă de vite; prost de calitate (Alexandrescu, Poesii diverse, p. 375 : boul fiind *sacát* — la un picior rănit; Pash. II, 94; Ur. IV, 131 : 1 leu 7 parale oacă migdale *sacát* cu coajă); — *sacatlíc*, ologire (C², 377 : scăpătăciune saú *sacatlíc*); — ar. *sákyt*, qui tombe, déchu; vil, bas, de qualité inférieure; vulg. *sakat*, mutilé, estropié Z. 491^c. 571^b.

1035. **Sacáz**, mastic; insula Hio (Fil. 160 : a fost odată un împărat de la Hindiile răsăritului saú de prin țara *sacázului*); — *sacázul de vioară*, la colophone (Gorj. D. 79); — t. *sakyz*, mastic, résine; l'île de Chio Z. 491^b. Mikl. II, 48.

1036. ***Sacícól**, aripa dreaptă a călărimeî, în opozițiune cu *solcul*, aripa stingă (Cr. II, 153 : călărimea ce se cheamă *sacícól* și *solcul*); — t. *sag kol*, bras droit; aile droite d'une armée; *sol kol*, l'aile gauche d'une armée (*sag*, droit; *sol*, gauche; *kol*, bras) Z. 560^c. 579^a. V. *solac*.

1037. **Sacsaná**, cal de sarcini; fig. sarcină, povară; gol, despueat (Ar. II, 45 : cu două *sacsanale*; Isp. B. 212 : acuma se cotorosise de *sacsanoo* din spinare; Cal. b. 1881, p. 80 : se lăsară toți *sacsana*, cum i-a născut mă-sa; Cal. b. 1874 (cântecu Jianului) p. 64 : Măriuca de cincî oca — mi țî-o poartă *sacsana*); în sens de *gol*, *despueat*, cuvîntul *sacsana* pare a se fi confundat cu *șuşanea*, astfel că *gol şuşana* ar corespunde locuțiunii obicinuite *gol pușcă* (cf. Pan. P. V. 20 : umblă *gol* ca un *pistol*); proverb : *pirpiri cosac sacsana briceag*, (Ispirescu) lit. ușurel ca un cosac (pește), greu ca un briceag, înțelegînd pe un om de tot scăpătat, sărăcut, om de rînd — corespunzînd proverbului analog : *terchea-berchea trei lei perechea*. ceva de rînd, lucru prost, arabură (Pan. P. V. 45 : încărduit cu *terchea berchea* trei lei perechea; Isp. B. 273 : căci nu voiî să'mî zică lumea, că sunt dascăl d'ăia *terchea berchea* trei lei perechea : R. III, 1.67 : îată între ei Căpleștii și Buzeștii și ceilanți din neamuri slăvite pămîntene și după slujbe, strigă cu mari dovezi și aú dreptate.

Iar unii din noi d'alde *terchea berchea* trei lei perechea, adunătură de la patru părți ale lumii . . . ori nu ar fi mai bine să tăcem?) din ung. *tarka-bárka*, bariolé, pèle-mèle Cih. II, 531; — *sacsanár, sarsanár*, (mold.) hamal; — *însăcsáne*, încarc c'o sarcină; — *însăcsănát*, încărcat (Isp. B. 378: el se întoarce cu mai mulți oameni *însăcsánați* cu bucățelele foisorului său; id. B. Sn. 12; Cal. b. 1881, p. 71: ia plosca după gât și pleacă *însăcsănătă* cu lucrurile spre câmp); — ar. p. *seisxâne* vulg. *seksane, seksene*, cheval de charge; bagage ou effets d'un grand personnage Z. 494^c. 513^c; bulg. *sejksana*; serb. *seisana, seksana* Mikl. II, 52.

1038. **Sacsie**, ghiveciul de flori; — t. *saksy*, vase de terre Z. 491^c. Mikl. II, 48.

1039. ***Sacsongi-bâșa**, al doilea locotenent general al regimentului de ia-niceri (Cog. Arh. II, 16); — t. *samsun*, chien de Samsoun (ville de l'Anatolie), chien de chasse, dogue; *samsunđi*, garde dogues; pl. *samsunđiler*, l'un des régiments des janissaires qui prenaient soin des dogues du Grand Seigneur; *samsunđi bași*, chef de ce régiment, l'un des premiers officiers du corps des janissaires Bianchi II, 87. Z. 563^b.

1040. ***Sadicât**, *sadicât*, credință, sinceritate (Beld. III, 355, 359, 388, 424: după *sadacatul* țării mila sa a revârsa; Ur. III, 220; C¹, 325); — ar. *sadakat*, sincerité, vérité, fidélité Z. 566^c.

1041. **Sadea**, simplu, fără podoabă (Fil. 215: catifea de aur și *sadea* de Veneția); — *sadetică*, id. (Fil. 25: flude și linaș *sadetica* i in cusături și in basmale); — p. *sâde*, plat, uni; sans poil, rasé; simple, pur, non melangé, sans ornement; sincère; niais Z. 489^a. Mikl. II, 47.

1042. ***Sadrazân**, marele vizir (Cr. II, 65; ib. III, 443, 445); — ar. *sadr*, poitrine; place d'honneur; le Vizir; *sadr-i-âzam* vulg. *sadrâzam*, le grand vizir (*âzam*, très grand) Z. 65^b. 566^c.

1043. **Saftea**, *seftea*, dar de anul nou; întâia vînzare; început bun, noroc; — ar. *sifta, sefte*, (tahrif din ar. *istiftâ*, commencement, ouverture) première vente de la journée, première recette d'un marchand; étenne Z. 510^c. Bianchi I, 1036. Mikl. II, 52.

1044. **Safterea**, *săftioră*, *sefterea*, Fumaria officinalis; — p. *șăhtere*, fumeterre (p. *șâh*, roi; *ter*, humide, humidité) Bianchi II, 11.

1045. **Saftian**, piele argăsită de capră, de țap (Fil. 29: feciorul îi trase cizmele cele galbene de *saftian*: Col. 1882, p. 231 (descântec din Bucovina): să mă 'mbraci — cu cămeșă de dragoste — cu ciobote de *saftiele*); — *săftienar*, tăbăcar (Gorj. D. 88); — p. *saftiân*, maroquin (p. *saft*, dur, solide) Z. 500^c. Mikl. II, 47.

1046. **Săgeac**, *segeac*, ciucure; — *săgeacâr*, ceaprazar; — t. *sağak, saçak*, effilé, frange, bord d'un habit, draperie Z. 558^b. Mikl. II, 46.

1047. ***Sahaîdac**, un fel de săgeată tătărească (Cr. II, 148; ib. III, 45: arcarii sfârșise arcele, săgețile și *săhăidacele*; Mag. Ist. IV, 52: Tătarii singuri numai cu *sahaîdacile*); — t. or. *sağdak, sajdak, sadak*, carquois Z. 490^c. 489^a; rus. *sagajdakŭ, sajdakŭ*, tolbă; ruten. *sahajdakŭ*, arc, armă Mikl. II 47.

1048. **Sahân**, vas de aramă pentru plăcintării; — *sahnış, sacnăș, sacnasiu*, anticamera în interiorul sălii (Cr. III, 241: l'aŭ spînzurat sub *sahnışul* casei lui; St. M. r. 304: și la *sahnış* ușa s'aŭ deschis; Fil. 67, 234: il du-se-ră tîriș-grăpiș în *sacnasiu*); — ar. *sahn* vulg. *sahan*, coupe, soucoupe, plat, l'intérieur d'une chose; l'intérieure cour de la maison; fond, terrain Z. 566^a. Mikl. II, 47.

1049 ***Sahân**, grăsime; — ar. *šahm*, graisse Z. 539^c. Cih. 609.

1050. **Saia**, grajd; staul, stână (Cost. II, 458; Glos. 515); — *saegiu*, seiz (Bur. 120: *saegi* Tudor; C¹, 312: prin marifetul *saigiilor*; Mag. Ist. IV, 151); — *saegii*, obicei în noaptea spre st. Dimitrie (Bur. 26: mai mulți flăcăi întrunindu-se pornesc pe la case jucând și cântând... având cu ei și un flăcău îmbrăcat în haîne femeiești de cadină); — p. *sâje*, ombre Z. 494^c.

1051. **Saia**, *suedă*, *săgedă*, un fel de stofă de lână și de mătase, haînă femeiască dintr'nsa (Al. P. p. 105: cu *saia* îmbrăcată; Conv. XI, 277: o *suea* cu argint; R. II, 1. 335: o roche *săgea* cu beteală albă); — cf. *saită*, un fel de postav (Hron. II, 224, 166: *saita* șapte lei cotu); — t. *saja*, saie, serge din it. *saia*, pânură de lână; sp. *saia*, fr. saie din lat. *saga* (*sagum*) Z. 582^c. Diez I, 363; bulg. *saja*, vestmint lung; serb. *saja*, un fel de postav fin roș Mikl. II, 47; Cih. II, 694. Cf. *sârji* (Hasd. Arh. I, 63: trei părechi de *sârji* de aur; R. I. 2. 339: o păreche de *sârji* de aur căre c'un picior de zafir și mai sus cu rubini; ib.: o păreche de *sârji* cu diamanturi cu picioarele de zmaragduri); cf. it. *sargia*, sp. *sarga*, fr. serge, sarge, germ. *Sarsche*, rus. *sarža*, stofă de lână întrețesută cu in și cu mătase — toate din lat. *serica*, stofă de mătase; mlat. *sarica*, haînă d'asupra celorlalte (de unde și rom. *sărică*) Diez I, 365.

1052. ***Saift**, trimis, curier (Ur. II, 125); — ar. *sâ'i*, courrier à pied Z. 490^c. Mikl. II, 47.

1053. ***Saiván**, *saivánt*, lit. umbrar; uranic, cort deschis (Cr. II, 199: aũ descălecat împărăția în câmp sup *saivan*: ib. III, 157: *saivat*; ib. 299, 305: descăleacănd Domnul și spahilar-agasi la *saivant*, acoloa s'au cetit și hatșeriful împărătesc și mehtupul vizirului); astăzi vorba însemnează (în Moldova): *coșar*, *staul*; — p. *sâiban* vulg. *sâjwán*, parasol que l'on tient au dessus de la tête d'un prince ou d'un grand personnage, ombrelle, tente ouverte (p. *saje*, ombre) Z. 494^b. Bianchi I, 1000. Mikl. II, 47.

1054. **Salahór**, *salaór*, lit. căpetenia grajdului, comis; săteni, scutiți de dajdi, însărcinați cu repararea vr'unei întăriri (Cr. III, 211: orânduind și un *salahor* împărătesc. ca să'l ducă la scaun; Fil. 346: sacagiũ domnești și *salahori* cu bețile în mâini; Mag. Ist. II, 351: să dea o mie de cară și 700 de *salahori*... să curățescă, pre marginea Nistrului, păduri, cringuri); astăzi vorba se ia mai mult în înțeles de «muncitor cu ziua» (Glos. 515: *salahor* = clăcaș); — p. *ser-âxor* vulg. *salaxor*, palefrenier, écuyer; habitants de villages exempts de contributions ordinaires, mais chargés à la réparation et de l'entretien de quelque place forte (p. *ser*, tête, chef; *âxor*, écurie) Z. 502^c. 572^b.

1055. **Sălăș**, locuință; familie (de țigani robi); — *sălășitoare*, Ononis arv. spinosa; — *sălășluesc*, a ședeia în sălaș la cineva; a primi în sălaș pe cineva; — t. *salaș*, *salağ*, tente, chaumière Z. 572^b; ung. *szállás*, szállani Mikl. II, 48.

1056. ***Salavát**, rugăciune (Mag. Ist. V, 119: sumetind mânicile făcură toți *salavat* mare și strigară de trei ori: halila, halila, halila!); — ar. *salát*, pl. *salawát*, priere, acte de dévotion, priere canonique; miséricorde que l'on demande de Dieu Z. 573^b.

1057. **Salcâm**, Robinia pseudo-acacia; — *salcâm galben*, *Cytisus laburnum*; — t. *salkym*, grappe (floarea salcâmului având forma unei ciorchine) Z. 492^b. Roesl. 43.

1058. **Salép**, un fel de plantă; o băutură turcească dintr'nsa, și fig. (Hr. II, 217: s'au adăpat cu *salepul* morții); — *salepgiu*, care vinde salep (Fil. 29: bragagiũ și *salepgii* arnăuți); — t. *saléb*, salep; boisson préparée du salep; *salepgi*, *salepci*, qui prépare ou vend du salep Z. 492^a. 562^a.

1059. ***Sált**, singur; cel puțin, numai (Cr. II, 53: de acolo aũ mers *salt*

numai cu curtea sa Antioh Vodă la Tighina; Mag. Ist. I, 150: vino *salt*, că de vei veni cu greutate, va prinde veste); — t. *salt*, adj. qui n'a point de bage, seul; adv. pas plus que, rien que, seulement Z. 572^c. Mikl. II, 49.

1060. **Saltanât**, mîndrețe, pompă, alaiü (Beld. III, 349: căci fiind ciocoïu de curte, făcea haz de *saltanat*; Cal. b. 1875, p. 22: porni împreună cu tot *saltanatul* de slugi; ib. p. 7: *saltanet*; Fil. 270: *saltanat* domnesc; Cal. b. 1883, p. 52: în sfârșit plecără însoțiți de o multime de slugi, ostași și căruțe încărcate cu haine și merinde, curat *saltanat* împărătesc; ib. 61: după aceia plecă într'ale sale cu *saltanat* mare); — ar. *saltanet*, puissance, domination, grandeur, magnificence, pompe, pouvoir impérial, empire, souveraineté, gouvernement Z. 516^a. Mikl. II, 49.

1061. **Saltea**, așternut; — t. *șilte*, petit coussin pour s'y asseoir Z. 749^c; ngr. σελτέ Mikl. II, 63. Cuvîntul românesc poate proveni deadreptul din turcește, unde există și forma *selte* ap. Pash. I, 28: saltea — perîna — selté diüşek.

1062. **Samanü**, de culoarea (pațului) galbenă deșchisă; — t. *samâni*, couleur de paille (*samân*, paille) Z. 573^c. Mikl. II, 49.

1063. ***Samasirgiu**, slujbașul Curții care purta grija rufelor domnești (Fot. III, 290); — t. *čamašyr*, linge; *čamašyrғы*, blanchisseur Z. 344^c.

1064. ***Samdangi-bășa**, slujbașul care îngrijia de luminările Curții domnești (Fot. III, 290); — ar. *šem*, cire; bougie, chandelle; *šem'edân* vulg. *šamadan*, *šamdan*, chandelier, candélabre; *šem'eđer*, qui fait ou vend de la chandelle Z. 550^c.

1065. **Samsâr**, mijlocitor la vînzări și cumpărări (Al. T. 48: *simzar*); — *samsarese*, a mijloci (la daraveri comerciale); — *samsarlic*, starea, plata de samsar; — ar. *simsâr* (formă arabizată din it. *censale*), courtier, censal; *sim-sar'lyk*, état et office de courtier, courtage Z. 518^b. Mikl. II, 56. Diez I, 379.

1066. **Samür**, Mustela zibelina, blana sa (Fil. 140: hangerul cel seminat cu brilanturi și gugiumanul de *samur* cu fundul alb; Bol. Poesii, p. 414: de vîz juna bălăioară — cu ochi limpezi de azur — că se mlădie ușoară — în boaoa de *samur*); — p. *semmür*, t. *samur*, zibelina Z. 519^a. Mikl. II, 49.

1067. **Sanchiu**, tăcut, posomorât, — cf. ar. *sâkit*, taciturne, silencieux Z. 491^c.

1068. **Sandâl**, un fel de luntre (Bur. 134: Primblă-mi-se primblă — în *sandal* de alamă — pe boaz de mare); — *sandâl*, un fel de lemn (Cog. Arh. II, 252 [tar. vam.]: *sandalul*, oca un pol leu vechiu); — ar. *sandal*, bois de sandal; bateau long, nacelle, chaloupe; sandale Z. 574^b. Mikl. II, 50, 53. Diez I. 365.

1069. ***Sandâl**, un fel de taftă (Rev. rom. II, 379: un zăbun de *sandal* de Venetia); — ar. *sandal*, taffetas; étoffe de demie soie (identică cu cuvîntul precedent) Z. 574^b. Mikl. II, 50. Diez I. 450.

1070. ***Sangeac**, steag, în special steagul trimis de Poartă noului Domn (Cr. II, 128; ib. III, 304: aü adus lui Grigorie Vodă *sangeac*, caftan, cucă, tuțuri; Fil. 346: în urmă de tot venea tagma Divanului purtând topuzul, *sangeacul* și semnul Domniei. înconjurat de copii din casă purtând prapurile țării); — *sangeactâr*, *sangeac-agasi*, *sangeagâs*, *sangeangiu*, stegar (Cr. I, 453: După povodnici veneau *sangeagașii*; ib. 455: Beglerbeiu cu cinci *sangeangii* aü rămas la Azac; Cant. D. M. 58 (115); ib. 123: *Sangeac-agasi* saü acele poartă de grijă pentru steaguri; Cr. I, 161: și mulți pași și *sângeați* (!) aü perit); — t. *sangâk*, drapeau, étendart; district d'une province; *sangâk-dâr*, porte étendard Z. 520^c. Mikl. II, 50.

1071. **Săpă**, şauca, şoldul (calului); — t. *sab*, *sap*, manche Z. 564^c. Mikl. II, 50.

1072. ***Săparină**, (în tarifa vamală din 1761) salce (Cog. Arh. II, 253); — t. *saparina*, salsepareille din it. salsapariglia Z. 565^a. Diez I, 364.

1073. **Săpun**, — *săpunġiu*, vânzător de săpun; — t. *sabûn*, savon; *sabunġu*, fabricant ou marchand de savon din it. sapone Z. 557^c; bulg. serb. alb. sa-pun Mikl. II, 46.

1074. ***Saracibaş**, vătaful rindaşilor (Cr. III, 331 : Şi încălecând Domnul de acolo cu doi cîhodari şi cu *saracibaş* numai; Fot. III 307); — ar. *serrâg* vulg. *saraġ*, sellier, palefrenier Z. 502^b. Bianchi, II, 101; ar. *seraġbaşi*, le chef des palefreniers Ham. XVII, 239.

1075 ***Saragăle**, *sărăcġi*, un fel de călărimă (Cr. II, 32, 234; Mag. Ist. II, 151 : avea Măria sa cu Cazaci pedestrimă, cu *saragele*, cu seimeni şi cu alţi lefecii ca la 2000 de oameni buni; At. Marienescu, Balade II, 95 : cu catane *sarangele* — cari poartă slujbe grele; Bălc. 591, 599 : *sărăcġi* şi scutelnicii şedeau în Bucureşti fiind călărimă oraşului; Fot. III, 208); — t. *sariġe*, corps de chasseurs irreguliers; des fusiliers ramassés à la hâte, troupes irregulieres Ham. XVI, 237, 240; *seraġe*, regiment de cavalerie la Turci Cant. Ist. ot. 91.

1076. **Saraii**, *serăi*, palatul sultanului, palat în genere (Al. P. p. 179 : la saraiul Hanului — cumnatul sultanului); la Pash. I, 33 : rom. saraii = grajd; — *sarailic*, *seralie* (*salairic*), lit. pastă de saraii; un fel de prăjitură turcească cu fidea, unt şi zahăr (Cost. II, 468; Glos. 519; Negr. 286 : caïmac, gogoşe, alivenci, iaurt, *serali*, baclavale, plăcinte, învărtite, se îngropa în stomahul lui ca într'un abis fără fund); — p. *serâ*, *serâj*, palais, grand hôtel; *serajly*, appartenant au palais Z. 502^b. Mikl. II, 53.

1077. ***Sarghiu**, un fel de broboadă sau Ńol de înfăşurat (Cog. Arh. II, 252 [tar. vam.] : *sarghiu* bun de 14 un leu, ear prost părechea 5 bani); — t. *sargy*, *sargu*, enveloppe (*sarmak*, envelopper); *sargy*, toile d'emballage Z. 559^b. Bianchi II, 103. V. *sarma*.

1078. **Saric**, turban, broboadă (Hal. IV, 115 : şi cu *sarice* în cap ea hogi; Cog. Arh. II, 253 [tar. vam.] : *saricâ* şervetli, de una 100 bani); — t. *saryk*, turban Z. 559^c. Mikl. II, 50.

1079. **Sarmă**, un fel de găluşcă; — t. *sarma*, viande hachée enveloppée dans des feuilles de vigne (*sarmak*, envelopper) Z. 560^b. Mikl. II, 51. V. *sarghiu*.

1080. **Sărpingeă**, antrax, buboiu (Laur. Glos. 520); — p. *serpençe*, paume de la main; apostème, abcès, ulcère, anthrax (p. *ser*, tête; *pençe*, serre, griffe) Z. 503^b.

1081. **Satară**, confiscare, execuţie; belea (Cr. II, 285 : scoase Antioh Vodă orinduiele multe şi *satarale* şi hărtii; Hr. II, 168 : aū pus *satară* de bani pe mitropolitul şi pe episcopi şi pe boşeri; Cal. b. 1881, p. 37 : baba începu iarăşi să tocăne pe vladul de bărbat, ca s'o scape de *satarăoa* proclutului de băeat; proverb : cade *satară* în spinare); — ar. (*mu*)*sâdere*, action d'exiger avec importunité, de violenter; confiscation Z. 853^a. În privinţa ateresării cuvintului arab cf. *slim* = *teslim* (Cr. II, 230; ib. III, 173); *muşchi* = *dimişchi*, etc.

1082. **Satir**, cuţit scurt şi gros (maî cu seamă de măcelar); — *satirăş*, *satirġiu*, un fel de ostaşi ce purtau satiruri (Fil. 29 : tufecii, arnăntii şi *satirăşii* îşi curăţau armele); — *satirbăş* *satirġi-băşa*, capul satirasilor (Cr. III, 302; Fil. 106 : douăzeci şi cinci idiclii sub comanda marelui *satirġi-băşa* al cămărăşiei); — ar. *sâtür* vulg. *satyr*, couteau de boucher; *satyrġy* Z. 490^b. Mikl. II, 51.

1083. **Schéle**, port, liman; podeală, pod de lemnărie, grindiş; în seuş de

sara
Cure
baş =

presc. dela
satară =
confiscare

port măi avem și forma *scală* (Cr. I, 51, 451 : Astrahanul, cea măi bogată *scală* pre marea Caspiă); — t. *eskele, skelle*, échelle, débarcadere; port échafaudage din it. scala Z. 49^b; lat. scala, de unde rom. scară, ngr. *σκάλα* Mikl. I, 76.

1084. ***Schémni-agasi**, *schímni-aga*, demnitar turc însărcinat cu instalarea noului Domn (Cr. III, 157, 197, 300 : *schemni-agasi*, ce este rinduit de Impărăție pentru aşazarea Domnului la scaun; Cant. D. M. 60 (120); Mag. Ist. II, 134; ib. IV, 42); — *schimni-ceaús*, id. (Cr. I, 357); — ar. *iskemle, iskemni*, escabeau, chaire Z. 49^b; ngr. *σκαμνί* din lat. scamnum Mikl. II, 77.

1085. **Schingiú**, *schingulúre*, chin, tortură; — *schingúvesc*, a chinui, a tortura; — *schinguitór*; — p. *iskenge*, torture, question; *iskengelemek*, torturer Z. 49^b.

1086. **Serúm** — t. *kurum*, suie Z. 715^b; alb. *škrump*, tot ce ți redus în cenușă, în cărbuni Cih. 611.

1087. ***Segedeá**, materie din care se fac chilimuri (Rev. rom. II, 380 : un covor de *segedeá*); — ar. *seggáde*, petit tapis, spéc. tapis de prière Z. 499^b. Mikl. II, 51.

1088. ***Seimén**, *sigmén, sümén, simén*, lit. păzitor de căini; ostaș cu leafă (Cant. D. M. 88 (177) : *simenî* se înțelege ostașii aciea, cariî slujesc cu bună leafă și sint pentru straja domnească din curte; Negr. 29 : *simenii* hatmaniei; ib. 124; *simenî* cei luți cu arce și cu măciuci în felii; C², 375 : breslile slugitoresti, adică : *siimenî*, vinători, lefecii, talpoși, aprozi, copii din casă; Fil. 236 : un *seimean* spătăresc; ib. 345 : *seimenî* călări înarmați și îmbrăcați cu haine roșii cu moturi galbene); — p. *seg-bân* vulg. *sejmen*, garde de chiens; *autrefois* : soldat du 35me régiment des janissaires; soldat des régiments organisés à la manière européenne; sorte de soldat irregulier (p. *seg*, chien; *bân*, gardien) Z. 512^c.

1089. ***Seír**, fenomen (Cant. Div. 151 : cereștile privele și *seiruri*); — ar. *sejr* exploration, vue, examen curieux, spectacle Z. 530^c. Mikl. II, 52.

1090. **Seíz**, *saíz*, călăreț, rindaș, comis; — *seíz-baş*, vătaful seizilor (Cr. III, 324; Fot. III, 308); — ar. *sāis, seís*, palefrenier Z. 494^c. Mikl. II, 52.

1091. ***Selamét**, *salamét, silimét*, scăpare, siguranță; ruină, desăvârșită sărăcie (Beld. III, 409 : *salametul* lor, le zice, este a se închina; ib. 432 : cu copii și cu rudenii la *selamet* n'a ieși; Zil. 511 : și nici un *selamct* altul nu găsește; Fil. 86 : putem în scurt timp să'l scoatem la *silimet*; Al. T. 1232 : el să mă scoată *silemt!*); — ar. *selâmet*, santé, securité, sûreté Z. 515^b. Mikl. II, 52. V. *seleam*. În privința sensului cf. *aliman*.

1092. ***Seleáf**, *sileáh*, cingătoare pentru arme (Al. P. p. 131 : la *seleafu* se pleca — pistoalele ți le apuca); — *silihtár, selectár*, care poartă armele Sultanelui, odinioară întâiul funcționar din interiorul palatului (Cr. I, 410, 304 : *silihtar* adecă spatar, ce poartă spata saú buzduganul după împăratul; ib. II, 277, 377; ib. III, 133 : *silitrarul*; Beld. III, 404); — *silahdar-agasi*, întâiul mareșal al curții împărătești (Cant. D. M. 58 (116)); — ar. *siláh*, arme; ar. p. *silâhdâr* vulg. *silihdâr*, qui porte les armes devant son seigneur; *silâhdâr aga*, grand maître de la maison du Sultan Z. 514^c. Mikl. II, 55.

1093. ***Seleám**, salutare (Cog. Arh. II, 83 : le au dat *seleamul* de bun venit; ib. 134 : și au făcut *saleamul* după obiceiú despre partea împăratului); — *selemahceásá, salemaceásá*, arvună (Ur. III, 185; C¹, 309); — *seleám-ágá, seleám-ceaús*, om saú aproad de siguranță (Cr. III, 331 : pașa au trâmisi pe al saú *seleam-aga* intru întimpinarea Domnului; Fil. 96, 224 : *seleam-ceaúsul* Curții domnești); — *salamaléc*, lit. pace cu voi! formula de salutare a Orientalilor (Mar. P. p. I, 138 : și la dinșii când sosea — a strigat *salamanic*; Hron.

II, 188 : şi au făcut cu mâna *salamalichiu*l său heretisma ; Mag. Ist. V, 140 : nîmică alt n'au mai căutat, măcar un *selam'echim* de la musaip să auză ; R. II, 1. 329 : deci după ce au intrat — şi *sălamu alechi* au dat) ; — *sulamlic*. salutul de primire ; încăperile rezervate bărbaţilor. în opos. cu *harem* (Cr. III, 227 : se isprăvise tot *salamlicul* şi'l aşternuse frumos, iară partea haremului au remas nefăcută ; ib. 225 : *salamaic*) ; — ar. *selâm*, paix. sûreté, salut ; salutation ; *selâm 'aleik*, que la paix soit sur vous ! (formule de salutation consacrée parmi les musulmans et réservée à eux seuls) : *selamlyk*. salufation ; salle de réception (t. *akča*, petite monnaie) Z. 515^a. Bianchi I, 1045. Mikl. II, 52.

1094. ***Seligeá**, *selizeá*, căptuşală, blană (R. II, 1. 334 : o scurteică de ghi-zea cu *selizia* de cacom) ; — t. *silegek*, torchon, essuie-mains Z. 515^b. Mikl. II, 55.

1095. **Selimie**, stofă preţioasă, din care se făceau turbane (Conv. XIX, 294 : anteriile erau de ghermesit, de citarie, de calemcheriu, cutnie, *selimie* sau *sevaiu*) : — ar. *selimî*, sorte de turban Z. 517^c.

1096. ***Serasir**, stofă daurită (Rev. rom. II, 379 : o dulamă de *serasir* ; Cog. Arh. II, 15 : *crasir*) ; — p. *ser-â-ser*, d'un bout à l'autre, tout à fait ; (ca subst.) brocart d'or Z. 502^c.

1097. ***Seraschier**, *saraschér*, căpetenia armatei, generalisimul oştirilor Porţii (Cr. I, 453 ; ib. II, 4 ; ib. III, 422 ; Fil. 126 : făcu ciocotului un compliment demn de un *seraschier*) ; — p. *ser-i-'asker* vulg. *serasker*, général en chef ; ministre de la guerre (*ser*, chef ; *'asker*, milice) Z. 505^a. Mikl. II, 53.

1098. **Serdár**, *sárdár*, comandantul cavaleriei ; mai tîrziu rang de boşerie (Cant. 161 : *Sardariul* este mai mare poruncitoriu peste călărima din şinutul Lăpuşni, a Orheiului şi a Sorocii) ; — *cârc-serdár*, căpitan de patruzei ; comandantul călărimii uşoare, adevăratul şef al călărimii fiind delibaşa ; colonel (Fot. III, 151 ; Beld. III, 389 : beşlegi, *cârc-sárdari* pe afară, el singur au rînduit) ; — p. *ser-dâr*, commandant, général ; t. *kyrk*, quarante Z. 504^b. 697^c. Mikl. II, 53.

1099. ***Serdengheşti**, deseraţi ; corp de voluntari turci, cari mergeau totdeauna în fruntea armatei şi dedeau mai întai năvală asupra duşmanului său la asaltul unei cetăţi (Cr. I, 11 : o seamă de *serdengheşti* ; ib. 57 : polcuri de Căzaci ce le zic *serdenci* ; ib. 324 : şi 40000 *sirdengisti*, cari sînt giuraţi de merg înaintea reşoîului ; Cog. Arh. II, 64 : să meargă inicerii şi *serdenghecti* la meterez ; ib. 74) ; — t. *serdengeđi*, les volontaires Ham. XVII, 239 ; *serden gjesđi*, corp de miliţie Cant. Ist. ot. 91, 302, 420.

1100. ***Serhát**, *sarhát*, margine, graniţă ; întărirea principală de pe lingă graniţă (Cr. III, 199, 202, 243 ; Beld. ib. 362 : Turci, oşteni pe la *sarhaturî*. se vede că n'au rămas ; ib. 263 : câte sînt trebuitoare la urdie şi la *sarhaturî* ; Hron. II, 186 ; Fil. 255) ; — *serhatliu*, mărginaş, învecinat ; soldat grănicer (Ar. II, 174, 213 ; C¹, 309) ; — ar. p. *ser-hadd*, limite, frontieră ; première place forte sur l'extrême frontière (lit. graniţa de căpetenie : p. *ser*, tête : ar. *hadd*, limite) ; *serhadly*, qui appartient à la frontière, limitrophe ; soldat des frontières Z. 504^a. Mikl. II, 54.

1101. ***Sermaea**, *sermeá*, *sirmeá*, capital ; fig. temeiu, fond (Cr. II, 335 ; Beld. III, 347 ; Pan P. V. II, 70 : Pungă turcească şi în ea *sermea* nemţească : R. III, 1. 73 : iar măria sa Suţul, după ce au văzut o cerere ca aceasta a boşerilor... îndată o au făcut *sermaea*) ; — p. *ser-mâje*, fonds, capital (*ser*, tête, chef ; *mâje*, fonds) Z. 501^c. Mikl. II, 54.

1102. **Sërta-fërta**, adv. forfota ; de colo până colo (Isp. Sn. 101 : lui nu'î bātu la ochi a bine acele *serta-ferta*, de colo până colo, pe dinaintea casei lui ; Isp. P. şi Gh. 10 : gângăniî *serta-ferta* 'mi şbárnăiaū la soare ; Cal. b. 1882,

p. 46 : dar pentru ce atâta *serta-ferta* de surdă ?); — cf. t. *sert*, dur, violent, brusque Z. 503^c.

1103. **Sevaîu**, *suvaîu*, *suvaică*, un fel de materie albă (Fil. 134 : anteră de *sevaiu* subțire; ib. 215 : *suvaiele* de Hale; ib. 345 : anteriu de *suvaîu* alb cu virgulițe de fir bun); — t. *sewaji* (*kjaryâne*), étoffes des fabriques de Sewaji Ham. XVII, 239.

1104. ***Sévda**, *sävdeä*, iubire, predilecție, dorință; — *sevdalıu*, prietenos; — ar. *sewdä*, noirceur, bile noire, mélancolie; passion, désir ardent; dessein, intention; *sewdäly*, passioné, amoureux Z. 523^c. Mikl. II, 54.

1105. ***Sielét**, necaz, măhnire adincă (Cr. III, 157, 207 : Domnul mult *siclet* aũ tras, pină s'aũ strins banii; Hron. II, 179); — ar. *syklet*, *sakalet*, pesanteur; serrement de coeur, angoisse, incomodité (ar. *sakal*, *sykl*, ce qui est lourd) Z. 336^b. Mikl. II, 54.

1106. **Sictír**, injurătură obscenă (Pol. 407; Hron. II, 222 : *anasini sactim*); — *sictírosc*, *sictireală*, *sictirisire*; — t. *sik*, membre viril; *sikmek*, cohabiter; *anasyny sikdim*, corespunde obscenei injurături romine (*ana*, mère) Z. 512^b. 514^a.

1107. **Sidéf**, *sedéf* — ar. *sadef*, *sedef*, nacre de perle Z. 567^a. Mikl. II, 51.

1108. **Siminechi**, *senamechi*, *sinamechie*, sena (copăcel medicinal); — ar. *sena*, séné (plante purgative) vulg. *senameki*, séné de Mecque Z. 519^c; de aceeași origină it. *sena*, fr. séné Diez I, 378.

1109. **Simit**, pezmet moale; — *simigiu*, vinzător de simiți; — ar. *semid* vulg. *simit*, sorte de craquelin ou de pain blanc fait en forme d'aneau; *semitgi*, *simitci*, qui cuit ou vend ces craquelins Z. 519^b. Mikl. II, 53. Cf. Cih. 611.

1110. **Sinét**, chitanță, răvaș; act, document (Pan. P. V. 163 : socotind aceste, scoase o hârtie din *sinet*); — ar. *sened*, appui, soutien; document sur lequel on peut s'appuyer avec confiance; pièce authentique, acte, diplôme Z. 520^a.

1111. **Singéap**, *singéf*, blană de jder (Cost. II, 521); — *singepiu* (singesiu), de culoare cenușie; — p. *singáb* (zingef), écureuil de couleur grise, peau de cet animal, pelit gris; *singábi*, gris; de couleur grise Z. 520^b.

1112. **Sinie**, vas mare pentru plăcinte; — t. *sini*, table, plateau rond (adj. din *sin*, Chine) Z. 533^b. Mikl. II, 56.

1113. **Sipét**, *sepét*, cufăr; — p. *sept*, panier, corbeille Z. 496^a. Mikl. II, 53.

1114. **Sirmă**, fir de aur sau de argint. (Cr. II, 346 : împodobiți cu haîne de *sirmă*; R. I, 2. 339 : O botcea cusută cu flori cu *sirmă*, două cămiși cu *sirmă* cu mătase neagră, două năfrâmi de mână una cu fir, alta cu *sirmă*); — *surmai*, brodat cu aur (R. I, 2.339 : O cămașă tij cu mătase *surmai*); — t. *syrma*, fil d'or, bouillon; *sirmaly*, brodée en or Z. 506^c; bulg. *sârma*, alb. *serm*, argint; mrom. *sirmá*, mătase — toate din gr. σόρμα, fir (lit. ceva tras) Mikl. II, 55. Cih. II, 699.

1115. **Sóbă**, un fel de cuptor; odaie (in Transilv.); — t. *soba*, poêle, fourneau, étuve; chambre Z. 576^a. Mikl. II, 56. Cih. 612.

1116. ***Socác**, uliță (Cr. III, 273 : și să strige pe *socac* — vinzând tot prăji și spanac); — t. *sokak*, rue Z. 526^c. Mikl. II, 57.

1117. **Sofá**, un fel de pat (Fil. 30 : sala tronului era împodobiută cu o *sofa* pentru prințul și lavițe pentru boierii); — ar. *soffet* vulg. *sofa*, lit de repos, sofa Z. 570^b. Mikl. II, 56; de aceeași origină it. *sofà*, fr. *sopha*, *sofa* Diez I, 386.

1118. **Sofrá**, masă de mâncare (Pan. P. V. 132 : cine păzește *sofraoa* — mănâncă ciorbaoa); — *sofragiu*, îngrijitor de masă; — *sofragi-bășă*, slugă odmnească care îngrijea de masa Domnului (Fot. III, 310); — *sofragerie*, o-

dae de mincare; — ar. *sūfret* vulg. *sofra*, provision de voyage; sac à provision, qui sert aussi de nappe ou de table sur laquelle on sert le repas; *sofracy*, qui dresse la table, arrange les plats; sommelier Z. 511^a. Mikl. II, 56.

1119. **Soiū**, neam, viță, fel; — *soiesc*, a o aduce cu cineva, a păși pe urmele cuiva; — t. *soj*, race, familie, lignée, espèce, sorte Z. 580^a. Mikl. II, 57.

1120. ***Solac**, lit. stingaciū; dorobanț, panțir; pl. numele unui corp de gardă al foștilor ȧniceri (Cr. I, 453 : După eniceri mergeau *solacii* cu arce, ce poartă cauce în cap, cu sirmă cusute, de pãslã, albe; ib. 411 : după cazuilari mai aproape merg *selacii* (!), cari poartã arcele pre umãr, cu cãmeși albe... și în scufi); — t. *solak* gaucher; traban (*sol*, gauche) Z. 579^a. Mikl. II, 57; *solak*, archers; gardes du corps du sultan lesquels accompagnaient à pied Sa Hautesse parlout où elle allait Bianchi II, 132. Ham. XVII, 240.

1121. ***Somachi**, un fel de marmorã (Cog. Arh. II, 50 : stãlpi dverilor și a icoanelor sint tot de *somachi*); — ar. *summãk* vulg. *somak*, sumac; *somaki*, porphyre Z. 517^c. Mikl. II, 59.

1122. **Somón**, bucatã de pãine; fig. cap gros, gogoman; — t. *soman*, pain entier, pain rond Z. 574^a. Mikl. II, 57.

1123. **Sópã**, mãciucã scurtã și groasã; — t. *sopa*, gros bãton Z. 576^a. Mikl. II, 57.

1124. ***Spahiu**, cãlãreț turc (Al. P. p. 131 : Turcilor, *spahiilor* — nu dați vint sãbiilor; Bur. 84 : și sã împãrțescã — lefi la lefegii — cafi pe la *spahii*; Cr. I. 357, 453; ib. II, 48, 394); — *spahiesc*, de spahiu (Mag. Ist. IV, 352 : Mihnea Vodã îmbrãca pe dorobanți tot cu haïne *spahiești*); — *spahilar-agasi*, comandantul spahiilor (Cr. III, 304, 305); — p. *sipãhi*, cavalier, seigneur, possesseur d'un fief de la couronne; *sipahiler agasy*, gënëral, commandant de la cavalerie Z. 495^b. Bianchi I, 1003.

1125. ***Spenge**, bir (C¹, 310 : sã nu se supere nici cu cerere de haraciū și *spenge*; Ur. III, 187 : *spenț*); — p. *ispenge*, capitation ou impôt payé sur les prisonniers de guerre (și care se prețuea o cincime din prețul lor) Z. 36^b; t. *ispeng*, *ispinçe*, *ispence*, contribution imposée aux sujets tributaires de la Porte Bianchi I, 70, 1086.

1126. **Stãmbul**, Ȧrigrad, Constantinopole (Al. P. p. 210 : și'i ducea de'i in-chidea — la *Stambul* în turnul mare); — *stambõalã*, mãsurã de grine, banițã sau chilã de Constantinopole (Al. P. p. 116 : descarcã la zamboale — și 'ncarcã la *stamboale*; Ur. III, 346 : cãnd se da din pãmintul acesta una sutã miã *stambol* chile de griũ arnãut); — *stamból*, galben de Constantinopole, care circula în țarã în timpul lui Alexandru Ipsilant (Hr. II, 224 : *stambolu* 8 lei); cf. *costãndã*, veche monedã de argint în valoare cam cãt o firfircã, pe care pinã astãzi copii din popor o poartã la gãt ca un amulet (Hasd. Cuv. I, 156; Cr. III, 4 : și'i daũ nafaca pe zi cãte zece *costande*), și care nu'i de cãt o prescurtare din t. *kostantinã*, adj. din *kostantinije*, Constantinopole Z. 710^a; — t. *istanbol*, *istambol*, Constantinopole din gr. εἰς τὴν πόλιν [dupã dr. M. Gaster din (Con)stan(tino)pol]; *istambollu*, sãquin de 80 piastres Z. 36^a. 478^c. Mikl. I, 77.

1127. ***Subãșã**, primar de sat (Cr. II, 114 : aũ pus Turcii prin sate *subași* dupã obiceiul lor; ib. III, 461; Mag. Ist. I, 160; ib. IV, 107); — t. *su-bașy*, source; officier de police; sous-commissaire de quartier, maire de village (*su*, eau; *baș*, tãte, origine) Z. 576^b. Mikl. II, 58.

1128. **Sucmãn**, *sumãn*, postav țãrinesc, haĩnã groasã dintr'insul; — t. *sukman*, *sokman*, sorte de galoche Z. 578^b; bulg. *sukman*, un fel de haĩnã femeiascã, caftan; ung. *szokmány*, țundrã, zeche Mikl. II, 58. V. *calevrii*.

1129. **Sugiuć**, un fel de cãrnat (in Munt.); — t. *suguk*, *sućuk*, saucisse, saucisson Z. 500^a. Mikl. II, 58.

1130. **Suharín**, proviant, pâine de munițiune (Codr. s. v. *pain*): — *suḫarí*, biscuit Z. 576^b. Mikl. II, 58.
1131. **Suitár**, *soitár*, paiață (Al. T. 115; Negr. 27); — t. *sojtary*, arlequin, bouffon Z. 580^b. Mikl. II, 57.
1132. ***Suñulgín**, fintinar (Ur. IV, 99; ib. V, 35); — t. *su-jolgy*, fontainier, (su. eau; *jol*, canal) Z. 575^b.
1133. **Sulác**, *suláciu*, membrul (omului, calului); — t. *salak*, membre viril Z. 562^b. = *lagan virile* - *membre virile de reproduction*.
1134. ***Sulf**, pace, împăciuire (Cr. III, 176 : și au trămis să facă *sulf*); — ar. *sūlh* vulg. *sulf*, paix, concorde, capitulation Z. 573^a.
1135. **Sulimán**, dres; — *sulimense*, a da cu suliman; — t. *sülmen*, *sülmen*, nom de deux préparations de mercure; fard Z. 516^c. Mikl. II, 59. Cih. 613.
1136. **Sultán**, numele împăratului turcesc și al Hanului tătăresc; — *sultánica*, un fel de joc (Jip. 51): — ar. *sūltán*, pouvoir, force; prince, souverain, seigneur Z. 515^c. Mikl. II, 58. V. *saltanat*.
1137. **Sundúc**, *sindúc*, cufăr, ladă (Cr. III, 273 : și nu știu, că în *sinduce* — n'au șoarecii ce s'apuce); — *sinducár*, sipetar; — t. *sanduk*, *sunduk*, coffre Z. 574^b. Mikl. II, 50.
1138. **Sureceiu**, negustor de vite; — t. or. *sürük*, troupeau; t. *sürí*, troupeau, foule, grand nombre d'hommes ou d'animaux; *sürügi*, qui mène les bestiaux; postillon Z. 525^a. 525^b. Mikl. II, 59. V. *surugiú*.
1139. **Surét**, copie (Cr. III, 216 : aú scos *sureturi* de pe poruncile împărătești; ib. 247; Ur. III, 193); — ar. *sūret*, forme, figure, extérieur, aspect, image, tableau, portrait, copie (d'un tableau ou d'un écrit); exemplaire Z. 576^c. Mikl. II, 58.
1140. **Surghíun**, *surghíunie*, *surgún* (mold.), exil (Cal. b. 1877, p. 33 : împăratul se îndură să le dăruască zilele, dar să le trimită într'un *surghíun* depărtat; ib. 40 : eú sînt ursit de soartă să trăiesc aici sub pămînt prigonindu-mă vecinic cu o pajere, care ca și mine este osîndită a trăi aici în *surghíunie*); — *surghíunesc*, *surgunesc*, a exila; — *surgunlic*, exil (Cr. III, 218); — t. *sürgün*, exilé, banni; *sürgünlük*, exil, banissement Z. 524^b. Mikl. II, 59.
1141. **Surgúciú**, (surgúic), peniș împodobit cu pietre scumpe; planta numită *Delphinium Ajacis* (Mag. Ist. IV, 369 : luând scule scumpe împărătești și *surgugúuri* câte de 40000 de talere; Al. D. V. 73 : și'n frunte-mi să lucească *surgucú*l ca o stea; Negr. 145 : șlicúľ de samur era împodobit cu un *surgucú* alb și sprijinit c'o floare mare de smaragde); — t. *sorguc*, panache, aigrette Z. 505^b. Mikl. II, 57.
1142. **Súrlă**, fluer; — *surlár*, lăutar (Mag. Ist. V, 95 : *surlari*, trimbițași domnești și turcești); — cf. *zurnădesc*, *zornădesc*, a resuna, a face un șgomot asurzitor (Pan. P. V. III, 146 : *zornăind* tambura); — *surlóiu*, *turlóiu*, fluerul piciorului; — p. *sürná*, t. *surna*, hautbois, chalumeau, clarinette Z. 507^a; mrom. *zurná*, surlá (R. I, 2. 422). Mikl. II, 59.
1143. **Surmá**, negreală pentru sprincene; — t. *sürme*, tiroir; collyre, antimoine préparé en poudre noire Z. 525^a. Mikl. II, 59.
1144. **Surugiú**, postaș, cărauș; — t. *sürügi*, qui traine, qui pousse, etc., qui mène les bestiaux; postillon Z. 525^b. Mikl. II, 59.
1145. **Susán**, Seseli annuum; — ar. *sūsám*, sésame Z. 526^b.

Ş.

1146. ***Şadárván**, *sadárvin*, (lit. voios curgênd), basin cu apă țişnitoare (Cr. III, 441 : ódăea avea havuz și *sadárvin*, care arunca apa în sus și agiungea

pără într'un policandil de cristal foarte minunat; Gorj. D. 106 : *șadravan*, mașină ce aruncă apa în sus, vezi prin unele grădini); — p. *șadrwân* vulg. *șādī wân*, jet d'eau (p. *șād*, gai, joyeux; *rewan*, coulant) Z. 534^c. Mikl. II, 60.

1147. ***Șafrân**, *șofrân*, crocus; — *șafranîu*, *șofranîu*, de culoarea șofranului; — ar. *za'firân*, *safran* (cafran). safran, crocus; *za'ferânî*, jaune de safran Z. 479^c. Bianchi II, 111. Mikl. II, 184; fr. safran, it. zafferano, sp. azafran Diez I. 448.

1148. ***Șáh**, regele Persiei (Mag Ist. IV, 113); — p. *šáh*, roi, souverain; le roi de Perse; le Sultan Z. 536^c. Mikl. II, 60.

1149. ***Șáh**, parafă (Car. 304 : trecerea se va face în 2 condicii însemnate cu *șah* pe fiecare foaie); — ar. *sahh*, c'est bon, c'est correct; signature officielle pour certifier l'authenticité d'un écrit; visa Z. 566^a.

1150. ***Șahmará**, *șahmaránd*, stofă prețioasă de mătase, la început de culoare purpurie apoi de orice culoare (Cr. II, 225 : o purta cu sălbi de galbeni și cu haîne de *șahmarand* : R. I, 2. 339 : un timbar de *șahmara* verde cu palcea de sobol; ib. : o sucnă de *șahmara* alb; ib. : un otghîal de *șahmara* alb cu prostir de Țarigrad); — p. *šah*, royal : t. *mor*, bleu foncé, violet, pourpre Z. 536^c. 891^c. V. *meriu*. In Pash. p. 98 : t. *mor* «catifea»; înțelesul primitiv e deci «catifea regească».

1151. ***Șaiác**, *șaiác*, materie groasă de lână pentru haîne călugărești; — t. *šajah*: *šaba šajak*, bure. drap grossier Cih. 614.

1152. ***Șaică**, *șeică*, luntre de transport (pe Dunăre); — *šaicár*, conducător de șaică; — t. *šaika*. saïque (sorte de barque sur le Danube et dans la mer Noire) Z. 537^c. Mikl. II, 60.

1153. ***Șaitánicá**, pop. satana; — ar. *šejtán*, satan, diable, démon din ebr. *sátán*, adversar Z. 556^a. Mikl. II, 62.

1154. ***Șál**, stofă de lână groasă, pambriu de înfășurat (Cr. III, 440 : ceacșiri de *șal*; Al. P. p. 107 : iar sultanul stând pe cal—subt un verde cort de *șal*; Fil. 26 : încins cu *șal* de Țarigrad; ib. 69 : o chieșa de *șal* plină de tutun; ib. 285 : niște ceacșiri de *șal* roșiu); — p. *šál*, étoffe en laine grossière; étoffe de laine fine de Barbarie et de l'Inde; (turc.) châle, châle de Cashmire Z. 536^a. Bianchi I, 7. Mikl. II, 60.

1155. ***Șalı**, *șalıu*, un fel de camelot (Cog. Arh. II, 246 [tar. vam.]: zof *șalı* bucata 100 bani; Hron. II, 224. 166 : *șalıu* patru lei și jumătate cotu); — *renghurșel*, stofă particulară din Angora, oraș în Asia mică (R. II, 1. 334 : două perechi ceacșiri *renghurșel*); — t. *šaly*, sorte de camelot; *engúr šalysy*, camelot d'Angora Z. 536^a. Mikl. II, 60.

1156. ***Șalıü**, un pește numit și *suduc*; — t. *šalyy*, sudákü, suduc, șalıü Pash. I, 36.

1157. ***Șalvári**, pantalonî largi turcești (Bur. 174 : cu *șalvari* de lipiscat; Cr. II, 410 : făcându-l *șalvir* (!) cu două fețe); — *șalvaragin*, abagin; — *șolovári*, ismene (Trans.); — p. *šalwâr*, (en pers.) caleçons; (en turc) pantalon large et flottant Z. 549^c; ung. salavári Mikl. II, 62. Cih. 614, 615.

1158. ***Șám**, Damasc (Cr. I, 432 : alții știeau, că Despot Vodă este den neam de la *Șam*; Stam. M. r. 111 : sub o tichie de *Șam*; Col. 1882, p. 339 [farmec din Bucovina] : în briu de *șamă* m'am încins; Cog. Arh. II, 242 : alagea *șam*, bucata 50 bani vechi); — *șamalageá*, *samalageá*, lit. alagea de Șam; un fel de materie de mătase (Hr. 166 : *șamalagea* de cele bune 10 lei cotu; Fil. 13 : cu un anterior de *șamalagra* rupt în spate); — *șamli*, de Bagdad (Cog. Arh. II, 246 : zof *șamli*, bucata 47 pol bani); — ar. *šám*, Syrie, Damas; *șam alağasy*, étoffe rayée de Damas; *šamly*, de Syrie, de Damas Z. 536^a, 536^b. Mikl. I, 9; II, 61.

1159. ***Șamatá**, larmă, petrecere șgomotoasă (Cog. Arh. II, 14 : avea și

lupî impluți cu fin de făcea *șamatale*); — t. *șamâta*, bruit, vacarme Z. 549^c. Mikl. II, 61. V. *tamașa*.

1160. **Șandramă**, scândurile adăogate la streășina casei; casă ruinată; fig. cotoroantă, moș sau babă ce se arată tînăr; — t. *sondurma*, auvent, hangar, appentis Z. 579. Mikl. II, 57.

1161. **Șantrăce**, *șatrângiū*, *sandrăcî*, (Gorj. D. 133) jocul numit șah (Fil. 144: pe cealaltă masă erau table pentru jocul de *șatrang* și pentru țintar); — *șotrôn*, un fel de joc de copii; — p. *șatrenğ*, *șatrang* vulg. *satrang*, ar. *šetrenğ*, le jeu d'échecs; carré Z. 539^b. 544^c; cuvîntul persian se trage din sanseritul *çaturanga*, cu o sută (=diferite) culori Mikl. II, 61. Diez II, 103.

1162. **Șapcă**, un fel de pălărie; — t. *șapka*, chapeau européen Z. 534^b. Mikl. II, 60.

1163. **Șarampău**, stălp sau par mare, ce se bate în apă; — t. *șarampo*, fortification en palissade, fraise, gabion; ung. *sorompó*, margine, barieră Z. 541^b.

1164. **Șart**, ordine, cuviință, rîndueală (Isp. B. 148: aici toate sînt cu *șartul* lor: Cal. b. 1882 p. 19: logodna se săvârși cu tot *șartul* ei; ib. 34: să-și măsoare vorbele și faptele cu *șart* și chibziuință; id. 1883, p. 37: a așeza toate la loc cu *șart* și orîndueală; Cal. b. 1877, p. 1: nu lăsa să treacă nepedepsită cărtirea lor împotriva *șartului* dumnezeiesc); — *șurūt*, condițiunile învoeală (C¹, 311, 324: și spre paza *șurururilor*); — ar. *șart*, condition, convention, stipulation, traité; article de traité; charte; pl. *șurūt*, conditions, pactes, lois, règles Z. 542^a. 543^b. Mikl. II, 61.

1165. **Șarvană**, *șabaná*, un fel de haină scumpă (Cr. II, 181: îmbrăcați cu *șarvanale* și cu cabanițe; Bălc. 650: *șabanale*); — p. *șebane*, fait pour la nuit; vêtement de nuit (*șeb*, nuit) Z. 538^a.

1166. **Șașcânlîc**, incurcătură, zăpăceală (Cog. Arh. II, 85, 96: făcându-se *șașcânlîc* între dinșii; ib. 119); — t. *șășkyn*, stupéfait, étourdi, troublé, confus; *șășkynlyk*, étourderie, stupidité Z. 535^b. Mikl. II, 61; de aceeași origină e și verbul *sastisesc*, mai cu seamă participiul *sastisit*, uimit, zăpăcit (Beld. III, 417; Cal. b. 1883, p. 37: când deschise ochii și văzu atâtea mindrețe... rămase în loc înmărmurită și *sastisită*; Xen. 233: m'o *sastisit* prin ideile lui) din t. *șaşmak*, être stupéfait, étonner, consterner, embarasser, surpris Z. 535^b, prin intermedierea ngr. *σαρκω*, aor. *ἐσάρκω* Mikl. II, 61. Cih. II, 695.

1167. **Șașiu**, care are vederea piezișă (Cal. b. 1882, p. 28: la neove m'aș face și *șașiu* și schiop și chiar cocoșat); — t. *șășy*, louche Z. 535^b.

1168. **Șatîr**, stafetă, rîndaș (Ur. IV, 25); — ar. *șătîr*, estafier, laquis Z. 535^b. V. *ceatîr*.

1169. **Școdralîu**, arnăuțesc, albanez (R. I. 2. 398: o pereche de poturi *școdrali*); — t. *șkodra*, Scutari, ville d'Albanie Bianchi I, 91.

1170. **Șeh-islâm**, capul religiunii mahomedane (Cr. III, 445; Ur. III, 159: s'au școs trei fetale de la marele *șăihulislam*; Hal. I, 26: față fiind *șeclamul* și toți hogii orașului); — ar. *șejh*, vieillard; *șejh ul-islâm* vulg. *șejh islam*, pontife de l'islamisme Z. 554^c. 555^a. Mikl. II, 62.

1171. **Șenlîc**, *șînlic*, veselie obștească (Zil. 324: și îndată făcu *șenlîc*, adică aruncă multe tunuri și pușce; Cr. III, 208, 303; Mag. Ist. IV, 125, 142, 172); — t. *șen*, gai; joyeux; *șenlîk*, gaieté, joie, alégresse; jouissance publique, solennité Z. 551^a. Mikl. II, 62.

1172. **Șerbét**, *cerbét*, băutura răcoritoare, beltea (Cr. II, 264: și i cinsti pașa cu cafe și cu *cerbet*); — *șerbegiū*, care gătește sau vinde șerbet; — *șerbegi-bășă* slugă domnească care da șerbetul și îngrijea de dulceturi (Sulzer III, 168; Fot. III, 290); — ar. *șerbet*, un boire; potion; médecine; purgatif;

limonade, scrbet, sirup; *şerbetçi*, marchand de sorbets Z. 541e. Mikl. II, 63; de aceeaşi origină it. sorbetto, fr. sorbet; it. scioppo, siroppo, sp. port. xarope, fr. syrop, sirop Diez I, 384, 389.

1173. ***Serim**, principe tatar (Cr. II, 393: şi mulţi *şerimî* şi mirzacî au perit; Mag Ist. II, 206: şi toţi beii tălăreşti şi toţi *şir* (!)]; — ar. *serif*, prince, etc. Z. 546^a; cf. *skirin*, familia nobilă tatară şi cea mai distinsă din Crimeea Cant. Ist. ot. 186.

1174. **Şibiciu**, lit. mireasma nopţii; mieşunea; — p. *şeb-bâi*, belle de nuit, fleur (p. *şeb*, nuit; *bâi*, arome) Z. 538^a. Mikl. II, 62.

1175. ***Şim**, *peşin*, îndată, la moment (Zil. 273: şi *peşin* au hotărât ponturile să se aşeze); — t. *şim*, *şimdi*, à present, tout à l'heure, immédiatement Z. 550^b. V. *peşin*.

1176. **Şirét**, *şirit*, găitan; — t. *şirit*, *serit* (colectiv) galons, rubans Z. 543^c. Mikl. II, 64.

1177. **Şirét**, viclean; — *şiretlic*, *şiriclic*, vicleşug; — *şiritenia*, istorie şireată, poveste (Isp. B. Sn. 104: începu omul să spuie *şiritenia* pricinei; Isp. B. 36: începu să le povestească *şiritenia* celor ce'i se întimplase; ib. 76: spuse fiecare *şiritenia* istoriei sale); — ar. *şirret*, mal, malice; (turc) malin, chicaner, qui aime à chicaner, à plaider: *şirretlik*, chicane, chicanerie, tracasserie Z. 541^c.

1178. **Şiric**, prăjină; — t. *şiryk*, perche, barre des crocheteurs, pique Z. 505^b. Mikl. II, 54. Cih. 616.

1179. ***Şirineă**, basma în patru colţuri, vël (Dos. Ghen. 2^b: iară sfintele lui moşti strângându-le cu deadins neşte rudenii a sfinţii sale şi înfăşându-le în nătrâmi *şirince* cu miroşuri, cu unşori scumpe şi le astrucară cum să cade cu cinste la loc vestit; Hasd. Cuv. I, 199: patru *şirince* de taftă albastră peste icoane); — p. *şehreng*, étoffe persane Ham. XVII, 238.

1180. **Şis**, baston cu stilet; — p. *şis*, broche, épée, glaive Z. 555^c. Mikl. II, 64.

1181. **Şişaneă**, *şuşaneă*, puşcă lungă arnăutească (Al. P. p. 89: Nasturi de argint scotea — de 'ncărea o *şuşaneă*; Fil. 294: arnăut armat cu o *şişaneă* boşnegească); — p. *şes-hâne*, *şiş-çâne* vulg. *şeşane*, fusil rayé, canon rayé, un fusil à balle forcée; tirailleur; carabine Z. 546^c. Mikl. II, 63.

1182. **Ştiubeciū**, *stubeč*, condeiū de plumb, bileală (Cog. Arh. II, 252: *stūpicî* (!) 14 ocă 1 leu); — t. *üstübeg*, *ustubağ*, blanc de cêruse Z. 46^a.

1183. **Şucadă**, Ța atăta, atătica (Al. T. 740: are nişte ochi... *şucada*!; ib. 420: le-am găsit doi bărbaţi *şucada*); — t. *şolkadar*, (*şol*, ceci; *kadar*, aut-tant) Z. 533^a.

T.

1184. **Tabac**, *tăbăcâr*, care tăbăceşte piei. argăsitor; — *tăbăcârie*, *tăbăcie*, meşteşugul său localul tabacului; — *tăbăcesc*, a pregăti pieile pentru curelarîi său cizmarî; fig. a bate; — *tărbăcesc*, *tălbăcesc* (identic cu cel precedent), a spinzura şi a înviri un căine până ameteşte (obiceîul tabacilor în primele zile din postul mare); fig. a ocăra, a dojeni aspru pe cine-va; — *tăbăcăală*, *tărbăcăală*, *tărbăcă*; — t. *tabbâk* vulg. *tabag*, tanneur Z. 594^b. Mikl. II, 65.

1185. **Tabân**, scândură lungă şi subţire; — t. *taban*, plante du pied; fondement; poutre, racinal, traverse Z. 594^b. Mikl. II, 65.

1686. **Tabân**, fier său oţel de întâta calitate (Bălc. 569: cu pala de *taban* plină de sînge); — t. *taban* (demiri), sorte d'acier de Damas Z. 594^b. Mikl. II, 65.

1187. **Tabie**, meterez, întărire (Cr. I, 281: făcuse Leşii o *tabie*, adecă o baştă din afară de şanţuri); — t. *tabie*, batterie, rempart, ouvrage de fortification Z. 588^c. Mikl. II, 65.

1188 **Tabiét**, gust, deprindere veche, fire; — *tabielliu*, om cu tabiet, maniac (Fil. 115: el se așează pe un scaun, ceru cafea și ciubuc, iar după ce 'și făcu *tabietul*); — ar. *tab' tabi'at*, nature, naturel; qualité innée, caractères, tempérament; disposition (bonne ou mauvaise), le bon goût; *tabi'atly* Z. 596^a. Mikl. II, 65; cf. *teápă*, fire; rang (Isp. U. sf. 103: avea pe lângă dinsul tot prietini de *teapa* lui).

1189. ***Tabín**, un fel de taftă mai groasă cu ape (R. I, 2. 339: O sucnă de *tabin* gros ca floarea piersăcului, o sucnă de *tabin festec*); — *te'éncă*, o stofă de mătase: (Hasd. Arh. I, 130; ib. II, 172); — p. *utabi*, stofă prețioasă de mătase; de unde și fr. *tabis*, *tabin*; it. *tabi*, *tabino*, engl. *tabby*.

1190. **Tablá**, masa plăcintarilor și a rahagiilor (Fil. 29: simigii cu *tablalele* lor sferice puse pe cap; Pan. P. V. 16: unde răsună hasnalele trântindu-se pe *tablale*); — t. *tabla*, *tawla*, disque, plat de bois, plateau, éventaire din it. *tabla* Z. 595^c. Mikl. II, 69.

1191. ***Tablá**, *tablă*, grajd (Mag. Ist. V, 140: aű luat un cal care i-aű plăcut din *tablaoa* banului); — *tablabáșa*, *tablabáš*, calul trimis Domnului de sultan; fig. adv. întins (Cr. II.304, 317: Și pe calul cel împărătesc, care se numește *tablabáš*; Cal. b. 1883, p. 46: și el cu frunțașii căpeteniilor se așezară *tabla-bașa* în palat); — t. *tawla*.écurie; ar. *istable*, id.: ambele din mgr. *στάβλος*, lat. *stabulum* Z. 48b. 57^c. 611^c. Mikl. I, 77; II, 70.

1192. **Tacám**, uneltele trebuincioase spre a alcătui un tot complet: un serviciu de masă; toate cele necesare (unuși ciubuc, etc.); o duzină (de talere, șervete, etc.); ham (de cal); complex de instrumente musicale; suită; corțe; fig. om de nimic, femeie prostituată (R. III, 1. 76: Măria sa cu *tacámul* de boierii ai săi; ib. 81: Vodă cu tot *tacámul* Curții din boierii pămînteni; Fil. 96: trăsuri domnești avënd într'insele idicliși și cațegii cu *tacámuri* de dulceață, cafea și ciubuce; ib. 248: să facem un *tacám* de pitace către zapciși hătămnești de prin județe); — t. *takym*, suite (de choses et de personnes), appareil, effets, meuble, etc.; outils, instruments, etc.; division de troupes, équipage de vaisseau, troupe d'hommes Z.247^b. 591^b. Mikl. II, 66.

1193. ***Taclít**, un fel de alagea, cingătoare dintr'insa (Fil. 27: legat la cap cu un *taclít* cadrilat; ib. 75: legat la cap turcește cu un *taclít* în vârgulițe; ib. 169: încinși cu *taclite*, așezate ast-fel, în cât le acoperea pântecul și o parte din piept; Burada, Datinele la înmormintări, p. 36: ciocliși lasă sicriu în groapă legându'l cu brie saű *taclite*); — ar. *taklid*, imitation, chose imitée, ouvrage fait sur le modèle d'un autre (numai aceste sensuri); *taklidi alagei haleb*, imitation d'aladja ou étoffe en soie rayée d'Alep Z. 32^a. Bianchi I, 55. Mikl. II, 67. V. *mucalit*.

1194. **Tacrír**, *taclír*, proces-verbal, raport; — ar. *takrir*, rapport, relation, exposé, note diplomatique, mémoire officiel, attestation, dépositioa sous serment Z. 301^a.

1195. ***Tafgihát**, solie, misiune (Cr. 449: *tafgihatul* boierilor s'aű făcut la 20 Noembrie; R. II. 1. 269: *sevgihat*); — ar. *tewgih*, pl. *tewgihat*, action d'envoyer. mission; nomination à une place Z. 319^b.

1196. **Táftă**, materie de mătase țesută cu pinză (R. I. 1. 341: un polog de aclazu cu dungă, căptușit cu *taftă*, cu belciuge de argint); — p. *täfte*, (partic. din *täften*, tordre, tisser), tordu, tissu, luisant, brillant; taffetas Z. 247^a; de aceeași origină it. *taffetà*, fr. *taffetas*, germ. *Taffet* Diez I, 407.

1197. **Taftúr**, chimir, chingă, curea (de legat scările calului); — cf. t. *tápkur*, bande, petite sangle qui retient la housse du cheval Z. 588^b.

1198. **Tăgărtă**, traistă de drum; haînă (iron.), vestmint (L. B.; Pan. P. V III, 120: *tăgărta* ruptă te împrumută); — *tăgărtez*, a trage saű a împinge cu

- violeță (Glos. 553); — t. *đagarǵyk*, *dogarǵyk*, *dygarǵyk*, petit sac, poche, besace (dimin. din t. *tagar*, cruche. sac à provisions) Z. 294^c. 420^b. Mikl. I, 44.
1199. **Tahîn**, lit. măcinat; sesamum indicum, un fel de prăjitură din făină; — ar. *tahîn* vulg. *tahyn*, farine, suc de sésamé Z. 589^a.
1200. ***Tahmîn**, *tacmîn*, socoteală cu aproximație, devis (Cr. III, 243 : *tah-men*; Fil. 163 : să vă fac o socoteală cu *tahmîn*); — *tahminuŕse*, a socoti cu *tahmîn*; — ar. *taḥmîn*, conjecture, estimation, évaluation Z. 269^c. Mikl. II, 66.
1201. ***Tahsîn**, *tehsîn*, semn de aprobare (Cog. Arh. II, 88 : după *tehsîn* și aferim ce le-au zis, i-au dăruit cu câte 200 taleri; ib. 119 : *tahsiin*); — ar. *tahsîn*, approbation Z. 264^a.
1202. **Tăht**, *tăft*, *tăct*, tron; reședință, locuință, loc principal; sup-prefec-tură (Jip. 156 : ne tot trimit la *taft*); — p. *taḥt*, trône, siège; capitale Z. 267^a.
1203. ***Tahthalic**, *taftalúc*, un fel de cherestea (Ur. I, 84); — p. *taḥte*, planche, table, ais Z. 267^b. Mikl. II, 66.
1204. ***Tahtirván**, scaun purtăreț, leștică (Cr. III, 331 : Și pașa încă fiind în *tahtirvan* aŭ ieșit și aŭ încălecat pe armăsar); — p. *tahty-rewân*, trône portatif, litière, palanquin Z. 267^a. V. *taht*.
1205. ***Taifá**, suită, alaiŭ (Cr. II, 123; ib. III, 225; Mag. Ist. IV, 30 : Cu toată *taifaa*, cu zicături aŭ mers la curtea domnească); — *taifás*, sindrofie, convorbire între măi multe persoane; flecărire, palavre (cf. *cuvînt* în raport cu lat. *conventum*; Isp. Sn. 38 : după masă se puseră la *taifas*; Xen. 36 : aŭ umblat cu *taifasuri* vre o doi ani de zile, dar la urmă te-a prins cu mâta în sac); — ar. *tâyfa*, *taife*, peuples, peuplade, nation; tribu, troupe, secte, société. corporation, suite, cortège, équipage d'un navire Z. 593^c; ngr. ταῦρα, populus, exercitus, comitatus Mikl. II, 66.
1206. **Tain**, *tainát*, mertic, porție de pâine, carne, etc. (Beld. III, 421 : s'aŭ dat căzuta poruncă a i se da *tainat*); — *taingiu*, împărțitor de tainuri (Beld. III, 394 : Niște *taingiu* mult scărnavi din cei boieresti ciocoli); — ar. *ta'jin*, désignation, destination; *ta'jinát*, provision journalière (spéc. somme d'argent et provisions qui recevaient autrefois les ambassadeurs étrangers), ration, portion; *ta'jingi*, qui donne le *ta'jin* Z. 294^c. Mikl. II, 66.
1207. ***Tăiu**, teanc de mărfuri (Cog. Arh. II, 258 [tarifa vamală] : *taurule* cu lână, cantarul 10 potronici vechi; ib. 257 : să dea câte 7 lei de *vitai*, și câte 3 pol lei vechi de *catertai*..., de va fi *minghinitali* să plătească 14 lei); — p. *táj*, un seul, unique; une pièce, un ballot qui forme le contrepoids de l'autre Z. 250^b.
1208. ***Talambașă**, toboșar (numele calului boierit de Mavroghene); — t. *tulumbaz*, timbalier Z. 602^b; bulg. *talambah*, *talambas*, tobă Mikl. II, 78.
1209. **Taláz**, val de mare (Isp. B. 354 : bolobocul ajunsese la margine adus fiind de *talazurile* Dunării); — t. *talas*, flot, vague de la mer din gr. θάλασσα Z. 601^c. Mikl. II, 67.
1210. ***Talhîș**, raportul zilnic al vizirului către sultan (Cr. II, 127 : Aŭ sosit la împăratul *talhîș* de la vezirul, carele îl trimesese cu sfatul tuturor pașilor de la urdie; ib. 279; III, 233 : *talház*; Cant. D. M. 104, 133, 142); — *talhîșciu*, *talhăgiu*, marele referendar însărcinat a înfățișa sultanului raportul marelui vizir (Cr. II, 114; ib. 112; Cant. D. M. 113); — ar. *telḥis*, action de résumer, de reprendre en peu de mots (un discours, etc.), de faire un rapport (au souverain); rapport que le ministre fait au souverain; *telḥisgi*, rapporteur, référendaire Z. 306^c.
1211. **Talí**, înfățișare; a face *tali*, a se presenta (Al. T. 405 : faceți *tali* frumos); — ar. *taly*, qui se lève, paraît, survient, se présente; l'étoile favorable, sort, fortune Z. 592^b. Mikl. II, 67.

1212. **Talîm**, ceremonie, nazură (Al. T. 1331; Al. D. V. 43 : făcând turcești *talîmuri*, cât poate un Bulgar); — ar. *talîm*, enseignement, instruction, exerciție (de troupes) Z. 293^c. Mikl. II, 67.

1213. **Tălpîz**, *telpîz*, șiret, viclean (L. B.; Cr. II, 207 : Dumitrașco Vodă fiind prea *telpîz* și fricos; St. M. r. 410); — ar. *tehbîz*, action de courrir, de déguiser; fraude, ruse, intrigue; tromperie, fourberie, fausseté Z. 306^b. Mikl. II, 71.

1214. **Tamáu**, adv. tocmai; — ar. *tamam*, *temam*. complet, entier; fini, achevé; (ca interj.) par exemple! Z. 308^b. Mikl. II, 67.

1215. ***Tamașá**, privelește, petrecere (Cog. Arh. II, 14 : aruncă pâini pe la oamenii de fac *tamașale*); — ar. *temaša*, spectacle, promenade, divertissement Z. 308^b.

1216. **Tamaslic**, *tamazlic*, loc de îngrășare pentru vite; herghelie de țepe ori de vaci cu harmasarul său taurul lor pentru prăsilă (Cost. II, 598; Cal. b. 1882, p. 47 : il duse pe la hergheliile de cai, *tamazlicurile* de vite și hambarele cu bucate; ib. 48 : se întâlni cu o erghelie de cai mai mare și mai frumoasă de cât *tamaslicul* de boi); — t. *tamuzlik*, engraissement du bétail et l'endroit où cela se fait Cih. 618.

1217. **Tambură**, *tombür*, liră, ghitară (L. B.; Cr. II, 89 : Dumitrașcu Vodă știind bine în *tambur*, îl chemău agii la ospete pentru zicături); — *tamburár*, care cântă din tambură; — p. *tembür*, ar. *tambür*, pandore, guitare à longue queue Z. 312^a. 603^b. Mikl. II, 68; de aceeași origină it. tamburo, tamburino; fr. tambour, tambourin, tabouret; germ. Tambur Diez I, 408.

1218. **Tandúr**, mangal pentru încălzit picioarele (Al. T. 505 : șede toată ziua pe *tandur*); — p. *tendür* vulg. *tandyr*, brasier, poêle Z. 312^c. Mikl. II, 68.

1219. ***Taneá**, piele de blană (Cog. Arh. II, 254 : *tanele*, spinări de vulpe de Mosc, de 14 părăchi, 1 leu); — p. *dâne* vulg. *tâne*, grain, graine; piéce Z. 422^a.

1220. **Tăpșán**, loc înălțat și șes; — cf. t. *tepe*, cime, colline Z. 255^b. Mikl. II, 72.

1221. ***Tarabolús**, *tarabulus*, lit. (fes) tripolitan sau barbaresc; un fel de legătură de cap turcească (Scrisori de Ion Ghica, p. 39, 72. 222); — t. *tarabulus*, *tarabylys*, din gr. Τρίπολις, Tripolis, ville de Syrie Z. 596^b. Bianchi II. 171.

1222. **Taráf**, reunire de mai multe persoane, corporație, partidă (R. III, 1.66 : făcându-se boierii *tarafuri*; Fil. 34 : ești și tu din *taraful* boierilor resvrătiți; ib. 303 : faceți amindouă *tarafurile* câte un inscriș); — ar. *taraf*, côté, direction, contrée, district, partie Z. 597^c.

1223. **Tarapaná**, bănăria, monetăria statului (Conv. XIX, 297 : să bată la *tarapana* cu tura mahmudele și beșlic; Ur. III, 138 : *taraphana*; ib. 192 : *zaraphana*; C', 325 : *zerphana*); — *tarapangiu*, tăietor de bani; — ar. *zarabxâne* vulg. *tarabyxâne*, hôtél de la monnaie (ar. *dharb*, *zarb*, action de frapper, de battre) Z. 585^a. 597^a.

1224. ***Taratliu**, (poate) netezit cu daracul (Catastifal Mr. Cotroceni 1681 [în posesiunea d-lui Hasdeu]; atlas albastru *taratli*); — t. *tarak*, peigne : *taraklamak*, donner un coup de peigne Z. 596^c. V. *darac*, cu care Cih. 619 cf. rom. *tarac*, piept de boi.

1225. **Tărfă**, *terfă*, lit. ceva necurat sau murdar; treanță; fig. femeie neonestă (Dos. Noemvr. 114^a : și abia 'și veni la fire și o întrebă cine ești și de unde? iară ea feace : aruncă'mi o *tearfă* să mă acopăr și voiți eși de'ți voiți spune; ib. Ghen. 12^b : cămeașa îi era *tearfă* aspră); — *tărfăr*, conducătorul miresei (L. B.); — *terfelesc*, a usa tare sau prea mult un lucru, a mânji a murdări; fig. a insulta; — *terfelóg*, *tărfülóg*, catastif provizoriu; — *terfös*, sdrențeros

(Dos. Dec. 196^a : și le scoasă în tîrg să le vinză, așa nespălat, negrijit cu rase cu tiviturî *terfos*); — t. *tyrfa*, immonde din ebr. *terephah*, id. Z. 598^b. 607^a.

1226. **Tarhaná**, aluat sau cocă din cea mai fină făină, frămîntată cu ouă și redusă în mici fire sau grăunțe, din care se face supă (Cost. II, 629); — p. *târșâne*, un mets préparé avec du lait aigre et du grueau Z. 245^b. 597^c. Mikl. II, 68.

1227. **Tarhón**, *tarcón*, Artemisia dracunculus; — p. ar. *tarșîn*, estragon (plante) Z. 277^b. 597^c; it. targone, fr. targon, estragon din lat. *draco* cu însemnare de *dracunculus* Diez I, 410. Cih. 619.

1228. **Tărîm**, (în basme) lume, emisferă; loc, coprins, locuință (Isp. B. 55 : cum se poate, ca om de pe alte *tărîmuri* să răzbească până aci; ib. 84 : Prăslea ajunse pe *tărîmul* celalt; ib. 89 : și într'o bucată de vreme străbătu cele patru părți ale *tărîmului* de jos și se întoarse cu deșert; ib. 113 : căci, cum o simți fiul meu, că se află la mine oamenî după *tărîmul* celalt, vă omoară; ib. 149 : până ce ajunsese pe *tărîmul* unor zine; Cal. b. 1883, p. 15 : o zină după *tărîmul* celalt; ib. 16 : o să ne coborâm pe *tărîmul* celalt și o să vezi lucruri ce n'ai văzut; ib. 22 : de când era p'acele *tărîmuri*; Cal. b. 1877, p. 36 : ce este *tărîmul* celalt? este o țară, care s'află sub picioarele noastre și în care intri sau prin vr'o peșteră sau prin vr'un puț și e locuită numai de smei și de alte dihăni); — t. *tarym*, *tarum*, toute construction à toit arrondi ou voûté : tente, cabane; dome, voûte, coupole; le ciel; habitation Z. 589^b. Bianchi II, f56.

1229. **Tarlá**, loc sădit, bucată de pămînt lucrat (Cal. b. 1881, p. 18 : munciră din zori de zi până la nămiezi, până ce culea la pămînt o *tarla* bunicică; ib. 1883, p. 18 : apropiindu-se de *tarlaoa* de flori; ib. 1885, p. 29 : sorbea cu neașiu mirosul cel dulce și răcoros, ce ieșea din *tărlalele* de flori); — t. *tarla*, champs labouré Z. 245^a. 280^a. 589^b. 598^b; de aceeași origină e rom. *tărlă*, ocol, țarc de vite, mai cu seamă de oi; fig. tărfa, tolină; — *tărla-mărta*, adv. (cf. mărlesc) deodată (Jip. 101 : însă cum pași pe ușa *tărla mărta*): cr. tărlo, serb. trlo, tărta de iernatic — din vsl. trėti-tran, terere Cih. II. 412

1230. ***Tarpúz**, lit. cu capul acoperit; broboadă de cap, scufie (Cr. III, 43 : s'au îmbrăcat muiereste cu *tarpuz* în cap, cum poartă muierile grece); — p. *serpoš* vulg. *tarpoš*, calotte, bonnet des jeunes filles (p. *ser*, tête; *poš*, turban) Z. 503^a. Mikl. II, 68. V. *poš*.

1231. ***Tărz**, chip, obicei, aer fanfaron (Beld. III, 423 : unul îngânfat de slavă, celalalt de un *tarz* firesc); — ar. *tarz*, forme, maniere; mode, facon, style, méthode, usage, coutume Z. 597^c.

1232 **Tás**, *teás*, cupă; taler (de balanță); farfuria (pentru stringerea milelor); lighenaș (de bărbier); un fel de tobiță de cavalerie; — *sefertás*, lit. tas de călătorie; tas de mîncat (Pol. 407); — ar. *tasá*, *tás*, coupe, tasse; (ar. *sefer*, voyage), *sefer tasy*, cutiuțe pentru imbucare Z. 246^a. 510^c. Mikl. II, 69; de aceeași origină fr. tasse, it. tazza, etc. Diez I, 413.

1233. **Tasmá**, panglică; bandă, bandaj; — t. *tasma*, courroie, bande, rubane, galon Z. 287^c. Mikl. II, 69.

1234 **Tatár**, tatar; călăraș, curier (Beld. III, 421 : înadins *tatarî* să meargă, căci nu am nici un prepus; Cr. III, 437); numele etnic deveni un nume apelativ, fiindcă Tatarii serveau de obicei ca călărași (cf. *lipcan*); — *tatárcă*, (în Trans.) Fagopyrum tartaricum; numit astfel după numele popoului, Tatarii din Crimeea, de la cari Europa orientală a primit planta Hehn, 447; cf. *hrîșcă* (Cih. II, 143); — *tatárcă*, *tártăcúță*, Coccinea indica (Br.); — *tártán*, Crambe tartarica (Br.); — *tátárcă*, bundă lungă și blănită (Fil. 14 :

tâtară roșă blănită cu vulpe nafe); — t. *tatar*, tartare, courier Z. 243^a; rut. pol. ceh. *tatar*ka, ung. *tatar*ka, hrișcă; ung. *tatar*, tatar, drac [cf. rom. *tatar* sau *han-tatar*, drac, naibă (Cal. b. 1883, p. 19 : că de unde nu, te a luat *han-tatar*; Xen. 108 : poți să te duci cu dinsa și la *han-tatarul* să 'ți faci mendrele, cum vei voi tu; Cal. b. 1883, p. 49 : cum *tâtari* să nu știu?; id. 1881, p. 72 : ce *tâtari* o fi avënd de nu mai sosește?; id. 1877, p. 7 : dar ce *tâtari* te silește să dai așa pe foc? unde te duci?)] Mikl. II, 69. Cih. II, 404. V. *hantatar*.

1235. **Távă** — t. *taba* vulg. *tawa*, poêle à frire, creuset Z. 588^c Mikl. II, 65.

1236. **Taván**, plafond; (mold.) scândură (de tavan); scândură în genere (Xen. 171 : butuci mari și necioplîți de brad se prefăceau pe nesimțite în *tavanuri* tăiete frumos și regulat); — t. *tawan*, plafond; étage Z. 604^a. Mikl. II, 69.

1237. **Távlă**, *tarlie*, numit și *șes-beș*, jocul trictac; tabla pe care se joacă (Indreptarea Legii [Tirgoviște, 1652]. glava 104 : episcopul său preotul său diaconul, carele joacă în *tavlii* și e beiv, său să se părăsească. său să li se ia darul); — t. *tawla*, damier, échiquier, tricrac din it. tavola Z. 250^a; ngr. *τάβλα*, table; *ταβλί*, petite table; échiquier, tricrac Mikl. II, 69.

1238. **Teáne**, pachet. grămadă; număr de 500 coale de hârtie; — p. *teng*, étroit, restreint; balle de marchandises, ballot Z. 315^a. 436^b; ngr. *τέγγι* Mikl. I, 46.

1239. **Técher-mécher**, cu voe sau fără voe, vrînd nevrînd; pe neaștep-tate (Cal. b. 1881, p. 23 : tinerii se pomeniră numai luați pe sus *techer-mecher* de o ceată de s'ujbași împărătești; Cal. b. 1883, p. 56 : fetele tărând *techer-mecher* după ele pe bietul argat al grădinarului; ib. p. 58 : trămisese în toate părțile sumedenie de olăcari cu porunca de a o aduce *techer-mecher* ori pe unde va găsi-o; Isp. P. și Gh. 16 : *techer-mecher* își duc turma la adăpost; Pol. 242 : *techiel metechiel*); — t. *teker*, roue; *teker meker etmuk*, rouler, jeter q. qn. en bas de l'escalier Z. 303^c.

1240. ***Teclif**, *teclifât*, propunere, însărcinare (Cr. III, 435 : a cere milă cu acest fel de *teclifuri*; Ur. III, 132 : și alte deosebite *teclifaturi*); — ar. *te-kellüf*, pl. *tekellüfât*, action de se charger d'une tache difficile; *teklif*, proposition, chose proposée afin qu'on l'examine; charge, commission; dépenses, frais Z. 304^c. Bianchi I, 1092.

1241. **Tecnefés**, *tignafés*, năbușeală cu tuse (la cai); — ar. *teng-nefes* vulg. *tek nefes*, asthmatique (p. *teng*, étroit, serré, gêné; ar. *nefes*, respiration); *te-neffüs*, action de respirer, de prendre haleine Z. 314^c. Mikl. II, 62.

1242. **Tedaric**, echipaj de vînătoare; *tedaric de fin*, un fourrage (Gorj. D. 90); — ar. *tedârük*, provision, préparatif, appareil Z. 270^c.

1243. ***Tefericie**, *tefaric*, *tifarichiu*, petrecere, lucru de petrecere; sculă, giuvaerica (Cr. II, 320 : cu cele cinsti și *tefericai* multe se hămeise de nu se putea să se mai grijască nimică; ib. III, 202 : tremetându'î de toate *tefaricule* ce se afla în Iași; Melchis. Rom. II, 127; Fil. 93 : această dulamă... par'că i un *tifarichiu*; Milo, Chirița p. 15 : două giuvaeruri, două *tefaricuri*); — ar. *teferrüg*, récréation, amusement, distraction, délassement, promenade, partie de plaisir, voyage d'agrément Z. 297^a. Mikl. II, 70.

1244. **Tehüiv**, uimit. zăpăcit (Xen. 37 : bre, că năting mai ești : n'am văzut încă așa om *tehüiv*!); — cf. ar. *tehejjür*, état d'être stupéfait, interdit; être dans l'embarras; stupéfaction, étonnement Z. 266^c.

1245. **Téică**, albie; vasul sub coșul morii, prin care grăunțele curg sub peatră; — cf. t. *tekne*, baquet, cuve Z. 305^a. Mikl. II, 71.

1246. **Tejgheá**, masă (pe care se numără banii), banca tîmplarului; —

tejghetâr; — p. *dez-gâh* vulg. *tezgjah* (tahrif din p. *dest-gâh*, lieu où l'on travaille des mains), atelier, boutique, comptoir, métier de tisserand, établi Z. 428^a, 428^b. Mikl. II, 74.

1247. **Tél**, fir de metal; beteală, aţă groasă (Pan. P. V. 169 : mi se rupese la tambură *telul*); — t. *tel*, fil, filet, fil de fer, fil de laiton etc. Z. 305^c. Mikl. II, 71.

1248. **Telâl**, crainic; vânzător de lucruri vechi (strigând pe uliţi); samsar (Beld. III, 344 : *telalul* pun ca să strige şi cu voe şi nevрут; Car. Leg. p. 250: se vor face cunoscutе aceste strigări prin *telâl* la locuri publice); — *telâlău*, vagabond; — *telehe*, *telalic*, samsarlic; — *telclécă*, samsaroaică; femeie desfrinată; — *telal-bâs*, întâiul crainic la mezaturî (Fil. 240; Melchis. 52); — ar. *dellâl* vulg. *tellal*, qui montre le chemin; guide, courtier, entremetteur, crieur public (*dalla*, montrer le chemin, rendre à l'enchère) Z. 433^b. Mikl. II, 71.

1249. ***Teleurşum**, glonţ de plumb (Beld. III, 400 : şişaneaoa ia în mână, pune la ochi, îi dă foc — şi îndată il restoarnă c'un *telcurşum* pe loc); — t. *kurşun*, plomb, balle de plomb Z. 714^c. Mikl. I, 101. V. *tel*.

1250. **Teleormán**, numele unui district în Muntenia, lit. pădure neună; — t. *deli*, fou; cuman. *tehi*, id.; *deli orman*, la forêt folle, nom d'une forêt et d'une province de la Roumelie Bianchi I, 856. V. *deliu*.

1251. **Teletin**, piele rusească roscată; — t. *telatin*, cuir de Russie Z. 305^c. Mikl. II, 71. Cf. Cih. II, 406.

1252. ***Telmíz**, studiat, învăţat (Cr. II, 305 : Dimitraşco Vodă avea la Poartă şi un capichiaie, pre anume Iano, foarte om de treabă şi prea mare *telmiz*); — ar. *tilmiz*, *telmiz*, écolier, étudiant Z. 307^c.

1253. ***Telveá**, *telbia*, drojii de cafea; fig. pulbere, praf (Cr. III, 434 : beii de la Misiriu n'au cunoscut scaunul lor şi călcând pâinea şi tăgăduind stăpânirea, le au venit răsplătire dumnezeiască şi cu sabia Franţiei s'au făcut *telbia*); — t. *telve*, lie, sédiment Z. 307^c. Mikl. II, 71.

1254. ***Temasic**, învoeală reciprocă (Cr. III, 179 : într'acest chip ne-am legat cu toţii cu acest *temasuc* al nostru); — ar. *temessük*, action de saisir q. ch.; acte obligatoire, reconnaissance (d'une dette) Z. 309^b.

1255. **Tembél**, leuş, trindav; — t. *tembel*, paresseux, lent Z. 311^c. Mikl. II, 72. Cf. *tălimb*, sinonim cu *tembel* (Jip. 80 : nu hi *tălimbă*; ib. 92 : şi *tălimbi* urşi).

1256. **Temená**, *temeneá*, plecăciune, închinăciune turcească (Al. P. p. 108: La sultan de se închina — cu adincă *temena*; Fil. 14: i făcea *temenele* până la pământ; ib. 28, 97); — ar. *temennâ*, manière de saluer en portant ses doigts aux lèvres et ensuite au front Z. 310^a. Mikl. II, 72.

1257. ***Tenzúf**, *tenzúh*, *tinzúf*, lucru rar; pastilă, mirodeni (Cr. II, 139); — p. *tensux*, chose rare; pastilles du sérail Z. 313^c. Mikl. II, 72.

1258. **Terbié**, *tărbieá*, sos (Gorj. D. 94 : *tărbie*, suliman de bucate); — ar. *terbijet*, action d'élever, de nourrir, assaisonnement (des mets), sauce Z. 276^a. Mikl. II, 73.

1259. **Terezie**, *tirizie*, taler de cumpănă, cumpănă; — p. *terázy*, balance, poids, contrepoids Z. 274^c. Mikl. II, 73.

1260. **Terghie**, *tireghie*, (pentru *tertixe*) cremor tartari; — cf. t. *turtu*, *torlu*, lie, mare; *şeráb turtusu*, tartre Z. 606^c; it. tartaro, fr. tartre, mlat. tartarum; peatra de vin a fost astfel numită «fiind-că arde pe bolnav ca tararul (infernal)» Cih. 621.

1261. **Terlic**, *tărlíc*, *sterlic*, *stărlíc*, un fel de ciorapi din postav gros (Ur. IV, 133 : 2 lei, 10 par. conduri cu cordele frunte şi cu *terlic*); Fil. 269 : cu *tărlíc* şi iminef roşii în picioare); — t. *terlik*, fraîcheur; feutre ou drap (sous

la selle) pour absorber la sueur; sorte de camisole ou de gilet; chaussure de maroquin Z. 280^a. Mikl. II, 73.

1262. **Tertél**, țarțamuri sau ciucuri de aur; — t. *tyrtyl*, chenille Z. 597^b.

1263. **Tertip**, dispozițiune, măsură (Ur. II, 204: Și sirguindu-vă spre împlinirea *tertipurilor* celor cerșute prin împărăteștile mele înalte fermanuri; Beld. III, 344: socotind c'acesta este cel mai minunat *tertip*; Fil. 257: să se vinză și casa... ca prin *tertipul* acesta să se despăgubească toți datornicii); astăzi vorba se ia mai mult în sens de: mijloc neonest, intrigă, uneltire (Beld. III, 396: c'un *tertip* viclean să între, că în silă chip nu era; Isp. B. 16: pe drum calul spuse fetii cu ce *tertipuri* împlă tată-său să 'i încerce bărbăția; ib. 337: el nu lua aminte la șoaptele lor, nu se uita la *tertipurile* și la renghiurile ce 'i tot juca; Xen. 206: tare mă tem, că Hristea umblă cu *tertipuri*); — ar. *tertib*, arrangement, ordre, disposition; ordonnance; système; plan, projet d'un ouvrage Z. 276^b. Mikl. II, 73. Cih. 622.

1264. ***Terzibășă**, starostele croitorilor (Fil. 138: Ișlicul cu patru colțuri al marelui *terzibașa*); — p. *terzi*, tailleur; *derzi başy*, maître tailleur Z. 165^c. 278^a. Mikl. II, 73.

1265. **Tescherea**, rindea; — p. *destere*, petite scie (*dest*, main) Z. 428^b. Mikl. II, 74.

1266. **Teșcherea**, lit. bilet de memorie; foaie de drum, înscris, act (Mag. Ist. IV, 121: sineturi și *taschereale*; Fil. 238: iată și *teșcherea*oa, prin care faci cunoscut, că toată marfa vindută ai priimit'o înapoi prin mine; ib. 243: vino mâine să 'ți dau *teșcherea*, că s'au priimit prețul acestor moșii); — ar. *tezki-ret* vulg. *tezkere*, billet, obligation par écrit, note, certificat, acquit, mémoire (*zakar*, se souvenir) Z. 273^b. Mikl. II, 74.

1267. **Teslim**, *teslimât*, predare (Cr. III, 305: și puindu 'i și cuca în cap îi au făcut sangeacul și tuiturile *teslim*; Cr. II, 230; III, 173: *slim*; Gorj. Hal. I. 22: și făcând'o *teslim* în mâna împăratului; Alecu Văcărescu [întâlnirea]: iar voi buze, ce'mi țineți — sufletul, acum vedeți — fără sațiu sărutând — să'l faceți *teslim* rizind); — *teslimusc*, *teslimatisesc*, a face teslim, a da în predare; — ar. *teslim*, action de remettre, de délivrer; livraison, remise; salutation Z. 283^c. Mikl. II, 73.

1268. **Testea**, *tisteá*, două-zeci și patru coale de hârtie, duzină; — p. *deste*, poignée, une main de..., une douzaine, vingtaine, etc.; faisceau, gerbe; cahier (p. *dest*, main) Z. 428^c. Mikl. II, 73.

1269. **Testemél**, *tistimél*, lit. mănăștergură; basma de cap sau de gât; — p. *destimál* vulg. *testmal*, essuie-mains, serviette, mouchoir (*dest*, main) Z. 428^c. Mikl. I, 47; mrom. *destemiale*, mantile (Mikl. R. U. II, 29).

1270. **Tetrea**, un fel de șerbet de chitră (I. Ghica, Scrisori p. 227); — t. *tetre*, *kitre*, gomme adragan; sorte de pâtisserie Z. 256^a.

1271. **Tevatúra**, *tivatúra*, tapaj, sgomot, larmă, petrecere (Cal. b. 1883, p. 41: unde se făcu, mare, un sgomot și o *tivatúra* prin cămărilor de joc; Cal. b. 1881, p. 45: ce numai atâta ați pățit și faci atâta *tevatúra*; ib. 49: smeul cel mare auzi *tevatúra*, ce se făcea în curte; Isp. B. 37: de ce să măi facem p'acolo *tevatúra*; Pol. 462; Cal. b. 1885, p. 19: după ce se slărși și cu *tevatúra* nunții); — ar. *tevatür*, succession non interrompue, continuité; bruit repandu, notoriété Z. 317^a. Bianchi II, 554. Mikl. II, 74.

1272. **Tibișir**, cretă; — p. *tebâșir* vulg. *tebeșir*, craie Z. 251^b. Mikl. II, 70.

1273. **Tichie**, *chitie*, scufie (proverb: ce 'i trebuie chelului? *tichie* de mărgăritar); -- t. *tikijat* vulg. *takja*, *takije*, bonnet, calotte qu'on met sous le turban Z. 247^b. 592^a. Mikl. II, 67.

1274. **Tiftic**, scamă (pentru rană); — *t. tiftik, diftik*, poil de chèvre; *charpie* Z. 296^b. 430^a. Mikl. II, 75.

1275. **Tighél**, cusătură (ca podoabă) pe marginile unei materii după tiveală; — *tighelesc*, a trage un tighel, a coase din nou pe urmele unei țiveli; fig. a critica sau dojeni pe cineva (Cost. II, 615); — cf. *tivesc*, a coase pe margini (spre a nu se destrâma): *tiveală* = *tigheală*?; — *t. teghel*, couture en soie que l'on voit sur l'étoffe Bianchi I, 529.

1276. ***Timár**, feud sau moșie dată cu condițiunea de a servi în armată ca călăreț pe propria cheltueală (Cr. I, 98: cum Turcii dau acum spahiilor lor *timaruri*); — *timariót*, soldat care posedă un timar (Cr. I, 21); — p. *timár*, cure, soin; pension; sief, limar Z. 334^a; ngr. *τιμαριώτα* Mikl. II, 75.

1277. ***Timbár**, un fel de haină femeiască, șubă (R. I, 1. 341: un *timbar* roș tij-cu patcea de sobol, un *timbar* roș de urșinic cu blană de ris, un *timbar* de adămască galben cu patcea de jder); — cf. p. *tumbán*, caleçon Z. 311^c; *tumbán*, haină de desubt Budagoff I, 379^a; la Serbii din Muntenegru: *tambarina*; cf. mgr. *ταμπάριον*, chlamydis vel sagi militaris species; it. *tabarro*, mlat. *tabarrus*, *tabardum*, fr. *tabard*, sp. *tabardo*, engl. *tabard*, germ. *Tappert*, *Tabberd*, un fel de manta Hasd. Cuv. I, 305; mrom. *tambáre*, soiū de manta cenușie cu ciorii (șiret) alb împrejur (R. I, 2. 420).

1278. **Tingire**, *tinjire*, vas de fierț bucate (proverb: și a găsit *tingirea* capacul); — *tingirár*, căldărar de tingiri; — *t. tengere*, casserole, chaudière, marmite Z. 312^b. Mikl. II, 72.

1279. **Tinicheá**, *teneché*, (mold.), fier-alb; tablă de fier; urcior de tinichea; scândurică de brad; — *tinichegiu*, *tenechegiu*, (mold.) lucrător de tinichea; — *t. tencke*, fer-blanc, ustensile en fer-blanc Z. 315^c. Mikl. II, 72.

1280. **Tipsie**, vas de copt, taler; — *t. tepsí*, plat, assiette, porte-assiette, plateau Z. 253^c. Mikl. II, 73.

1281. **Tiptil**, *teptil*, străvesit, incognito (Pan. P. V. 146: un sultan odată, care des *tiptil* umbla; Cog. Arh. II. 35: *teptil*); — ar. *tebdil*, changement, échange, déguisement, déguisé Z. 252^b. Mikl. II, 70.

1282. **Tiriác**, *teriác*, doctorie ameliitoare, antidot (Pan. P. V. I, 121: ș'amețese (macul) simțirea ca un *tiriác*; Alex. 172: și prinse a topi ierbile cu *tiriác*); — *tiriachiu*, beat, ametit, indispus (St. M. r. 396: și Satana intră în sală *tirichiu* și mormăind sudălmă; Pan. Șez. I, 13: și stând aci printre loitre, la dinsele mă uitam — *tiriachiu* în cap cu fumul cu căscate ascultam); — ar. *tirják*, thériaque, antidote de tout poison, opium din gr. *θηριακή*; *tirjákí*, mangeur d'opium Z. 281^a. Mikl. II, 74.

1283. **Tiriplíc**, fir de bumbac, bumbăcel; un fel de materie de lână (Rev. rom. II, 379: ceârșaf cu împletituri de *tiriplíc*; R. II, 1. 340: 16 perechi ciorapi de *tiriplíc*; Cog. Arh. II. 255 [tar. vam.]: horbote de *tiriplíc*, cotul 1 ban; Gorj. D. 91: *tiriplir*, sayette); — *t. iplik*, fil, cordon Z. 141^a. Mikl. I, 76; pentru întâia parte a vorbeii cf. p. *kúr*, coton Z. 713^c.

1284. **Tisic**, *tizic*, gunoiu, putregaiu; — *t. tezek, tizek*, fiente, bouse desséchée pour brûler Z. 281^b.

1285. **Toacă**, scândură ce se bate cu unul sau două ciocănașe, când se trag și clopotele; — *toc*, a bate toaca; — *t. toka*, boucle Z. 225^a; alb. *toká*, scândură de lemn sau de fier ce înlocuiește clopotul; ung. *tóka*, clopot de lemn Mikl. II, 76.

1286. **Toemác**, ciocan mare; pl. *tocmaci* (ardel. *tomnaci*), tăieței; — *t. tokmak*, mallet Z. 324^c. Mikl. II, 76.

1287. **Toiū**, șgomot (la benchetnire); temeiu, moment principal, punct culminant, mijloc (Cal. b. 1883, p. 41: pe când era veselia măi în *torul* ei; Isp. B.

99 : tocmai în *toiul* rugăciunei; id. U. sf. 5 : tocmai când erau în *toiul* chefului; Cal. b. 1885, p. 31 : petrecerea e tocmai în *toiul* ei); — *toiesc*, a striga, a face sgomot; a striga amenințând (Isser, Dict. 218; Dos. Oct. 69^a : și să săpi seamnele lor cu puteare strașnică și'i *toiea*, dzăcând, acele serieți voi a-častea); — *toire*, larmă, sgomot (ib.); — *destoiesc*, a'și descărca necazul, a se ușura (Th. D. Speranță, Anecdote populare în Contemporanul, An. II, p. 10 : vr'un prilej asupra popii să'și *destoie* de ar găsi; Conv. XVIII, 26 : căci cu cât se încălzea și se *destoie* inima, cu atâta se îngăima limba); — t. or. *toj*, festin Z. 328^b.

1288. **Tólbă**, *tórbă*, sac de piele; bocceaoa tolbașului; — *tolbăș*, bocceangiu, mămular; — t. *torba*, (tahrif din p. *tubre*, *tobre*), besace, sac Z. 606^c. Mikl. II, 76.

1289. **Top**, tun (Cog. Arh. II, 54); astăzi : pachet de 20 testele de hirtie; — *topciu*, tunar (Beld. III, 346 : n'au cercat vr'o greutate a putea găsi *topcii*); — *topci-bășă*, căpitan de artilerie (Cog. Arh. II, 16); — *tophană*, arsenal de artilerie (Cog. Arh. II, 19); — *toptan*, adv. cu ridicata; — *toptangiu*, care vinde cu toptanul, engrosist; — *toptangerie*, negoțul cu ridicata; — t. *top*, tout ce qui est de forme ronde, balle, globe, ballon, boule, etc.; piéce, canon, bouche à feu; *topçy*, canonier, artilleur, homme d'artillerie; pl. soldats d'artillerie; *topçy-bașy*, commandant d'artillerie; *top-çâne* vulg. *tophana*, fonderie de canons, arsenal d'artillerie; *bir toptan*, tout ensemble, en bloc Z. 604^b. Mikl. II, 76; mrom. *töpă*, sphaera (Mikl. R. U. II, 39, 83).

1290. **Topúz**, măciucă de un fel cu buzdugan; bătae la tălpi mai înfricoșată de cât «falanga»; peatră puțin mai răsărită în jocul «în 5 pietre» (Col. 1883, p. 287; Fil. 34 : ai uitat oare, că pađisahul mi'a dat sabiă și *topuz*, ca să vă slărăm oasele, când vă veți resvrăti?; ib. 99 : de'mi veți spune minciuni, 'ți voiți da cincî-zeci de *topuze* la tălpi; ib. 230 : par'că věz pe Dumitrăchiță al D-voastră bătut la falangă sau zdrobit cu *topuzul*); — t. *topuz*, massue, scéptre Z. 604. Mikl. II, 76. V. *buzdugan*.

1291. **Trámpă**, schimb; — t. *trámpa*, échange din it. tramuta Z. 275^b. Mikl. II, 74. Cf. *farmută*, id. (Cr. II, 130 : furați bucate din Bugeac, căi, țepe și se făcea *farmutate* totdeauna și slimuri cu Tătarii).

1292. **Trufandá**, părgă, prinos (Isp. B. 161 : și le mîncă cu mulă poftă ca pe niște *trufandale*); — t. *turfanda*, *trofanda*, primeurs de la saison Z. 598^a. Mikl. II, 78. Cuvîntul turcesc ar fi o corupțiune din ngr. (τᾶ) πρωτοφανῆ, părgă, lit. cele dintăi fructe apărute Cih. 624.

1293. ***Trunchét**, lemn de brad pentru facerea catartelor (Ur. II, 84); — t. *trinketa*, *drinketa*, trinquette; voile triangulaire d'un navire din it. *trinchetto* Z. 427^a. Diez I, 426.

1294. **Túciú**, fier topit sau turnat; — *tuciuriú*, de culoarea tuciului, negru-deșchis (R. II, 1. 395 : cu giubeaoa fumurie — fermeneaoa *tuciurie*); — p. *túg*, *tuč*, bronz Z. 319^a. Mikl. II, 77. Cih. 624. Cf. *tutea*.

1295. **Tuféc**, saltea; — cf. t. *düşek*, lit, matelas Z. 440^a; rus. *tjuřjakú*, saltea Mikl. I, 52; II, 75.

1296. ***Tufecgiú**, *tufecciu*, meșter de arme (Al. P. p. 131 : iar cumnatul cel hain — *tufecciu* din Măcin; Fil. 29, 38, 346); — *tufecci-bășa*, căpetenia infanteriei (Beld. III, 349); — t. *tufenk*, *tüşek*, canon, fusil; *tüfengí*, armurier; fusilier, soldat, gendarme Z. 299^a. Mikl. I, 79.

1297. **Túiú**, coadă de cal; steag făcut din cozi de cal impletite cu măiestrie (Fil. 118 : un compliment demn de un pașă cu trei *tuiuri*; ib. 346 : calemul armășiei cu ftore și treti Armaș cu ecpaeaoa lor, în mijlocul cărora era marele Armaș cu haîne muiate în fir, steagul cel mare al Țării, lăutarii și

trimitașii domnești, uruc-bairam, *tuurile*, sacagii domnești și salahori cu bețile în mâini); — *echiturulăii*, pașă cu două tuuri, general de divizie (Ur. III, 185 : pre înălțații mei viziri și pre slăviții *echitărulăii*; ib. 186); — *tug*, pique avec une queue de cheval; *tuj*, poil, plume plumage; *iki-tuglu-pașa*, général de division, lieutenant général (*iki*, deux) Z. 665^c.

1298. **Tulbént**, hobotul său broboada miresei (in Trans.; Bur. 21); — *tul-pénri* (Br. Pr. 436), *tulipán*, lalea (floarea seamănă c'un turban); — *tulpán*, *tul-bán*, pinză fină, milino; năframă, broboadă dintr'insa (Fil. 215 : *tulpan* mosc; ib. 345 : peste mijloc era încins cu un briu de *tulpan* alb, iar pe cap cu fes roș de Țarigrad); — *durbán*, *turbán*, cealma (Gorj. D. 108 : *durban* său conciu, învălișul capului); — p. *dülbend* vulg. *tülbend*, mousseline; turban Z. 433^c; — it. sp. turbante, fr. turban; rus. tulipanū, cr. serb. tulipan, it. tulipa, tulipano, fr. tulipe, germ. Tulpe din același cuvânt persian Diez I, 434. Hehn, 451. Mikl. II, 79.

1299. ***Tült**, veche monedă turcească prețuind a treia parte dintr'un leu, numită și *suls* (Cant. Ist. ot. 479); — ar. *süls*, *sülüs*, tiers, un troisième Z. 336^b.

1300. **Tulúm**, burduf, uger; 40 piei de samur (Cr. III, 440 : untdelemnul îl aducea cu *tulumurile*, orezul cu zimbilurile); — t. *tulum*, outre, sac de cuir; cornemuse, musette Z. 602^b. Mikl. II, 78. V. *tulumbă*.

1301. **Tulumbă**, pompă; — *tulumbiță*, glistir; — *tulumbagiú*, pompier; — *tulumbagi-báșa*, capul pompierilor (Föt. III, 312); — t. *tulumba*, pompe, seringue; *tulumbagy*, pompier Z. 602^b. Mikl. II, 78.

1302. **Tumbác**, un fel de metal (Gorj. D. 93; Fil. 70, 213); — t. *tumbak*, tombac Z. 612^b. Cuvântul e de origină maleză Diez I, 416.

1303. **Tumbeléchiú**, *tumbéchiú*, *timbelic*, chimval; — *timbelegiu*, care cântă din tumbelchiú; — p. *dümbelek*, tambourin, timbale (tahrif din *tablek* dimin. din *tabl*, timbale); t. o. *tümbek*, petit tambour; *dümbelekçi* Z. 327^c. 436^a. 595^c. Mikl. I, 52.

1304. **Tumurúg**, *tumurluc*, trunchiú, butuc; gros, închisoare (Cal. b. 1883, p. 60 : când și veni în fire se pomeni la *tumurluc*; Isp. Sn. 43 : și'l duse la *tumurluc*); — cf. *buturúg*, care pare a fi o metatesă din *tumurug*; — t. *tumuruk*, *tomruk* vulg. *tomurk*, tronc d'arbre, tige; bouton, ceps; prison Z. 612^a. Mikl. II, 76.

1305. **Turá**, monograma sau iscălitura sultanului pe firmele și pe vechile monede turcești, ce circula în țară; un fel de joc cu monedă analog cu acela numit astăzi *rișca* (Pan. P. V. I, 17 : de când n'am văzut paraoa — i am uitat cum e *turaca*; Cr. III, 233 : aú invêlit toate cărțile într'un sandal verde și aú pecetluit sandalul cu *turaoa*; Fil. 29 : unii judeau nucii, alții iasice și *tura*); — *turaliu*, monedă saú galben cu tura : deci adevărat, drept la cumpănă (Bur. 223 : să câștig zeu la parale — la parale *turalii* — luata pe la beții; Gorj. Hal. IV, 25 : împăratul porunci hasnatarului de 'mă dete 1000 de galbeni tot de'i *turalii* (adică de cei cu blangul)]; — t. *tugra* vulg. *tura*, chiffre ou monogramme d'un souverain (tahrif din t. or. *turgaj*, să stee, să stăruiească, imper. din *turmak*); *tugraly* Z. 600^b; *tugraly*, ducat d'Egypte Ham. XVII, 243. Mikl. II, 77.

1306. **Turlác**, amețit de vin; fig. nedumerit; — *turlăcesc*, a se îmbăta; — t. *torlak*, paresseux, négligent, ridicule, ignorant, idiot Z. 607^a. Mikl. II, 77.

1307. **Turliu**, hotărât, faim; ex. i'aú răspuns *turliu turliu* (Codr. s. v. *lan-turlu*); — t. *türlü*, divers Z. 320^b. Mikl. II, 79.

1308. **Turlúe**, grămadă de lemne, cuptor pentru arderea cărbunilor (St. D. s. v. *Kohlenmeiler*); — t. *kor*, charbons ardents, braise; *korluk*, braise, brasier Z. 713^c.

1309. ***Turnagiú**, lit. păzitor de cocori; ofițer de ianiceri (Cr. III, 237; Mag. Ist. IV, 94; Hron. II, 176); — t. *turnağy*, *turnağy başy*, officier supérieur du corps des janissaires, qui était préposé à la garde des grues du sultan (t. *turna*, grue) Z. 607^c. Bianchi II, 197. Mikl. II, 78.

1310. **Tuzlúc**, *tuzlúc*, un fel de încălțăminte: lit. ceea ce servește înpotriva prafului (Bol. 7 : *tuzlucî* năprasnici cum poartă olteanul); — t. *tozluk*, *tozlyk*, poudrier (t. *toz*, poussière); espèce de bas sans fond, que les janissaires portaient pour se garantir les pieds de la poussière, sorte de guêtres Bianchi II, 198. Z. 321^b. 608^a. Mikl. II, 77.

1311. **Tușár**, negustor, preocupat; — ar. *túğgar*, pl. din *tağir* (ture. ca sing.), marchand Z. 257^b. Mikl. II, 78.

1312. **Tuteá**, oxid de zinc; — p. *tátia*, antimoine, tutie fossile; collyre Z. 319^a; fr. tutie Mikl. II, 78.

1313. **Tutún**, *tutún* (mold.), Nicotiana tabacum; — *tutun-turcesc*, *tutunîță*, bacon, baconiță (Nicotiana rustica); — *tutunărit*, dare asupra tutunului (Sulzer III, 359); — *tutungiu*, *tutungeric*; — t. *tütün*, fumée; tabac à fumer; *tütüngi*, marchand de tabac; valet de chambre chargé des pipes et du tabac Z. 318^c; rus. *tütünü* Mikl. II, 79.

1314. **Tuzlá**, ocnă de sare, sărărie (Cog. Arh. II, 37 : acoloa sint *tuzula* adecă sărărie); — *tuzimeán*, șaugău, ocnăș (Cog. Arh. II, 38 : unde și case sint de șede *tuzimeni*, adecă cămărașul de sare); — *tuzlúc*, apă sărată; — t. *tuzla*, saline, abrev. din *tuzluk*, saline, salière; *tuzgy*, vendeur de sel; *tuzlu*, salé (t. *tuz*, sel) Z. 608^a. Mikl. II, 78.

U.

1315. **Uf**, interj. care arată neplăcere sau desgust; — p. t. *uf*, particule qui exprime la colère ou le dégoût, l'ennui; fi, fi donc! Bianchi I, 140.

1316. ***Ulemá**, *ulamá*, *ulimál*, învățat, teolog, legist (Cr. II, 159 : s'au strins toți vezirii și *ulimali*; ib. 278 : toate *ulamalele* și rufeturile; Cog. Arh. II, 11 : aú dat poruncă să se stringă *ulemalile* și ogeag-agalăr); — ar. *'ulema*, (pl. din *'alim*, très savant; ture. sing.) savant, membre de clergé, homme de loi Z. 636^b. Mikl. II, 80.

1317. **Ulúc**, scobitură sau creștătură făcută în lungul unui lemn sau fier spre a se îmbuca cu altul; jgheab; — *ulúcă*, scândură de gard sau de învelit case; gardul însuși; — t. *oluk*, *uluk*, rigole, gouttière, égout, canal Z. 130^b. Mikl. II, 35.

1318. ***Umúr**, *omúr*, trebile Statului (Ur. III, 197 : pentru îndreptarea *umurului* țării; C², 372 : să se socotească cheltuielile *omurului* domniei); — ar. *emr*. chose, affaire; pl. *umúr* (ture. sing.), affaire d'importance Z. 95^c.

1319. ***Urum**, Grec (Beld. III, 375, 389 : de se 'mpotrivea vr'unul, cuvînt de zicea macar — *urum* il numea îndată, era vaí, era amar); — t. *rûm*, *urum*, Rome, romain; la Grèce, grec Z. 472^b. Mikl. II, 44.

1320. ***Ustá**, sub-ofițer de ianiceri; meșter, stăpán (Beld. III, 402 : cazanuri, topcii, *ustale*, atâtea aú maí rēmas; ib. 412 : ieaú obraz mult Enicerii, de *ustale* n'ascultati; Isp. Sn. 105 : ce să fie acest lucru, *usta* ?; ib. 107 : puse pe *usta* Petcu cu câțiva cetași în partea de răsări); — t. *ustá* maître, artiste: le premier cuisinier, le premier garde des jardins impériaux, bas officier des janissaires Z. 36^b. Mikl. II, 81.

1321. ***Ustalia**, locul de încărcare sau de descărcare a unei corăbii (C¹, 311 : vitele ce sint în seama *ustali*; de la Mangalia); — t. *istalia* vulg. *estar* (din it. *stallia*), stărie (nom en usage parmi les francs du Levant, pour désig-

ner le lieu convenu pour le chargement ou le déchargement d'un bâtiment), demarrage Z. 36^c.

1322. *Uşúr, dijmă, zeciu-eala ce plăteau Tătari (Cr. III, 189, 177 : Tătarii Nohaî, ce vor lăcuî pe acel loc a Moldovei, să'şi dea *uşurul* şi hacul pământului; Cog. Arh. I, 146 : 8600 lei *uşorul* şi alimul : care aceşti bani a *uşorului* se eû de la Tătari, ce ară pe locul Moldovii... în cele două casuri, ce s'aû dat Tătarilor); astăzi are vorba (în Moldova) înţelesul de *uim*, adică zeciu-eala morarului din făina măcinată; — *uşurgiu*, care stringea *uşorul* (Melchis. 53); — ar. 'usr vulg. 'ôsr, 'ôşür (pl. a'şâr, 'uşur), la dixième partie, le dixième; dime, dizaine; 'ôşürgü, percepteur des dimes Z. 629^c. Mikl. I, 14; II, 81.

V.

1323. *Vacúf, *vâcf*, aşezămînt pios (Ur. III, 209 : țara noastră se făgăduieşte, ca să plătească la *vacuf* pe tot anul, ce se va socoti cu analoghie; Cog. Arh. II, 10 : şi acei bani sint afierosiţi *vacf* la mănăstire); — ar. *wakf*, *wakuf*, fondation pieuse, fidéicomis Z. 934^b. Mikl. II, 82.

1324. Vadeă, termin, soroc (de plată); — ar. *wa'det*, promesse; terme, époque déterminée pour une promesse Z. 933^b. Mikl. II, 81.

1325. *Valî, *valesî*, guvernatorul unei provincii (Hron. II, 191; Cr. III, 467 : *balî*); — ar. *wâlî*, qui est préposé à q. ch.; gouverneur d'une province, vice-roi Z. 928^a.

1326. *Validă, mama sultanului (Cr. II, 169 : eară la Octomvrie 25 aû murit şi *validăoa*, muma împăratului, acolo la Odrîu; Cant. D. M. 226 : *validăi* sultane adecă mamei împăratului [se dă ca un peşcheş] 7500 de lei şi o blană de ris; Mag. Ist. I, 316; Fil. 130 : dorinţele *Sultanei-Validă* şi ale lui căzlar-agasi, fost'aû oare ele vr'o dată neîmplinite?); — t. *wâlîde sultân*, mère du grand-Seigneur (ar. *wâlîde*, qui enfante, mère) Z. 515^c. 928^a.

1327. Vămă, *vămeş*, *vămuesc*; — ar. *wâm*, dette Z. 928^a; bulg. *vama*, ngr. βάμμα, ung. *vám*, vamă Mikl. II, 82.

1328. Vatáf, *vâláh*, *vâtáj*, *vatás*, *vâtáv*, păstor, cioban; căpetenie peste 500 de oameni (Bălc. 590); îngrijitor de moşii; intendant, inspector; inspector de Țigani; *vataf de aqie*, director de poliție; *vataf de aprozi*, capul uşierilor (Pontbr.; R. III, 1. 185 : de belele, de nevoi — m'am făcut *vataf* de oi; ib. 77 : ispravnicii județelor, sameşii, condicarii. *vataşii* plaurilor, zapcii plăşilor); — *vătăşel*, aprod; paznic de noapte; — *vătăşia*, intendentă, slujba vătăşelului, casa vatafului (R. III, 1. 78 : *vătăşia* plaiului; 2500 talere ruşefurî, pentru ca să se facă); — ar. *wattás*, pasteur, berger Z. 933^a; rut. *vatah*, bacîu, căpitan de tâlhari; *vataha*, caterva; pol. *vatah*, bacîu — atât vorba ruleană cât şi cea polonă e împrumutată de la Romîni Miklosich, Über die Wanderungen der Rumunen, etc. p. 11, 20.

1329. Vechîl, procurator, împuternicit; — *vehilét*, *vehilimeá*, mandat, procură, autorizare; — *vehil-hârgî*, iconom (Cr. III, 440 : Li s'aû rînduit tain împărătesc şi *vehil-hargi* câte 180 lei pe zi); — ar. *vekil*, procureur, mandataire, lieutenant, substitut, député; *wekil-i xarğ*, maitre d'hôtel Z. 934^c. Mikl. II, 83.

1330. Velintă, scoartă de aşternut, covor ţărănesc; — *velintár*, fabricant de velinţe; — t. *welenécé*, *welense*, couverture de laine blanche à longs poils Z. 935^b. Cuvîntul e de origină necunoscută Cih. 452.

1331. Venetíc, veneţian; galben de Veneţia; nou venit, străin, vagabond (Cr. II, 349 : rădicatu-s'aû împărăţia cu toată puterea şi s'aû dus la Frînci

la țara Moreei, ce o țineau *Veneticii*; Al. P. p. 80 : său că i l'oi cumpăni — de trei ori cu *venetici* — cu *venetici* de câte cincî; ib. 113 : de tot omul de pe aici — zece galbinî *venetici*; Hr. II, 166 : galbenii *venetici* erau de 4 lei și 20 crețari; Isp. B. 175 : acêst prăpădit de om, *venetic* în satul nostru; Cal. b. 1875 [cântec poporal] : foae verde siminic — nu'î neica, ci un *venetic*; id. 1877, p. 47 : împăratul 'și mărită fetele cu trei *venetici*, urăți și pociți ca păcatul); — t. *wenedik*, Venise, venitien, étranger, hôte Z. 935^c. Cih. I, 310.

1332. *Veresie*, credit; — t. *weresi*, credit Z. 936^c. Mikl. II, 83.

1333. *Vezi*r, *vizir*, înțaiul ministru; — *vizir-azem*, marele vizir (Cr. I, 411 : are împăratul într'altî sfetnici mai ales trei său patru, ce le zic *vizir-azem*, cariî toate trebile împărăției poartă; ib. II, 169; Mag. Ist. IV, 145, 151, 157, 289); — *vizercân*, vizirul Hanului (At. Marienescu, Balade II, 110 : *vizercan*, tatar spurcat — cu Maria se juca — și cu ea se desmerda); — *vizir-esc*, vizirial (Cr. II, 278); — *vezirie*, *vezirlic*, vizirat (Cr. II, 79; Mag. Ist. IV, 156); — ar. *wezir*, (lit. care ajută de purtat o sarcină), ministre d'état, lieutenant de roi (*vasara*, porter); *wezir-i-azam*, le grand vizir (*a'zam*, très grand); *wizâret*, charge, fonction, qualité et dignité de vizir Z. 65^b. 632^a. 931^b. Mikl. II, 83. Diez II, 92.

1334. *Virân*, loc deșert (unde aũ fost odinioară clădiri); — *viraneá*, ruine de case în urma unui foc (Cr. III, 239 : Și lucrându-se corăbiile pe o *viranea* ce era acolo alături); — p. *wirân*, ruinée (une ville), désert, dépeuplé (un pays); ruiné en fortune; *wirâne*, les ruines d'une maison, la place vide que laisse un incendie Z. 936^b. Mikl. II, 83.

1335. *Virtă*, perie; — t. *fyrca*, brosse Z. 661^a; ngr. βούρτζα Mikl. I, 61. Cih. 711.

1336. *Vișin*, *Cerasus acida*; — *vișin turcesc*, *Prunus mahaleb*; — *vișinel*, *vișin sălbatic*, *Cerasus pumila*, *Prunus chamaecerasus* (Br.); — *vișiniu*, de culoarea vișinei (Fil. 26 : îmbrăcat cu anterior de atlas *vișiniu*); — *vișináp*, băutura din vișine; — *vișinică*, un fel de fasole; — p. *wišne*, griotte; *wišne-áb*, *wišnáb*, ratafia, kirsch Z. 932^a; bulg. višni, ceh. višně, serb. višnja, ngr. βίσνια, βισνιά Cih. II, 459. Hehn 352, 538.

1337. *Vizneá*, *vizineá*, *visné*, cumpănă mică (pentru aur); — ar. p. *wezne*, balance, trébuchet; poire à poudre Z. 931^b. Mikl. II, 83.

1338. **Vúvă*, dairea; — cf. ar. *duf*, tambour de basque Cih. 628.

Z.

1339. *Zá*, *zed*, ochiú de lanț, platoșă (Negr. 124 : pantirîi și lefecîi tot cu *zale* îmbrăcați); — *zálă*, inel de lanț, lanț; — *zelár*, platoșă (Al. P. p. 208 : cu *zelar*, cu buzdugan — cu haîne de căpitan); — t. p. *zeh*, *zih*, fil tordu, corde, ruban Z. 485^a. Roesl. 34. Mikl. II, 85. Cih. II, 712.

1340. **Zabét*, odinioară administrator, cărmuitor; stăpânire (Beld. III, 375 : era Iusuf chihaiia-bei, om silnic, dar bun *zabet*; Fil. 76, 119 : o să te daũ pe mâna *zabetului*); — *zabellc*, administrație, ocărmuire (Ur. I, 128); — *zâp-césc*, a executa, a sili pe cale administrativă, a asupri (Negr. 125 : să micșureze dăjdiile, să nu ne *zâpcească* !); — *zapcie*, altădată subprefectură (Sulz. III, 100); — *zapciitúra*, execuție polițienească (Cr. II, 217); — *zapcilic*, execuție; subprefectură (Fil. 191 : *zapcilicurile*, polcovnicile de poteră și căpităniile de județ); — *zapciu*, administrator, subprefect (R. III, 1. 77 : *zapci* plășilor; Cal. b. 1875, p. 75 : la ispravnic și *zapciu* — geaba merg și geaba viu; Fil. 344 : vel căpitan de dorobanți cu *zapci* sei); — *zapt*, administrație; execuție, confiscare, secevestru (Ur. III, 146 : pentru *zaptul* și buna ocărmuire a pămîntului; R. III, 1. 65 : cu poruncă împărătească aũ venit de aũ

făcut și această țară *zapt*, numindu-se Domn amindurora țărilor ; Fil. 205 : făcându-se *zapt* la câmara domnească, se va scoate din țara domniei mele afară) ; — *zapt-fermân*, firman de execuție, autorizare (Cr. III, 299 : Domnul, după ce îea domnia la Țarigrad, îndată având gata pre unul din oamenii săi și cu călărașii, cari se întimplă acolo, în menzil vin la Moldova cu *zapt-ferman* și cu cărțile Domnului ; Ur.V, 126) ; — ar. *zabyt*, qui tient avec force, qui maintient l'ordre ; officier militaire, employé, fonctionnaire, administrateur, gouverneur ; maître, chef ; *zabytlyk*, état de chef, etc. ; *zabtlyk*, gouvernement, administration ; *zabt*, action de tenir avec force ; pouvoir, autorité sur... ; saisie, confiscation, administration, *zabt-i fermân*, exequatur ; *zabtýy*, qui contient dans la discipline sévère ; administrateur, gouverneur Z. 583^a. 583^b. 584^a. Mikl. II, 84. Cih. 628, 629.

1341. **Zăbún**, *zobón*, haină din stofă daurită ; aži haină scurtă țărinească (Cog. Arh. II, 246 : *zeboane* ; Negr. 145 : peste *zobonul* de stofă aurită purta un beșișel de felendreș albastru blănit cu samur) ; — *zăbunár*, care face să vinde zăbune, — t. *zebun*, *zybun*, camisole, veste Z. 477^b. Mikl. II, 86.

1342. **Zagán**, milvus, falco rufus ; — p. *zagan*, milan Z. 480^a. Mikl. II, 84.

1343. ***Zagargi-báșa**, comandantul legiunei a LXIa de ianiceri (Cog. Arh. II, 16 : toată pedestria Enicerilor mergând înainte și după dinșii *zagargi-bașa*, sacsongi-bașa, topci-bașa, gebegi-bașa și alți ogeac-agalar, ciorbagii) ; — t. *zagar*, chien de chasse, limier ; *zagarécy*, garde des chiens ; pl. *zagarécylar*, nom de janissaires de la 61me légion ; *zagarécy-bașy*, chef de cette légion Z. 479^c. 480^a. Mikl. II, 84.

1344. ***Zahereá**, *zaharú*, *zahircá*, *zahreá*, *zaará*, *zaeré*, *zehereá*, provisiune de grîne, proviant, merinde (Cal. b. 1875, p. 63 : voiú pătrunde până la magaziile cu *zaherele*) ; — ar. *zaxíre*, ce qui est serré pour servir plus tard ; provision, vivre Z. 451^a. Mikl. II, 84.

1345. **Zaif**, indispus, bolnăvicios, slab ; — *zaiftic*, indispoziție (Al. T. 92) ; — ar. *za'íf*, faible, infirme, débile, affaibli ; impuissant, defectueux ; *za'íflyk*, faiblesse, infirmité Z. 586^a. Mikl. II, 84.

1346. ***Zaím**, posesorul unui mare timar său feud (Mag. Ist. IV, 144) ; — ar. *za'ym*, possesseur d'un fief militaire de deux mille aspres au moins par an Bianchi I, 973. Z. 479^c.

1347. **Zalhaná**, *salhaná*, *zahaná*, *zaaná*, măcelărie ; lit. casa jupitorului (de animale) ; — ar. p. *sálxáne*, boucherie (ar. *sályh*, écorcheur ; p. *xáne* maison) Z. 562^a. Mikl. II, 49.

1348. ***Zamán**, vreme, ocașiune, moment (Cr. II, 256 : îi era jale, că'i venise *zamanul*, de'i era pe voia lui ; ib. III, 270 : când le venea Muntenilor *zamanul*, tot îi impeditău la trebii pe Cantemirești ; ib. 274 : fără lui Iordachi, cum îi veni *zamanul*, îndată priimi cu bucurie) ; astăzi vorba s'a păstrat numai la Macedoromîni (Mikl. R. U. II, 65) ; — ar. *zemán*, temps, siècle, éternité, époque, âge ; moment ; sort, fortune, bonheur, malheur Z. 481^a. Mikl. II, 84.

1349. **Zambílă**, *zambúl*, Hyacinthus orientalis ; — p. *sümbül*, *zümbül*, jacinthe Z. 520^a. Mikl. II, 59.

1350. ***Zampará**, desfrinat ; — *zamparagiú*, preacurvar (Gorj. D. 26) ; — *zamparalic*, desfrinare (Gorj. Hal. II, 8 : prăpădi averea părintească cu fel de fel de mișelii adică cu *zamparalicuri*, cu beții) ; — p. *zen-páre* vulg. *zampara*, qui court les femmes, qui cherche à plaire aux dames, galant, debauché (p. *zen*, femme) ; *zamparalyk*, galanterie Z. 482^a.

1351. **Zár**, cub de joc ; — p. *zár*, dé à jouer Z. 475^c. Mikl. II, 85 ; de aceeași origină it. zara, azzardo, fr. hasard Diez I, 41.

1352. **Zaráf, saráf**, schimbător (de bani); — *zărăfie*, casierie; meserie de zaraf; — *zaraflic*, schimb; — ar. *sâryf*, qui tourne, change Z. 559^c. Mikl. II, 50.

1353. **Zarbá, zərbáp, zarpá**, stofă de mătase țesută cu fir de aur sau de argint; haină dintr'însa (Hasd. Cuv. I, 197 : dvere de *zarba* albastre și cu rotele de aur; Hasd. Elym. Magnum Rom. p. 77 : o dulamă de *zarba* pre trupu cuptoșită cu atlas roșu; ib. 65 : 2 abai *zerbap* cosit; Pan. P. V. III, 39 : fie (mojicul) în *zarpale* de aur — nu este de cât un taur; Cal. b. 1875. p. 62 : uncheașu se stolisise și el împreună cu baba și se îmbrăcase cu niște haine împărătești, cu fel de fel de *zarpale*, mai mare mindretea); — p. *zer-báf*, étoffe tissue d'or, brocart d'or (*zer*, or; *baf*, tissé) Z. 478^c. Mikl. II, 86.

1354. **Zárf**, vas, farfurioară sub feligean; lucrare în *zarfurî*, săpătură în relief (Fil. 18 : filigene pentru cafea cu *zarfurile* de argint; ib. 143 : el venea cu o tavă de argint în mână, pe care erau depuse, în *zarfurile* lor de filigran, mai multe feligene pline de o cafea de Arabia spumoasă și parfumată; Codr. s. v. *bosselage*); — ar. *zarf*, ce qui contient q. ch.; le contenant; vase, étui. enveloppe; plateau, soucoupe Z. 615^a. Mikl. II, 85.

1355. **Zaríf**, delicat, elegant, frumos; — *zarifîor*, dim. (lenăchită Văcărescu [șoimul] : într'un copaciu *zarifîor* — un șoim prins în lântișor); — *zariflic*, elegantă, grație; — ar. *zarif*, joli, gentil, élégant, beau, ingénieux, spirituel; *zariflik*, finesse, élégance Z. 615^b. Mikl. II, 85.

1356. **Zarnacadeá, zarnacádele**; lit. cupă de aur; (mold.) floare de narcis (Br. Pr. 451; Al. T. 409 : doi bujori, surioară, două *zarnacadele*); — p. *zerîn-kade*, narcisse, litteralem. à coupe ou au calice d'or (p. *zerîn*, d'or, doré; ar. *kade*, calice) Z. 479^c. Bianchi I, 972.

1357. **Zárzár**, lit. prună galbenă; prunum armeniacum (Gorj. D. 26 : *zar-zálul*, *zarzále*); — p. *zerd-álu* vulg. *zerdaly*, *zerdeli*, petit abricot jaune à noyau amer (p. *zerd*, jaune; *álu*, prune) Z. 479^a; mgr. ζερζαλον, ngr. ζαρζαλοῦ Mikl. II, 86. Cih. 630.

1358. **Zarzávat**, verdețuri, legume; — *zarzavaqiu*, grădinar sau precupeț de zarzavaturî; — p. *sebze*, verdure; pl. *sebzewât* vulg. *zawzawât*, herbage, legumes, herbes portagères Z. 496^b.

1359. **Zavaláš**, sirman (Bur. 120 : Tudor *zavalas*); — ar. *zewál*, malheur, misère; *zewal-ly*, déchu, malheureux, misérable Z. 483^c. 484^a. Mikl. II, 86.

1360. **Zevchiú, zévc**, ospăț (Cr. II, 54 : n'am venit aici să facem *zef-chiurî*, ce să lucrăm; ib. III, 185 : Mavrocordat căuta mai mult *zefurile* (!) cu mese mari; St. M. r. 45 : benchetele și *zefcurile* s'aú început în curțile domnești); — *zeflemeá*, bătaie de joc, batjocură (Isp. U. sf. 104 : și pe toți îi lua în *zeflemea* : Gorj. Hal. II, 89 : poate fi lucru de cât acesta mai de ris și mai de *zeflemea*?; Cal. b. 1883, p. 41 : fetele se puse pe ris și începură să ia în *zeflemea* foalele de petece de scoarță, cu cari era sărmănică înbrăcată); — *zefliu*, vesel; — *zeflendisitör*, batjocoritor (Gorj. D. 27); — ar. *zewk*, *zefk*, goût, délices, plaisir, volupté; *zewkli*, joyeux; *zewklenme*, dérision; *zewklenmek*, se moquer, rire de q. ch. Z. 453^a. 453^b. Mikl. II, 86.

1361. **Zevzéc**, nerod, neghiob; — *zewzeclie*, neghiobie (Pontbr. 793) : — t. *zewzek*, sot, importun, imbécile, bavard; *zewzeklik*, nigauderie Z. 484^c.

1362. **Ziafét, zaiéfét**, masă mare, banchet, petrecere, bal (Al. T. 81 : ce mai *zaiéfeturî*!; Cal. b. 1882, p. 19 : după ce se ținu lanț fel de fel de petreceri și *zaiéfeturî*; Xen. 37 : 'ți place să trăiești în *zaiéfeturî* și să bei ciubuc și cafea; da să muncești, ba! halal nepot!); — ar. *zyáfet*, hospitalité; repos, festin Z. 587^b. Mikl. II, 86.

1363. **Zimbíl, zambíl**, coș, coșniță de băcan (Pan. P. V. III, 78 : și într'un

zimbil mare după ce i-a pus); — *zambóală*, paner, coş mare (Al. P. p. 116 : descarc la *zambole*); — p. *zembil*, panier, corbeille de jonc Z. 482^b. Mikl. II, 86.

1364. **Zimbiric**, *zemberéc*, limbă (de ceasornic); broască (de uşă); — t. p. *zemberek*, ressort (de métal); arbalète Z. 482^a. Mikl. II, 85.

1365. **Zingir**, *singir*, lanţ, lanţuri (Hron. II, 187 : îi va pune la pedeapsă în *singir*); — *zingirliu*, *zengerliu*, veche monedă turcească de aur (Cog. Arh. II, 136 : l'au dăruit cu 4000 de galbeni *zengerliu*); — p. *zengir*, *zingir*, chaine; piéce; *zengertlü*, enchainé; piéce en or qui valait autrefois 2 piastres et 30 paras Mikl. II, 87.

1366. **Zinzifil**, *cincivér*, ghimber (forma întâia s'afllă în «Reţele cercate...» trad. de M. Drăghici [Iaş, 1846] p. 15 : 12 *zinzifiluri*, ce se găsesc pe la băcălie; cea d'a doua am întîmpinat'o numai în Roestl. 21, care nu spune de unde a luat'o); — ar. p. *zengebil* vulg. *zengefîl*, gingembre Z. 482^b; mgr. ζεντζεφίλι, ζιγγίβερας; mgr. ζιζιβέρι; rus. imbirü, ung. gyömbér; rom. *imbir*, *ghimber*, *gimber*; cf. *zărzăţea*, *zărăciţă*; lat. zinziberi, ngr. ζιγγίβερις — toate de aceeaşi origină cu cuvîntul arab-persian, care se trage din sanscr. *cringavêra*. în formă de corn : numit astfel după structura cornoasă a rădăcinilor Cih. II, 501, 630. Mikl. II, 86.

1367. ***Zirdiceáb**, un fel de lemn ori praf galben închis pentru boit (Cog. Arh. II, 246 [tarifa vama] : *zirdiceab*, de 14 ocă, 1 leü vechiü); — p. *zerdecóp* vulg. *zerde çav*, curcuma, plante qui donne un suc jaune (p. *zerde*, jaune) Z. 479^a. Bianchi I, 971.

1368. **Zlót**, la început fiorin de aur, monedă de aur tătărească; în timpul din urmă monedă turcească de argint în valoare de 30 parale (Ur. VI, 182 : au vindut a lor dreaptă ocină şi moşie... drept 66 zloţi tătăreşti; cf. Melchis. 82); — *zlotaş*, însărcinat cu stringerea dărilor (Cr. III, 19 : şi puind pre boieri *zlotaş*); — t. *zolota*, piéce de 40 paras din sl. *zoloto*, *zlato*, aur Z. 480^c.

1369. **Zóf**, *sóf*, *zúf*, un fel de materie vârgată din lână sau mătase (Fil. 345 : giubea de *zuf* albastru deschis); — ar. *súf* vulg. *sóf*, laine, camelot Z. 577^c. Mikl. II, 56.

1370. **Zór**, silinţă, iuţeală, silă, grabă (Cal. b. 1875, p. 73 : Vodă n'are nici un *zor* — ca să asculte pe popor); — *zoralia*, un fel de joc (Fil. 172 : ca să facă diversie, ziseră lăutarilor să cânte pristoleanca, chindia şi jocul numit «ca la uşa cortului» sau *zoralia*); — *zoresc*, a grăbi, a înboldi, a sili; — p. *zór*, force, violence, puissance; difficulté, maladie; *zorly*, violent, fort, vigoureux, robuste Z. 484^b. Mikl. II, 87. V. cuvîntul următor.

1371. **Zorbá**, *zorbalic*, *zurbá*, *zurbává*, *zurbalic*, rescoală, resvrătire (Beld. III, 390 : il ingrozesc să ridice *zorbalic* asupra lui); — *zurbálucesc*, a resvrăti (Beld. III, 384 : de s'ar fi unit cu dinşii, nu s'ar fi *zurbuluit*); — *zurbagiu*, resvrătitor, gálcevitör; arţagos, necăjicioş (Mar. P. p. I, 89 : *zurbagiul* mindrelor); — p. *zorbáz*, abrev. *zorba*, rébelle, sédition; *zorbazyk*, *zorbalyk*, rébellion, sédition; suppression, tyrannie (p. *zór*, force, violence) Z. 484^b. Mikl. II, 87. Cih. 631.

1372. **Zulúf**, ineluş de păr; — *zulufciü*, un fel de baltağıi sau halebardier (Cog. Arh. II, 16); — ar. *zülf*, *zuluf*, (pl. *zulaf*), boucle de cheveux; chevelure Z. 480^c. Mikl. II, 87; *zülflü* (baltağı), ç. à. d. les baltağıs bouclés, ainsî appelés de deux tresses de laine de leurs bonnets qui leur tombent sur les joues Ham. XVII, 68. De aceeaşi origină rom. *ţuluc*, şuviţe, moţ de păr din ceafă din ngr. τζωλοφύ Cih. II, 710.

1373. ***Zulúm**, *zülüm*, încălcare, asuprire (Cr. III, 202; Mag. Ist. II, 9; IV, 5; Ar. II, 174 : Şi făcând feluri de *zulumurü* lăcuitoilor); — ar. *zulm* vulg.

zülüm, injustice, oppression, tyranny, tort, vexation, atrocité Z. 615^c. Mikl. II, 88.

1374. **Zumarică**, *zimarică*, prăjitură, plăcintă, zaharica (Gorj. D. 27; Al. T. 186 : era să'mi vie *zumaricale*... să leșin); n'am putut găsi etimonul turcesc.

1375. ***Zurumbát**, ghimber sălbatic (Cog. Arh. II [tarifa vamală] : *zurumbat*, de 7 oca, 1 leu vechiū); — p. *zurumbád*, zédoaire (plante medicinale vermifuge) Z. 479^b. Bianchi I, 972.

A P E N D I C E

1376. ***Aganbaní**, un fel de stofă prețioasă, identică cu *sevaiū* (Melchis. Rom. II, 134); — t. *agabáni*, turban coloré, étoffe dont on fait des turbans.

1377. **Alie**, roș, ghiurghiuliu (Vida, Gramatica romîno-franțozească, p. 473: *alie*, ponceau; R. I, 2. 418); — cf. *arniciū*, bumbac vopsit roș sau altă culoare; — t. *al*, vermeil, incarnat, rouge, couleur de rose; *al riște*, coton rouge Z. 84^a. Mikl. I, 8.

1378. ***Ară**, *arât*, (în vechime se numea astfel) groapa, în care se scurgea singele vitelor tăiete pentru comindare (Burada, Datine la înmormintări p. 43 citează Arheologia de G. Seulescu, în «Spicitorul romin» din 1841, p. 140; v. și Lambrior în Conv. IX, 2 urm.); — t. *arg*, *aryk*, fossé, fosse, conduit, canal Z. 28^b. Mikl. I, 12. V. *ieruğă*.

1379. ***Badie**, coș, cutie (Al. P. p. 121 : papuci în *badii* — aduși din Indi); — cf. p. *badia*, cruche Z. 159^c. Mikl. I, 16.

1380. ***Baïur**, *bair*, clină, povirniș, deal (Cog. Arh. II, 44 : de acolo se încep *baïururî*, coaste, dealuri : ib. 107 : la vale este câmpie cu *bairurî*); — t. *baïyr*, coteau, côte, colline Z. 174^a. Mikl. I, 18.

1381. ***Balicediș**, fanon, os sau dinte de pește (Cog. Arh. II, 224 [tarifa vamală din 1761] : *balicediș*, oca 50 bani); — t. *balyk*, poisson; *diș*, dent Z. 171^a. 446^c.

1382. **Baragán**, (pentru *baraban*), câmp întins și neroditor (în județul Ialomița), loc desert în genere; — ar. p. *berr-i jaban*, le désert (ar. *berr*, pays, champ, campagne; p. *jabán*, *ἄνδρος*, désert, plaine vaste et non cultivée) Z. 184^a. 946^b. V. *ḡabangiu*.

1383. ***Bastárdă**, corabia principală, galeră cu visle (Cog. Arh. II, 17 : catarga, ce se zice *bastarda*; ib. 19 : încep a slobozi tunurî și pușce din *bastard*; ib. 36 : acole au venit Căpitan-pașa cu *bastardă* și cu alte catarge); — t. *bastarda*, galère, capitane, galère bâtarde din it. *bastarda* Z. 164^c.

1384. **Bașardină**, *bașoldină* (beșóandră), muierușcă, femeie desfrînată (Jip. 56); — cf. t. *baș kadyñ*, la première dame d'un harem et surtout de celui du Grand Seigneur Bianchi II, 415. Z. 677^b. Cuvîntul, care însemnează «întâia favorită a Sultanului», ar fi dobîndit în gura poporului un sens peiorativ, alminterea lesne de explicat. V. *cadîná*.

1385. ***Bașbachiculi**, vistiernic (Cant. 75 : *bașbakikuli*, publicae pecuniae collector; Cog. Arh. II, 8 : au dat banii pe samă *bașbacăcu*(lui), ca să 'i facă teslim și să 'i sloboadă); — t. *bașbakikuli*, employé de la chancellerie du trésor public Ham. XVII, 220.

1386. ***Bedeán**, întărire (Cog. Arh. II, 61 : o culă naltă de peatră cu *bedenurî*, unde staū tunurî de bat departe; ib. 66 : și dând cu puștile în sus către *bedenurile* cetății; ib. 61 : *berdenud*); — ar. *beden*, corps, tronc; corps de bâtiment, de forteresse; rempart, créneau Z. 182^a. Mikl. I, 23.

1387. **Bezél**, *bizél*, un fel de prăjitură din ouă și zahăr (Xen. 245 : nici tu tingire cum se cade, nici tu calupuri, nici tu unt, nici tu zahăr ; și cu toate acestea fă-le baclavale, *bezele* și cataifuri); — t. *pesdel*, crème (entremets) Z. 197^b. Mikl. II, 40.

1388. **Bolozá**, un fel de luntre (Al. P. p. 117 : șapte *bolozale* și șapte sandale); — cf. *bol*, ample, vaste, large, grand Z. 224^b. V. *bolbol*.

1389. **Bóștur**, gol, sec (St. M. r. 348 : prin capetele *boșture* ale unor conași); — t. *boš*, vide, creux en dedans; *boš dyr*, ce n'est rien, il ne vaut rien Z. 220^a. Mikl. I, 30. V. *boš*.

1390. **Bucíuc**, steag cu jumătate tuiú (însemnul ispravnicului din Focșani și al marelui spatar); căpitănia saú isprăvnicia din Focșani (Fot. III, 149, 206, 249, 255; Fil. 345 : marele Căpitan de lefegii cu zapcii, *bucíucul*, toboșarii și sirmaciul seú); — *bucíucás*, supus isprăvniceii Focșanilor; care duce steagul numit *bucíucul* (Fot. III, 149, 307); — t. *bučuk*, moitié, demi Z. 214^c. Mikl. I, 31.

1391. **Bulgarí**, iúht, saftian (Cog. Arh. II, 244 : [tarifa vamală] *bulgari*, de 7 parcele, 1 leu vechiú); — t. *bulgari*, cuir de Russie Z. 207^c.

1392. **Búrgiu**, turn, întărire (Cog. Arh. II, 61 : și cetatea de gür împregiur are *burgiurí* adecă berdenud); — ar. *burg*, tour, bastion, fort, citadelle Z. 186^e.

1393. **Buzdugeá**, traistă, sac (Al. P. p. 146 : cu desagi cu *buzdugele* — pline tot de mahmudele); poate că cuvîntul stă în legătură cu *buzunar* (L. B : *buzdumar*), ngr. *μπουζοδ, μπουζονέρα*, de origină obscură.

1394. ***Caculí**, cardamomă (Cog. Arh. II, 246 [tarifa vamală] : *caculi*, oca 88 bani); — ar. *kakula*, cardamome, graine aromatique Z. 682^c.

1395. **Călfátuése**, *calafatéz*, a astupa erăpăturile unei corăbii (Glos. 114); — *calafáciú*, care călfătuește corăbiile (R. I, 1. 47); — *calafát*, lucrarea calafaciului; — t. *kalfat*, ar. *kalafat*, calfat, calfatage, carénage; *kalfatlamak*, calfater (un navire) Z. 707^b; ngr. *καλαφιτης*, ouvrier qui calfate; fr. calfater, it. calafatare, sp. calafate Mikl. I, 88. Roesl. 36.

1396. ***Canará**, ridicătură, bancă (Cog. Arh. 60 : nu loc tins, ci *canarale* de peatră; ib. 105); — ar. *kynnâre* vulg. *kanare*, boucherie, boutique ou étalage de boucher Z. 709^b.

1397. ***Caraboia**, vitriol (Cog. Arh. II, 248 [tarifa vamală] : *caraboia*, 14 oca, 1 leú vechiú); — t. *kara boja*, vitriole (*kara*, noir; *boja*, teinture) Z. 699^a.

1398. ***Caraburá**, un fel de materie pentru fote (Cog. Arh. II, 246 [tarifa vam. din 1761] : *carabura* halepcă, testeaoa 13 bani; ib. 247 : *carabura* saú fote albe, 2 în teste, 5 bani); — ? —

1399. ***Carapitiú**, un fel de voluntari turci saú creștini (Cr. I, 411 : după aceștia cei de apăi merg, cariú se chiamă *Cărăpiși*, ce se chiamă mai săraci, cariú din toată țara turcească, nu numai Turci, ce și Creștini strinși, de aú venit de bună voie să slujească împăratulú); — ? —

1400. **Cărjaliú**, pl. *Cărjalii*, soldați de ai lui Pasvantoglu, cari năvăliaú în țară prădând și jăfuind; fig. barbar, tiran (Zil. 281 : și aú pătimit țara de la o vreme încoace despre partea tâlharilor *Cărgialii*, a cărora tată este mai întâi dăvolul, iar al doilea părinte și cărmaciú Osman pașa Pasvantoglu; Hron. II, 186, 198 : *Cărjalii* prădaú orașe și sate; R. III, 1. 65 : când s'aú fost mai călcat țara de peste Olt, adică cele cincî județe de *Cărgialii*, căpetenie mai mare având pe vestitul tâlhar Manah Ibraim; Bol. 16 : Tica ce nu știa frica : — că intra în *Cărjalii* — și da groază în Pasvantlii; Al. T. 636, 832); — *cărjaliesc*, de Cărjaliu (Negr. 24 : baltage *chirjaliesți*); — ? — V. *pazvançiu*.

1401. ***Catarági**, o divisiune de Cazaci (Bălc. 608); — ? — V. *martalogi*.

1402. ***Cealiŭ**, tufiș (Cog. Arh. II, 33 : sint și măracini, *cealiŭ*, cring; ib. 103 : măracini sint, păducei și *cealiŭ*); — t. *čaly*, ronce Z. 344^b. Mikl. I, 35.
1403. ***Cearsît**, spion (Cog. Arh. II, 54 : aŭ prins pe un *cearșit* sclavon); — t. *čașyd*, (tahrif din p. *gâsŭs*, espion) Z. 341^a.
1404. ***Cheatîp**, *chiatîp*, logofetel, scriitor de rind, inferior *calemgiuluŭ* (R. III, 1. 77; Ur. III, 133; cf. ib. 234); — ar. *kjâtib*, *kâtib*, qui sait écrire, écrivain, savant, scribe Z. 731^b. Mikl. II, 4. V. *divan*.
1405. ***Chefil**, chezaș (Cog. Arh. II, 10 : numaî de va fi solul *chefil*, că nu se vor pierde banii); — ar. *kefîl*, qui se rend caution pour q. ch., garant Z. 754^c. Mikl. II, 5.
1406. ***Chesât**, încetarea negoțului, lipsă de vînzare; — ar. *kesâd*, manque de débit, de chaldands; stagnation du commerce Z. 749^a; ngr. *νεσάτι*, difficulté de vendre.
1407. ***Chéziŭ**, destin, noroc (Cr. I, 28 : norodul jurând pre *chezîŭ* cei bunî saŭ pentru norocirea împăratului); — cf. ar. *kazâ*, destinée, destin Z. 703^b.
1408. ***Chîapóglu**, hoț dibaciŭ, șiret; — p. t. *kahpe*, femme publique, prostituée; *kahpe oglu* vulg. *kahpoklu*, vaurien, fripon (*oglu*, fils) Z. 693^a. Mikl. I, 88.
1409. ***Chichirgiŭ**, cofetar (Al. T. 126 : çubucciŭ și *chichirgiŭ*); — *chichirgi-bâșâ*, vâtaful cofetarilor (Al. T. 101); — t. *šekerġi*, confiturier (p. *šeker*, sucre; confitures faites avec du sucre) Z. 548^a.
1410. ***Chîusoléŭ**, un fel de piele argăsită de capră (Cog. Arh. II, 247 [tarifa vamală din 1761] : *chîusoleŭ*, de unul 19 bani); — t. *kösele*, espèce de cuir, peau de chèvre tannée, cordouan; cuir à semelle; semelle (d'un soulier, etc.) Z. 774^a.
1411. ***Cilât**, roș (Familia, An. III, 301 [cântec de vornicit] : un fes *ci'at* — lat — să'î fie de înhobotat); — t. *cyl*, picoté, roux, brillant et neuf Z. 362^a.
1412. ***Cinîe**, (pentru *cinghie*) cârlig; unealtă de lemn, de fier saŭ de sticlă (Carte rominească de învățatură... [Iași, 1646: ed. Sion] p. 28 : *cinî* bune ca acele de furtușag; cf. p. 73); — p. *čenk*, courbé, crochu; croc, griffe; *čengel*, croc, crochet Z. 368^b. 368^c. V. *cinghel*, *cinghier*.
1413. ***Cioean**, toeag (Cr. III, 306 : înaintea izbășei cîaușii cu *cioăanile* lor a mână după rindaelă); — cf. t. *čewkân*, *čewken*, bâton recourbé, crosse, raquette (Bianchi).
1414. ***Corán**, cartea sfință a Mahomedanilor (Cog. Arh. II, 14 : cămilă împodobită frumos cu chivot, deasupra căria șede un copil cu *coranul* în mână deșchis); — ar. *korân*, le livre par excellence, le Coran Z. 696^b. Mikl. I, 101.
1415. ***Corsác**, un fel de blană de vulpe (Cog. Arh. II, 248 [tarifa vamală] : *corsac*, blană 220 bani); — t. *kursak*, corsac, renard de Tartarie Z. 714^c.
1416. ***Cotúp**, *cotópur*, un fel de stofă (R. II, 1. 334 : giubea... profirurile de *cotopur*; ib. : scurteică... profirurile *cătup*); — ? —
1417. ***Darai**, un fel de postav (Cog. Arh. II, 244 [Tarifa vam.] : *darai* turcească, cotul 5 bani; *darai* leșească, de 14 coți, 1 leŭ vechiŭ); — ? —
1418. ***Demetún**, legătură, pachet (Cog. Arh. II, 245 [tarifa vamală] : *demetun* de tiŭlun, de 14 ocă, 1 leŭ vechiŭ); — t. *demet*, faisceau, botte, bouquet Z. 433^b. Mikl. I, 46.
1419. ***Derbént**, strimtoare, corp de pază (Cog. Arh. II, 34 : acolo la Cumbarahanea este și *derbent*, de păzese martalogii; ib. 40); — p. *derbend*, endroit facile à défendre, fort, défilé, pont, etc.; corps de garde (dans un défilé); cabane d'un gardien Z. 425^a. Mikl. I, 47.
1420. ***Deșeclie**, pinză groasă pentru saltele (Cog. Arh. II, 245 [tarifa vamală] : *deșeclicurŭ*, o parcee, 9 pol bani); — t. *düşek*, *döşek*, lit, matelas (*dü-*

šemek, étendre par terre, p. ex. des tapis ; paver) ; bulg. *djušeklik*, coutil ; serb. *djušekluk* Mikl. I, 52. V. *dușumea*.

1421. ***Dibá**, stofă de mătase întrețesută cu aur (Cog. Arh. II, 15 : după dinșii venea oile înțolite tot cu țoluri cusute cu sirmă, cu *dibale*, cu crasir și încinse cu brie de argint) ; — p. *dibá*, étoffe de soie, brocart, bordure brodée Z. 445^b. Mikl. I, 48.

1422. **Drahiu**, fiu (Bur. 114 : și te-aș întreba — de un *drahiu* al meu) ; — ? —

1423. ***Dușiș**, poticnirea calului ; fig. desastru (Cr. II, 68 : dintr'acel *dușiș* ce s'a timpilat Șvezilor atunci) ; — t. *düşüş*, bronchade, faux pas d'un cheval ; t. *düşmek*, tomber, déchoir : tomber dans le combat, mourir Z. 440^a.

1424. **Emír**, principe (Cal. b. 1881, p. 79 : numaí *emirii* adică urmașii lui Moamet au dreptul să poarte calpac verde) ; — *amirá*, regele Egiptului (Dos. Dec. 225^a : *amira* adică sultanul Misiriului) ; — ar. *emir*, abrev. *mír*, chef, commandant, prince, descendant du prophète Mahommed Z. 97^b. Mikl. II, 57 ; mrom. *amirá*, rex (Mikl. R. U. II, 11). V. *imbrohór*, *miralaiú*.

1425. ***Eziét**, risipă (Cog. Arh. II, 74 : să nu se facă atâta *eziet*, ce să se facă o țărână de economie) ; — ar. *ezijet*, dommage, mal causé à q. qn., vexation ; peine, mal éprouvé Z. 22^c.

1426. ***Geamașirgi-bășă**, slujbașul Curții care avea îngrijire de spălarea rufelor domnești (Fot. III, 311) ; — p. *gâme*, pièce d'étoffe, vêtement, habit, couverture, enveloppe ; *gâme șăj*, blanchisseur, linge Z. 345^a. V. *geamantan*.

1427. **Geanabét**, animal, dobitoc (Gaster, Literatura populară romină [bilet de plăcintă], p. 530 : ai sufletul de *geanabet*, — ești îmbrăcat ca un ceapcân — și ai pretenții get beget — să te făleşti că ești romin) ; — p. *gân*, âme ; *gânâwer*, *gânawar*, animal ; bête féroce ; pore, sanglier Z. 345^c. 346^b.

1428. ***Ghibreá**, gunoii de îngrășat pământul (Cog. Arh. II, 245 [tarifa vamală] : *ghibrele*, de zece testele. 9 pol bani) ; — t. *göbre*, *gubre*, fiente d'animal, engrais, fumier din gr. *κοπρία* Z. 765^b. Mikl. II, 13.

4429. ***Ghîagiu**, dihor, castor (Cog. Arh. II, 245 [tarifa vamală] : *ghîugine*, tanele de trei, 1 ban) ; — t. *gügen*, *gögen*, putois, castor Z. 768^a.

1430. ***Ghîulér-ága**, lit. comandantul miliției ; șeful artileriei (Fot. III, 250, 257 ; Cioranu, Revoluția lui Tudor Vladimirescu, p. 6 : *giuler aasin* (!)) ; — t. *kul*, servitore, esclave ; homme, soldat ; *collect. militaire* Z. 719^a.

1431. **Ghîulghîulu**, *ghîurghîulu*, de culoare roș-purpurie (Catastifil Mr. Cotroceni din 1681 [în posesiunea d-lui Hasdeu] : sfită de tabin *ghîulghîuli*, ib. : stihar de tabin *ghîulghîuli* ; R. II, 2. 340 : o boiama *ghîurghîulie* cu be-teală) ; — p. *gül*, rose, fleur ; *gül-lü*, rosé Z. 755^b. Mikl. II, 13.

1432. ***Giubán**, amant (Mag. Ist. I, 316 : căruia zic unii săi fi fost *giuban* fiind frumușal) ; — p. *güvân*, *güvân*, jeune, adolescent, jeune homme Z. 369^c ; serb. *adžuvan*, favorit Mikl. I, 56.

1433. ***Giudeá**, suliță (Mag. Ist. IV, 356 : altii l'au împuns în spate cu *giudelele*) ; — t. *gida*, javelot Bianchi I, 605. Mikl. I, 55.

1434. **Halép**, lit. cotul din Alep ; (mold.) unitate de măsură pentru stofe ; — t. *çalebi*, *halebi* (pik), l'aune d'Aleppo.

1435. **Halimá**, numele povestitoareii (propriu vorbind supranumele sultanei Șcherazade, care spune împăratului povestile) din colecția de basme arabe, cunoscută în Occident sub numele de «O mie și una de nopți» (ar. *alef lailat valailat*), după care s'a intitulat însăși colecțiunea acelor basme ; fig. povestire, întâmplare minunată, faptă de mirare (Al. D. V. 44 : o *halima* întregă și plină de minuni ; Conv. XIX, 118 : nu ți le mai spuî p'alelalte, că sint *halimale*, domnule, ca la «O mie și una de nopți» ale lui Gorjan, istorii arabicești ; Millo, Chirița, p. 4 : ce am pățit la spoziție la Viena a întrecut și

Alecsandria și Arghir și poveștile lui Anton Pann și toate *halimalele* din lumel; ib. p. 11 : ce să vă spaiu, boierii Dvoastră, minunile minunilor, *halimalele halimalelor*; — ar. *halim*, doux, patient, bon Z. 394^c; ngr. *καλιμά*, récit, narration; *τῆς Καλιμάς αἱ μυθολογίαι*, les mille et une nuit Dehèque, Dict. grec moderne français, p. 264.

1436. ***Harhál**, colan (Melchis. Rom. II, 129); — ar. *χαλχάλ*, chainettes que les femmes se mettent aux jambes Z. 411^b; ngr. *χαρχάλι*, collier Mikl. I, 71.

1437. ***Husiín**, fluturași de metal (R. II, 1. 339 : boiama verde cu *husi-inuri*); — ? —

1438. **Iéle**, pl. zine rele, cari paralizează pe oameni : *luat din iele*, atacat de paralizie la mâini, la picioare sau la vr'o altă parte a corpului; *luat de iele*, a merge cu repeziciune mare învîrtindu-se, a porni val-virtej : poporul se ferește de virtejul de vînt, crezînd că într'însul joacă *ielele* (Al. P. p. 10 [descântic de iele] : voi, *ielelor*, măiestrelor, — dușmane oamenilor, stăpânele vîntului; R. II, 1. 385 : [*ielelor*] vă duceti la vîntul turbat — unde cîocârlia se dă peste cap; Ioan Văcărescu [Ielele] : de om ori-care — iaă mădulare, — lipsa să'și dreagă — cu singe o incheagă! — ard și usucă — ori-ce apucă; Al. D. V. 13 : ție frică de strigoî — de *iele*, de vîntoase, de stafii, de moroi). Numirea de «*dînsеле*», ce se mai dă *ielelor*, este rezultatul etimologiei populare, prin care poporul a identificat pe «stăpânele vîntului», pe «silfidele virtejului» și pe «zînele pricinuitoare de reumatism» cu pron. pers. *ele*, căci poporul «neci nu cotédia a pronunția nomele loru cellu ominosu, ci lu indica numai prin pronumele *elle*, ce devine substantiv în acestu sensu» (Glos. 300). În Bucovina și Transilvania *ielele* poartă numele de *vîntoasele*; — t. *jel*, vent, souffle, air : enflure, tumeur, rhumatisme Z. 965^c. Budagoff II, 361, 362.

1439. **Maltéh**, *maltin*, un fel de postav (Conv. IX, 277 : o roche de *maltin*; R. II, 1. 333 : o giubea căptușită cu *malteh*; ib. 339 : o roche albă de tulpan cu fusta de malteh albastru; Fil. 206 : să'mi faci rochiă de *maltef* și să'mi cumperi șal și cercei de Lipsca); — ? —

1440. ***Perpetán**, un fel de materie (Cog. Arh. II, 250 [Tarifa vam.] : *perpetan*, bucata 110 bani); — ? —

1441. ***Pruzgîuc**, un fel de materie (Cog. Arh. II, 250 [tarifa vam.] : *pruzgîuc*, bucata de 50 coți, 95 bani); — ? —

1442. **Sánchezi**, adv. parcă (vorbă se întrebuintează în urmă. locuțiunii : dă'mi un pahar de vin, dați-mi ceva de mincare! lasă... *sanchi* ai mâncat, ai băut); — t. *sanki*, supposé que, comme qui dirait, comme s'il était (imper. din *sanmak*, penser, supposer) Z. 563^c; bulg. *sanki* Mikl. II, 50.

1443. ***Tahregiu**, scriitor (Cr. III, 138 : Impărăția, după arzul lor crezînd că va fi așa, trimis'au un *tahregiu* și au scris locul pre care 'l arătau Tatarii, că 'i fără de oameni; ib. 137 : și acum Hotinul avînd loc puțin, ei [Hotincenii] n'au unde a se hrăni și să roagă Impărăției cu arz să le trimită un *pahregi* (!), ca să scrie și să îee pămîntul ce'l arătau ei, că 'i impresurase să 'l lipească la Hotin); vorba pare a fi o corupțiune din *teftergiu*, despre care vezi s. v. *defter*.

1444. ***Tropaór**, un fel de postav (Hr. II, 224, 166 : *tropaor* doi lei și jumătate cotu); — ? —

1445. ***Tulumeán**, *tulumeni*, o divisiune a armatei mahomedane (Beld. III, 406 : iea cu dînsul două tunuri și o mie de oșteni — dațereaoa lui măi toată și deli și *tulumeni*; Negr. 285 : i se trimiseră deci spre acest sfârșit câteva mii de *tulimeani*); — ? —

ADAOSE ȘI INDREPTĂRI.

a) la Bibliografie :

- Cog. Arh. *Cogălniceanu*, Mihail : Arhiva românească. Ed. II. 2 vol. Iași, 1860-62.
- Dos. *Dosofteiu*, Viețile și petrecerile Svinților... Iași, 1683.
- Fot. *Fotino*, Dionisiu : Istoria generală a Daciei. Trad. Sion. București, 1859. Vol. III.
- Melchis. Rom. *Melchisedek*, Cronica Romanului. 2 părți. București, 1874—75.
- Pash. *Pashal*, Ianache (pitarul) : Dialoguri și Vocabular în trei limbi (românește, rusește și turcește) pentru toate trebuințele omului privat și omului ostaș. Partea I : Dialoguri p. 13—160 + 1—44 ; partea II : Vocabular p. 3—104. București, 1849 (tip. Ios. Copălnig).
- Sulz. *Sulzer*, F. J. : Geschichte des transalpinischen Daciens. Wien, 1781. Vol. III.
- Xen. *Xenopolu*, N. D. : Brazi și putregaii. Moravuri provinciale române. Roman original. București, 1881.

b) la Vocabular :

1. Pentru *habaciu* în sens de «haînă» v. Negr. Teatru, p. 58 : ai vrea poate să îmbli în *habaciu* ca d-ta ? — Vorba se trage din ung. *abacse* (dimin. din *aba*) de aceeași origină Hasdeu, Etym. Magnum Rom. I, 64.
2. Adaogă : *abanos*, adv. tare, trafnic (Pan. P. V. II, 159 : șade tot *abanos*—țapăn și virtos ; ib. 98) ap. Hasdeu, Etym. Magnum Rom. I, 67.
4. Iată două exemple pentru *abitir* în sens de «mult» (Cal. b. 1883, p. 13 : copilul, în loc să tacă, plîngea și mai *abitir* ; ib. p. 45 : sintem niște fricoși mai *abitir* ca muririle, dacă ne am înfricoșa de un cap de femeie).
12. *Adetiu*, astăzi mai mult în înțelesul de : dare pentru stupi, stupărit (Codr. s. v. *a-beillage*).
19. Adaogă : *ageamic*, prostia (Gorj. D. 6 : *agemlicul*, l'apprentissage).
22. *Aiar* însemnează și «regulator» (pendul, orologiu) Glos. 11.
26. Adaogă : t. *alaga* din *ala*, de diverses couleurs Z. 84b ; proverb : *a păți, a că-păta alagea*, a fi amăgit, a cădea în mare nevoe (Isp. B. 12 : nimeni nu s'a putut atinge de împărăția mea, fără să'și capete *alagea* și fără să se ducă rușinat ; id. Sn. 77 : ca să pață vr'o *alagea*). V. *șamalagea*.
27. Formele : *alalah ! halila !* (v. *salavat*) sînt niște abreviațiuni ale crezului maho medan asupra monoteismului : *lâ illâh illâ-l-lâh* Z. 330a. 758a. 759b.
29. Adaogă : *lămăiță, lămăioar* ș. serpillum ; — ngr. λεμόνι, ung. lémony, it. limone, sp. fr. limon de aceeași origină Diez I, 250.
31. În privința lui *aliman* din ar. *el-emân*, sûreté, grăce, cf. locuțiunea identică : a ajunge la *aman*. V. *selamet*.

35. *Aman* înseamnă (în cântecele de dor) : ah, oh ! Glos. 19.
43. Adaogă : *anterlic*, stofă de anteriori (Cog. Arh. II, 243 : *anterlicuri* bune, de unul, 90 ban); bulg. *anteriluk* ; de aceeași origină e și *andróc*, vâlnic, cretință, îmbrăcăminte țărănească (Jip. 144) ; rut. *andararak*, un fel de manta femeiască Mikl. I, 12.
48. *Arbiu* se mai numește și bățul, ce se bagă în țeava *pușcociului*, o jucărie de copii (Ispirescu, jucării și jocuri de copii, p. 11).
50. Adaogă : t. *arkan*.
51. Adaogă : p. *çarmen* vulg. *harmân*.
54. Adaogă și formă *tersanâ* (Cog. Arh. II, 12 : aù înghețat boazul mării spre *tersana*; ib. 78 : pe denafară este *tersana* și scală mare, tot cu tanganani, lespezii de peatră încheete și legate cu fier). Mikl. II, 73.
59. Cuvîntul *artan* pare a fi rezultatul unei onomatopee din *hart* ! care exprimă ruperi sau îmbucătățire.
65. Adaogă : (At. Marinescu, Balade II, 115 : 'mî pornise tot prin țară — cu doi *hafl* la o coșară ; Contemporanul I, 483 [poesie popul.] : se primblă pre *at* călare — cu 5 coade pe spinare).
70. In loc de *curte* citește : *strungă, tîrlă de oi*.
72. Forma turcească *baba*, tată s'a păstrat în poesia populară, unde se vorbește de Novac, vestitul general al lui Mihail Viteazul (Al. P. p. 144 : Fost'a cică un Novac—un Novac, *baba* Novac).
75. Adaogă : *bagecâ*, grădină (Cog. Arh. II, 32 : are și vii multe și *bagecele*).
83. *Iuruc-bairac*, stindard alb de călătorie (Fot. III, 250).
86. *Balama*, pl. *balamale*, pe lângă înțelesul de «fierul ținut în ușă prin care se închide și se deschide», mai are și un sens figurat «încheieturile trupului», de unde locuțiunea «a slăbi din *balamale*», când cineva e aproape de a se prăbuși.
100. Adaogă : *a face capul batalama*, a zăpăci, a ameți pe cineva.
101. Adaogă : t. *bazyrgan-başı*, chef fournisseur Z. 162c. Cf. *riza-pazar*, preț de piață, de țîrg (Cog. Arh. II, 32 : numai cu *riza-pazar* le vor scoate gelepii oile ; C², 388 : să le cumpere cu *riza-pazar*).
102. Adaogă : t. *baze*.
103. In loc de : ar. *bekjar*, citește : p. *bî-kâr, bekjâr*, sans occupation, oisif; vagabond, vaurien ; célibataire (p. *bî*, sans ; *kâr*, travail, occupation) Z. 237e. 732^a.
104. Adaogă : *becér*, slujbașul Curții care purta grija beciului său cămarel, în care se păstra de ale mîncării (Fot. III, 309 ; Cr. III, 302 : cibucciul, ici-ciohodar, *becerul*, pivnicerul, satîrbaș și baș-ciohodar).
108. Adaogă : *beilic*, conac turcesc, casă ținută de stăpânire pentru găzduirea Turcilor veniți cu hărtii către Domnie ;—*beizedea* în L. B. p. 754 desfigurat în *vezerdea*; t. *beglikci*, chancelier, chef du bureau imperial Z. 205^b;—*beclergé*, domnesc, de înțală calitate (Ur. IV, 131 : 20 parale oca de strafide roși *beclerge*) : t. *beglerge*, adv. princièrement.
110. Adaogă : t. *bileg, bilik*, avant-bras, poignet ; *bilegik*, menottes Z. 238c ; bulg. *bilezik, belezuk*, chaperon; cf. vsl. *bélüçugü*, annulus de unde și rom. *belciug* Mikl. I, 27.
114. Adaogă : t. *berâet*, tahrif din ar. *berâet*, immunité, exemption, privilège Z. 184c.
115. *Berbant* mai are și înțelesul de «șiret, șmecher» (fr. fripon) ;—p. *berbâd*, lit. donné au vent (p. *bâd*, vent) Bianchi I, 342.
123. Adaogă : t. *bešlik*, monnaie turque de 5 piastres Ham. XVII, 221.
126. Adaogă : *bezestîn, bizestle*, piață, hală de mărfuri (Cog. Arh. II, 35 : într'această cetate este țîrg frumos și *bizestie* ; ib. 42 : țîrg frumos cu prăvălii multe, cu *bezestîn*).
129. Adaogă : ar. *bedewij*, bédouin, habitant du désert (ar. *bedw*, désert), de unde se trage și fr. *bédouin*.
134. Adaogă : *binéc*, calul domnesc ce sta totdeauna gata pentru foc (M. Drăghiciu, st. Moldovei II, 43) ; — t. *binek*, cheval pour monter Z. 212c.

141. Adaogă : *bocclu*, bocceangiu (Beld. III, 386 : unde 'î sînt boferii, de *bocciu* m'au socotit ? cf. Jip. 32 : încălţămintea *boccie*).
143. Adaogă : *buhurdangiu*, dregătorul Curţii care îngrijea de afumători (Fot. III, 290); — t. *buxurgu*, parfumeur Z. 179c.
153. *Brache*, în înţeles de «îmbrăcămintea calului», poate fi şi lat. *braca*, pantalon, despre ale cărele derivate romîne v. Cih. I, 28.
171. Iniţiala *m* din cuvinte turco-orientale trece regulat în *b* în vorbe curat turceşti Z. 798a.
174. *Cabâdai* (I. Ghica, Scrisori p. 39) e curat turceşte *kabadaj* ap. Pash. I, 23 : voinic — hrăbrji — kâbadai.
175. Cuvîntul turcesc *kabaniçe*, *kapaniça* (t. *ica* = sl. *ica*) e identic cu it. *gabanno* fr. *gaban*, manta de ploae — de origină necunoscută Diez I, 193. Cih. II, 553.
178. *Cacerdisesc* însemnează şi : a trece contrabanda; a ascunde, a tălnui.
180. *Cadîn* pare a fi identic cu *hadîm* şi n'are decî a face cu *cadînd*. V. *hadîm*.
182. Adaogă : *cafasul bisericeî*, locul închis cu grilaj de lemn, unde staî femeile.
184. Adaogă : *caftangiu*, slujbaşul Curţii care îngrijea de garderoba Domnului (Fot. III, 290, 310; Sulz. III, 167); — *căftănesc*, a îmbrăca cu caftan, a pune în funcţie, a boferi (Al. T. 8 : când se căftănea vr'un bofer, se ducea bărbier-başa de l' râdea cu bricile cele de mirgean); — *căftănie*, boferie; — t. *kaftanğy*, valet de chambre Z. 705b.
200. Cf. *calemchériu*, un fel de stofă (I. Ghica, Scrisori p. 138; Conv. XIX, 294).
203. Adaogă : ar. *çalifa* vulg. *kalfa*, qui remplace, vicaire, successeur, calife; sous-chef d'un bureau, sous-maitre, commis, garçon de métier Z. 412b.
211. Adaogă : cf. *camulâh*, un fel de materie (Cog. Arh. I, 98 : cu postavuri, cu *camulahî* şi cu fel de fel de odoare şi de unelte).
213. Adaogă : *căneală*, praf de boit (Cog. Arh. II [tarifa vamală] 248 : *cheaneală*, oca 5 banî).
217. Cuvintele : «mcr. *caplâma*... etc.» să se treacă s. v. *capladisesc*.
218. Adaogă : *capanlıi*, negustor de grîne (Conv. XIX, 300 : *capanlıi* au tăeat nartul griului la schelele Dunării pe 6 lei chila şi pe 5 par. ocoa de unt şi de mîere).
221. Adaogă : t. *kapysyz*, lit. sans porte; — *capu-oglan*, *capu-olan*, omul trimis de Domn înainte instalării sale (Fot. III, 252; Cioranu, Revoluţia lui T. Vladimirescu, p. 10 : Scarlat Calimah trimise îndată *capu-olanul* seû); — t. *kapu oglan*, jeunes de la Porte; les commissionaires des ambassadeurs étrangers Ham. XVII, 47.
- 225a. *Caracóncea*, drac, naiă; ex. lua-te-ar *caraconcea*; — t. *kara kongoloz*, démon du désert, loup-garou, spectre, revenant, cauchemar Z. 723a; bulg. *karakonçé*, stafie Mikl. I, 98.
232. *Caramfil*, (carafilă, calafir) cu sens de «sticlă» e de aceeaşi origină cu fr. *caraffe*, it. *caraffa*, sp. *garrafa* Diez I, 112 — şi decî trebuie despărţit de «floarea» *caramfil* Diez I, 201.
234. Adaogă : *hervaneă*, manta princiară (M. Drăghiciu, Istoria Moldovei I, 103 : înlocuindu-se cabaniţa prin *hervane*, un fel de hlamidă saû mantie împărătească ca a sultanului de postav cu două feţe vînat şi roş, aninată la grumaz cu un agraf de pietre preţioase; ib. II, 195 : primirea semnelor domneşti, carî după tuşuri era acum *hervaneaoa*, sabie cu brillant şi un fes, purtând diviza domnească la încheetura canafului).
240. Adaogă : *casap-başă*, vătaful măcelarilor (Cog. Arh. II, 8); — *kasap başy*, préposé des bouchers Z. 702b.
249. Adaogă : *catifeluşă*, fr. *pensée* (fleur) : t. *kadife çiçegi*, amarantă; bulg. *kadifênka*, amarantă Mikl. I, 85.
256. Adaogă : *cavaz-başă*, slujbaşul care sta în picioare afară la uşa Domnului (Fot. III, 311).
257. Adaogă : *cazaciû*, negustor ce ducea marfă în ţara căzăcească (Cog. Arh. II, 257 : *cazaciû* cu blane de Mosc s'au aşezat să dea câte 16 lei vechî de car); — *ca-*

zacie—căcfulă căzăcească; — *cazacul*, vîntul de răsărit, lit. vîntul ce bate din spre țara Cazacilor (Vida, Gram. romîno-franțoz. p. 458).

262. Vorba *čakyr* are turcește și sensul de «épvier, émérillon» cu care cf. rom. *ciocărlan*, *ciocărlie*.

264. Adaogă : *ceadîr*, cort (Cog. Arh. II, 100 : și l'aŭ trimes pe dînsul la *ceadîr*).

276. Adaogă : *cearcagi-bășă*, căpitenia cearcagiilor (Cog. Arh. II, 53); — *čarkağy-bașy*, le comandant des voltigeurs Ham. XVII, 245.

284. Adaogă : t. *čeaușler emini*, intendant ou directeur des čauș Ham. XVII, 44.

285. Adaogă : t. or *čekme*, botte Z. 361c; cf. serb. *čekme*, un fel de platoșă de argint sau de alamă Mikl. I, 39.

288. Iată o explicație a *celenghiului* (Cog. Arh. II, 85 : îi aŭ pus *celenghiū* de argint în cap, simn de vetejie... aceste *celenghiuri* sînt făcute de argint cu trei penişoare în chipul penilor de găină de cele mai mari și jos, unde sînt împreunate, aŭ codișoare care o înfige în saric).

315. Există și forma *carvan* (At. Marienescu, Balade II, 56 : de un *carvan* domnesc și negustoresc—ce'i acoperit cu pocrov negrit);—cf. *čhiovédn*, cărăuș, chirigiu cu car mare și cu mai mulți cai (Cost. 185).

317. Adaogă : Al. T. 505 : măcar să'mîl facă la masă vr'un *cheșchet*, vr'o plachie, vr'o musaca.

321. Adaogă : p. *tez-áb*, eau forte, acide sulfureux (p. *tiz* vulg. *tez*, aigu, fort; *áb*, eau) Z. 332^b.

331. Adaogă : *chimîr*, boltă (Cog. Arh. II, 27 : apa de la un loc e adusă pe *chimîruri* de piatră nalte, pînă ce intră în cetate, de se împarte la fântâni). Forma moldovenească *chimer* are asemenea ambele sensuri : *șerpăr* și *boltă*.

354. Adaogă : *simcîr* (Cog. Arh. II [Tar. vam.] 248 : linguri de *simcir*);—p. *šemsîr* vulg. *simșîr*, buis (bois) Z. 550^c.

366. După cuvintele : «o formă intermediară neogrecescă», adaogă : «τζόλ sau τζούλ, care *formă* însă lipsește».

369. Adaogă : t. *čorba* din ar. p. *šorba*, soupe, potage (ar. *šariba*, boire) Z. 552^b. V. *șerbet*.

370. Adaogă : it. scarlato, sp. escarlato, prov. escarlat, mlat. scarlatum, fr. écarlate, engl. scarlet—din p. sakirlăt, despre a căruî origină v. Diez I, 369.

378. Adaogă : *cebôtă*, *cibôtă*;—*cibôte* pl. (vechiū termin juridic) îndemnizare pentru a-lergătură (Hasd. Cuv. I, 53, 54; Melchis. 41, 68); cf. mlat. calciarium; cf. bulg. *ajakter*, plata trimisului din t. *ajak teri*, sudoare de picioare (*ajak*, pictor; *ter*, sudoare) Mikl. I, 7;—*čiubofica cuculuî*, primula veris; — *čiubofica ursuluî*, *Corthusa Matthioli* (Br.).

389. Adaogă : *civît*, *șevit*, materie sau vopsea de această culoare (Melchis. Rom. II, 129 : un *civît* s'aŭ dat diaconuluî Anton; Cog. Arh. II, 255 : [tar. vam.] *șevit* lahor, oca 44 ban).

395. *Coînac* are și înțelesul de «tavle sau tricrac» (Indreptarea Legii [Tirgoviște, 1652], glava 104 : taviile se cheamă și *coînacele* și harjițele čale ce joacă). Probabil prin confuziune cu t. *ojnak*, qui joue; articulation Z. 163^a. Mikl. II, 34.

407. Adaogă : *copcă*, gaură în gheață (Al. T. 52); *a se duce pe copcă*, a se afunda, a peri.

414. Adaogă : *coz*, adv. minunat, prea mult, foarte (Al. T. 656 : le prinde cămașa cu altițe de minune și 's frumușele *coz* !; ib. 665 : 's mîndrulețe *coz* !; ib. 740 : serdarul e însurat c'o nevăstuică... *coz* !; Xen. 17 : s'a făcut frumoasă *coz* !).

416. Adaogă : cf. *matracucă*, [din *mitră*+*cucă* ?] pop. mitropolit (Jip. 101); femele rea, muțere neroadă și fudulă (Laur. și Massim, Dicționarul II, 252; Isp. B. 97 : și sta stîrcit într'un colț, ca și când ar fi fost *matracuca*, sora doamnei). Să nu fie aci *matracuca*=*mătră-gund*, plantă numită și «mătrăgună-doamna mare, împărăteasa burulenilor», iar sensul metaforic să rezulte din vr'o legendă populară?—Există și o formă scurtată *macucă*

(Xen. 249 : nu vezi ce mutre face femela lui? n'am văzut încă așa lighioae înţepată... e o macucă şi nimic alta!).

417. Iată două pasaje importante privitoare la curiosul obicei al *Cucilor*. Primul s'află în Dos. Ghen. 25-a : «Acesta fericitul Timothei purta cărma Efesului; iară idolo-slugaşii, pentru o a lor den moşi sărbătore carea să chema catagóhion plină de pozne reale şi spurcate. Purtând a mână idolii şi podobii cu un fealiu de obraze ghiduşeşti cântând descântând dintr'însele, alerga tâlhăreşte dă ţinea calea a bărbaţi şi a femei, săvaf cum fac la noi *cucii* [la margine : obiceia păgâneşti] şi ceia ce trag în vale» Al doilea pasaj într'o copie făcută de d. dr. Gaster de pe un Ms. al Academiei [Sturza Scheiu, 1754] intitulat : *Invăţătura pe scurt înpotrivă a multor rele închipuirii, carei neştiind fac unei din creştini şi dovediri de unde să trag acele rele şi ce închipuiesc*, în cap. 6, fol. 122^b—124^a, unde citim : «Alţii cinstea pre un idol anume *Cupal*, pre carile îl numea D-zăul rodurilor pământului, care la pârğa secerişului la o zi a lor însemnată îi aduce jertve, şi adunându-să bărbaţi şi muieri înpletindu cunun de burueni îşi pun în cap şi să şi încinge cu burueni. Şi unei din bărbaţi să înbrăca în haîne muereşti, ca putându ei a guca mai grozav şi mai răsfăţit de cât muerile, să poate îndeamna pre privitori şi pre tot norodul spre toată pohta spurcatei curvii, după cum plăce diavolilor ce lăcua în boz; şi așa gúcând şi sărindu adesă ori pomenlea zicând : *Cupal! Cupal! Acastă urdă închipuire şi până acum să ține aice în țara noastră pre la unele oraşă și sate de să înbracă bărbați în haîne muerești și să numescu cu numele aproape de numele Cupal*, adecă : *Cucii* sau *Călucei*, făcându'și și aceștie cununii de burueni anume pelini, iar cei mai mulți ce nu goacă, iar pelini tot 'și pun în brâu și eată cu asemnare aridoma închipuiescu acea de atunce sărbătore drăcescă și prăznuire idolăscă;» ib. fol. 124^b : «Deci prostimea la aceste doao (mai sus pomenite) atăta să înşală, cât adecă de la *Cuc*, cum că ar lua vindecare de toate neputințele sale prin călcare *Cucilor*;» ib. fol. 125^a : «Căci destul este la acei ce cred așa adecă, că precum cred credincoşii, că prin atingere sfinților apostoli cu numirea lui Hs. s'au dat vindecari acelor bolnav, așa și acum s'ar da prin călcarea spurcatelor picioare ale *Cucilor* și aceștie cei mai mulți sint țigani pucoș.» —Tot în privința *Cucilor* e interesant a reproduce aci cele spuse de Miklosich privitor la «turice», numele slovac al Rusaliilor : «E permis a cugeta, că serbătorearea 'și trage poate numele sêu de acolo, că la vr'o petrecere populară, ce ar cădea anual pe la Rusalii, juca un rol chipul *taurului* (tur). Cf. Ducange : «cervula, cervulus : ludi profani apud ethnicos et paganos solebant quippe II Kalendis ianuarii belluarum, pecudum et vetularum assumtis formis huc et illuc discursare et petulantius sese gerere, quod a Christianis non modo proscriptum, sed et ab iis post modum inductum constat». Cu această ocaziune mai amintim, că la Crăcun și la Cășlegi Polonii preumblă un flăcău străvestit în *bour*, că odinioară la Ragusa în timpul Cășlegilor mășcile obiceinulte erau *coroje, vila și turica*; și că *turica* înfățișa o figură cu cap de cal cu gâtul lung și cu picioarele lungărețe». V. Die christliche Terminologie der slavischen Sprachen (Wien, 1875) p. 26.

422 : *Cultuc* se ia și în înțeles figurat de «refuz», când se face și un gest cu mâna (Isp. B. 164 : zinele se rugară, ca barim nucile cu haîne să le dea. Băiatul le arată *coltucul*).

423. Adaogă : *cul*, soldat (Cog. Arh. II, 66, 134 : pre care l'au dat pre sama *culului* să'l păzească);—*culnihațăgasi*, comandant (Ur. III, 127). V. *Ghiuler-aga*.

435. Adaogă : *cușcă*, coteț, colivie; (mold.) coș, cutie (Pan. P. V. 105 : dacă ai intrat în *cușcă*, trebuie să cânti cocosește; Al. T. 57); tot de provenință orientală e și *chioșc* (Cog. Arh. I, 15, 17 : ajungând la *chioșcul* împăratului; Isp. B. 152 : împăratul, fiind-că scăpase de o mare primejdie, ridică un *chioșc* în pădure aceea).

437. Adaogă : cf. *novicatón*, un fel de materie de humbac (Cog. Arh. II, 249, 251 [tar. vam.]; *novicatón*, bucata 1 leu vechiu; postav *novigaton*, bucata 132 bani).

438. Adaogă : *dădățel, dedețel*, Pulsatilla vulg. (planta se întrebuințează de dădace pentru scăldatul pruncilor).

- 451^a. *Darât*, ceremonial, pompă; lucrurile trebuincioase unui tot, tacâm (M. Drăghiciu, Ist. Moldovei I, 103 : nu după multă vreme s'a modificat *daratul* acesta al Domniei; ib. II, 159 : îngheband tot *daratul* curții după obiceiul celor vechi); — p. *dârât*, pompe, magnificence Z. 419^b.
452. Adaogă : *daulhaneă*, tabulhana (Cog. Arh. II, 13, 86, 134 ; ib. 37 : *dalhanea* ; ib. 16 : *dulhanea*). V. Diez I, 38.
456. Forma moldovenească pentru *derbedeü* e *derbeder* (Xen. 236 : un sturluibat, un *derbeder*, un vintură-țară, în sfârșit un om de nimica).
469. *Divictarul* era cel ce îngrijea de călimările Domnului (Fot. III, 309 ; Sulz. III, 168 ; Ioan Ghica, Scrisori p. 9).
471. *Dolfa* n'are a face cu *doldura*, fiind identică cu *dolca*. V. *dulăü*.
474. Adaogă : dim. *dovlecëi*, un rod de mărimea castraveților, numiți în Moldova *bostănei* ; — *d'a dovlecëi*, numele unui joc de copii în județul Dimbovița Hasdeu, Etymol. Magnum Rom. I, 30.
484. *Dulăü* înseamnă numai «câine ciobănesc» (*Indreptarea Legii* [Tirgoviște, 1652], glava 304 : de va ucide neștine câinele păstoresc, ce se zice *dulău* de turmă de oi) ; adaogă : *dulucă* = duluță, iute, repede (Cal. b. 1883 p. 21 : mai mergend, setea se întefi și se mări *dulucă* ; Isp. B. 79 : dară lupul, să te ții pirleo ! lungi pasul lupește și se duse *duluță*, de nu mai dete cu mână de dînsul).
509. D. Raoul de Pontbriant (Dict. p. 254) deduce pe *faer* din germ. *Feuer*, o etimologie, care pare a se confirma, de oarece cuvîntul românesc figurează la începutul unor satire populare îndreptate în contra Nemților.
520. Cf. *fesfesële*, dichisuri femefești (Al. T. 920 : să mă facă pupuică cu *fesfesele* boțerești ; ib. 942 : pentru inimă aveam nadă — nuri, tacliturî, *fesfesele* ; Negr. Teatru, p. 51 : o fetiță de la țară n'are atâtea *fesfesele* — se gătește la isvoară cu ghiocî și vțorele).
526. Pe lângă *filu* mai există și forma *pîlu*, elefant (Dos. Ghen. 12^b : arătândușă singur svîntul feace de fugiră Persii, pornind asuprăle mușite și țințari ca nourii, de care caii și *pîlii* potricăliți rumpea legăturile și fugtea).
530. Adaogă : *pirpiriu*, slab, lănced, mișel (Glos. 447 ; Isp. B. 279 : când se desmetici și se văzu el *pirpiri* — cosac, golănel și gonit). V. *sacsana*.
531. *Fistichiu* are și sensul figurat de «cludat» (Xen. 144 : să nu te fi apucat așa vr'un gust *fistichiu*).
536. Adaogă : *fustanlic*, haună (Melchis. Rom. II, 129 : un *fustanlic* de aganbani albă cu rinduri). Iată diferitele calități de *fote* (Cog. Arh. II [Tarifa vamală din 1761] p. 254 : *fote chiurebeș*, păreche 72 bani ; *fote chiurchi calem*, 100 pentru 77 bani ; *fote celbiș*, părechea 30 bani ; *fote eli-calem*, părechea 88 bani ; *fote carabura*, de 2 testele, o parcea ; *fote zârgele*, părechea 20 bani ; *fote otuz-beș calem*, părechea 60 bani).
544. Cf. locuțiunea : a merge *găitan*, a merge strună.
581. *Ghimirlie* în sens de cocioabă (Cal. b. 1883, p. 22 : o pocitură de bătrân gârbov... sta ghemuit înaintea unei *ghimirlii* de bordeii și dărdăea, ca cum l'ar fi găsit tremuriciu ; ib. 23 : luă de subțiori pe unchiș și intră cu el în *ghimirlie*).
596. Pentru etimonul lui *ghizluc* cf. Pash. I, 24 : îmbrăcăminte — odézdă — ghîdilik.
601. Adaogă : *gigică* (vorbă copilărească) plăcut, frumos.
614. Adaogă : a se face *agiu*, a se duce la *agiălic*, (prov.) a se ruina, a pierde starea, a sărăci.
624. Adaogă : a bate *alcaoa*, (prov.) a pierde timpul în deșert.
637. Adaogă : *haram*, *aram*, *aram* : 1. a) vită rea... ce nu'i bună de nimic (Glos. 283 : un *aram* de cal ; cu acești *arami* (și *aramuri*) de cai nu poți face nimic ; Th. D. Speranța, Anecdote populare în Contemporanul, An. I, 199 : măi ! a dracului *haramuri*, sar și strică prin grădină) ; b) vită ce umblă din stăpân în stăpân, vită vagabondă ; 2. fig. om de nimic, incapabil la nimic și totdeauna rău și mișel (Glos. 283 : ce să faci cu

acest *aram* de servitor?); 3. câştig fără muncă, lucru fără spor (Pan. P. V. III, 80 : după cum *haram* veniră, astfel şi *haram* s'au dus ; ib. 133 : ce mănincă e halal, ce imbracă e *haram*); — cf. *hărădmuc*, bandă, ceată (R. I, 2. 386 : lăsa câte un *hărădmuc* de ostaşi).

665. In *Vida*, Gramatica romino-franţozească (Buda, 1833), se află şi forma *handac* la p. 481 : la fosse, *handac*.

677. In loc de «din stomahul găinilor» citeşte : «din capul plectului său stomahului la găini».

679. Adaogă : (Al. T. 204 : *amandea* la scară ; ib. 1006 : dos la faţă şi *amandea* la moş Miron).

693. Adaogă . *ibricţâr*, slujbaşul Curţii care da Domnului de spălat (Fot. III, 290).

699. Adaogă : *iedec*, toate lucrurile unui tot ; ex. : *iedecul* casei.

703. *Erugă* însemnează şi : scursură de apă, albie de pârîu.

719. In judeţul Muscel se aude şi *angrişti*, o floare ce seamănă cu *indrişaim*.

1299. Nu ştim, dacă moneda pomenită de Cantemir şi în Cronice e identică cu *tul-tul*, monedă austriacă de 15 craiari (L. B. 726).

1426. *Geamaşirgi-başa* e identic cu *samasirgiu* şi trebuie trecut sub această din urmă vorbă.

NB. Mai adăogăm şi un şir de cuvinte dispărute, al căror sens şi etimologie ne au rămas necunoscute, dar cari sînt probabil de origină orientală :

**Bacliu*—(Mih. Cioranu, Revoluţia lui Tudor Vladimirescu, p. 31 : care avea numai vr'o 30 de *bacli* sub a sa comandă). Poate că vorba e o corupţiune din *beşli*.

**Buclir*—(Cog. Arh. II, 243 [Tarifa vam.] : brie halalci *buclir*, de unul 11 bani).

**Capicül*—(Cog. Arh. II, 255 [Tar. vam.] : halali *capicul*, bucata 20 bani).

**Casric*—(Ur. IV, 132 : 5 parale oca de păcură cu *casric*).

**Celbiş*—(Cog. Arh. II, 254 [tar. vam.] : fote *celbiş*, părechea 30 bani).

**Ceplac*—(Cr. III, 161 : eară pe El-agasi anume Ali-Aga, şi cu alt *ceplac*, anume Mur-taza Aga, l'au trămes să năzuească la căşla hănească); cf. t. *cyplak*, nu, dépouillé Z. 349^a. [Vorba însemnează : golan, biet, sărăcut (M. Drăghiciu, Ist. Moldovei II, 131 : unde şi unde apoi mai răsărea câte un *ceplac* de Ienicer pribeget din ortale)].

**Cetalmezie*—(Cr. III, 199 : şi îndată capichehae au scos *cetalmezia*, de au dat ştire la Grigori Vodă, cum că au murit tertzimaul); cf. t. *éatal*, fourche ; fourchu, équivoque Z. 346^c. [Cuvîntul e o corupţiune din *cetal-menzil*, ecstra-poştă (M. Drăghiciu, Ist. Moldovei I, 216 : Cantemir al dollea Dimitraşcu.... au venit în Moldova cu mare grabă prin *cetal-mezâl* spre îndeplinirea mai multor porunci împărăţiei; ib. II, 72 : cal-macamii însă ajungând la Iaşi cu poştă grabnică, *cetal-menzâl*, Mavrocordat au găzduit la curtea cea nouă)]. V. *menzil*.

**Chichidie*—(Cog. Arh. II, 248 [Tar. vamală] : *chichidie*, o oacă, 9 pol bani).

**Cinghir*—(Cog. Arh. II, 256 [tarifa vamală din 1761] : *cinghir*, de 14 oacă, 1 leu).

**Ciopciun*—(Cog. Arh. II, 256 [Tarifa vam.] : *ciopciun*, oca 1 leu 8 potronic).

**Didnt*—(Hron II, 185 : acest Pasvantoglu era un ostaş *diantii*).

**Elâm*—(Cog. Arh. II, 245 [tar. vam.] : *elam* cacom, blana, 40 bani).

**Evri*—(Cog. Arh. II, 249 [tar. vam.] : muhair *evri*, bucata 90 bani).

**Fuzie*—(Cr. II, 379 : Turcii ce vin tot belacoase, ceasornice de aur, *fuzii*... miş de ug-le daş ; Cog. Arh. II, 255 [tarifa vam.] : *fuzii* bune, de una 100 bani); cf. ar. *fyzzat*, argent (métal) Z. 667^c.

**Halil*—(Cog. Arh. II, 255 [tar. vam.] : *halil*, oacă 5 bani).

**Handrés*—(Cog. Arh. II, 255 : [tar. vam.] *handreş*, de 14 oacă, 1 leu).

**Ialvichir*—(Cog. Arh. II [tar. vam.] 243 : bogasie de *ialvichir* albe, de 7 parcele, 1 leu vechiu).

**Inductâr*—(Cr. II, 27 : un hatman dintre dinşii, anume Cuniţchie, ce era *inductar*).

**Iört*—(R. III, 1. 87: cu bani¹ birului să se dea *iört* la socoteala, ce vor trimite la vistierie); cf. t. *jord*, *jurt*, possession, terres que l'on possède Z. 970c.

**Iuhurluc*—(Cr. II, 91 : și frate-său Ioniță Rohmistrul, care l-au fost robii craful Șvedu-lui fără veste de la *iuhurluc*).

**Lască*—(Cog. Arh. II, 248 [tar. vamală] : *lasca* blane, 105 bani; *lasca* tanele, sorocul 25 bani).

**Limie*—(R. II, 1. 240 : o scurteică cu *limii* de samur).

**Lirburi*—(Cog. Arh. II, 244 [tar. vam.] : bogasie *lirburi*, de 7 parcele, doi lei vechi).

**Litamăr*—(R. II, 1. 334 : șase ghiozdane: două de piele, patru de *litamar*).

**Șiftu*—(Cog. Arh. II, 251 [tar. vam.] : postav *șiftu*, bucata 88 bani).

**Tabalin*—(Cog. Arh. II, 254 [tar. vam.] : *tabalin*, cântarul 50 bani).

**Taftuiiu*—(Cog. Arh. II, 254 : *taftuiiu* de săgeți, de 14, 1 leu).

**Tarcineld*—Cog. Arh. II, 253 [tarifa vamală] : *tarcineld*, cotul 10 bani).

**Tehpergiu*—(Beld. III, 391 : *tehpergiu* foarte și cât se dă îndrăsnel).

**Tibán*—(Ur. IV, 132 : patru parale un *tiban* de smochine nesmime).

**Tratava*—(Cog. Arh. II, 254 : *tratava*, de patru legături, 10 bani).

**Ulamá*—(R. II, 1. 239 : o roche de pambriu galbenă cu *ulamale*).

**Zârgéle*—(Cog. Arh. II, 254 [tar. vam.] : fote *zârgéle*, părechea 20 bani).

I. INDICE ROMĂNESC.

[Cifrele indică numerotația vorbelor nu a paginilor. Pentru numerele însoțite de o steluță să se consulte asemenea *Adaose și îndreptări*. Numerele precedate de o cruce (†) însemnează că cuvîntul respectiv figurează numai în *Adaose*; iar semnul (?) indică seria de cuvinte adăugate la nota de la finea acestor *Adaose*].

Abá 1*	aglamíu 19	alı'm 32	araminã 637
abanós 2*	agfanzã'rı 642	alışverış 33	aráp 46
abár 610	agıu 614*	alvá 626	arár 47
abdés 3	agúd 20	amá 34	arã't 1378
abitır 4*	ahtinameá 905	amán 35*	Arbănãş 52
abrãş 5	aıalét 936	amandea 679*	arbagıc 53
acadeá 6	aıán 21	amanét 36	arbir 48
acarét 7	aıár 22*	amazıúchıu 63	arbíu 48*
aceá 8	aıde 616	ambár 630	arbü 638
Achermán 9	ajder 23	amirá 1424	arcá 49
acláz 67	alababúla 24	Anadól 37	arcalıu 49
acmác 10	ála-bála 24	anadól 37	arcán 50*
actinameá 905	aláciü 25	anasón 38	aréciü 640
adalıu 11	alageá 26*	anateflér 454	argalı'c 17
adetiü 12*	aláh 27	andrea 39	argelár 663
aeán 21	alái-beiü 28	andróc 143	arghır 48
aeár 22*	aláiü 28	angará 40	argimagzáriü 60
aferım 13	alál 621	angaralı'c 17	arımbaşá 637
afıf 14	alaláh 27*	angrışalı 1719	armán 51*
afıón 15	alámá'ıü 29*	anghinará 41	arnãút 52
ágã 16	alandála 24	anisón 38	Arnãút 52
agá 16	alãúttá 746	antép 42	arniciü 1377
aganbani 13	Albánãş 52	anterıu 43	arpagıcá 53
agãrlı'c 17	alcá 624*	anterlıc 143	arsaná 54*
ageamıu 19*	além 30	árã 1378	arsı'z 55
Agem 18	alibıu 48	arabá 44	arşá 56
agem 18	alic 1377	arababurá 24	arşıc 57
agemıu 19	alimán 31*	aralı'c 45	arşın 58
agemoglán 19	alimón 29	arám 637*	artán 59*

- artirosesc 66
 arturisesc 66
 arş 642
 árş 60
 arşihál 60
 arz-mahzár 60
 arz-ódasi 931
 arzová 60
 arzumagzár 60
 asaúl 61
 ascherliu 62
 asmaciuc 63
 áspru 8
 astár 64
 át 65*
 atişerif 648
 atirdisesc 66
 at-máidán 65
 atláş 67
 aţigán 358
 avaét 68
 aván-tóp 655
 avgiu 69
 avlie 70*
 azagiu 691
 ázlu 71
- Babá †72
 babácá 72*
 babali'c 72
 bacál 73
 bacali'm 73
 bácán 73
 bácán 74
 bacceá 72
 baceván 75
 baclavá 76
 bacliú ?
 bacşiş 77
 badaná 128
 badie 1379
 báer 86
 baerám 84
 bagá 78
 bageá †75
 bagdadie 79
 bageácá 80
 bahadi'rcá 81
 báterá 82
 háterá 86
 báter 86
 baír 1380
 bairác 83
 bairactár 83
 bairám 84
 bairamli'c 84
 baiúr 1380
 bálábánós 85
 balamá 86*
 bálbaş 88
 balci-başlic 88
 balgeméz 87
 balgibáşá 88
- balgi-başli'c 88
 balgiu 88
 balí 1325
 baliméz 87
 balicdiş 1381
 bálos 88
 ballág 89
 balţi-paşalichi 88
 bámie 90
 Bán 90a
 bán 90a
 baragán 1382
 baraictár 83
 barafám 84
 baraimli'c 84
 barát 114
 barátá 91
 barbún 91_b
 bárc 92
 bárdácá 93
 barieamli'c 84
 bárem 93a
 barós 94
 barút 95
 barutáná 95
 basmá 96
 bastárdá 1383
 báş 97
 báş 97
 başardiná 1384
 başbachiculi 1385
 başbulucháşá 165
 başcă 98
 baş-ceauş 284
 baş-ciohodár 364
 başibuzúć 97
 başoldiná 1384
 batác 99
 batál 100
 batalamá 100*
 bătálá'ű 100
 batalisesc 100
 bătár 81
 bazageámbaşá 101
 bazár 101* [101*
 bazarghánbaşá
 bazarghideán 101
 bazarli'c 101
 bazeá 102*
 béc 106
 becér †104
 bechér 103*
 Béciú 104
 beciú 104*
 beclergé †108
 becriú 105
 bedeán 1386
 bég 106
 beghír 107
 beglerbéiú 108
 beilic 108*
 beilicciú 108*
 béiú 108
 béiú 108
- beizadeá 108*
 belciúg †110
 beleá 109
 belezic 110*
 belşug 146
 beltea 111
 bénghiű 112
 benic 112
 beniş 135
 bént 113
 berát 114*
 herbánt 115*
 herbelic 116
 herdenú 1386
 berechét 117
 berlánt 118
 herlic 119
 besecté 120
 bestahteá 120
 besteá 122
 beşacteá 120
 béşchie 121
 beşleág 124
 béşli 124
 beşli-ágasi 124
 beşlic 123*
 beşóándrá 1384
 betermeá 125
 bezedeá 108
 bezél 1387
 hezestén 126*
 bézmán 127
 bichér 103*
 bidibiú 129
 bidineá 128
 bidiviú 129*
 bieáz 130
 bilşug 146
 bímbaşá 131
 biná 132
 bímbaşá 131
 binéc †134
 binigiú 134
 biniş 135
 biós 146
 birbánt 115*
 bire 92
 bisactá 120
 bischigiú 121
 bişug 146
 bitirdisesc 125
 bitirmeá 125
 bivşug 146
 bizél 1387
 bizestie †126
 bléandá 136
 boághe 159
 boáz 137
 bocceá 141
 bocciú 141
 boclic 156
 bodirli'ű 138
 boeá 144
 bogáce 139
- bogasiú 140
 bogáz 137
 bogazie 140
 bogceá 141
 Bogdán 142
 bogdan-saraiű 142
 boghían 159
 boháciú 139
 boház 137
 bohceá 141
 bohordár 143
 boiá 144
 boiamá 144
 bóii 145
 bolból 146
 bolovánesc 85
 bolozá 1388
 bondóc 147
 borangic 148
 bosmále 96
 bostán 149
 bostáná 149
 bostangi-başá 149
 bostroméngher
 boş 150 [818
 bóştur 1389
 botceá 141
 bozafer 151
 bozán 152
 bozdunár 1368
 bráche 153*
 bré 154
 briceág 155
 buáz 137
 bubácá 72
 bucceá 141
 buciúć 1390
 buclír ?
 buclúc 156
 bucmeá 157
 budalá 158
 búfná 159
 búga 159
 Bugeác 160
 búhá 159
 buháii 159
 buhasebé 867
 búhná 159
 buhúr 161
 buhurdangiu †143
 buiuc-imbrohór
 buiamá 144 [713
 buiurdisesc 162
 buiurdíu 162
 bulamáć 163
 búlgár 164
 bulgarí 139
 búlgru 164
 búlubaşá 1654
 bulúc 151
 bulúc 166
 bumbác 167
 bumbará 424
 bumbaşir 874

buncîuc 166	călfătuésc 1395	casabah 238	ceaún 283
bundúc 147	calgá 204	casabért 239	ceaúș 284*
burghiu 168	căli'f 205	casáp 240*	cebótá 378*
búrgiú 1392	căli'ie 206	casnă 241	cebúc 379
burlúú 169	calomfir 232	casri'c ?	cecál 261
bursúc 170	cálp 207	cașcavál 242	cecăréz 262
burungtúc 148	calpác 208	cășlá 243	cecemeá 285*
busdunár 1368	calpuzán 207	cășt 244	cecemeá 286
busurmán 171*	căltún 209	cát 245	cecmén 285
bút 172	calúp 210	Catáfa 649	ceftel'i'c 348
butúe 172	cámhá 211	cataif 246	cehrea 287
buturúgá 1304	camohás 211	catarágí 1401	ceir 266
buzá 152	camuláh †211	cataramá 247	celbiș ?
buzdugán 173	canará 1396	catárgá 248	celebiú 350
buzdugeá 1393	canát 212	cataroiú 445	celénghiú 288*
	cánce 214	catárt 248	celibiú 562
	cănése 213*	cătárué 445	celmá 268
Cabadáiú 174*	cánge 214	catifeá 249*	cenác 271
cabán 218	cântár 215	cati'r 250	cephén 289
cabániță 175*	capác 216	catrán 251	cephaná 558
cabáz 176	capamá 217*	cátún 252	ceplác ?
cabúl 177	capán 218	cátúp 1416	ceprág 274
cabulipsése 177	capángá 218	caúe 253	cerbét 1172
cacearmá 178	capanlí'ú 218*	cauzilár 181	cercagiú 276
cacerdisése 178*	capási'z 221*	caváf 181	cercelár 290
cacóm 179	capcáná 219	cavál 255	cerceveá 291
caculi 1394	capegiu 221	caváz 256*	cercliú 292
cadaif 246	capichihaeá 220	cazá 181	cerdác 278
cadiaschér 181	capicúlp ?	cazac 257*	cérgá 293
cadí'n 180*	capigiu 221	cazacliú 257*	cerșáf 279
cadí'ná 180	caplóldaș 720	Cazálbás 258	cervíz 294
cadíu 181	capítán-pășá 222	cazán 259	ceșmé 374
cafaltí'c 183	capladisesc 223	cazaschér 181	cețalmezíe ?
cafás 182*	caplamá 217	cazisc 181	cețfelic 348
cafeá 183	capót 224	cázlár 344	ceún 283
cafeneá 183	capuchiháiú 220	cazmá 260	ceúr 262
caftán 184*	capugiu 221	ceacál 261	cevreá 560
căľafét 187	capu-oglán †221	ceacár 262	cheabúr 322
caic 185	carabóia 1397	ceacșír 263	cheaneálá †213
caid 186	caraburá 1398	ceadír 264*	cheatíp 1404
caifét 187	caracolác 225	ceafá 265	chebáp 296
caimác 188	caracóncea †225a	ceafir 266	chébe 295
caimacám 189	carafilá 232*	ceáiú 267	chéciú 297
caimeá 190	caragáce 226	ceali'ú 1402	chedér 298
cais 191	carageá 227	cealmá 268	chéf 299
căiúș 192	caraghíos 228	ceám 269	chefál 300
calabalí'c 193	caragrós 229	ceán 269	cheffl 1405
căľáciú 194	Cara-Ifłác 230	ceambúr 270	cheftéá 324
căľáf 205	carál 231	ceanác 271	chehaeá 301
calafatéz 1395	caramfil 232*	ceáp 272	chél 302
calafir 232*	caranfilá 232	ceapcán 273	chelár 303
căľá'ie 206	carapíťl 1399	ceapchin 289	chelér 303
calangiu 195	carauł 233	ceapi'n 273	chelés 302
calá'p 210	caravánt 234*	ceapraz 274	chelfánéz 304
căľáúz 196	Cará-Vláh 230	cearác 275	chelimbár 335
calcán 197	cărbáciú 235	cearcagiú 276*	chelimet 305
caldári'm 198	cărc-serdár 1098	cearceáf 279	chenár 306
calém 200	cărdășie 236	cearcli'ú 277	cheneáf 307
calembéc 199	carmajín 237	ceardác 278	chepeceá 308
calemchériu †200	cărjalíu 1400	cearșáf 279	chepeneág 309
calemgiú 200	cărmi'z 237	cearșít 1403	chepéng 310
caleví 201	caroffl 232	ceatír 280	cheraché 311
calévrii 202	carván †315	ceátmá 281	cherém 312
căľá 203*	carvasará 315	ceát-pát 282	cheresteá 313

- chertic 314
 cherván 315
 chervásárie 315
 chesăgiu 316
 chesát 1406
 cheschét 317*
 chesergiu 318
 cheschin 319
 cheseá 338
 chéz 320
 chezáp 321*
 chézi 1407
 chiabáp 295
 chiabúr 322
 chiapóglu 1408
 chiaruván 315
 chiátíp 1404
 chibrít 323
 chichirgiu 1409
 chichidie ?
 chébe 296
 chiéf 299
 chél 302
 chesadár 338
 chifteá 324
 chihaeá 301
 chihlibár 335
 chflá 326
 chilermeneá 327
 chilif 205
 chilim 328
 chilimbár 335
 chilipír 329
 chimén 330
 chilúg 302
 chimér 331*
 chimión 330
 chimír 331*
 chindí 332
 chintés 406
 chiolhanú 341
 chiondorús 333
 chiór 333
 chioštéc 334
 chioşc † 435
 chiraché 311
 chirhaná 335
 chirie 336
 chisargiu 318
 chiseá 337
 chiseá 338
 chişleác 243
 chitáiu 649
 chitán 991
 chitie 1273
 chiúb 342
 chuláf 340
 chulhán 341
 chundelic 339
 chiúp 342
 chiurcibásă 343
 chiusoleú 1410
 chizlár 344
 cianfés 555
 cibótă 378*
 cibúc 379
 ciceacliu 345
 ciclicé 345
 cimigeá 286
 cieričinu 346
 cicudiu 347
 eift 348
 ciftilíc 348
 ciftút 380
 cighér 349
 cílat 1411
 cilibú 350
 cilic 351
 cimbél 352
 cimbír 352
 cimbistră 353
 cimír 355
 cimşir 354*
 cimúr 355
 cinchiná 362
 cincivér 1366
 cingheásă 357
 cinghél 356
 cinghie 357
 cinghineá 358
 cinghir ?
 cinghireásă 357
 cinie 1412
 cíocác 361
 cíoarecí 363
 cíoh 359
 cíobán 360
 cíobóată 378
 cíocán 361
 cíocárlán †262
 cíochiná 362
 cíocloviná 364
 cíocóiu 364
 cíoeán 1413
 cíohodár 364
 cíolác 365
 cíoltár 366*
 cíomag 367
 cíopelún ?
 cíoráp 368
 cíoră 369*
 cíorcă 370*
 cír 371
 círac 373
 círipie 472
 círiş 371
 círivíş 294
 cíşti 375
 cíşmeá 374
 cíşniú 376
 cíť 377
 cítareá 377
 cíturá 388
 cíubótă 378*
 cíubúc 379
 cíucá 361
 cíufút 380
 cíul 381
 cíulamá 382
 cíuleá 381
 cíulúc 383
 cíúmá 384
 cíurcluveá 291
 cíuréchiú 385
 cíuríc 386
 Cíutác 387
 cíútură 388
 cívít 389*
 cízighén 548
 cízmá 390
 cobúr 391
 cobúz 392
 cóbzá 392
 coconár 419
 cófă 393
 cogeá 394
 cogeámite 394
 colnác 395*
 colácár 403
 colán 396
 colceág 397
 colgiú 398
 colibá 399
 coltúc 422
 Cólţea 400
 colţún 209
 colún 401
 comás 402
 combará 424
 conabiu 425
 conác 403
 condác 404
 condúr 405
 contós 406
 cópcă 407*
 corabeá 408
 Corán 1414
 corasán 409
 coróiu 411
 corsác 1415
 cortoroséc 410
 corúiu 411
 costândă 1126
 corván 427
 cóş 412
 coşcogeá 394
 cotoroséc 410
 cotún 252
 cotúp 1416
 covátă 413
 cóz 414*
 Crimghér 573
 cróţ 741
 cubeá 415
 cubúr 391
 cúcă 416 [713
 euclúc-imbrohór
 cúci 417*
 cúcová 418
 cucunár 419
 cúl †423
 cúlă 420
 culnihalágasi †423
 cúp 421
 cultúc 422
 culúc 423
 cumás 402
 cumbará 424
 cumbeá 415
 cunabiu 425
 curamá 426
 curbán 427
 curbét 428
 curcúmă 429
 cúrm 430
 curmál 431
 curmezíş 430
 cúrsă 432
 curugiú 433
 curúiu 411
 cusúr 434
 cúscă 435*
 cútă 245
 cutie 436
 cutnie 437
 Dábla-pásă 1191
 dádă 438*
 dădácă 438
 dădăţel †438
 dahiu 439
 daíereá 441
 dăinuésc 442
 daireá 441
 dalác 442
 dalcauc 443
 daldiséc 444
 dalhaneá †452
 dăm 446
 damblá 445
 dănnăite 447
 dandaná 447
 dangá 448
 dará 449*
 darabán 450
 darác 451
 darái 1417
 darát †451a
 daravére 453
 daria 449
 daul 452
 daulhaneá †452
 davá 453
 déciú 461
 dedeţel †438
 deştér 454
 deşterdár 454
 deliu 455
 demerlie 463
 demetún 1418
 derbedeú 456*
 derbént 1419
 destoiesc 1287
 desbín 460
 dért 457

- dervent 1419
deșecl'c 1420
devér 453
devetúú 458
devlét 459
dévra 453
dezghín 460
diánt ?
dibá 1421
dicá 461
digrimeá 462
dimerlie 463
dimicatón 464
dimie 464
dimirlie 463
dinár 465
dî'rdora 471
direcl'c 476
dîr-mî'r 466
dîrviciú 467
diván 468
divictár 469*
dizdár 470
dizghín 460
doganá 480
dólcă 484
dóldura 471
dólfă 471*
dolořán 471
dombáz 478
domúz 472
dordoliú 471
dorobánt 450
dová 473
dovagiu 453
dovleác 474*
dovlét 459
dovléte 474
dragomán 475
drahiú 1422
dric 476
drichea 476
dubará 477
dubás 478
dúd 20
dudúcă 479
dugheaná 480
dujúm 481
dulalmá 487
dulámă 482
duláp 483
dulá'ú 484*
dúldora 471
dulghér 485
dulhaneá 4452
dúlmă 486
dulúță 484
dumicatón 464
dunanmá 487
durbác 488
durbán 1298
durduliú 471
durmá 486
duřamé 490
- duři's 1423
duřmán 489
duřumeá 490
duvá 473
duvleác 474
duzdisésc 491
- Eartagán 686
ecarét 7
echilác 695
echituil'ú 1297
ecpaeá 492
edéc 699*
Edeculé 493
edicliú 699
Ediculá 493
Edirné 494
efcá 495
eféndi 496
eftá 497
efurá 705
eglendisésc 498
eglingeá 498
ehpaeá 492
el-ágá 499
elám ?
elbét 500
élcú 501
eli'm 32
emác 680
emanét 36
emectár 502
emiclic 503
emictár 502
emin 504
emir 1424
emurlúc 716
endriřaim 719
englengeá 498
enibahár 505
enicér 700
epingeá 724
erát 725
Erbánăș-52
erghelie 663
erli'c 682
erliú 702
ermác 680
ermilic 726
erúgá 703*
esác 684
esnáf 729
etác 685
evét 506
evmieá 507
evri ?
ezán 508
eziét 1425
- Fáer 509*
fáfálógă 512
falángă 510
- fanár 511
farafastic 512
farfará 512
farfasit 512
farfurie 513
farij 514
farmazón 515
farmutá 1291
felegeán 529
fenér 511
feregeá 516
férfin 517
fermán 518
fermeneá 519
fés 520
fesát 521
feseseá 4520
festéc 531
feřtilá 533
fetfá 522
fetnegeá 523
Flaméng 524
fiát 525
fi 526*
filaliú 527
fildéř 526
filér 528
filibú 350
filigeán 529
firfiricá 530
firfirú 530*
firmán 518
fistic 531*
fiřic 532
fiřil 533
florinț 534
fóřfota 512
fóřmá 535
fótá 536*
fotáză 536
franzelá 537
frenghie 538
frij 514
frinc 538
frinchie 538
frincúřă 538
fringhie 538
fudúl 539
fundúc 540
furdá 541
fúrmá 535
fursánt 542
fúřtá 536
fustanelá 536
fustanli'c 4536
fuzie ?
- Gabará 543
găitán 544*
galión 545
gánce 214
garátă 232
garagáce 226
- gărbáciú 235
gariofil 232
garóafă 232
gavanós 546
gazie 595
geába 547
geabhaná 558
geaizeá 548
gealát 561
gealép 562
geám 549
geamálă 550
geamantán 551
geamařirgi-bășă
geámășă 552[1426*
geamie 553
geampará 554
geanabét 1427
geanfés 555
geántă 557
gebegiu 558
gebhaná 558
gebhargiu 563
gebreá 559
gebreá 560
gelát 561
gelép 562
gemálă 550
gemandán 551
gémășă 552
gephaná 558
gephargiu 563
geráh 564
geremeá 565
get-begét 566
gerid 567
gevrea 560
ghébe 296
ghecét 568
ghélař 569
ghelir 570
ghemesit 576
ghemetli'c 581
gherdán 571
gherdáp 572
Gherét 573
gherghéf 574
gherghir 575
ghermesit 576
ghevécú 593
ghevghir 575
ghévmă 577
ghla'úr 578
ghlavghir 575
ghibirdic 322
ghibreá 1428
ghicét 568
ghicelic 580
ghidí 579
ghidúř 579
ghlerdáp 572
ghigili'c 580
ghimber 1366
ghimesit 576

- ghimie 581
ghimirlie 581*
ghimuruc 582
ghiol 583
ghioldas 720
ghiolhan 341
ghjordán 571
ghjordie 584
ghjordum 585
ghiosghioare 586
ghiotura 586
ghiozdán 587
Ghirai 573
ghisluc 596
ghitie 595
ghluden 588
ghlugin 1429
ghiul 609
ghluler-aga 1430
ghlughluliu 1431
ghlulus 590
ghlum 591
ghlumbruc 582
ghlurdum 585
ghlurghluliu 1431
ghlurvergilea 592
ghiveciú 593
ghiviziu 594
ghizdan 587
ghizdilic 339
ghizea 595
ghizluc 596*
ghar 557
gigica† 601
gimbér 1366
gin 597
giol 598
girét 567
gluban 1432
glubea 599
glubreá 560
gludea 1433
glugea 600
glugtulesc 601*
glumbus 602
glumert 603
glupe 548
glurgluvea 291
gluvaler 604
giuvaneá 605
gluveciú 593
givergilea 592
givrea 560
gizieá 548
gogeá 394
gojgogeá 394
gomena 606
guglumán 607
gugusciuc 608
gul 609
gumbara 424
gumruc 582
- Haba 1
habagiu 1*
habar 610
Habes 611
habitir 4
hac 612
hadiea 661
hadim 613
Hagem 19
hagimesc 19
hafif 14
hagiangie 642
hagiu 614*
haham 615
haian 21
haidamac 616
haidau 616
haide 616
haiduc 617
hafhu 616
haifmaná 618
hain 619
hairat 723
hal 620
halá 27
hala-bala 24
halagea 26*
halaiu 28
halal 621
halali 662
halat 622
halat 623
halca 624*
halea 620
halap 1434
hali 620
halil ?
halila †27
halima 1435
halt 625
halva 626
halvet 627
halvita 626
hamailiu 628
hamal 629
hambár 630
Hambes 611
hangér 633
han 631
Han 632
handac† 665
hantatar 632, 1234
handic 665
handres ?
hangér 633
hanima 634
hap 635
haraba 44
harababura 24
haraciú 636 [640
haracilandisesc
harám 637*
haramin 637
haramuc† 637
- harámu† 637
harap 46
harapina 46
harar 47
haras 639
harasladisesc 640
harbagic 53
harbuz 638
hareá 639
haréciú 640
harém 641
hargiu 642
harhal 1436
harhalae 643
harhalic 643
harpagica 53
hars 639
harşa 56
hartan 59
harta-parta 59
hart† 642
hárz 60
harzová 60
has 644
hasá 645
has-aharlu 646
hasap 240
hasichiú 646
hasná 659
hasnatár 659
hasur 647
hasá 56
hat 65
hat 648
hataea 649
hatihumalum 648
hatir 650
hatiserif 648
hatman 651
hatserif 648
hatmatuchiú 63
havadiş 652
havaet 68
havaiu 653
havalea 654
havan 655
havra 656
havuz 657
haz 658
hazná 659
haznadár 659
heamsera 660
hediea 661
helaliu 662
helbet 500
hendic 665
herghelie 663
hervaneá †234
hici 664
hidiá 661
hindichiú 665
hioldas 720
hirtam 59
hochim 666
- hoge 667
hogeag 933
hogegehan 667
hoget 668
hop 669
hugium 670
hula 420
humalum 648
hupalesc 669
hunie 671
hurdup-belea 937
hurdúz-burdúz 937
hurmál 431
hurmúz 672
hursúz 934
husin 1437
huzmet 673
huzur 674
- Iabangiu 675
Iabasa 690
Iabraş 5
Iaca 676
Iades 677*
Iagmá 679
Iagod 20
Iahníe 678
Ialvichir ?
Iamá 679
Iamac 680
Iamangiu 679
Iamoglan 18
Ianat 718
Ianga'n 681
Ianicer 700
Iarlic 682
Iarmachi 683
Iasac 684
Iasice 684
Iatac 685
Iatagan 686
Iata 687
Iaurt 688
Iavas 689
Iavasea 690
Iazagiu 691
ibra 692
ibrice 693*
ibrictar †693
ibrişim 694
ichilic 695
ici-aga 696
ici-clohodar 364
ictolan 696
icirlu 697
icosar 726
icram 698
idiccu 699
idie 661
idighen 661
Idirné 494
Iedec 669*
Iedes 677

Jediciu 699	isnáf 729	lirburí ?	marmazú 829
Yehneá 678	işalá 730	litamár ?	marólá 802
Yéle 1438	itlác 731	locándá 762	marpicú 803
Yemác 680	Yucsuceá 733	locná 763	martác 804
Yenghiúrşel 1155	Yuhurlúc ?	luchú 755	martalóg 805
Yenicér 700	Yuráş 733	lucná 763	marúle 802
Yenicimá 701	Yurúc-bairác 83*	lucmagú 763	masalá 806
Yerlí'c 682	Yurúgá 703	lucúmá 763	masát 807
Yerlíu 702	Yurúş 733	lulachú 758	mascal 883
Yermulúc 716	Yuslúc 735	luleá 764	mascará 808
Yerúgá 703*	Yuşchiuzarli'c 727		máşdrác 814
Yesaccú 684	Yuzbáşá 734	Má 34	mashalagú 883
Yevaşeá 690	Yuzlúc 735	mabéi 765	maslahát 809
iffíu 14	Yuzúl-emíni 734	mácár 766	maşalá 730
iftihár 704	iváşeá 690	macará 767	mataragí 810
iftirá 705	izbáşá 734	macát 768	matháh 894
igligeá 498	izlúc 733	macavá 860	matofesc 812
ihneá 678	izrá 736	macúcá† 416	matracúcá †416
ihtiár 706		madeá 769	matrapazláríe 811
ilám 707	Júmet 737	mádeán 783	matíf 812
ilér 528		madém 770	mauzá 813
ilíc 708		máframá 779	mazdrác 814
ilíş 709	Láf 738	magazíe 77	mazgál 815
í'ma 710	lagivérde 739	magtár 772	mazíl 71
imán 711	lagúm 740	magtún 773	mecét 816
imameá 712	lahaníu 741	magmúzá 774	mectúp 822
imbír 1366	lahur 742	magúná 775	medeán 783
imbrohór 713	láte 28	magzár 781	meemúr 817
imdat 714	láit 28	mahál 629	meéng 818
imenéi 715	lalanghitá 743	mahalá 776	mehénghiú 818
imení 715	laleá 744	mahmudeá 777	mehmendár 819
imiclic 503	lámá'iu 29*	mahmetesc 820	Mehmét 820
iminéi 715	langavie 745	mahmúr 778	mehtér 821
imirahór 713	lascá ?	mahrámá 779	mehterhaneá 821
í'mma 710	lauté 746	mahút 780	mehtúp 822
imurlúc 716	lavdán 747	mahzár 781	meidán 783
inaccú 718	Láz 748	malá 782	memlechét 823
inám 717	lazúr 739	malá 782	memuriét 817
inat 718	leáfá 749	máidán 783	mendér 843
Inderneá 494	leá 750	máimár 784	menghineá 824
indreá 39	lebadeá 753	malmedár 819	ménghiú 818
indrişaim 719	lefeá 749	malmutá 785	menzíl 825
inductár ?	lefegiu 749	maloteá 786	menzilhaneá 825
inglingeá 498	léle 750	maltéh 1439	meráz 845
inibahár 505	leliác 757	mamelegiu 787	merchéz 826
inicér 700	leliác 758	mámular 787	meremét 827
inicercá 700	lemongiú 29	manáf 788	merhamét 828
inchiříez 336	leş 751	mánátarcá 789	meriu 829
indoldoreşc 471	leşin 751	maneá 790	mersin 830
í'nmá 710	leşúesc 751	mangál 791	mertepeá 831
insácsánát 1037	levint 752	mángár 792	méstí 832
Yóldaş 720	libadeá 753	mangeali'c 793	méşli 832
Yombrúc 582	licheá 754	mansúp 794	meşiná 833
Yorgán 721	lichú 755	manzíl 71	meşáh 834
Yorgován 722	ligheán 756	marafét 795	meteréz 835
Yórt ?	lilíác 757	marámá 779	meterhaneá 820
ipcá 723	lilíác 758	marangóz 796	mezát 836
ipingeá 724	limán 759	maráz 797	mezelic 837
irát 725	limbiéa 873	máráz 798	mezíl 825
irmilíc 726	limié ?	mardá 799	mezileá 837
irmulúc 716	limoniu 29	márgéa 800	miámbal 838
irúgá 703*	liochiú 760	márgéan 800	micatón 464
ischiuzár 727	Lipcán 761	marifét 795	micsándrá 839
isirgiu 728	lipcán 761	marghiól 801	micsúnea 839

- mictiúp 822
 midie 840
 mteríu 829
 mihimát 841
 mimilingíu 787
 minareá 842
 minátárcă 789
 mindír 843
 minghineá 824
 minteán 844
 minzilhaná 825
 mirág 845
 miraláiú 846
 miralém 846
 mirás 845
 mirie 846
 mirimirán 846
 mirzác 847
 Misír 848
 misír 848
 misúrcă 848
 mişchét 849
 mitárcă 789
 mizíl 825
 moflúz 863
 móft 850
 móimă 785
 molá 851
 molóz 852
 momíţă 785
 moricó 829
 moríu 829
 mortasipie 853
 mosafér 881
 mosór 854
 moşmolă 890
 motefeléú 855
 mozavír 856
 mucadír 857
 mucalít 858
 mucarér 859
 mucavá 860
 muchealemeá 861
 mucheléf 862
 muflúz 863
 muftagíu 850
 muftíu 864
 muhafíz 865
 muhafár 866
 muhafér 866
 muhasebeá 867
 muhasereá 868
 muhavizeá 864
 muhtíu 864
 muhúr 869
 muhurdár 869
 muhzúr-ágă 870
 mujdeá 871
 multezém 872
 mumbaeá 873
 mumbaşír 874
 mungíu 875
 muraház 876
- murdár 877
 murtád 878
 musacá 879
 musadeá 880
 musafir 881
 musafír 882
 muscál 883
 muscheá 891
 musulím 884
 muslúc 885
 musul 886
 musulmán 171
 muşamá 886
 muşavereá 888
 muşchí 889
 muşdeá 871
 muşmúlă 890
 muşteá 891
 muşteríu 892
 mutefericá 893
 mutevelí 855
 mutpác 894
 muzavaré 888
 muzdegíu 871
- Nacanfá 895
 nacaradá 898
 nafacá 895
 nafaé 896
 náfrámă 779
 náft 897
 nagará 898
 nahieá 899
 náht 900
 náhtú 913
 nálbă 901
 nalmeá 905
 náii 902
 nálbán 903
 namás 904
 nameá 905
 nánă 906
 nánăş 906
 nání 907
 narámză 908
 narangíu 908
 nárc 911
 nardínchiú 909
 narghileá 910
 nárt 911
 nástrápă 912
 náş 906
 náút 913
 náz 914
 nazám 925
 nazár 915
 nazír 916
 neá 906
 neáne 906
 nefér 917
 néft 897
 neísán 902
 néne 906
- neneacá 906
 nenúfár 927
 nerámză 908
 nesfeá 920
 neubét 926
 nezám 925
 nineacá 906
 nipáriu 918
 nisangíu 919
 niseá 920
 nişadir 921
 nişán 922
 nişangíu 919
 nişeşte 923
 niştér 924
 nizám 925
 nobét 926
 nóhot 913
 novicatón 437
 nubét 926
 núfár 927
 núr 928
- Oárdă 937
 obá 929
 ocá 930
 ocabazlí'c 176
 odáe 931
 odagáciú 932
 odobášă 931
 odogáciú 932
 óge 667
 ogeác 933
 ogúr 934
 ojág 933
 olác 935
 olafán 749
 olát 622
 olát 936
 omídă 840
 omúr 1318
 ordíe 937
 ormúe 672
 ortá 938
 ortác 938
 orţagasi 931
 osmangíu 939
 otác 940
 otomán 939
 oturác 941
 otúz-bír 942
- Pacea 943
 pacíaurá 944
 padişáh 945
 paeá 950
 paftá 946
 pahregí 1443
 palántă 947
 paíc 948
 paíceá 943
 páidos 949
- pafeá 950
 pálá 951
 paláf 738
 pâlámár 952
 paláscă 953
 palávra 954
 pâlíván 971
 palmác 964
 páloş 951
 pambriú 955
 pangeá 956
 panzéhru 957
 pápădie 958
 papúc 959
 pará 960
 parangún 861
 parceá 962
 parlagíu 963
 parmác 964
 parmaclí'c 964
 pasaúrá 944
 pastrámă 965
 pasvangíu 970
 páşă 966
 paşmac 967
 patceá 943
 patlageá 968
 pátrim 969
 pazarghídeán 101
 pazarlí'c 101
 pazvantlí'ú 970
 pecliván 971
 pedeá 991
 pehliván 971
 peíc 948
 peliván 971
 pelteá 111
 peltíc 972
 pembé 973
 percfúnY 974
 perdáf 975
 perdeá 976
 perghél 977
 perpetán 1440
 peruzeá 978
 pervaneá 979
 perváz 980
 pesmét 981
 peştemál 987
 peştréf 982
 peşchér 985
 peşchés 983
 peşchír 984
 peşechér 985
 peştemál 987
 peşin 986
 peşin 1175
 pezeveníchiú 988
 pezmét 981
 piláf 989
 pílu 526
 pingeá 990
 pírpíriu 530*
 píşichér 985

pită 991	rigeá 1010	salcá'm 1057	selamét 1091
pitárcă 991	rigeál 1011	saleám 1093	selamlechim 1093
pitic 785	rindeá 1019	salemaceásă 1093	selát 1120
pitligeán 968	ristic 1006	salép 1058	seleáf 1092
pitóancă 991	riza-pazar †101	salhaná 1347	seleám 1093
pluscúl 992	rizilic 1020	sált 1059	selemahceásă 1093
podrúm 993	róca 1021	saltaná 1060	selictár 1092
poiván 994	rochearighén 1017	saltea 1061	selimie 1095
portocálá 995	rocmani 1022	samalageá 1158	selizeá 1094
pós 996	rubár 1023	samanú 1062	senamechi 1108
poșidic 999	rubleá 1024	samasirgiu 1063	sepét 1113
potroménghiu 818	rucá 1025	samdangi-băsa 1064	seráitü 1076
potúri 997	rufét 1026	samsár 1065	seralie 1076
precúrm 430	rúp 1027	samúr 1066	serasír 1096
priváz 980	rusumát 1016	sánchi 1442	^{seras} seraschér 1097
pruzgiúc 1441	rușfét 1028	sanchiu 1067	serdár 1098
puháce 159	ruteá 1029	sandál 1068	serdenghéstí 1099
púsulă 998		sandál 1068	serhát 1100
púșchiü 999		sandál 1069	sermaea 1101
púșt 999	Sábor 1030	sandrácí 1161	sérta-férta 1102
	saburá 1031	sándác 1137	sevaiu 1103
	sacá 1032	sangeác 1070	sevgihát 1195
Rachfabighé 1017	sacál 1032	sangeát 1070	sfánt 726
rachiu 1060	sácálús 1033	sápá 1071	sevdá 1104
ráft 1001	sacát 1034	saparínă 1072	siclé 1105
ráft 1002	sacâ'z 1035	sápún 1073	sictir 1106
ráftă 1001	sac'ól 1036	sărácéí 1075	sidéf 1107
răgeá 1010	sacnásiu 1048	saractbás 1074	sigmén 1088
răgeál 1011	sacsaná 1037	saráf 1352	sileáh 1092
rahát 1003	sacsie 1038	saragéle 1075	silihtár 1092
rahatlicúm 1003	sacsongí-bășă 1039	sarailie 1076	silimét 1091
ráht 1001	sadacát 1040	saráitü 1076	silitrár 1092
rahtiván 1001	sadárvin 1146	sarangéle 1075	simcír †354
raíá 1004	sadeá 1041	saraschér 1097	simén 1088
raíacblé 1017	sadicát 1040	sárdár 1098	siminechi 1108
raíz 1012	sadrázán 1042	sarghiu 1077	simít 1009
ramazán 1005	saegiu 1050	sarhát 1100	simśár 1065
ránț 741	saftéá 1043	sárjít 1051	sinamechi 1108
râstic 1006	saftián 1045	saric 1078	sîndúc 1137
râșfért 1028	saftireá 1044	sarmá 1079	sinét 1110
ravác 1007	ságeá 1051	sarpingéá 1080	singeáp 1111
rávint 1011	ságeác 1046	sarsaná 1032	singír 1365
razachie 1008	sagnis 1043	sastisesc 1166	sinie 1112
rázrn 1016	sahaidác 1047	satará 1081	sinimechi 1102
recheabié 1017	sahán 1048	satír 280	sipét 1113
recheapighén 1017	sah'n 1049	satír 1082	sír'mă 1114
réf 1018	sahnis 1048	sávdá 1104	sirmaea 1101
refenea 1009	saíá 1050	scálá 1078	slim 1267
regeá 1010	saíá 1051	schéle 1083	sóbă 1115
regeál 1011	săihulislám 1170	schémni-ágă 1084	socác 1116
regealt'c 1010	săimeán 1083	schímni-ceatú 1084	sóf 1369
regépt 1011	saíp 882	schingiúesc 1085	sofá 1117
rehát 1003	saít 1052	schirlét 370*	sofrá 1118
reiz 1012	saitá 1051	scrúm 1086	soitár 1131
rénchiü 1013	saiván 1053	sedéf 1107	soiü 1119
reneabeghén 1017	saíz 1090	sefertás 1232	solác 1120
rénghiü 1013	salahór 1054	sefteá 1043	sólc 1036
rém 1016	sahairie 1076	sefterea 1044	somachi 1121
revaníu 1014	salamaléc 1093	segeác 1046	somón 1122
revént 1015	salamét 1091	segedeá 1087	sópă 1123
rézm 1016	salamli'c 1093	seiclam 1170	spahiu 1124
richtáb 1017	salaór 1054	selmén 1088	spénge 1125
richtabieá 1017	sălăș 1055	seir 1089	stambóală 1126
rif 1018	salavát 1056	seiz 190	stamból 1126

- Stambul 1126
 stubet 1182
 stîrlîc 1261
 subaşă 1127
 sucmán 1128
 sueă 1051
 sugluc 1129
 suhariu 1130
 suingiu 1132
 suitar 1131
 sululgiu 1132
 sulac 1133
 sult 1134
 sulimán 1135
 suls 1299
 sultán 1136
 sultán-mezát 836
 sumán 1128
 sunduc 1137
 surecciu 1138
 surét 1139
 surghún 1140
 surguciú 1141
 surgin 1140
 súrlă 1142
 surlóiu 1142
 surmă 1143
 surmai 1117
 surugiu 1144
 susán 1148
 suvaeă 1103
- Şabaná 1165
 şadráván 1146
 şafrán 1147
 şah 1148
 şah 1149
 şahmará 1150
 şalac 1151
 şalcă 1152
 şaitánică 1153
 şaiú 1155
 şal 1154
 şalí 1155
 şal'ü 1156
 şalvárí 1157
 Şám 1158
 şamalageá 1158
 şamatá 1159
 şandramá 1160
 şantráce 1161
 şápcă 1162
 şarampá'ü 1163
 şart 1164
 şarvaná 1165
 şaşcánli'c 1166
 şaşıu 1167
 şatir 280, 1168
 şatră 264
 şatrance 1161
 şchéle 1083
 şcodralí 1169
 seh-islam 1170
- seică 1152
 şenli'c 1171
 şerbét 1172
 şerim 1173
 şibóiu 1174
 şifótă 536
 şiftú ?
 şilac 1151
 şim 1175
 şinli'c 1178
 şirét 1176
 şirét 1177
 şiric 1178
 şirincă 2179
 şirit 1176
 şiriteniá 1177
 şis 1180
 şişaneá 1181
 şocărlát 370
 şofrán 1147
 şolovárí 1157
 şotrón 1161
 ştubeciú 1182
 şucadá 1183
 şurút 1164
 şuşaneá 1180
- Tabac 1184
 tabalin ?
 tabán 1185
 tabán 1186
 tabie 1187
 tabiét 1188
 tabin 1189
 tablá 1190
 táblă 1191
 tablabás 1191
 tabulhaná 452
 tacá'm 1192
 taclir 1194
 taemín 1200
 taclif 1193
 tacrir 1194
 táct 1202
 tağihát 1195
 taft 1202
 táftă 1196
 taftaluc 1203
 taftúiu ?
 taftir 1197
 tágá'rŕă 1198
 tah'n 1199
 tahmín 1200
 tahregiu 1443
 tahsin 1208
 táht 1202
 tahtali'c 1203
 tahtirván 1204
 taiff 1205
 taiffás 1205
 taím 1206
 táii 1207
- taláf 738
 talámbaşă 1208
 taláz 1209
 tálbăcéc 1184
 talhá's 1210
 tali 1211
 tali'm 1212
 tálím'b 1255
 tálpiz 1213
 tamán 1214
 tamaşá 1215
 tamazli'c 1216
 tambură 1217
 tandür 1218
 taneá 1219
 tâşşán 1220
 tarabolús 1221
 tarác 1224
 taráf 1222
 tarapaná 1223
 tarailiu 1224
 tərbăcéc 1184
 tərbieá 1258
 tarcinélă ?
 tarcón 1227
 tâ'rfă 1225
 tarhaná 1226
 tarhón 1227
 târi'm 1228
 tarlá 1229
 tâ'rlă 1229
 tarpúz 1230
 tarsaná 54
 tártán 1234
 tárz 1231
 târzimán 475
 tás 1232
 tascherá 1266
 tasmá 1232
 Tatár 1234
 tatár 1234
 tătărăc 1234
 tătărăc 1234
 tává 1235
 taván 1236
 távlă 1237
 teanc 1238
 teáp 1175
 téarfă 1225
 teás 1232
 tebéncă 1189
 técher-mécher 1239
 teclif 1240
 tecnefés 1241
 tedari'c 1242
 teferic 1243
 teftér 454
 teftergiu 454
 tefterdár 454
 tehpergiu ?
 tehsín 1281
 tehúiu 1244
 téică 1245
 teigheá 1246
- tél 1246
 telál 1248
 telblá 1253
 telcurşúm 1249
 Teleormán 1250
 teletín 1251
 telmíz 1252
 telpiz 1213
 telveá 1253
 temasúc 1254
 tembél 1255
 tembúr 1217
 temená 1256
 ténchlu 448
 tenecheá 1279
 tenzúf 1257
 teptil 1281
 terbieá 1258 [1037
 térchea-bérchea
 terezie 1259
 térfă 1225
 terfeléc 1125
 terghie 1260
 terгимán 475
 teriác 1282
 terlic 1261
 tersaná 54
 tertél 1262
 tertip 1263
 terzibášă 1264
 terzimán 475
 teschereá 1265
 teslim 1267
 testeá 1268
 testemél 1269
 teşchereá 1266
 tetreá 1270
 tevatúrá 1271
 tibán ?
 tibişir 1272
 tichie 1273
 tifarichlu 1243
 tiŕic 1274
 tighél 1275
 tignafés 1241
 tilivechie 708
 timár 1276
 timbár 1277
 timbelic 1303
 tingire 1278
 tinicheá 1279
 tinzúf 1257
 tipsie 1280
 tiptil 1281
 tireghie 1260
 tiriác 1282
 tî'rfă 1225
 tiriplic 1283
 tirizie 1259
 tîrlic 1261
 tîr-mîr 466
 tirtip 1248
 tisic 1284
 tisteá 1268

tistimél 1269	tuteá 1312	valí 1325	zár 1351
tıttún 1313	tutún 1313	valideá 1226	zárácıta 1366
tivatúra 1271	túz 414	vámá 1327	zaráf 1352
tivésc 1275	tuzimeán 1314	vatáf 1328	zaraphaná 1223
tivilichie 708	tuzlá 1314	vechıl 1329	zarbá 1353
tizic 1284	tuzlúc 1314	velința 1330	zárgea?
tóacá 1285	tuzlúci 1310	venetic 1321	zárif 1354
tocmác 1286		veresie 1332	zarif 1355
tóiu 1287		vesát 521	zarnacadeá 1356
tólbá 1288	Tampará 554	vidibú 129	zarpá 1353
tombatérá 72	teft 348	vieáz 130	zárzár 1357
tomnáci 1286	tevit † 389	virán 1334	zárzâteá 1366
tóp 1289	tezié 548	vezir 1314	zarzavat 1358
topciú 1289	tigán 358	vezir-azém 1314	zavalás 1359
tophaná 1289	timbístrá 353	vírta 1335	zeá 1339
toptán 1289	tinighén 548	visné 1337	zebón 1341
topúz 1290	tóhá 370	vışin 1336	zéfchiú 1360
tórbá 1288	tol 366*	vizercán 133	zefclendisitor 1360
tratavá ?	tulúc 1372	vizineá 1337	zeflemeá 1360
trámpá 1291	túrcá 417	vizir 1333	zefliú 1360
tropaór 1444	turlóiu 1142	vúvá 1338	zehereá 1344
trufandá 1292			zelár 1339
trunchét 1293	Udagáciú 932	Zá 1339	zemberéc 1364
tubulhaná 452	úf 1315	zaaná 1347	zengerliú 1365
túciú 1294	ug 772	zaará 1344	zerbáp 1353
tuféc 1295	ulamá 1316	zabét 1340	zerphaná 1223
tufecgiú 1296	ulamá ?	zábún 1341	zévchiú 1340
túiu 1297	ulemá 1316	zaerea 1344	zevzéc 1361
túlbá 1272	ulúc 1317	zagán 1342	ziáfét 1342
tulbént 1298	ulúcá 1317	zagargi-básá 1343	zimaricá 1374
tulipán 1298	umúr 1318	zahaná 1347	zimbil 1363
tulpán 1298	undréa 39	zahereá 1344	zimbiric 1364
tulí 1299*	únglı 772	zaiff 1345	zingir 1365
tulúm 1300	urdie 937	zaifét 1342	zinzifil 1366
tulumbá 1301	urdú-beleá 937	zaim 1346	zirdiceáb 1367
tuluméan 1445	urdúz-burdúz 937	zálá 1339	zisieá 548
tumbác 1302	urmúz 672	zalhaná 1347	zlót 1368
tumbeléchiú 1303	ursú 934	zálúm 1373	zobón 1341
tumuróg 1304	urúc-báfrám 83	zamán 1348	zóf 1369
turá 1305	urúm 1319	zambıl 1363	zór 1370
turalíu 1305	ustá 1320	zambılá 1349	zoralia 1370
turbán 1298	ustalia 1321	zambólá 1342	zorbá 1371
túrcá 417	uşúr 1322	zambúl 1349	zornăesc 1142
turcozá 975	uzmét 673	zampará 554	zúf 1369
turlác 1306	uzúr 674	zampará 1350	zulúf 1372
turlíu 1307		zâpcésc 1340	zulúm 1373
turlúc 1308		zapciú 1340	zumaricá 1374
turnagiú 1309		zaphaná 558	zurbá 1371
tuslúci 1310	Vacúf 1323	zapt 1340	zurnăesc 1142
tuşár 1311	vadeá 1324		zurumbát 1375

II. INDICE TURCESC.

[Cifrele indică numerotația vorbelor nu a paginilor].

NB. Literale speciale č, ğ și ș nefiind inddestulătoare la tipografie s-au înlocuit: č=c', ğ=g' și ș=s'.

Abá 1	abraş 5	afjün 15	'ag'amy 19
abanos 2	adaly 11	aga 16	'ag'em 18
âbdest 3	'âdef 12	agabâni 1376	'ahd-nâme 905
abeter 4	âferin 13	agyrylyk 17	ahmak 10

- a'jan 21
 'ajar 22
 'akâret 7
 akc'a 8
 'akide 6
 ak kerman 9
 al 1377
 ala 24
 alac'a 25
 alag'a 26
 âlâj 28
 alak-bulak 24
 âlât 622
 'alem 30
 âlet 622
 alka 644
 allah 27
 alym 32
 alyš 709
 alyš-weris' 33
 aman 35
 amanet 36
 ambâr 630
 amma 34
 ana-defter 454
 anadolu 37
 anbâr 630
 angarija 40
 anisun 38
 ankarije 40
 antep 42
 anterî 43
 'arab 46
 'araba 44
 'araky 1000
 'aralyk 45
 arg 703,1378
 argan 50
 ârifane 1009
 arka 49
 arkan 50
 arnaut 52
 arnawud 52
 arpag'yk 53
 arsyz 55
 arynš 58
 artan 59
 artırmak 66
 âryk 703, 1378
 'arz 60
 'arz-i hal 60
 'arz-i mahzar 60
 'arzuhal 60
 'asker 62
 asmac'yk 63
 âstâr 64
 a'sâr 1322
 ašyk 57
 ât 65
 atlas 67
 'atri šâhî 719
 'awaid 68
 awg'y 69
 awly 70
 'azl 71
 âzder 23
 Baba 72
 badana 128
 badja 1379
 bâdylg'ân 968
 bâdzehr 957
 bafte 946
 бага 78
 bagc'a 75
 bagc'ewan 75
 bagdâdi 79
 baglama 86
 bagr 82
 bagšyš 77
 bagyr 82
 bâğa 80
 bahadyr 81
 bayšyš 77
 bâjrâk 83
 bajrâm 84
 bajyr 1380
 bakkâl 73
 bakkam 74
 haklawa 76
 bal 88
 balabân 85
 bal-jemez 87
 baltak 89
 halykdiš 1381
 hamia 90
 bân 90^a
 barata 91
 barbunja 91^b
 bardak 93
 bârgir 107
 hari 93^a
 barut 95
 basma 96
 baš 97
 bašbakikuli 1385
 has'ka 98
 has'kadyn 1384
 has'li 124
 has'mak 967
 has'tarda 1383
 batak 99
 batdyrmak 138
 batman 127
 battâl 100
 batur 81
 bâzâr 101
 bâze 102
 bazyrghan bas'y 101
 bec' 104
 bede 991
 beden 1386
 bedewi 129
 bedter 969
 beg 108
 begir 107
 begzâde 108
 beg' 104
 bej 168
 bejâz 130
 bejgir 107
 bejzâde 108
 bekġi 124
 bekjâr 103
 bekri 105
 belâ 109
 belbele 24
 belend 136
 belezik 110
 bend 133
 benefs'e 839
 benek 112
 benk 112
 bent 113
 berât 114
 berhâd 115
 herber 116
 bereket 117
 berr-i jabân 1382
 beste 122
 bes'lik 123
 bes'tayta 120
 beter 39
 bezestân 126
 bezz 595
 bic'ak 155
 bic'ky 121
 bikâr 103
 bilazik 110
 bilen 136
 bilezik 110
 bimbas'y 131
 binâ 132
 binek 134
 binig'i 134
 biniš 135
 birket 92
 birlik 119
 bitürmek 125
 bogac'a 139
 bogaz 137
 bogc'a 141
 bogdan 142
 boj 145
 boja 144
 bojama 144
 boklyk 156
 bökmek 157
 bol 1388
 bolbol 146
 bollyk 146
 bölük 165
 borsuk 170
 hory 169
 bostân 149
 bos' 150
 hos'dyr 1389
 boz 151
 boza 152
 hozdogan 173
 bre 164
 buc'uk 1390
 bud 172
 budala 158
 buga 159
 bugasy 140
 bugdan 142
 buġak 160
 buhac' 159
 buxûrdân 143
 buġuk-mirayör 713
 bujurdu 162
 bujurmak 162
 bulamag' 382
 bulawa 163
 bülek 165
 bülend 136
 bulgari 1391
 bulgur 164
 bunduk 147
 bung'uk 166
 bur 161
 burgu 168
 burgul 164
 burgy 168
 burg' 1392
 burung'uk 148
 bury 169
 bustân 149
 but 172
 buza 152
 byc'ak 155
 byc'ky 121
 bylazyk 110
 byrlanty 118
 C'âbâtân 378
 c'adyr 264
 c'afrant 1147
 c'aj 267
 c'ajyr 266
 c'akal 261
 c'akalos 1033
 c'akryk 346
 c'aks'yr 263
 c'akug' 361
 c'akyr 262
 c'alma 268
 c'âlpâra 554
 c'aly 1402
 c'am 269
 c'amas'yrġ'y 1063
 c'amur 355
 c'anak 271
 c'anta 536
 c'apkynt 273
 c'aprak 153
 c'apraz 274
 c'apul 270
 c'ar 557
 c'âr 292
 c'ardak 278
 c'arkag'y 276
 c'arkly 277

- c'ârpâre 554
 c'ars'af 279
 c'artak 278
 c'aryk 263
 c'âs'ni 376
 c'âs'yâ 1403
 c'atal menzil ?
 c'atma 281
 c'at-pat 282
 c'atr 264
 c'awus' 284
 c'eger 349
 c'ehre 287
 c'ekan 361
 c'ekic' 361
 c'ekme 285*
 c'ekmeg'e 286
 c'ekmen 285
 c'eleb 562
 c'elebi 350
 c'elenk 288
 c'elik 351
 c'enber 352
 c'engel 356, 1412
 c'engi 357
 c'ep 272
 c'epken 289
 c'erbis' 294
 c'erc'i 290
 c'erc'iwe 291
 c'erger 293
 c'erik 386
 c'erwis' 294
 c'es'it 375
 c'es'me 374
 c'es'ni 376
 c'etâre 377
 c'ewren 1413
 c'ewre 560
 c'ewrek 385
 c'ic'ek 345
 c'ift 348
 c'iftlik 348
 c'ifut 380
 c'igde 347
 c'igmen 285
 c'ih 287
 c'ile 381
 c'imbiz 353
 c'ims'ir 354
 c'ingâne 358
 c'ira 287
 c'irâk 275, 373
 c'iris' 371
 c'irpi 372
 c'is'it 375
 c'it 377
 c'itak 387
 c'itr 264
 c'iwid 389
 c'izme 390
 c'ob 359
 c'obân 360
 c'oha 370
- c'ohadâr 364
 c'oka 370
 c'okadâr 364
 c'olak 365
 c'öllik 383
 c'omak 367
 c'öp 359
 c'orab 368
 c'orba 369
 c'örek 385
 c'otura 388
 c'ubân 360
 c'ubuk 379
 c'uha 370
 c'ujen 283
 c'uk 631
 c'uka 370
 c'ul 366
 c'uma 484
 c'umak 367
 c'ürük 386
 c'ybuk 379
 c'ygal 261
 c'ykryk 346
 c'ykyn 362
 c'yl 1411
 çylynk 288
 c'yplak ?
 c'yrag 275, 373
- Dabbag 1184
 dada 438
 dagarg'yk 1198
 dahi 439
 dâire 441
 dajanmak 440
 dalak 442
 daldyrmak 444
 dalkawuk 443
 dam 446
 damga 448
 damla 445
 dâne 1219
 dara 449
 dârât 445a
 darbâne 1223
 da'wa 453
 dawul 452
 defter 454, 144
 dek 461
 deli 455
 deli orman 1250
 dellâl 12483
 demet 1418
 demirli 463
 denk 1238
 derbân 450
 derbeder 456
 derbend 1419
 derd 457
 derwis' 467
 derzibas'y 1264
 deste 1268
- destere 1265
 destgjah 1246
 destimâl 1269
 dewe-tuju 458
 dewlek 474
 dewlet 459
 dewris' 467
 dezgâh 1246
 dibâ 1421
 dibek 488
 diftik 1274
 dikme 462
 dimi 464
 dimis'ki 889
 dinâr 465
 direk 476
 diwân 468
 diwidâr 469
 dizdâr 470
 dizgin 460
 dogarg'yk 1198
 dojum 481
 dolab 483
 dolama 482
 doldurma 471
 dolma 486
 doloman 482
 dolu 471
 domuz 472
 donanma 487
 dortu 1260
 dös'ek 1420
 dös'eme 490
 drinketa 1293
 du'a 473
 dubâre 477
 dud 20
 dudu 479
 duf 1338
 dukân 480
 dülbend 1298
 dülger 485
 dümbelek 1303
 dürger 485
 durnag'y 1309
 düs'ek 1295 1420
 düs'eme 490
 düs'mân 489
 düs'üs' 1423
 dut 20
 düzmek 491
 dygarg'yk 1198
 dymys'ky 889
- Ebenüz 2
 ehres' 5
 edirne 494
 efendi 496
 egec' 297
 eglenmek 498
 eg'der 23
 ehtijâr 706
 ejâlet 936
 ejlenmek 498
- el-bašy 499
 elbett 500
 elçi 501
 emân 31, 35
 emânet 36
 emekdâr 502
 emin 504
 emir 1424
 emir-i ayoŕ 713
 emma 34
 enginâr 41
 entari 43
 er-bašy 499
 erende 1019
 erenk 1013
 ergewân 722
 esirgi 728
 eskelle 1083
 esnâf 729
 estable 1191
 etbâ' 492
 ewed 506
 ezân 508
 ezijet 1425
- Fagfuri 513
 fair 509
 falaka 510
 farfara 512
 farfuri 513
 farmason 515
 fener 511
 ferege 516
 feres 514
 ferfâr 512
 ferferet 530
 ferfijün 517
 fermân 518
 fermely 519
 fes 520
 fesâd 521
 festan 536
 fetil 533
 fetwa 522
 fiât 525
 fil 526
 filâlî 527
 fildiši 526
 filer 528
 filemenk 524
 filg'an 529
 firang'yla 537
 firenk 538
 firuze 978
 fistan 536
 fišek 532
 fitil 533
 fitneg'i 523
 florença 534
 fodul 539
 forta 541
 fota 536
 frang'ola 537

- frenk 538
 frengi 538
 fudul 539
 fuluri 534
 funduk 540
 fursat 542
 furun 535
 fûta 536
 fyndyk 540
 fyrcá 1335
 fyrsant 542
 fyryn 535
 fystyk 531
- Gajtan 544
 gašie 56
 gawer 578
 gec'elik 580
 gec'id 568
 gel 569
 gelir 570
 gelişmek 590
 gemi 581
 gerdáb 572
 gerdán 571
 gerdán 585
 gerej 573
 gergef 574
 germsud 576
 gezáb 321
 gezi 595
 gidi 579
 girdáb 572
 gjaur 578
 göbre 1428
 göden 588
 gög'en 1429
 göl 583
 gomena 606
 gösgötüri 586
 götüre 586
 göwerg'ile 592
 gübre 1428
 gügüm 591
 güg'emín 607
 güg'en 1429
 gül 1431
 güle 589
 gull 609
 gülle 589
 gümrük 582
 gündelik 339
 gurama 426
 gürlé 589
 güweg' 593
 güwerc'ile 592
 güwezi 594
 güzlü 596
 gylaf 205
- G'abba 547
 g'am 549
 g'am'adán 551
- g'ambáz 552
 g'amfes 555
 g'amí 553
 g'anáwer 1427
 g'ánbáz 552
 g'anfes 555
 g'anta 556
 g'ár 557
 g'eba 547
 g'ebe 558
 g'ebxáne 558
 g'ebxarg'í 563
 g'ebre 539
 g'edd big'edd 566
 g'ejir 349
 g'eleb 562
 g'ellád 561
 g'emál 550
 g'emdan 551
 g'em'fe 737
 g'erid 567
 g'erime 565
 g'errah 564
 g'ewáhyr 604
 g'ewán 1432
 g'ewánmerd 603
 g'ida 1433
 g'ijer 349
 g'ilid 567
 g'imbistre 353
 g'inn 397
 g'irid 567
 g'izje 548
 g'o'ha 370
 g'ömert 603
 g'übbe 599
 g'udan 587
 g'üg'e 600
 g'üg'ütmek 601
 g'ühud 380
 g'ül 598
 g'ul 366
 g'ulpäre 554
 g'umal 550
 g'ümbiş 602
 g'üppe 599
 g'üwán 1432
 g'üzdán 587
- Habb 635
 habes' 611
 haffif 14
 hağg'í 614
 hajdamak 616
 hajde 616
 hajdud 617
 kakim 666
 hakk 612
 hájmáne 618
 hál 620
 halaka 624
 halál 621
 halaly 662
- halebi 1434
 halim 1435
 halka 624
 halwá 626
 hamáil 628
 hambar 630
 hammál 629
 harám 637
 harámi 637
 harar 47
 harby 48
 harem 641
 harmán 51
 hartan 59
 harwany 234*
 hasyr 647
 haša 56
 hatman 651
 hawádis 652
 hawále 654
 hawán 655
 hawly 70
 hawra 656
 hawuz 657
 hazz 644
 hazz 658
 hedije 661
 helal 621
 helbet 500
 helwa 626
 hems'ehri 660
 herfene 1009
 hergele 663
 hewáí 653
 híc' 664
 hinna 213
 hîrfet 1026
 hög'g'et 668
 hokka-báz 176
 hormuz 672
 hug'um 670
 hup-hup 669
 hurmuz 672
 huzâr 674
 hyna 213
- Xaber 610
 xadyim 613
 xaffáf 254
 xafif 14
 xag'e 667
 xaşam 615
 xâin 619
 xal'at 623
 xalebi 1434
 xalyal 1436
 xalife 203
 xalt 625
 xalwet 627
 xân 631
 xân 632
 xanc'er 633
 xandek 665
- xang'ar 633
 xanym 634
 xarág' 636
 xarar 47
 xäre 639
 xargele 663
 xarg' 640, 642
 xâr-xâr 643
 xarmen 51
 xass-axorli 646
 xassegi 646
 xaša 56
 xatay 649
 xatt 648
 xatt-i s'erif 648
 xatt-i humajun 648
 xatyr 650
 xawra 656
 xazna 659
 xazz 645
 xe'eff 254
 xe'iff 14
 xergele 663
 xidmet 673
 xil'at 623
 xizmet 673
 xo'ga 394, 667
 xo'gegan 667
 xorasán 409
 xumbara 424
 xuni 671
 xurmá 431
 xy'at 623
 xyzmet 673
- Ibká 723
 ibrá 692
 ibre 39
 ibris'im 694
 ic' irlü 697
 ic' oylan 696
 ifta 497
 iftiyâr 704
 iftirá 705
 igirmilik 726
 iytiâr 706
 ikilik 695
 ikindi 332
 ikrám 698
 ilám 707
 ilc'í 501
 iliman 31
 ilimün 29
 imám 711
 imáme 712
 imbroyôr 713
 imdat 714
 inád 718
 inám 717
 ins'alláh 730
 ipâr 918
 iplik 1283
 irád 725

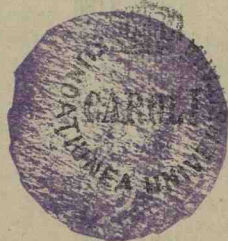
- irif 1018
 irmilik 726
 iskele 1083
 iskemni 1084
 iskeng'e 1085
 iskerlet 370
 ispahi 1124
 ispeng'e 1125
 istable 1191
 istalia 1321
 istambol 1126
 is'güzâr 727
 ilâk 731
- Jabang'i 675
 jâdest 677
 jagma 679
 jagmurlyk 716
 jayni 678
 jaka 676
 jamak 680
 jâmurlyk 716
 jangyn 681
 japung'a 724
 jarlyg 682
 jarmak 683
 jaryk 703
 jasaul 61
 jassak 684
 jatagan 686
 jatak 685
 jatsy 687
 jawas' 689
 jawas'a 690
 jazyg'y 691
 jedek 699
 jedi kulle 493
 jehudi 380
 jel 1438
 jelek 708
 jemek 503
 jemeni 715
 jeni bahar 505
 jenic'eri 700
 jeni c'ykma 701
 jerlü 702
 jerlyg 682
 jewm 577
 jewmie 507
 jogurt 688
 joldaş 720
 jorgan 721
 jufka 495
 jüksük 732
 jüris 733
 jürük 83
 jüzbaşy 734
 jüzlik 735
- Kabadaj †174
 kabahat 174*
- kabaniçe 175
 kabara 543
 kâbir 322
 kabul 177
 kac'yrnak 178
 kadâif 246
 kadife 249
 kady 181
 kadyñ 180
 kadyrga 248
 kafa 265
 kafes 182
 kâfir 578
 kaftan 184
 kahpoglu 1408
 kahruha 235
 kahwe 183
 kâime 190
 kajd 186
 kajmak 188
 kajmakam 189
 kajnak 395
 kajsy 191
 kajtan 544
 kajyk 185
 kajys' 192
 kakula 1394
 kakum 179
 kalabalyk 193
 kalafat 1395
 kalaguz 196
 kalajg'y 195
 kalambek 199
 kalauz 196
 kalb 207
 kalc'yn 209
 kaldyrym 198
 kaleim 200
 kalewi 201
 kalfa 203
 kalfat 1395
 kalga 204
 kaliba 399
 kalije 206
 kalijun 545
 kalkan 197
 kalp 207
 kalpak 208
 kalpazan 207
 kalup 210
 kalura 202
 kalyb 210
 kanad 212
 kanare 1396
 kang'a 214
 kantar 215
 kantarma 247
 kapak 216
 kapama 217
 kapan 218
 kapanic'a 1/5
 kapkan 219
 kaplamak 223
 kaptan 184
- kapudan pas'a 222
 kapug'y 221
 kapu oylan †221
 kaput 224
 kapy joldas'y 720
 kapy kjaja 220
 kara bogdan 142
 kara boja 1397
 kara eflak 230
 karagöz 228
 karagu 411
 karagul 233
 kara gurus' 229
 karag'e 227
 karakol 233 †225a
 kara kong'olos
 kara kulak 225
 kara kus' 226
 karanfly 232
 karâr 231
 karaste 313
 kara welag' 230
 karawul 233
 kardas' 236
 kârgeh 574
 kârgir 575
 kârÿâne 335
 karpuz 638
 kârwan 315
 karyndaş 236
 kasaba 238
 kasawet 239
 kase 337
 kasny 241
 kassâb 240
 kas'kawal 242
 kat 245
 kâtib 1404
 katffe 249
 katrân 251
 katyr 250
 kawal 255
 kawalty 183
 kawanos 546
 kawata 413
 kawgir 575
 kawran 315
 kawuk 253
 kawwaf 254
 kawwaz 256
 kayk 185
 kays' 192
 kaza 181
 kazâ 1407
 kazak 257
 kazan 259
 kazma 260
 kazy 181
 kazz 595
 kebâb 295
 kebe 296
 kebîr 322
 kec'e 308
 keder 298
- kefal 300
 kefelemek 304
 keg' 297
 kefil 1405
 kehlibar 325
 keif 299
 kel 302
 kelepîr 329
 keleş 302
 keliber 325
 kelimet 305
 kemer 331
 kemÿa 211
 kemmün 330
 kenâr 306
 kenef 307
 kepenek 309
 kepenk 310
 kerake 311
 keraste 313
 kereke 311
 kerem 312
 kereste 313
 kergef 574
 keryâne 335
 kertik 344
 kerwân 315
 kesâd 1406
 kese 338
 keser 318
 kesig'i 316
 keskin 319
 keşkek 317
 ketÿudâ 301
 kewran 315
 kezâb 321
 kibîr 322
 kibrit 323
 kihaja 301
 kile 326
 kiler 303
 kil-ermeni 327
 kilim 328
 kimion 330
 kirâ 336
 kise 338
 kjaja 301
 kjawgir 575
 koc' 417
 kofa 393
 köfte 324
 koga 393
 kog'a 394
 kolan 396
 kolan 401
 kole'ak 397
 koldaş 720
 kolg'i 398
 koliba 399
 koltuk 422
 konak 403
 kondak 404
 kondura 405
 kontoş 406

- kopc'a 407
 kopuz 392
 kör 333
 korabie 408
 korân 1414
 korluk 1308
 korug'i 433
 kösele 1410
 köstek 334
 kos' 412
 köšk 435
 kötüre 586
 kowa 393
 koz 414
 kub 342
 kubbe 415
 kubur 391
 kuc' 417
 küc'ük-mîraxôr 713
 küfte 324
 kuga 393
 kugu 418
 kuka 416
 kûknâr 419
 kul 423, 1430
 kulaguz 196
 külâh 340
 kulan 401
 külyân 341
 kuliba 399
 kulle 421
 kulluk 423
 kulp 421
 kumas' 402
 kumbara 424
 kümbet 415
 kundak 404
 kundure 405
 kunnebî 425
 kup 342
 kurabije 408
 kuran 1414
 kurbân 427
 kurbet 428
 kurdije 584
 kürkc'i 343
 kurkum 429
 kurs 432
 kursak 1415
 kurşum 1249
 kurtarmak 410
 kurum 1806
 kuskowuk 608
 kusûr 434
 kûšk 435
 kutan 252
 kutni 437
 kutûn 252
 kuty 436
 kuwa 393
 kuwata 413
 kyjafet 187
 kyjmak 188
 kyilaguz 196
- kylyc' 194
 kylyf' 205
 kyna 213
 kynnare 1396
 kynneh 425
 kyra 336
 kyrbac' 235
 kyrgu 411
 kyrmak 430
 kyrmyz 237
 kyst 244
 kyşla 243
 kytrân 251
 kyz 320, 344
 kyzylbaş 258
- Lâden 747
 lâf 738
 lagum 740
 laguta 746
 lâg'üwerd 739
 lahana 741
 lahor 742
 laj 28
 laklak 757
 lalanga 743
 lâle 744
 laş 751
 lauta 746
 laz 748
 laziwerd 739
 lebâde 753
 legen 756
 leila 750
 leilak 658
 lejlek 757
 leke 754
 leken 756
 leş 751
 lewend 752
 lilag 758
 limân 759
 limun 29
 lipka 761
 lök 760
 lokanda 762
 lokma 763
 lokum 763
 lökûn 755
 lolo 750
 lûbade 753
 lük 760
 lukma 763
 lüle 764
 lûlû 750
- Mâbejn 765
 mâddet 769
 ma'den 770
 madrabâz 811
 magaza 771
 magûna 775.
- mag'ar 772
 ma'g'ûn 773
 mahakk 818
 mahalla 776
 mahmûdî 777
 mahmuz 774
 mahrama 779
 mahzar 781
 maymûr 778
 mayzan 771
 mâja 782
 majmun 785
 makara 767
 mak'at 768
 makrama 779
 mallôta 786
 manaw 788
 mangal 791
 mangyr 792
 mang'ylyk 793
 mansyb 794
 mantar 789
 many 790
 marangoz 796
 maraz 797
 ma'raz 798
 marda 799
 ma'rifet 795
 marjol 801
 marol 802
 mârpic' 803
 martolos 805
 marul 802
 masad 807
 maskara 808
 maslahat 809
 masur 854
 maşallâ 730
 maşrapa 912
 matarag'y 810
 matbay 894
 matrabâz 811
 ma'tûh 812
 maûna 775
 mâwi 780
 mawusa 813
 mazgal 815
 ma'zul 71
 mecid 816
 meger 766
 meg'id 816
 mehenk 818
 mehmed 820
 mehmez 774
 mehter 821
 mejdan 783
 mejmâr 784
 mejmun 785
 mektûb 822
 memleket 823
 me'mûr 817
 menâret 842
 menekşe 859
 mengene 824
- meng'enyk 793
 menzil 825
 meremmet 827
 mergiz 826
 merg'an 800
 merhamet 828
 merkez 826
 mersin 830
 mertebe 831
 mertek 804
 mesg'ed 816
 mest 832
 meş'ale 806
 meşin 833
 meşrebe 912
 metâ' 834
 meterez 835
 mewlâ 851
 mezâd 836
 meze 837
 midân 783
 midie 840
 mihmândâr 819
 mihter 821
 mijân baly 838
 mi'mâr 784
 minaret 842
 minder 843
 mintan 844
 mirayôr 713
 mirâlâj 846
 mirâs 845
 mîri 846
 mîr-i'âlem 846
 mirza 847
 misket 849
 mişin 833
 mizrâk 814
 möhlis 863
 möhür 869
 molla 751
 moloz 852
 momg'u 875
 mor 829
 mosyl 886
 muâ'mele 787
 muhâje'a 873
 muflus 863
 muft 850
 muhâfiz 865
 muhâsebe 867
 muhâsere 868
 muhtesib 853
 muhzyr 870
 muxajjer 866
 mukaddem 857
 mukallid 858
 mukarrer 859
 mukawwa 860
 mûng'u 875
 murayx'as 876
 murdâr 877
 murtad 878
 musâdere 1081

musâhib 882	nift 897	pas'a 966	râwend 1015
musakka 879	nilûfer 927	pas'mak 967	razakij 1098
mûsikar 883	nine 906	patlyg'ân 968	refene 1009
musluk 885	nisfe 920	pazar 101	reg'a 1010
muşamba 887	nis'adyr 921	pehliwân 984	reg'ül 1011
mus'mula 890	nis'an 919, 922	pejk 948	reis 1012
mutfak 894	nis'as'te 923	pek 106	rende 1019
mübâs'yr 874	nis'ter 924	peksimat 981	renk 1013
müflis 863	nizâm 925	pelte 111	resm 1016
müfti 864	nöbet 926	peltek 972	res'wet 1028
mühimmât 841	nohud 913	penbe 973	rewany 1014
mühür 869	nûr 928	penc'e 990	rezâki 1008
mükaleme 861	nys'adyr 921	perc'em 974	rezillik 1020
mükellef 862	nys'an 919	perdâh 975	rif 1018
mültezim 872	nys'as'te 923	perde 976	rig'a 1010
mürdâr 877		pergel 977	rig'âl 1011
mürg'ân 800	Oba 929	perûze 978	rikâb 1017
müsâfir 881	oda 931	perwâne 979	ris'wet 1028
müsâ'ade 880	oda agag'y 932	perwâz 980	rok 1021
müsellim 884	ogur 934	pesdel 1387	rüb 1027
müsülman 171	og'ak 933	pesmet 981	rûbarû 1023
müs'âwere 888	oka 930	pes'in 986	rub'ije 1024
müs'emma 887	'ölefe 749	pes'kes' 983	ruk'a 1025
müs'müle 890	oluk 1317	pes'kir 984	rûm 1319
müs'te 891	ordu 937	pes'ref 982	rusûmat 1016
müs'teri 892	organ 50	pes'tay'ta 12)	rûşwet 1028
mütewelli 855	orta 938	peştimal 987	rütbe 1029
müteferryka 893	ortak 938	pezewenk 988	ruteb 1029
müzde 871	osta 1320	pide 991	
müzewwir 856	'osmân 939	pilaw 989	Sab 1070
mysyr 848	'ös'tür 1322	piruze 978	sabr 1030
myzrâk 814	otak 940	pis'kâr 985	sabûn 1073
	oturak 941	pis'kes' 983	sabura 1031
	otuz bir 942	pis'in 986	sabyr 1030
		pis'gîr 984	saçak 1046
Nafakat 895		pris'ref 982	sadak 1047
nâfe 890	Pâbend 994	pis'tay'ta 120	sadâkat 1040
naft 897	paça 943	pis'timal 987	sâde 1041
nagâra 898	paçawra 944	pita 991	sadef 1107
nahije 899	pâdis'âh 945	podrom 993	sadrâzam 1042
nâj 902	padzehr 957	pogac'a 139	safrâ 1031
nâjbe 901	pafta 946	porsuk 170	safran 1147
nakâra 898	pâjbend 994	portukâl 995	sagdak 1047
nakd 900	pajdos 949	potur 997	sagkol 1036
na'lband 903	pâje 950	pozewenk 988	sağak 1046
namâz 904	pajende 947	pûrgâr 977	sahan 1048
nâme 905	pajwant 994	pûskûl 992	sahh 1149
nânû 907	pala 951	pusula 198	sahib 882
nar-denk 909	palamar 952	pûs' 996	saytîan 1045
nâreng' 908	palaska 953	pus't 999	sâ'i 1052
narg 911	palawra 954	pus'tmal 987	saïs 1090
nârgile 910	pambuk 167		saja 1051
nary 911	pang'ar 955	Ra'âja 1004	sajban 1053
naring' 908	pânzehir 957	raf 1002	sajdak 1047
nâz 914	papadije 958	râhat 1003	sâje 1050
nazar 915	papuç 959	râhatlakom 1003	sâjwân 1053
nâzyr 916	pâra 960	rahmân 1022	saka 1032
nefer 917	paralamak 963	rayt 1001	sakalet 1056
neft 897	parangon 961	ra'ja 1004	sakat 1034
nej 902	parc'a 962	raky 1000	sakîf 1067
nene 906	parmak 964	ramazân 1005	saksy 1038
neşasta 923	pastyrma 965	rastyk 1006	sakyz 1035
neş'ter 924	paswand 970	rawak 1007	salak 1133
newbet 926			

- salaxana 1347
 salaxor 1054
 salas' 1055
 salât 1056
 sal eb 1058
 sâlyâne 1347
 salxym 1057
 salma 382
 salt 1059
 saltanet 1060
 samâni 1062
 samsung'i 1039
 samur 1066
 sandal 1068
 sandal 1069
 sandyk 1137
 sang'ak 1070
 sanki 1442
 sap 1071
 saparina 1072
 sarag' 1074
 sarbuş 1230
 sargy 1077
 sarig'e 1075
 sarma 1079
 sarrag' 1074
 sârÿf 1352
 saryk 1078
 satrang' 1161
 satyr 1082
 sawzawat 1358
 sebzewât 1358
 sedef 1107
 sefertasy 1232
 sefte 1043
 segbân 1088
 seg'g'ade 1087
 sejis 1090
 sejmen 1088
 sejr 1089
 sejsyâne 1037
 seksane 1037
 selaxor 1054
 selâm 1093
 selâmet 1091
 selimî 1095
 selte 1061
 semid 1109
 semmûr 1066
 senameki 1108
 sendel 1068
 sened 1110
 sepet 1113
 serag'e 1075
 serâxor 1054
 serâj 1076
 ser-â-ser 1096
 serasker 1097
 serbuş 1230
 serdâr 1098
 serdengec'di 1099
 serhadd 1100
 serpeng'e 1080
 serpoş 1230
 sermâje 1101
 serrag' 1074
 sert 1102
 setrenk 1161
 sewaji 1103
 sewdâ 1104
 sikdim 1106
 sikerlet 370
 sifte 1043
 silâh 1092
 sileg'ek 1094
 simit 1109
 simsar 1065
 sims'ir 354
 sing'âb 1111
 sing'ir 1365
 sini 1112
 sipâhi 1124
 skelle 1083
 skodra 1169
 soba 1115
 sôf 1369
 sofa 1117
 sofrâ 1118
 soj 1119
 sojtar 1131
 sokak 1116
 sokman 1128
 solak 1120
 solkol 1036
 somakî 1121
 somun 1122
 sondurma 1160
 sopa 1123
 sorguc' 1141
 subaşy 112
 suc'uk 1129
 sâf 1369
 sûfret 1118
 sug'uk 1129
 suyarî 1130
 sujolg'y 1132
 sukman 1128
 sulf 1134
 sûls 1299
 sûltân 1136
 sûlûmen 1135
 sûmbûl 1349
 sunduk 1137
 sûret 1139
 sûrgûn 1140
 sûrme 1143
 sûrna 1142
 sûrüg'ü 1144
 sûrük 1138
 sûsâm 1145
 sykarlât 370
 syklet 1105
 syrma 1114
 syryk 1178
 s'abka 1162
 s'adrewân 1146
 s'adyr 264
 s'agal 261
 s'ah 1148
 s'ahm 1049
 s'ahmor 1150
 s'âhtere 1044
 s'ajak 1151
 s'ajka 1152
 s'al 1154
 s'alwâr 1157
 s'aly 1155
 s'alyy 1156
 s'am 1158
 s'amâta 1159
 s'amdan 1064
 s'apka 1162
 s'arampo 1163
 s'art 1164
 s'as'kynlyk 1166
 s'as'y 1167
 s'atreg' 1161
 s'atyr 1168
 s'ebane 1165
 s'ebbûi 1174
 s'ehreg 1179
 s'ejyül-islâm 1170
 s'ejtân 1153
 s'ekerg'i 1409
 s'elwar 1157
 s'em'dân 1064
 s'em's'ir 354
 s'enlik 1171
 s'erbet 1172
 s'erif 1173
 s'erit 1176'
 s'es'ane 1181
 s'etreg' 1161
 s'ilte 1061
 s'im 1175
 s'im's'ir 354
 s'irit 1176
 s'irret 1177
 s'i's 1180
 s'is'-yâne 1181
 s'olkadar 1183
 s'orba 369
 s'übân 360
 Tab' 1188
 taba 1235
 tabak 1184
 taban 1185
 taban 1186
 tabi'at 1188
 tabija 1187
 tabl 452
 tabla 1190
 tâfte 1196
 tagarg'yk 1198
 tahin 1199
 tahsin 1201
 taxmin 1200
 taÿt 1202
 taÿta 1203
 taÿty-rewân 1204
 taife 1205
 tâj 1207
 ta'jin 1206
 takije 1273
 taklid 1193
 takrir 1194
 takym 1192
 talak 442
 talas 1209
 taly 1211
 ta'lym 1212
 tamam 1214
 tambûr 1217
 tamga 448
 tamlâ 445
 tamuzlik 1216
 tandyr 1218
 tâne 1219
 tanka 448
 tantana 447
 tâpkur 1197
 tarabyâne 1223
 tara 449
 tarabulus 1221
 taraf 1222
 tarak 451, 1224
 târyxana 1226
 taryön 1227
 tarla 1229
 tarmar 466
 jarpos' 1230
 tarym 1228
 tarz 1231
 tasa 1232
 tasma 1233
 tatar 1234
 tawa 1225
 tawan 1236
 tawla 1190
 tawla 1191
 tawla 1237
 tawul 452
 tâÿfa 1205
 tebdil 1281
 tebes'ir 1272
 tedârük 1242
 teferrik 1243
 tefter 454
 tegel 1275
 tehejÿür 1244
 teker meker 1239
 teklif 1240
 tekne 1245
 teknefes 1241
 tel 1247
 telatin 1251
 telbiz 1213
 telyis 1210
 teli 455
 tellal 1248
 telmiz 1252
 telwe 1253
 temas'a 1252

temam 1214	toka 1285	ulak 935	za'if 1345
tembel 1255	tokmak 1286	ülân kâwi 745	zamân 1348
tembûr 1217	tombaz 478	'ulema 1316	zampara 1350
temennâ 125	tomruk 1304	'ulûfe 749	zâr 1351
temessük 1254	top 1289	uluk 1317	zarbyâne 1223
tenbel 1255	topuz 1290	ümm 710	zarf 1354
tendûr 1218	torba 1288	umûr 1318	zarif 1355
teneffûs 1241	torlak 1306	urum 1319	zarrabyâne 1223
teneke 1279	tortu 1260	usta 1320	zawally 1359
teng 1238	tozluk 1310	üstübec' 1182	zawzawât 1358
tengnefes 1241	trâmpa 1291	'us'ur 1322	za'ym 1346
teng'ere 1278	trinketa 1293	utabi 1189	zebun 1341
tenke 448	trofanda 1292		zefk 1360
tennur 1218	tubulyane 452		zeh 1339
tensuy 1257	tuc' 1294	Wâdet 1324	zemân 1348
tepe 1229	tug 1297	wakf 1323	zemberek 1364
tepsi 1250	tugra 1305	wâli 1325	zembil 1363
terazy 1259	tule 484	wâlîde 1326	zempara 1350
terbijet 1258	tulum 1300	wâm 1327	zeng'efil 1366
terg'ümân 475	tulumba 1301	warjoz 44	zeng'ir 1365
terx'ine 1226	tulumbaz 1208	wattâs 1328	zenpâre 1350
terlik 1261	tumbak 1302	wekil 1392	zerbâf 1353
tersâne 54	tümbân 1277	welenc'e 1330	zerdalû 1357
tertib 1263	tumuruk 1304	wenedik 1331	zerdie'op 1367
terzibas'y 1264	tura 1305	werân 1334	zerin-kade 1356
teslim 1267	turfanda 1292	weresi 1332	zewal-ly 1359
teste 1268	turnag'y 1309	wezir 1333	zewk 1360
testere 1265	tâtja 1312	wezne 1337	zewzek 1361
testimel 1269	tuzla 1314	wirân 1334	zibun 1341
tetre 1270	tüfenkg'i 1296	wizne 1336	zih 1339
tewatür 1271	tüg'gar 1311	Ybryk 693	zijafet 1362
tewg'ihat 1195	tülbend 1298	yflak 230	zing'ab 1111
tezâb 321	tümbek 1303	'yjar 22	zing'ebil 1366
tezek 1284	türlü 1307	'yraky 1000	zing'ir 1365
tezgjah 1246	turtu 1260	'ytyr s'âhi 719	ziwane 605
tezkere 1266	tütün 1313		zolota 1368
tiftik 1274	tyrampa 1291		zôr 1370
tikija 1273	tyrfa 1225	Zabt 1340	zorba 1371
tilmiz 1252	tyrjak 1282	zabyt 1340	zülf 1372
timâr 1276	tyrtyl 1262	zabzawât 1358	zülüm 1373
tirek 476		za'ferân 1147	zümbül 1349
tirjak 1282	Ud agag'y 932	zagan 1342	zürna 1142
tizek 1284	uf 1315	zagarc'y 1343	zurumbâd 1375
tizkin 460	ugur 934	zaxire 1344	zybun 1341
toj 1287			zyjafet 1362

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI

VERIFICAT
2007

VERIFICAT
1987